

Cyprus Mental Health
Institute

ISSN 1302-7840
E-ISSN 2667-8225

Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi

Vol / Cilt 3. Issue / Sayı:2, June 2021

- Body Image, Muscle Dysmorphia and Narcissistic Characteristics of Bodybuilder Males in TRNC
KKTC'de Vücut Geliştiren Erkeklerin Beden İmaji, Kas Dismorfisi ve Narsisistik Özellikleri
- Why Do We Procrastinate? A Psychodrama Study with A Group of University Students
Neden Erteliyoruz? Bir Grup Üniversite Öğrencisiyle Psikodrama Çalışması
- The Relationship between Intolerance of Uncertainty and the Depression, Anxiety and Stress Levels of Nursing Students during the Covid-19 Outbreak
Covid-19 Pandemi Sürecinde Hemşirelik Öğrencilerinde Belirsizliğe Tahammülsüzlük ile Depresyon, Anksiyete ve Stres Düzeyleri Arasındaki İlişki
- Parental Control and Relational Aggression in Adolescence: Mediator Role of Emotion Regulation
Ergenlikte Ebeveyn Kontrolü ve İlişkisel Saldırganlık: Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü
- The Burnout and Loneliness Levels of Housewives in Home-Quarantine during Covid-19 Pandemic
Covid-19 Pandemisi Nedeniyle Oluşan Ev Karantinasında Ev Hanımlarının Tükenmişlik ve Yalnızlık Düzeyleri
- Evaluation of the Relationship Between Burnout and Psychological Symptoms Among Staff Working With Individuals With Disabilities and Elderly
Engelli ve Yaşlı Bakım Personelinin Tükenmişlik ve Ruhsal Belirti Düzeyleri arasındaki İlişkinin İncelenmesi
- A Meta-Analysis Study on Gender Differences in Psychological Resilience Levels
Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinde Cinsiyet Farklılıkları Üzerine Bir Meta Analiz Çalışması
- From Marcia to the Present: A Review in the Context of Status and Process Models
Marcia'dan Günümüze: Statü ve Süreç Modelleri Bağlamında Bir Derleme

Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi

Vol.3, Issue 2, June 2021 / Cilt.3, Sayı: 2, Haziran 2021

QUARTERLY / ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANIR

EDITORIAL IN CHIEF / YAYIN YÖNETMENİ

Prof. Dr. Mehmet Çakıcı

DEPUTY EDITORS / YAYIN YÖNETMENİ YARDIMCILARI

Prof. Dr. Kültegin Ögel

Assoc. Prof. Dr. Zihniye Okray

Assoc. Prof. Dr. Ece Müezziz

Asst.Prof.Dr.Asra Babayiğit

EDITORIAL ADVISORY BOARD / YAYIN DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Peter R. Martin, Nashville / ABD
Prof. Dr. Ebru Çakıcı, Nicosia / Cyprus
Prof. Dr. Nesrin Dilbaz, İstanbul / Turkey
Prof. Dr. Jair C. Soares, Houston / ABD
Prof. Dr. Orhan Doğan, İstanbul / Turkey
Prof. Dr. Vlada Pishchic, Rostov / Rusya
Prof. Dr. Saba Abacı, New York/USA
Prof. Dr. Antonio Prunas, Milan / Italy
Prof. Dr. Fatmagül Cırhinlioğlu, Nicosia / Cyprus
Prof. Dr. Figen Karadağ, İstanbul / Turkey
Prof. Dr. Tamer Aker, İstanbul / Turkey
Prof. Dr. Lut Tamam, Adana / Turkey
Prof. Dr. Özlem Kararımak, İstanbul / Turkey
Prof. Dr. Alim Kaya, Famagusta / Cyprus
Prof. Dr. Münevver Yalçınkaya, Nicosia / Cyprus
Assoc.Prof. Dr. Rabia Bilici, İstanbul / Turkey
Assoc.Prof. Dr. İbrahim Taymur, Bursa / Turkey
Assoc.Prof.Dr. İrem Erdem Atak, İstanbul / Turkey
Assoc.Prof.Dr. Elif Mutlu, İstanbul / Turkey
Assoc.Prof.Dr. Ülgen H. Okyayuz, Nicosia / Cyprus
Assoc.Prof.Dr. Aylin Özbek, İzmir / Turkey
Assoc.Prof.Dr. Merih Altıntaş, İstanbul / Turkey
Assoc.Prof.Dr.Tayfun Doğan, İstanbul / Turkey
Assoc.Prof.Dr. Bahar Baştuğ, Ankara / Turkey
Assoc.Prof.Dr. Sibel Dinçyürek, Famagusta / Cyprus
Assoc.Prof.Dr. İpek Sönmez, Nicosia / Cyprus
Assoc.Prof.Dr. Utku Beyazıt, Antalya / Turkey
Assoc.Prof.Dr. Sultan Okumuşoğlu, Lefke / Cyprus

Asst.Prof.Dr.Besedova Petra, Hradec Kralove/Czech Republic
Asst.Prof.Dr. Kuzeymen Balıkcı, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr. Deniz Ergün, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr. Ezgi Ulu, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Meryem Karaaziz, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr.Füsun Gökkaya, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr Aslı Niyazi, Kalkanlı / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Hande Çelikay Söyler, İzmir / Turkey
Asst.Prof.Dr .Asuman Bolkan, Kyrenia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Ayhan Çakıcı Eş, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Zafer Bekiroğulları, Londra / İngiltere
Asst.Prof.Dr .Başak Bağlama, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Linda Fraim, Kyrenia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Çiğdem Dürüst, Kyrenia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Ömer Gökel, Nicosia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Güley Bilgi Abatay, Kyrenia / Cyprus
Asst.Prof.Dr .Şenel Çıtak, Ordu / Turkey
Asst.Prof.Dr. Pınar Dursun, Afyon / Turkey
Dr. Bingül Subaşı, Nicosia / Cyprus
Dr. Damla Alkan, Nicosia / Cyprus
Dr. Gloria Manyeruke, Harare / Zimbabwe
Dr. Fatoş Özylem, Mağusa / Cyprus
Dr. Nurlaila Effendy, Mandala / Indonesia
Dr. Zümrüt Gedik, İzmir / Turkey
Dr. Oğuzhan Kılınçel, İstanbul / Turkey
Dr. Enes Sarıgedik, Düzce / Turkey
Dr. Gülçin Karadeniz, İstanbul / Turkey

Dil Editörü / Language Editor: MSc.Tugay Fatmaoğulları

Dış İlişkiler Editörü / Foreign Relations Editor: MSc. Bade Yaya

İstatistik Editörü / Statistics Editor: MSc. Ayşe Buran

Web Editörü / Web Editor: MSc.Tuğçe Özbahadır

Owner / Sahibi: Ebru Çakıcı **Broadcast Manager / Sorumlu Yazı İşleri Md.:** Mehmet Eş **Press / Baskı :** Kıbrıs Haberatör Basın Yayın

Number: +90 542 855 33 93

E-mail: ktppdergisi @ gmail.com

Web Page /Web Sitesi: <http://www.ktppdergisi.com/>

©Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology is published by Cyprus Mental Health Institute.

International Committee Of Medical Journal Editors (ICMJE), EBSCOhost, Orcid, Open Access, Creative Commons, Cite Factor, Scientific Indexing Services (SIS), Researchbıb, Directory Of Research Journal Indexing (DRJI), Eurasian Scientific Journal Index (ESJI), Dergipark, Turkish Psychiatry Index, Turkish Medline, Idealonline, İntihal.Net, International Scientific Indexing (ISI), Index Copernicus, Journal Factor (JF), Google Scholar, Crossref, Asos Index, Systematic Impact Factor (SIF), OCLC Worldcat, SafetyLit, Europub, Advanced Sciences Index, Rootindexing, Cosmos, Scilit, Sherpa Romeo, Turkish Citation Index, J- Gate, Internet Archive, Isnad, Infobase Index, APA PsycInfo

Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

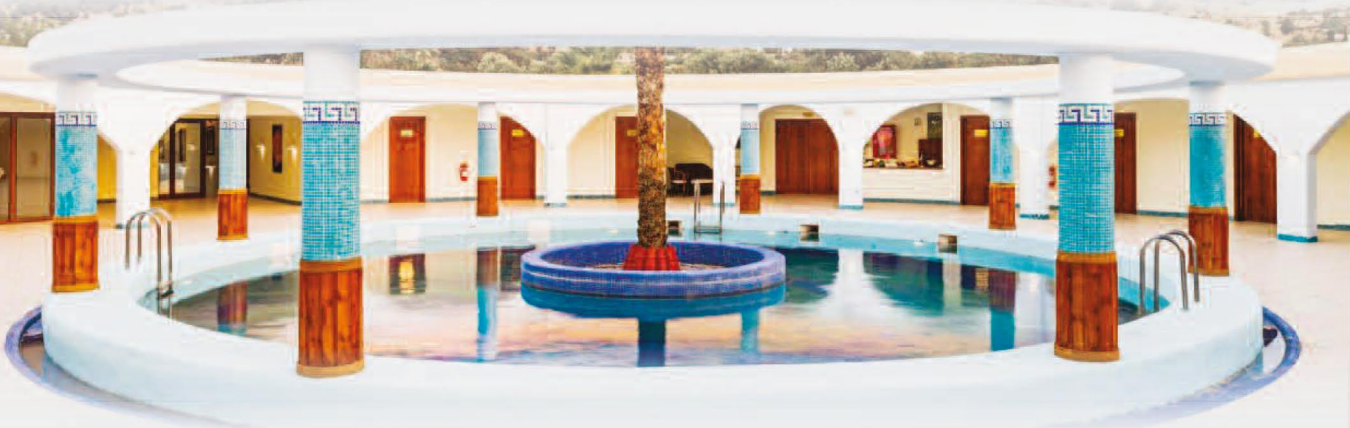

Bağımlılık Tedavisinde **YENİ UMUT**

Pembe Köşk Psikiyatri Hastanesi

Değirmen Sokak, No: 7 Karşıyaka / Girne / KKTC

Tel: (+90)548 883 83 07 - E-mail: info@pembekoskhastanesi.com - www.pembekoskhastanesi.com

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

EDITORIAL / EDİTÖRDEN

Önsöz.....81

ORIGINAL ARTICLES / ARAŞTIRMALAR

Body Image, Muscle Dysmorphia and Narcissistic Characteristics of Bodybuilder Males in TRNC
KKTC'de Vücut Geliştiren Erkeklerin Beden İmajı, Kas Dismorfisi ve Narsisistik Özellikleri
Bingül Harmancı, Zihniye Okray.....82

Why Do We Procrastinate? A Psychodrama Study with A Group of University Students
Neden Erteliyoruz? Bir Grup Üniversite Öğrencisiyle Psikodrama Çalışması
Tuğba Durmuş, Güzin Uğur Atalay, Osman Özdel.....91

The Relationship Between Intolerance of Uncertainty And The Depression, Anxiety And Stress Levels of Nursing Students During The Covid-19 Outbreak
Covid-19 Pandemi Sürecinde Hemşirelik Öğrencilerinde Belirsizliğe Tahammülsüzlük ile Depresyon, Anksiyete ve Stres Düzeyleri Arasındaki İlişki
Sibel Şentürk, Nazife Bakır.....97

Parental Control And Relational Aggression in Adolescence: Mediator Role Of Emotion Regulation
Ergenlikte Ebeveyn Kontrolü ve İlişkisel Saldırganlık: Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü
Seda Erzi, Havva Ekşi.....106

The Burnout And Loneliness Levels Of Housewives in Home-Quarantine During Covid-19 Pandemic
Covid-19 Pandemisi Nedeniyle Oluşan Ev Karantinasında Ev Hanımlarının Tükenmişlik ve Yalnızlık Düzeyleri
Veysel Kaplan.....115

Evaluation of the Relationship Between Burnout and Psychological Symptoms Among Staff Working With Individuals With Disabilities and Elderly
Engelli ve Yaşlı Bakım Personelinin Tükenmişlik ve Ruhsal Belirti Düzeyleri arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Meltem Oral, Nurgül Karakurt.....123

REVIEW ARTICLES / DERLEME YAZILARI

A Meta-Analysis Study on Gender Differences in Psychological Resilience Levels
Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinde Cinsiyet Farklılıkları Üzerine Bir Meta Analiz Çalışması
Ayşe Gök, Esin Yılmaz Koğar.....132

From Marcia to the Present: A Review in the Context of Status and Process Models
Marcia'dan Günümüze: Statü ve Süreç Modelleri Bağlamında Bir Derleme
Meva Demir Kaya, Fiğen Çok.....144

Instruction For Authors / Yazarlara Bilgiler153

EDITORIAL / EDİTÖRDEN

Mehmet Çakıcı

Dear Readers

We are immensely proud to publish a new issue of the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology. Our journal is growing and developing every time. Of course, we also experience new information and experiences. Applications to our journal are also growing every year. Already, the number of articles received in the whole of last year, even without publishing this issue, has exceeded the previous year. As such, our journal has been publishing 3 issues a year in the last two years, but as of this year, it has come to the point of publishing 4 issues a year. There are also articles from writers from a wide variety of regions and different nations. This creates the opportunity to present different scientific studies to the readers of our journal. The quality of the articles is also increasing day by day. This makes us more selective about the articles and allows the publication of scientific articles with higher scientific quality. With the format change we made, especially in the last 2 issues of our journal, we increased the presentation feature of the journal to the highest point. When we examine the number of citations received by the journal articles, we expect that the metric values will be high as of the end of this year. Another feature of our journal is that a new index is added to each issue. Therefore, we reach more readers. One of the issues that excites us and makes us happy the most as we enter this issue is the evaluation and acceptance of our journal by SCOPUS. From now on, we will continue to improve our efforts to ensure that our journal is included in other indexes. We will continue to produce science and inform scientists in these days when the Covid-19 pandemic continues to affect the world in the strongest way with different variants. In this direction, we think that it is necessary to provide a better understanding by giving priority to studies aimed at understanding the psychological effects of the Covid-19 pandemic. Because we are of the opinion that there is not only a Covid-19 pandemic in the world today, but also a pandemic of mental health disorders. We fully believe that our June 2021 issue will be an issue that our readers will enjoy and benefit from in this period of difficulties all over the world.

Sayın Okuyucular

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'ni yeni bir sayısını yayınlamaktan büyük bir kıvanç duyuyoruz. Dergimiz her defasında daha büyük ve gelişiyor. Tabii ki bizler de yeni deneyimler ve tecrübeler yaşıyoruz. Dergimize başvurular da her geçen yıl büyümektedir. Daha şimdiden geçen yılın bütününde gelen yazı kadar bu sayıyı yayınlamadan dahi gelen yazı sayısı geçen yılı geçmiş durumdadır. Böyle olunca da son iki yılda dergimiz yılda 3 sayı çıkarken bu yıl itibarı ile yılda 4 sayı çıkma noktasına gelmiştir. Çok çeşitli bölgelerden ve farklı uluslardaki yazarlardan da yazılar gelmektedir. Bu da dergimizin okuyucularına farklı bilimsel çalışmaları sunma olanağı yaratmaktadır. Yazıların kalitesi de her geçen gün artmaktadır. Bu da bizleri yazılarla ilgili daha fazla seçici kılmakta ve bilimsel kalitesi daha yüksek bilimsel yazıların yayınlanmasına olanak sağlamaktadır. Dergimizin özellikle son 2 sayısında yaptığımız format değişikliğiyle de derginin sunum özelliğini en yüksek noktaya çıkardık. Dergi makalelerinin aldığı atıf sayısını incelediğimizde de bu yılsonu itibarı ile metrik değerlerinin yüksek olacağı beklentisindeyiz. Dergimizin bir diğer özelliği de her sayıda yeni bir dizin daha eklenmiş olmasıdır. Dolayısıyla daha çok okuyucuya da ulaşıyor oluyoruz. Bizi bu sayıya girerken en çok heyecanlandıran ve muflu eden konulardan biri de SCOPUS tarafından dergimizin değerlendirilerek kabul edilmesi olmuştur. Bundan sonra da dergimizin diğer dizinlere girmesini sağlamak için çalışmalarımızı geliştirerek sürdüreceğiz. Covid-19 pandemisinin en güçlü şekilde değişik varyantlar ile dünyada etkisini sürdürdüğü bu günlerde bilim üretmeye ve bilim insanlarını bilgilendirmeye devam edeceğiz. Bu doğrultuda özellikle Covid-19 pandemisinin yarattığı ruhsal etkileri anlamaya yönelik çalışmalara da öncelik vererek daha iyi anlaşılmasının da sağlanması gerektiği düşüncesindeyiz. Çünkü bugün dünyada bir tek Covid-19 pandemisi değil ruh sağlığı bozuklukları pandemisi olduğu kanaatindeyiz. Tüm dünyada zorlukların yaşandığı bu dönemde 2021 Haziran sayımız okuyucularımızın keyifle bilinenerek yararlanacakları bir sayı olacağına inancımız tamdır.

¹Professor, Near East University, Faculty of Arts & Sciences, Department of Psychology, Lefkoşa, Cyprus, Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0002-7043-183X>

Address of correspondence/Yazışma adresi: Near East Boulevard, Near East University, Faculty of Arts & Sciences, Department of Psychology, Lefkoşa, Cyprus. ZIP: 99138 E-mail: mehmet.cakici@neu.edu.tr

© 2021 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktppdergisi.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Body Image, Muscle Dysmorphia and Narcissistic Characteristics of Bodybuilder Males in TRNC

KKTC'de Vücut Geliştiren Erkeklerin Beden İmajı, Kas Dismorfisi ve Narsisistik Özellikleri

Bingül Subaşı Harmancı¹, Zihniye Okray²

Abstract:

Bodybuilding is one of the sport activities that is identified with masculinity and includes several characteristics such as being muscular, having an enlarged physical appearance, and being strong and competent. The aim of this study is to examine muscle dysmorphic disorder, narcissistic personality traits and body image disorder in male bodybuilders. 63 body-builders and 65 sedentary male individuals participated in the study. In this research, personal information forms, MDI, NPI and BIS were employed. One of the findings obtained in this study is that the scores obtained by male bodybuilders from MDI in total and from BIS, AI and FI sub-dimensions show statistically significant differences from sedentary individuals ($p<0.05$). Another result of the study was that the scores obtained by the bodybuilders from the BIS significantly predicted the BIS, AI and FI scores in the MDI ($p <0.05$). Conclusions: The study findings indicate that, as the desire to become more muscular and stronger increases, the degree of positive perception of the body decreases, and there is a relationship between bodybuilders' physical dissatisfaction and their physical appearance. As a result of this finding, it can be said that individuals who become bodybuilders turn to bodybuilding as a result of this dissatisfaction. In addition, it can be said that the body dissatisfaction of bodybuilders, is a factor that can be associated with MD development, and that they turn to bodybuilding so that they can have the body that they desire.

Keywords: Body-Building, Muscle Dysmorphia, Narcissistics Personality Traits, Body Image

¹PhD., Near East University, Faculty of Arts and Science, Department of Psychology, Lefkoşa-Cyprus, Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0003-3633-622X>

²Assoc. Prof., European University of Lefke, Faculty of Arts and Science, Department of Psychology, Lefkoşa-Cyprus, Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0002-9117-4991>

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Near East University, Faculty of Arts and Science, Department of Psychology, Lefkoşa-Cyprus. E-mail: bingul.subasi@neu.edu.tr

Date of Received/Geliş Tarihi: 11.03.2021, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 19.04.2021, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 26.04.2021, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 05.05.2021

Citing/Referans Gösterimi: Subaşı Harmancı, B., Okray, Z. (2021). Body Image, Muscle Dysmorphia and Narcissistic Characteristics of Bodybuilder Males in TRNC., *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 3(2): 82-90.

© 2021 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktpjppdergisi.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Subaşı Harmancı, B., Okray, Z. (2021).

Öz:

Son dönemde erkek bireyler tarafından en fazla ilgi gösterilen spor dallarından bir tanesi vücut geliştirmedir. Vücut geliştirme erkeklikle özdeşleşen, kaslı olma, fiziksel görünümünün büyümesi, güçlü ve yetkin olma gibi birçok özelliği içeren spor etkinliklerinden bir tanesidir. Bu çalışmada KKTC, erkek vücut geliştiricilerde kas algısı bozukluğu, narsisistik kişilik özellikleri ve beden algısı bozukluğunu incelemek amacı ile yapılmıştır. Araştırmaya 63 vücut geliştiren ve 65 sedanter erkek birey katılmıştır. Çalışmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, KAB-E, NKE ve BAÖ kullanılarak toplanmıştır. Çalışma bulguları erkek vücut geliştiricilerin KAB-E toplam puanının ve envanterin BAÖ, Gİ ve İB alt boyutlarından aldıkları puanların sedanter bireylerden istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Araştırmanın bir diğer bulgusu, vücut geliştiricilerin NKE aldıkları puanların ve BAÖ puanlarının sedanter bireylere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Çalışmanın dikkat çekici bir başka sonucu ise vücut geliştiren bireylerin BAÖ'nden aldıkları puanların KAB'nde yer alan BÖA, Gİ ve İB puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Çalışma bulguları daha kaslı ve güçlü olma arzusu arttıkça bedenini olumlu algılama derecesi azalmadığını, vücut geliştirenlerin beden memnuniyetsizliği ile fiziksel görünüşleri arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Bir başka anlatımla sedanter bireyler beden algılarından memnunken vücut geliştirenlerin beden algıları ile ilgili memnuniyetsizliği vardır. Bu bulgu sonucunda vücut geliştiren bireylerin bu memnuniyetsizlik sonucunda vücut geliştirme sporuna yöneldikleri söylenebilir. Ayrıca vücut geliştiren erkeklerin beden memnuniyetsizliği ile KAB'nun ilişkili olabileceği ayrıca beden memnuniyetsizliğinin KAB gelişimini etkileyebilecek bir etken olduğu, arzuladıkları ideal bedene sahip olabilmek için de vücut geliştirme sporuna yöneldikleri söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Vücut Geliştirme, Kas Algısı Bozukluğu, Narsisistik Kişilik Özelliği, Beden Algısı

Introduction

Interest in bodybuilding sports is increasing on a daily basis. It is thought that the people who are interested in this branch of sports are interested with the aim of creating a more muscular, larger and stronger physical structure as well as obtaining a more aesthetic body shape. Several studies indicate that people interested in bodybuilding care about their appearance and strive to have a good physical appearance (Tazegül & Güven, 2015). The main goal in bodybuilding is to have a symmetrical physical image that displays muscle size (Ploeg et al. 2001). Bodybuilding athletes strive to have more muscle and less fat mass with the desire to become muscular and engage in an intense effort to increase their existing muscle mass. The desire to be muscular is thought to be a factor that can cause Muscle dysmorphia (MD). Therefore, bodybuilding is one of the sports branches dominated by males who try to increase their muscle mass (Cafri et al., 2005).

The readiness to be muscular and lean reveals a new disorder related to the image of the body, which primarily affects men (Mosley, 2009). MD was first named in 1993 as 'Opposed Anorexia Nervosa' by Pope, Katz and Hudson, and later renamed as MD by Pope, Katz and Hudson (2005). MD is characterized by the interpretation of the body size as small and weak, although it has a normal or muscular appearance, and is the misperception of the body image (Foster, Shorter, Griffiths & Griffiths, 2015). Although these people are actually big in size and muscular in physical structure (Karamustafaloğlu and Karamustafaloğlu, 2000), they try to decrease fat mass and increase muscle gain (Pope, Pope, William, Fay, Olivardia & Phillips, 2005). In other words, MD is a pathological anxiety caused by the perception of the body due to the inability of the person to perceive his body as having adequate muscle or fat (Olivardia, 2001; Pope, Gruber, Choi, Olivardia & Phillips, 1997). Although MD is included in the Body Dysmorphia Disorder (BDD) in DSM-V (Koroğlu, 2014), there is still no consensus on which of these disorders should still be present, since the disorder has similar symptoms with Obsessive Compulsive Disorder and Eating Disorders (Foster, Shorter, Griffiths & Griffiths, 2015, Murray, Reieger,

Touyz & Touyz, 2010, Grieve, 2007). In DSM-V, this disorder is described under BDD as, "Type with Muscle Dysmorphia: The person is struggling with the idea that his/her body structure is too small or not muscular enough. This determinant is used even though the person has intellectual efforts related to other body parts, as is often the case" (DSM-V, 2014).

BDD is a condition in which a person is preoccupied with a body defect that does not exist but thinks that it exists or that he/she excessively exaggerates an actual body defect (Ray, Demirkol & Tamam, 2012; Öztürk & Ulusahin 2011, Sungur, 1999). The main symptom of this disorder is that although the person has a normal appearance, he/she has over-evaluated thoughts about body formlessness that he/she believes to exist (Öztürk & Ulusahin, 2011). This causes decreased functionality, as well as behaviors such as restriction and avoidance in their social relationships (Aslan, 2000; Sungur, 1999).

In Narcissistic Personality Disorder (NPD), the person has the feeling that he/she is important, superior and unmatched, and besides having a need for appreciation, he/she also lacks the ability to empathize (Bender, 2012; Ronningstam, 2010; Ozan, Kırkpınar, Aydın & Fidan; 2008). NPD is a personality pattern that starts in early adulthood and when a person experiences a sense of arrogance in various areas in his/her life (Koroğlu, 2014, p. 933). These people are physically and mentally admired, believe that they are superior, expect appreciation, attention and approval from others, and believe that they will receive special attention and deserve a superior place in every social setting they participate in. Their self-esteem depends on approval, interest and appreciation from others. If these expectations are not met, their self-esteem is bound to decrease (Öztürk & Ulusahin, 2011, 2011). The importance that narcissists give to their appearance is supported by several studies (Tazegül & Güven, 2015).

Dealing with muscularity in different studies has been examined in terms of both prevalence and relationship with BDD (Frederick, Fesler & Haselton, 2005; McCreary & Sasse, 2000). It has been suggested that BDD in males is linked to two factors: the desire to increase muscle, and the desire to reduce fat

(Santarnecci, D ttore, 2012). The driving force behind the development of MD is body dissatisfaction. The dissatisfaction of the person increases the chance of developing this disorder (Grieve, 2007). Studies show that doing sports causes or affects the development of MD and eating disorders in males (Baum, 2006). Body image is about body satisfaction or dissatisfaction. This situation arises as a result of the harmony or incompatibility between the perceived body image and the self-image and the internalized body image (Silva, Da.Silva & Gonçalves, 2015).

Bodybuilding is a branch of sports through which people pay effort to develop their muscles and increase their muscle mass to shape their body (Stoviks, 2006) and are focused on having a muscular physical appearance (Hallsworth, Wade & Tiggeman, 2005). With this sport, efforts are made to display muscle size (Ploeg, et al., 2001), to have more muscle and less fat mass, or to increase the existing muscle mass (Cafri et al., 2005). Bodybuilding differs from other weight lifting disciplines due to its aesthetic quality. Although there are female bodybuilders, it is one of the sports activities primarily dominated by men (Mosley, 2009). The reason for which bodybuilding is primarily dominated by males is that it is a kind of sport through which developed arm muscles, chests and shoulders which become tighter and narrower towards the waist can be acquired, all of which are the characteristics of a body-type mainly identified with males. This body type also represents features such as strength, power and competence that are also identified with masculinity (Mishkind, Rodin, Silberstein, Striegel-Moore, 1986). This branch of sport expresses a socio-culturally ideal body shape especially for men (Andersen, Barlett, Morgan and Brownell, 1995).

The aim of this study is to determine the muscle dysmorphia, narcissistic characteristics and body satisfaction of men who are engaged in bodybuilding sports in the TRNC, as well as to examine whether the muscle dysmorphia meets the diagnostic criteria.

Method

Before the data collected process, YD /SB/2018/137 (Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler) numbered ethics committee approved taken from the Near East University Institute of Social Sciences in 06/04/2018. In the study, data was collected from 70 bodybuilder males at and over the age of 18 who dealt with bodybuilding sports actively for at least one year and 70 sedentary males who did not deal with any kind of sports. After data-clearance, the data of 63 body-builders and 65 sedentary individuals were evaluated by Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 24.0 ve AMOS 21.0. The age of male bodybuilders varied between (\bar{x})=26.60±4.40 and the age of sedentary males varied between (\bar{x})=22.71±2.08. Data collection tools were applied to bodybuilders by visiting them at the gyms operating in Nicosia and to the participants in sedentary group by applying the data collection tools in Nicosia. The participants were included in the research based on their volunteerism.

Measures

Personal Information Form: This form includes questions to collect information about the participants in terms of their age, education, duration of dealing with

bodybuilding sports, and when they started bodybuilding sports.

Narcissistic Personality Inventory (NPI): NPI, which was used in order to measure the narcissistic personality traits of participants, was developed by Raskin and Hall (1979). Raskin and Terry developed the 40-question NPI by reviewing the scale in 1988. Later, NPI-40 was revised by Ames et al. (2006) and restructured to include 6 factors consisting of 16 questions. The average internal reliability of the scale was determined as 0.67. In the NPI-16 adaptation conducted by Güngör and Selçuk (2015), Cronbach's Alpha value increased to 0.7439. The scale consists of 16 items and 6 factors. The points that can be obtained from the scale are minimum 0 and maximum 16. Each item has two options, A and B. Only one of the A and B options can be marked in each item. If the selected item is narcissistic, 1 point is given; if it is not, 0 points are given. While high scores indicate the high narcissistic tendency, low scores indicate that the narcissistic tendency is low.

Muscle Dysmorphic Disorder Inventory (MDI): It was developed by Hildebrant, Langenbucher, Schlundt (2004) to measure the diagnostic criteria of emotional, cognitive, behavioral and perceptual dimensions of muscle dysmorphia. Inventory is a 13-item, 5-point Likert type self-report scale. MDI has three sub-dimensions. The Desire for Size (DFS) sub-dimension includes questions that try to find out opinions about being smaller, less muscular, less powerful than desired, or increasing physical size and strength. The Appearance Intolerance (AI) sub-dimension includes questions about the people's negative beliefs of their body and the resulting apprehension and avoidance of showing their body. The Functional Impairment (FI) sub-dimension includes maintaining conventional exercise behaviors, interfering with negative emotions when deviating from conventional exercise behaviors, or avoiding social environments due to negative emotions and dealing with one's body. The Cronbach's Alpha value of the DFS sub-dimension was found as 0.85, the Cronbach's Alpha value of the AI sub-dimension was found as 0.77, the Cronbach's Alpha value of the FI sub-dimension was found as 0.88 and the MDI total Cronbach's Alpha value was found as 0.81. Adaptation of the inventory to Turkish was performed by Subaşı, Okray and akıcı (2018). As a result of the adaptation study, the scale has preserved its original structure. The Cronbach's Alpha value of the DFS sub-dimension was found as 0.85, the Cronbach's Alpha value of the AI sub-dimension was found as 0.77, the Cronbach's Alpha value of the FI sub-dimension was found as 0.88 and the MDI total Cronbach's Alpha value was found as 0.81.

Body Image Scale (BIS): It was developed by Secord and Jourard (1953) and adapted to Turkish by Hovardaoğlu (1992). The purpose of developing the scale was to test the hypothesis that the satisfaction provided by people from their bodies was related to self-concepts. BIS, which is a one-dimensional scale, is a 40-item, 5-point Likert type self-report scale. The lowest score that can be obtained from the scale is 40, and the highest score is 200. The increase in the score obtained from the scale means an increase in the positive evaluation of the body. In the Turkish adaptation study of the Body Image Scale, the internal consistency coefficient was found to be 0.95.

Results

It was found out that males who performed bodybuilding received $(x) = 13.22 \pm 4.67$ points from DFS sub-dimension, $(x) = 7.40 \pm 3.29$ points from AI sub-dimension, $(x) = 11.19 \pm 4.58$ points from FI sub-dimension of the MDI, $x = 31.81 \pm 9.41$ points from MDI in general, $x = 164.51 \pm 24.12$ points from BIS, and $x = 9.49 \pm 2.02$ points from NPI. It was determined that

sedentary individuals received $x = 9.62 \pm 4.03$ points from DFS sub-dimension, $(x) = 7.37 \pm 3.10$ points from AI sub-dimension, $(x) = 7.03 \pm 3.21$ points from FI sub-dimension of the MDI, $x = 24.02 \pm 6.76$ points from MDI in general, $x = 156.20 \pm 21.78$ points from BIS, and $x = 8.66 \pm 1.53$ points from NPI.

Table 1. Comparison of the scores obtained by body-building and sedentary individuals from MD, BIS and NPI

	Status of doing sports	n	x	s	M	Mean rank	Z	p
MDI total	Bodybuilding	63	31.81	9.41	31.00	81.40	-5.081	0.000*
	Sedentary	65	24.02	6.76	23.00	48.12		
DFS	Bodybuilding	63	13.22	4.67	13.00	79.40	-4.490	0.000*
	Sedentary	65	9.62	4.03	8.00	50.05		
AI	Bodybuilding	63	7.40	3.29	6.00	63.94	-0.171	0.864
	Sedentary	65	7.37	3.10	7.00	65.05		
FI	Bodybuilding	63	11.19	4.58	12.00	81.71	-5.218	0.000*
	Sedentary	65	7.03	3.21	6.00	47.82		
BIS	Bodybuilding	63	164.51	24.12	169.00	71.91	-2.226	0.026*
	Sedentary	65	156.20	21.78	156.00	57.32		
NPI	Bodybuilding	63	9.49	2.02	9.00	72.48	-2.435	0.015*
	Sedentary	65	8.66	1.53	9.00	56.77		

* $p < 0,05$

When the average scores obtained by bodybuilding and sedentary individuals are compared, it was seen that bodybuilding individuals received $x = 13.22 \pm 4.67$ points from DFS sub-dimension of MDI whereas sedentary individuals received $x = 9.62 \pm 4.03$ points and that the difference was statistically significant ($p < 0.05$). The scores of bodybuilding individuals from the DFS sub-dimension were found to be significantly higher than that of sedentary individuals. It was found that there was no statistically significant difference between the scores of bodybuilding and sedentary individuals in the AI sub-dimension in the MDI ($p > 0.05$). The scores of bodybuilding and sedentary individuals in the AI sub-dimension are similar. Bodybuilding individuals received $x = 11,19 \pm 4,58$ points from FI sub-dimension of MDI whereas sedentary individuals received $x = 7.03 \pm 3.21$ points. It was found that there was a statistically significant difference between scores, and that the scores obtained by bodybuilding individuals from this sub-dimension were significantly higher compared to sedentary individuals. It was determined that the scores

obtained from the MDI in general by the participants showed significant difference ($p < 0.05$), where bodybuilding individuals ($x = 31.81 \pm 9.41$) received significantly higher scores compared to sedentary individuals ($x = 24.02 \pm 6.76$) from the MDI in general. Bodybuilding individuals received $x = 164.51 \pm 24.12$ points from BIS whereas sedentary individuals received $x = 156.20 \pm 21.78$ points. Another determination was that the difference between the points received by the participants from the BIS were statistically significant ($p < 0.05$). BIS scores of bodybuilding individuals were found to be significantly higher than sedentary individuals. Bodybuilding individuals received $x = 9.49 \pm 2.02$ points from NPI whereas sedentary individuals received $x = 8.66 \pm 1.53$ points. It was found that there was a statistically significant difference between the scores of bodybuilding and sedentary individuals from the NPI ($p < 0.05$). The scores of bodybuilders from inventory were higher than those of sedentary individuals (Table 1).

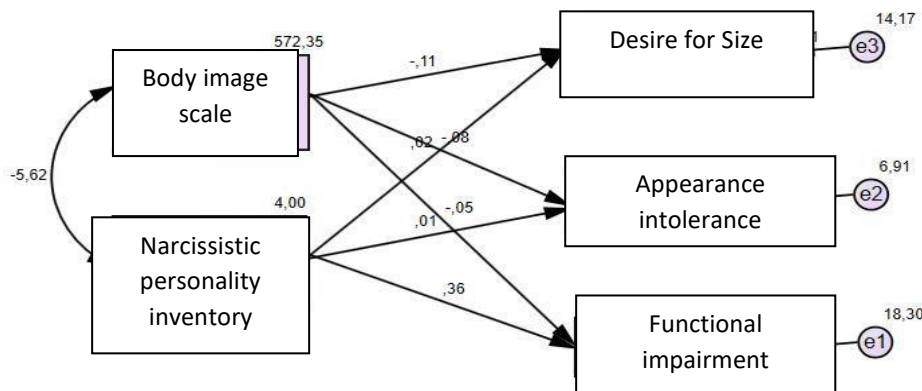

Figure I. Path diagram of the model established on the effect of Body Image and Narcissistic personality traits of Bodybuilders on MDI

A structural equation model has been established indicating that body image and narcissistic personality traits of bodybuilders affect MDI (Figure I). When the goodness of fit values of the model established as regards to the goodness of fit indexes of the model and the impact of body images and narcissistic personality traits on MDI, DFS, AI and FI values were examined, it was found that the calculated χ^2/sd (chi-square / degree of freedom) was 1.92. Accordingly, it was seen that there is an excellent match between the calculated value matrix of the original

variable and the proposed matrix. The Root mean square error of approximation (RMSEA) value was found to be 0.078, accordingly, it was found to have acceptable compliance with the RMSEA. The NFI value was found to be 0.91, which indicates that the model has an acceptable fit. Comparative fit index (CFI) value of the model was found to be 0.951. The calculated CFI value is 0.951 and the model has been found to have an excellent fit. The Goodness Fit Index Value (GFI) of the model was calculated as 0.965. This shows that the model has an excellent fit.

Table 2. Regression coefficients of the model that examines the effect of body image and narcissistic personality traits of bodybuilding individuals on MDI.

			B	S.H	C.R.	p
Desire for Size	<---	NPI	0.02	0.24	0.09	0.933
Appearance intolerance	<---	NPI	0.01	0.17	0.08	0.939
Functional impairment	<---	NPI	0.36	0.27	1.33	0.183
Desire for Size	<---	BIS	-0.11	0.02	-5.62	0.000*
Appearance intolerance	<---	BIS	-0.08	0.01	-5.72	0.000*
Functional impairment	<---	BIS	-0.05	0.02	-2.28	0.023*

When Table 2 is examined, it was found that the scores of bodybuilding individuals included in the study did not significantly predict the scores of DFS, AI and FI in the MDI ($p > 0.05$). It was determined that the scores of bodybuilders from the BIS significantly predicted the

DFS, AI and FI scores in the MDI ($p < 0.05$). Accordingly, the increase in the scores obtained by bodybuilders from the BIS by 1 unit decreases the DFS scores by 0.11 units, the AI scores by 0.08 units and the FI scores by 0.05 units.

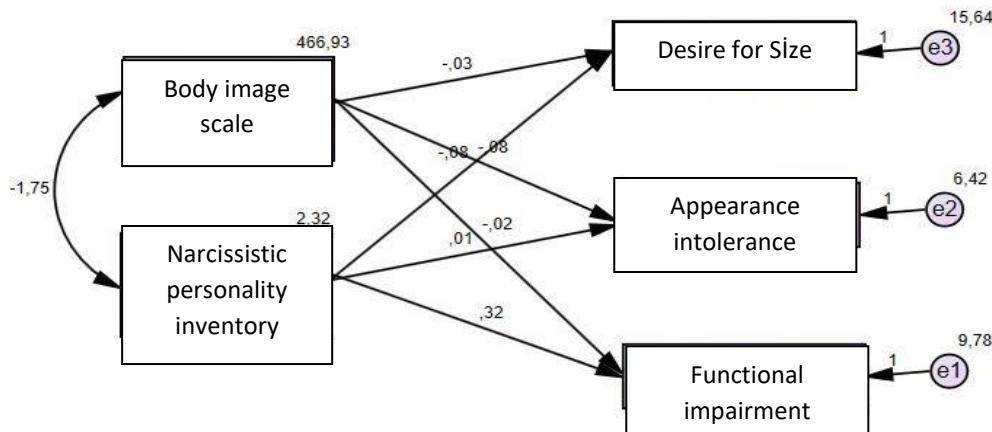

Figure II. Path diagram related to the model established on the effect of Body Image and Narcissistic Personality Traits of Sedentary individuals on MDI

A structural equation model has been established indicating that the body images and narcissistic personality traits of sedentary individuals affect MDI (Figure II.). When the goodness of fit indexes of the established model is examined, it is seen that χ^2/sd (chi-square / degree of freedom) was 1.083, Root mean square error of approximation (RMSEA) was 0.036, Normed Fit Index (NFI) was 0.898, Comparative Fit Index (CFI) was

0.989 and Goodness Fit Index (GFI) was 0.980. In line with these results, it was found that all the goodness of fit indices except NFI belonging to the model, in which the effect of Sense of Sedentary Individuals, Body image and Narcissistic Personality Traits, were found to be excellent, and it was determined that the established model is able to test the effect of Sedentary Individuals on Body Image and Narcissistic Personality Traits.

Table 3. Regression coefficients of the model that examines the effect of body image and narcissistic personality traits of bodybuilding individuals on the MDI

			B	S.H	C.R.	p
Desire for Size	<---	NPI	-0.08	0.32	-0.26	0.796
Appearance intolerance	<---	NPI	0.07	0.21	0.03	0.974
Functional impairment	<---	NPI	0.31	0.26	1.23	0.217
Desire for Size	<---	BIS	-0.28	0.02	-1.24	0.215
Appearance intolerance	<---	BIS	-0.08	0.01	-5.46	0.000*
Functional impairment	<---	BIS	-0.02	0.02	-0.89	0.372

When Table 3. is examined, it can be determined that the scores obtained by the sedentary individuals from the Narcissistic Personality Traits Inventory do not significantly predict the BIA, AI and FI scores in the MDI ($p > 0.05$). While it was determined that the scores obtained by the sedentary individuals from the BIS did not significantly predict the DFS and FI scores in the MDI ($p > 0.05$), it was found that they significantly predicted the AI scores ($p < 0.05$). Increasing the scores of sedentary individuals from the BIS by 1 unit decreases the AI scores in the MDI by 0.08 units.

Discussion

In this study, a strong negative relation was found between body image and body desires of bodybuilding men. This finding is compatible with the literature. In other words, inadequate perception of physical size and strength is negatively related to body satisfaction. As one's desire to become more muscular and stronger increases, the degree of positive perception of his body decreases. According to the results of the study, it is believed that there is an inconsistency between the real bodies of individuals and their perceived bodies in MD, and this inconsistency leads to body dissatisfaction. Studies conducted in recent years emphasize that male dissatisfaction increases, and the nature of this dissatisfaction is related to the desire of being larger and more muscular. A study conducted in Austria, France and the United States found that men's perceived bodies are more muscular than their real bodies, and this inconsistency in their perceptions is a factor that could contribute to the development of MD (Perugi et al., 1997). In a study conducted by Hallsworth, Wade, and Tiggemann (2005), it was found that the body dissatisfaction and the desire to be muscular was significantly higher among bodybuilding men than weightlifters and psychology students who did not deal with any of these sports. Similarly, in the study conducted by Tatlıses (2016), it was found that people who regularly go to the gym are more dissatisfied than those who do not go to the gym regularly. In the literature, it is stated that men, who are sensitive to MD (Cafri, Thompson, Ricciardelli, McCabe, Smolak & Yesalis, 2005) and who have the nature of excessive desire to be muscular, try to change their body image by increasing their muscles (McCabe & Ricciardelli, 2001).

Bodybuilding (Furnham & Calnan, 1998), which is the type of exercise where men can form the ideal body shape, is one of the most popular sports. It is stated that with the increasing interest in bodybuilding sports, an increasing number of young men are dissatisfied with their physical appearance (Pope, Phillips & Olivardia, 2000). Athletes interested in any sport are more susceptible to developing Body image Disorder due to social pressure towards having a more muscular but less fatty body structure (Leone, Sedory & Gray, 2005). It is stated in the study conducted by Mosley (2009) that MD firstly emerged as a disorder affecting bodybuilders. In this study, it was determined that the total score of the bodybuilding men received from MD was higher than the sedentary males. As a result of this finding, it was concluded that male bodybuilders' MD symptoms were higher than sedentary individuals. The fact that symptoms of MD in the bodybuilding group are more common is due to the fact that the disorder primarily affected these individuals. It can be said that individuals who are

interested in bodybuilding try to construct their bodies in a more pleasing shape by doing weight lifting exercises to increase their body satisfaction; in other words, they are trying to build a new body shape.

Peters (1998) states that bodybuilders turn to this sport because of their negative body image which is a concept that includes the person's feelings and thoughts about the body or any body region, feelings of shame and discomfort about the body, feeling less self-appealing than others, (Bergeron, 2007).. According to Blouin and Goldfield (1995), people with low body image and dissatisfaction with their physical appearance tend to perform bodybuilding in order to have a more attractive physical appearance. Physical activities increase self-esteem, but activities performed with the desire to create the ideal body shape cause body dissatisfaction (Tiggemann, 1992). The desire to be muscular can lead to MD (Cafri et al., 2005) and being muscular constitutes an important dimension of body image among men (Olivardia, et al., 2004). Considering this dimension of body image for men, it is thought that not being muscular enough or under-perceiving the existing muscle ratio may cause body dissatisfaction (Pope & Katz, 1994).

Bodybuilding is believed to be an area where people can create the ideal body shape that is acceptable for themselves. Another conclusion of this study is that as the negative beliefs of bodybuilding male athletes regarding their bodies and it's appearances result in anxiety as well as the tendency to avoid showing their body increases and their body dissatisfaction decreases. In other words, it was concluded that there is a relationship between body dissatisfaction and their physical appearance. Another remarkable finding of the study is that the BIS scores of bodybuilding individuals are significantly higher than sedentary individuals. In other words, while sedentary individuals are satisfied with their body images, individuals who develop their body have dissatisfaction with their body images. As a result of this finding, it can be said that individuals turn to bodybuilding sports due to this dissatisfaction.

Low body satisfaction is thought to be the driving force behind the development of MD. There are two main reasons that reveal body dissatisfaction. These are the person being overweight or obese and wanting to lose weight, or being thinner than normal and wanting to gain weight (Furnham & Calnan, 1998). Dissatisfaction with the person's body increases the chance of developing MD (Grieve, 2007). In addition, it is known that the desire to be muscular can lead to MD, too (Cafri et al., 2005). People with MD perceive their bodies smaller than their actual size (Olivardia, 2001). As the male body is becoming more visible, the interest in physical exercises increases. It is stated that physical exercises focused primarily on physical appearance such as weight exercises have negative results on MD (Choi, Pope & Olivardia, 2002). In the study conducted by Baum (2006), it is stated that doing sports may lead to MD in a similar way. In our study, it was determined that body satisfaction decreases with increasing symptoms of MD, which is consistent with the literature. Within the framework of this finding, it can be said that body dissatisfaction and MD may be related, and that body dissatisfaction is a factor that can affect the development

of MD and that people tend to perform bodybuilding sports in order to have the ideal body that they desire.

Another remarkable finding of the study is that the DFS scores of bodybuilding individuals were significantly higher than sedentary individuals. This finding shows that while bodybuilders have negative beliefs about their bodies, sedentary individuals do not have such beliefs. In addition, the points that bodybuilders received from the FI sub-dimension were found to be significantly higher than sedentary individuals. As a result of this finding, it can be claimed that bodybuilding individuals who make efforts to maintain their usual exercise behavior, have negative emotions when they deviate from these behaviors, and avoid social environments because they devote their time to dealing with their bodies, but sedentary individuals do not experience these problems. This study is the first in its field. Similar findings could not be obtained as a result of the literature review.

Bodybuilding is one of the sports that people strive to look more aesthetic and beautiful. In the study conducted by Tazegül and Güven (2015) to compare the narcissism levels of bodybuilding athletes and athletes of different sports as well as people who do not engage in any kind of sports, it was determined that the narcissistic characteristics of individuals engaged in bodybuilding sports were more noticeable than other groups. In addition, it is stated that the physical appearance of people who are engaged in bodybuilding sports may be a factor in the development of narcissism levels. In a study by Carroll (1989), it was revealed that the score of athletes doing bodybuilding sports from the inventory of narcissism was significantly higher than those of athletics and psychology students. This result is an indication that the narcissistic properties of athletes who are interested in bodybuilding sports are more than those who are interested in other sports. Research has revealed that athletes interested in bodybuilding sports are obsessively concerned with their physical appearance. Within the framework of this finding, it can be thought that this mindset may be a predictive factor in the development of the narcissistic characteristics of individuals (Tazegül & Güven, 2015). Dettore, Fabris, Santarnecchi (2020) suggested that potential interaction between MD symptoms and narcissism has a stronger association between narcissistic traits and the development of more severe MD conditions in competing bodybuilders. Similarly, in this study, NPI scores of bodybuilding individuals were found to be significantly higher than sedentary individuals.

Back et al. (2011), Vazire et al. (2008) stated that an individual's excessive physical appearance may increase the level of narcissistic behavior. In the study conducted by Polat and Şimşek (2015) with the aim of examining the exercise dependence levels of the people who went to the gyms, it was determined that bodybuilding sports were the most popular type of sport in the sample group. In addition, it is stated that the aesthetic concerns of the young participants was the main reason of this situation. Bodybuilding athletes are obsessively concerned with their physical appearance (Tazegül & Güven, 2015). In this study, a positive relationship was found between FI and NPI. FI sub-dimension of MD involves maintaining the usual exercise behavior, interfering with negative

emotions when deviating from the usual exercise behavior, or escaping from social environments due to negative emotions and spending too much time on the body. Considering that dealing with excessive physical appearance can improve narcissistic properties, this finding is consistent with the literature. In other words, it is believed that bodybuilders exercise for their physical appearance and the engagement they have with their bodies are related to their narcissistic characteristics.

Conclusion

In this study, effort is made to examine the Body Image Disorder, Muscle Dysmorphia, and Narcissistic Personality Traits of bodybuilding males.

The findings of the study show that the narcissistic traits and MD symptoms of the bodybuilding males are higher than those of the sedentary males, and that their Body Images are more distorted. In line with these findings, it is seen that MD is primarily a disorder affecting bodybuilding men, that sedentary individuals are satisfied with their body image, and that bodybuilding individuals experience dissatisfaction with their body image. Another remarkable finding of the study is that body dissatisfaction is a factor predicting the development of MD.

This is the first study in its field and it is aimed to contribute to research on body image and masculinity. More research is needed to reveal how body image and masculinity is built in different areas. In addition, it is thought that studies on obsessive-compulsive behaviors of this group are needed. Such studies will enrich the literature.

It is thought that the inclusion of female bodybuilders in the sample in further similar studies may reveal what it means for them to build a new body for female bodybuilders and their perceptions about their body. It is believed that such a study will enrich the literature.

Declarations

Ethics Approval and Consent to Participate

Informed consent was obtained from all participants who agreed to participate in the study. YDÜ/SB/2018/137 (Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler) numbered ethics committee approved taken from the Near East University Institute of Social Sciences in 06/04/2018.

Consent for Publication

Not applicable.

Availability of Data and Materials

Data sets used and / or analyzed during the study can be obtained from the relevant author upon appropriate request.

Competing Interests

The authors declare that there is no conflict of interest.

Funding

Not applicable.

Authors' Contributions

BH analyzed and interpreted the data and ZO contributed to the writing of the article. All authors have read and approved the final version of the article.

Acknowledgements

Not applicable.

References

- Ames, D. R., Rose, P. & Anderson, C. P. (2006). The NPI-16 As a Short Measure of Narcissism. *Journal of Research in Personality*, 40, 440-450.
- Andersen, R. E., Barlett, S. J., Morgan, G. D. & Brownell, K. D. (1995). Weight loss, psychological, and nutritional patterns in competitive male body builders. *Int J Eat Disorder* (18), 49-57.
- Aslan, H. (2000). Beden Dismorfik Bozukluğu: Bir Gözden Geçirme. *Düşünen Adam*, 13,33-41.
- Back, M. D., Penke, L., Schmukle, S.C., Sachse, K., Borkenau, P. & Asendorpf, J.B. (2011). Why Mate Choices are not as Reciprocal as we Assume: The Role of Personality, Flirting and Physical Attractiveness. *Eur. J. Pers.* 25, 120-132.
- Baum, A. (2006). Eating Disorders in the Male Athlete. *Sports Medicine*, 36, 1-6.
- Bender, D. (2012). Mirror, Mirror on The Wall: Reflecting on Narcissism. *Journal of Clinical Psychology*, 68(8),877-885.
- Bergeron, D. B. (2007). *The Relationship Between Body Image Dissatisfaction and Psychological Health: An Exploration of Body Image in Young Adult Men*. Unpublished Doctorate Thesis. School of The Ohio State University. USA
- Blouin, G. A. & Goldfield, G. S (1995). Body Image and Steroid Use In Male Bodybuilders. *International Journal of Eating Disorders*, 18(2), 159-165.
- Cafri, G., Thompson, K., Ricciardelli, L., McCabe, M., Smolak, L. & Yesalis, C. (2005). Pursuit Of The Muscular Ideal: Physical and Psychological Consequences and Putative Risk Factor. *Clinical Psychology Review*, 25, 215-239.
- Carroll, L. (1989). A Comparative Study Of Narcissism, Gender, and Sex-Role Orientation Among Bodybuilders, Athletes, and Psychology Students. *Psychological Reports*, 64(3), 999-1006.
- Choi, P. Y. L., Pope, JrH. G. & Olivardia, R. (2002). Muscle Dymorphia: A New Syndrome in Weightlifters. *Br J Sports Med*, 36, 375-377.
- Dèttore, D., Fabris, M. A., Santarnecchi, E (2020). Differential Prevalence Of Depressive And Narcissistic Traits In Competing And Non-Competing Bodybuilders In Relation To Muscle Dymorphia Levels. *Psychiatr Psychol Klin*, 20(2), 102-111
- Foster, C. A., Shorter, W. G., Griffiths, D. G. & Griffiths, D. M. (2015). Muscle Dymorphia: Could it be Classified as an Addition to Body Image. *Journal of Behavioral Addictions*, 4(1), 1-5.
- Frederick, D. A., Fessler, D. M., & Haselton, M. G. (2005). Do Representations of Male Muscularity Differ in Men's and Women's Magazines? *Body Image*, 2, 81-86.
- Furnham, A., & Calnan, A. (1998). Eating Disturbances, Self-esteem, Reasons for Exercising and Body Weight Dissatisfaction in Adolescent Males. *European Eating Disorders Review*, 6, 58-72.
- Grieve, F. G. (2007). A Conceptual Model of Factors Contributing to the Development of Muscle Dymorphia. *Eating Disorders*, 15, 63-80.
- Güngör, N. D. & Selçuk, F. Ü. (2015). Narsistik Kişilik Envanteri (NKE-16): Türkçe Uyarlaması. *Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma ve Eğitim Laboratuvarı (SAEL)*, Yayınlanmamış Tartışma Metni.
- Hallsworth, L., Wade, T., Tiggeman, M. (2005). Individual Differences in Male Body Image: An Examination of Self Objectification in Recreational Bodybuilders. *Br J Health Psychol*, 10(3), 453-65.
- Hildebrandt, T., Schlundt, D. & Langenbucher, J. (2004). Muscularity Concerns Among Men: Development Of Attitudinal And Perceptual Measures. *Body Image*, 1, 169-181.
- Hovardaoğlu, S. (1992). Vücut Algısı Ölçeği. *Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji Dergisi (3P)*. *Testler Özel Eki*. 1(1), 26-27.
- Karamustafaoğlu, O. & Karamustafaoğlu, N. (2000). Beden Dismorfik Bozukluğu. *Düşünen Adam*, 13(2), 107-109.
- Köroğlu, E. (2014). *DSM-V Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Leone, E. J., Sedory, J. E., Gray, K. A. (2005). Recognition and Treatment of Muscle Dymorphia and Related Body Image Disorders. *J Athl Train*, 40(4), 352-359.
- McCabe, P. M. & Ricciardelli, L. A. (2001). Parent, Peer and Media Influences on Body Image and Strategies to Both Increase and Decrease Body Size Among Adolescent Boys and Girls. *Adolescent*, 36 (142), 225-240.
- McCreary, D. R., & Sasse, D. K. (2000). An Exploration of the Drive for Muscularity in Adolescent Boys and Girls. *Journal of American College Health*, 48, 297-304.
- Mishkind, M. E., Rodin, J., Silberstein, L. R., ve Striegel-Moore, R. H. (1986). The Embodiment of Masculinity: Cultural, Psychological, and Behavioral Dimensions. *American Behavioural Scientist*, 29, 545-562.
- Mosley, F. E. (2009). Bigorexia: Bodybuilding and Muscle Dymorphia. *Eur Eat Disorders Rev.* 17, 191-98.
- Murray, B. S., Rieger, E., Touyz, W. S. & Garcia, Y. D. G. (2010). Muscle Dymorphia And The DSM-V Conundrum: Where Does It Belong? A Review Paper. *International Journal of Eating Disorder*, 43(6), 483-491.
- Olivardia, R. (2001). Mirror, Mirror on The Wall, Who's the Largest of Them All? The Features and Phenomenology of Muscle Dymorphia. *Harvard Review of Psychiatry*, 9, 254-259.
- Olivardia, R., Pope, G.H. Jr., Borowiecki, J.J., Cohane, H.G. (2004). Biceps and Body Image: The Relationship Between Muscularity and Self-Esteem, Depression, and Eating Disorder Symptoms. *Psychology of Men & Masculinity*, 5(2), 112-120.
- Ozan, E., Kırkpınar, İ., Aydın, N. & Fidan, T. O. M. (2008). Narsistik Kişilik Bozukluğu: Gelişim Süreçleri ve Yaşamı. *Review, Cases and Hypothesis in Psychiatry*, 2(1-2), 26-32.
- Öztürk, O. M. & Uluşahin, A. (2011). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. Nobel Tıp.
- Perugi, G., Akiskal, H. S., Giannotti, D., Frare, F., Di Vaio, S., & Cassano, G. B. (1997). Gender-Related Differences in Body Dymorphic Disorder (Dymorphophobia). *Journal of Nervous and Mental Disease*, 185(9), 578-582.
- Peters, M.A., (1998). Body Image Disturbance in Bodybuilder: Body Dissatisfaction, Body Distortion, and Other Body Image Traits, The degree of Doctor of Philosophy, The Faculty of the Graduate School of the State University, Newyork.
- Ploeg, G. E, Brooks, A. G., Withers, R. T., Dolman, J., Leaney, F., Chatterton, B. E. (2001). Body Composition Changes in Female Bodybuilders During Preparation for Competition. *Eur J Clin Nutr*, 55, 268-77.
- Polat, C., & Şimşek, K.Y. (2015). Spor Merkezlerindeki Bireylerin Egzersiz Bağımlılığı Düzeylerinin İncelenmesi: Eskişehir İli Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(15), 354-369.

- Pope H. G Jr, Katz, D.L. (2004): Psychiatric and Medical Effects of Anabolic-Adrogenic Steroid Use: A Controlled Study of 160 Athletes. *Arch Gen Psychiatry*, 51:375–382
- Pope, G. C., Pope, H. G. Jr, William, M., Fay, C., Olivardia, R. & Phillips, A., K. (2005). Clinical Features of Muscle Dysmorphia Among Males With Body Dysmorphic Disorder. *Body Image*, 2, 395-400.
- Pope, H. G., Jr., Gruber, A. J., Choi, P., Olivardia, R., & Phillips, K. A. (1997). Muscle Dysmorphia. An Underrecognized Form of Body Dysmorphic Disorder. *Psychosomatics*, 38, 548–557.
- Pope, H. G., Phillips, A. K. & Olivardia, R. (2000). *The Adonis Complex: The Secret Crisis of Male Body Obsession*. New York, NY: The Free Press.
- Raskin, R. & Hall, C. S. (1979). A Narcissistic Personality Inventory: *Psychological Reports* 45(2),159-162.
- Ray, Ç. P., Demirkol, E. M. & Tamam, L. (2012). Beden Dismorfik Bozukluğu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 547-565.
- Ronningstam, E. (2010). Narcissistic Personality Disorder: A Current Review. *Curr Psychiatry Rep*, 12, 68–75.
- Santarnecchi, E., Dettore, D. (2012). Muscle Dysmorphia In Different Degrees of Bodybuilding Activities: Validation of the Italian Version of Muscle Dysmorphia Disorder Inventory and Bodybuilder Image Grid. *Body Image*, 9, 396-403.
- Silva, D. A. S., DaSilva, R. C & Gonçalves, E. C. A. (2015). Body Image among Men Who Practice Body Building: Comparison by Age, Economic Status and City Size. *Perceptual & Motor Skills: Perception*, 121(2) 537-547.
- Stoviks, R. (2006). The Emancipation of Bodybuilding. *Sports in Society*, 9(3), 463-479.
- Subaşı, B. Okray, Z., Çakıcı, M. (2018). Kas Algısı Bozukluğu Envanteri Türkçe Formunun Profesyonel Erkek Sporcularda Geçerliliği ve Güvenilirliği. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 19(2), 47-54.
- Sungur, M. Z. (1999). Beden Dismorfik Bozukluğu. *Psikiyatri Dünyası*, 1, 19-22.
- Tatlıses, M. (2016). *Spor Salonunda Düzenli Spor Yapan Kişilerin Ortoreksiya Nervoza Belirtileri ile Beden Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/İstanbul.
- Tazegül, Ü. & Güven, Ö. (2015). Vücut Geliştirme Sporcuları ile Farklı Spor Dallarındaki Elit Sporcuların Ve Spor Yapmayan Bireylerin Narsisizm Seviyelerinin Karşılaştırılması. *Journal of Academic Social Science Studies*, 33, 465-473.
- Tigemann, M. (1992). Body Size Dissatisfaction: Individual Differences in Age and Gender, and Relationship with Self-Esteem. *Personality and Individual Differences*, 13, 39–43.
- Vazire S., Naumann L. P., Rentfrow P. J. & Gosling S. D. (2008). Portrait of a Narcissist: Manifestations of Narcissism in Physical Appearance. *Journal of Research in Personality*, 42, 1439–1447.

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Why Do We Procrastinate? A Psychodrama Study with A Group of University Students

Neden Erteliyoruz? Bir Grup Üniversite Öğrencisiyle Psikodrama Çalışması

Tuğba Durmuş¹, Güzin Uğur Atalay², Osman Özdel³

Abstract:

The aim of this study is to examine the effect of psychodrama group study on students' procrastination behaviour. The research was done as a single group quasi-experimental, pre-test post-test study design. The research sample consisted of 14 nursing students who volunteered and fulfilled the criteria of the study. A Personal Information Form and Tuckman Procrastination Scale used in collecting the data. The Tuckman Procrastination Scale scores of the students were decreased significantly ($p<.05$). In the early stages of the group process the themes that came forward in the protagonist plays such as friendship issues, anxieties related to academic success and procrastinating study extended also to involve the relationships with the family members such as mother, father and siblings in the following sessions. The gifts exchanged during the group play in the last session, showed the high awareness level of group members of one another's needs. According to the results, it can be said that psychodrama group study has a positive effect on procrastination behaviour of students. Research result is limited with this study and it is important that similar studies about procrastination increase in number.

Keywords: Nursing Student, Procrastination, Psychodrama

¹ Nurse, Ege University Hospital, Department of Mental Health and Diseases, İzmir-Turkey, Orcid İd: <https://orcid.org/0000-0001-7306-7052>

² Clinical Psychologist, Izmir Katip Celebi University Atatürk Education and Research Hospital, İzmir-Turkey, Orcid İd: <https://orcid.org/0000-0001-5928-4173>

³ Prof. Dr., Pamukkale University, Faculty of Medicine, Department of Psychiatry, Denizli-Turkey, Orcid İd: <https://orcid.org/0000-0002-6153-6744>

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Ege University Hospital, Department of Mental Health and Diseases, İzmir-Turkey, E-mail: tugbasiviloglu@hotmail.com

Date of Received/Geliş Tarihi: 13.04.2021, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 29.04.2021, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 04.05.2021, **Date of Online Publication/Çevirimiçi Yayın Tarihi:** 10.05.2021

Citing/Referans Gösterimi: Durmuş, T., Atalay, U.G., Özdel, O. (2021). Why Do We Procrastinate? A Psychodrama Study with A Group of University Students, *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 3(2): 91-96

© 2021 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktpppdergisi.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Öz:

Bu çalışmanın amacı öğrencilerin erteleme davranışlarına psikodrama grup çalışmasının etkisini incelemektir. Araştırma yarı deneysel tek gruplu ön test – son test çalışma deseni tipindedir. Araştırmanın örneklemini toplandırmaya dahil olma kriterlerini karşılayan 14 gönüllü hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu ve Tuckman Erteleme Ölçeği kullanılmıştır. Öğrencilerin Tuckman Erteleme Ölçeği puanları, psikodrama grubu sonrası anlamlı şekilde düşmüştür ($p < .05$). Grup sürecinin ilk aşamalarında protagonist oyunları arkadaşlık ilişkilerindeki sorunlar, akademik başarıya dair kaygılar, ders çalışmayı erteleme gibi konular ile öne çıkarken, grubun ilerleyen süreçlerinde anne, baba ve kardeş ilişkileri gibi aile ilişkilerini de içine alacak şekilde genişledi. Son oturumdaki grup oyunundaki hediye alışverişi grup üyelerinin birbirlerinin ihtiyaçlarını anlamadaki farkındalığını göstermektedir. Bu araştırmanın sonucuna göre psikodrama grup çalışmasının öğrencilerin erteleme davranışları üzerinde olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Araştırmanın sonuçları bu çalışma ile sınırlı olup erteleme ile ilgili benzer çalışmaların sayıca artması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci Hemşire, Erteleme, Psikodrama

Giriş

Üniversite dönemi, bir anlamda aileden ayrımlaşma ve yetişkin hayatına atılan bir adım olması, bunun yanı sıra bireyin farklı çevrelerde yeni toplumsal ilişkiler kurması gerekliliğini beraberinde getirmesi ile bireylerin yaşam döngüsü içerisinde oldukça önemli yer tutmaktadır. Bu zamana kadar devam eden öğrencilik yaşamından bazı açılardan farklılık göstermesi beklenen bu dönemde, birey bir yandan akademik performansında diğer yandan da sosyal ilişkilerinde etkin olmaya çalışır. Voltan-Acar, Arıcioğlu, Gültekin ve Gençtanırım (2008) üniversite öğrencilerinin diğerleriyle yaşadıkları sorunları etkili bir şekilde çözmelerinin, ihtiyaçlarını uygun şekilde dile getirmelerinin, haklarını savunabilmelerinin, sağlıklı kişilik gelişimi için önemli olduğunu ifade etmiştir. Bireylerin yerine getirmesi gereken sorumluluklar ve baş etmeleri gereken durumlar karşısında nasıl bir yol izleyeceği kişisel farklılıklar gösterebilirken, eyleme geçememeleri söz konusu olduğunda buradaki engelleri ve erteleme davranışına götüren nedenleri gözden kaçırmamak önemli olabilir. Erteleme kavramı üzerine pek çok tanım yapılmakla birlikte genel anlamda ortak nokta “yapılacak işin sonraya bırakılması”dır. Bununla birlikte erteleme, tek boyutlu basit bir kavram olarak açıklanamaz (Solomon ve Rothblum, 1984).

Ertelemenin davranışsal, bilişsel ve duygusal bileşenlerinden söz etmek, kavramın anlaşılmasını kolaylaştırırken bir yandan da bu bileşenlerin ayrı ayrı ele alınması yerine üç boyutlu olarak değerlendirilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Davranışsal bileşen, yapılacak görevin sürecini yani başlamasını, yürütülmesini ya da tamamlanmasını içerirken, bilişsel bileşende bireyin erteleme davranışına bilinçli olarak nasıl karar verdiğine odaklanılır, duygusal bileşende ise ertelemeye neden olan ya da ertelemenin sonucu olan duygular vardır (Uzun ve Demir, 2015). Uzun Özer ve Saçkes (2011) erteleyen üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının ertelemeyenlere göre daha düşük olduğunu bildirmiştir. Hajloo (2014) psikoloji öğrencileri ile yaptığı çalışmada erteleme davranışının benlik saygısı ve öz-yeterlik ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin eğitim süreçleri içerisinde akademik açıdan desteklenmeleri kadar kişisel gelişimleri bakımından da destekleyici uygulamalara dahil edilmeleri nitelikli ve profesyonel meslek üyeleri yetiştirmek için önemli görülebilir. Bunun için farklı yöntemlerden yararlanmak mümkündür. Alan yazında üniversite öğrencilerinin erteleme davranışlarına yönelik çalışmalara bakıldığında, tanımlayıcı tipte çalışmaların (Bulut ve Ocak, 2017; Cerino, 2014; Duru ve Balkıs, 2014; Ekşi ve Dilmaç,

2010; Hajloo, 2014; Karabıyık Çeri, Çavuşoğlu ve Gürol, 2015; Onwuegbuzie, 2000; Şirin, 2011; Uzun Özer ve Saçkes, 2011) yanı sıra farklı müdahale araştırmalarının da (Düşmez ve Barut, 2016; Uzun Özer, Demir ve Ferrari, 2013) olduğu görülmektedir ve bilişsel davranışçı yöntemlerden ve psikoeğitim oturumlarından yararlanılan bu araştırmalarda uygulanan programların erteleme üzerinde etkili olduğu bildirilmiştir. Grup terapileri genel olarak psikoterapötik tekniklerin üyelerle birlikte bir grup içerisinde uygulanmasıdır ve grup içerisinde üyelerin kendi arasında ve yöneticileriyle yaşadıkları etkileşim değişim için bir araç görevindedir. Psikoterapötik ve sosyoterapötik bir eylem yöntemi olarak psikodrama, grup psikoterapilerinin, özellikle yaşama yakın bir türünü oluşturur. Psikodramatik yaklaşıma özgü, onun için biricik olan şey, onun spontan ve planlanmamış değişimlere yaptığı vurgudur (Schacht, 2007). Bu önceden planlanamama ve spontanlığa yapılan vurgu onu diğer yöntemlerden ayıran bir özelliktir. Psikodrama süreci stereotipik olarak yazılmış rollerden oluşan kültürel konservelemlerden, spontanlıktan doğan artmış rol dağıcılarına doğru hareketi içerir (Karp, 1994). Kişinin rol dağıcıının gelişmesi onun herhangi bir durum karşısında duruma uygun tepki vermesini kolaylaştırır ve esneklik sağlar. Psikodramada eşleme, rol değiştirme, ayna, surplus reality (artı gerçeklik) gibi teknikler kullanılarak çalışılır (Özbek ve Leutz, 2003). Psikodrama bireyleri eyleme geçirecek davranış değişikliğine götürür ve bilişsel, davranışsal ve duygusal süreçleri devreye sokarak üç boyutlu çalışır. Eyleme geçmeyi sonraya bırakmak olarak da düşünebileceğimiz “erteleme” kavramını, birçok alanda sorumluluğu olan bir kitleyle yani öğrencilerle psikodrama sahnesinde çalışmayı amaçlayan bu araştırmada, psikodrama grup çalışmasının öğrencilerin erteleme davranışındaki etkinliğini incelemek amaçlanmıştır ve üniversite öğrencileri genelinden yola çıkılarak hemşirelik öğrencileri ile çalışılmıştır.

Yöntem

Bu araştırma, öğrencilerin erteleme davranışlarına psikodramanın etkisini belirlemek amacıyla yapılan yarı deneysel tek gruplu ön test – son test çalışma deseni tipinde bir araştırmadır. Araştırma, bir üniversitenin hemşirelik fakültesinde Aralık 2017 - Mart 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Örneklem

Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim ve öğretim döneminde bir üniversitenin Hemşirelik Fakültesi'nde

kayıtlı, eğitimine devam eden (hazırlık dönemindeki öğrenciler hariç) 1345 lisans öğrencisi oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü grup terapilerinin bir çeşidi olan psikodramanın yöntem ve uygulaması göz önüne alındığında benzer çalışmaların (Çam, 1995; Kırılancı-Çam, 1996; Sözeri Varma, Karadağ, Oğuzhanoglu ve Özdel, 2017) grup üyelerinin sayılarından yola çıkarak belirlenmiştir. İlgili üniversitenin hemşirelik fakültesine asılan duyurular sonrası katılıma gönüllü olan bireyler ön görüşmeye alınmıştır. 24 öğrenci ile ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşmeye gelen öğrenciler arasından 10 katılımcı grup sürecinin işleyişi açıklandığında genel takvime devamlılık gösteremeyeceklerini belirttikleri için çalışmaya katılmaya gönüllü olmamıştır. Ön görüşmeler sonrası toplam 14 öğrenci bu çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Müdahale

Hazırlık Aşaması

Gönüllü başvuran öğrencilerle belirlenen saatlerde bireysel ön görüşmeler yapılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden ve dahil olma kriterlerini (psikiyatrik bir hastalık tanısı almamış olmak, herhangi bir psikotrop ilaç kullanmıyor olmak) karşılayan öğrencilere görüşme esnasında çalışma hakkında bilgi verilerek yazılı olarak bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Yapılan bu görüşmede bireylere Kişisel Bilgi Formu ve Tuckman Erteleme Ölçeği birlikte uygulanmıştır. Ön test için ölçme araçlarının uygulanması yaklaşık her bir birey için 15-20 dakika sürmüştür. Araştırmaya dahil olan üyelerle görüşülerek ilk oturumun günü bildirilmiştir. Diğer oturumların tarihleri grup devamlılığının, grup kohezyonu açısından önemli olduğu düşünülerek grup içerisinde üyelerle birlikte belirlenmiştir ve takvim oluşturulmuştur. Oturumları psikodrama eğitiminin 1. Aşamasını tamamlayan ve yardımcı terapist unvanını alan, 2. Aşamasını tamamlamak üzere olan (tez aşamasında) araştırmacı yürütmüştür. Oturumların yardımcı yöneticilik görevini de aynı enstitüde psikodrama asistanı unvanına sahip tez aşamasında olan iki psikodrama asistanı üstlenmiştir. Süpervizyon aynı enstitüde eğitici olan tez danışmanı tarafından sağlanmıştır. Her bir oturum yaklaşık 4 saat sürmüştür ve 4 aylık süreç içerisinde haftada bir olmak üzere toplam 16 oturum yapılmıştır. Grup süreci aynı sayıda öğrenci ile tamamlanmıştır. Yöntemin doğası gereği psikodrama oturumları tam olarak planlanamamakla birlikte araştırmanın temasına uygun grup oyunları çalışılmış ve oturum öncesi oluşturulan amaç ve kazanımlar oturumlar içerisinde üyelerin beklenti ve ihtiyaçlarına, oturuma geldiklerindeki anlık durumlarına, grup içi dinamiklere göre değişiklikler gösterebilmiştir.

Veri Toplama

Araştırmaya başlarken Kişisel Bilgi Formu ve Tuckman Erteleme Ölçeği birlikte uygulanmıştır. Psikodrama oturumları sonrasında da Tuckman Erteleme Ölçeği kullanılarak son test verileri toplanmıştır.

Kullanılan Araçlar

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulan ve bireylerin sosyo-demografik özelliklerini içeren 9 soruluk bir formdur.

Tuckman Erteleme Ölçeği

Tuckman (1991) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması Uzun Özer, Saçkes ve Tuckman (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçek katılımcıların erteleme düzeylerini belirleyebilmek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .90 ve testin tekrarı güvenirlik katsayısı .80'dir. Ölçeğin Türkçe geçerlik-güvenirliği yapılmış hali 14 maddeden oluşmaktadır. Maddeler 5'li likert formundadır ve "Kesinlikle katılıyorum": 5 puan, "katılıyorum": 4 puan, "kararsızım": 3 puan, "katılmıyorum": 2 puan, "kesinlikle katılmıyorum": 1 puan şeklinde puanlanmaktadır. 6., 10., 12. ve 14. Maddeler ters çevrilerek puanlanmaktadır ve ölçek toplam puanı bu şekilde elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek yüksek puanlar erteleme düzeyinin de yükseldiğini ifade etmektedir. Ölçeğin bu araştırma için Cronbach Alpha değeri .88 olarak bulunmuştur.

Etik Açıklamalar

Araştırmanın yapılabilmesi için birinci aşamada bir üniversitenin etik kurulundan etik kurul onayı (Karar Sayısı/Tarih: 35/23.11.17) alınmıştır. Ardından araştırmaya başlamadan önce kurum izni alınmıştır. Kurum izni sonrasında araştırmaya alınacak bireylerden de yazılı olarak bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Araştırmada kullanılan Tuckman Erteleme Ölçeği için Türkçe geçerlik güvenirliğini yapan ölçek sahibinden izin alınmıştır. Araştırmanın bulguları yazılırken grup üyelerinin isimleri yerine rastgele atanmış numaralar kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin değerlendirilmesi Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 21 programında yapılmıştır. Sürekli sayısal değişkenler ortalama±standart sapma, kategorik değişkenler ise sayı ve yüzde ile ifade edilmiştir. Sürekli sayısal değişkenlerin normal dağılıma uygun olup olmadığı gruptaki kişi sayısının otuzun altında olmasından dolayı Shapiro Wilk testi ile değerlendirilmiştir. Ön test son test puanlarının analizi için non parametrik testlerden Wilcoxon testi kullanılmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamaları 20.21±1.05' dir. Öğrencilerin %64.3'ü hemşirelik birinci sınıf öğrencisidir, %92.9'u yurttadır, %57,1'nin akademik ortalamaları 60 ve 69.9 puan arasındadır, %64.3'ü bu bölümü isteyerek seçmiştir.

Öğrencilerin Tuckman Erteleme Ölçeği Puan Ortalamaları

Öğrencilerin Tuckman Erteleme Ölçeği Puanları, psikodrama grubu sonrası anlamlı şekilde düşmüştür (z= -3.297, p=.001)

Grup Süreci

Grubun ilk oturumuna üyelerin kendilerini tanıtmaları ile başladı. Psikodrama tekniği, grubun amacı ve genel ilkelerden söz edildi. Daha sonra her bir üye sözel olarak isimlerini söyleyerek kısaca kendini tanıttı ve o anki duygularından bahsetmek isteyenler kendilerini ifade etti. Grup çalışmasından beklentileri gözden geçirildi. Ardından üyelerle birlikte grup kuralları oluşturuldu. Üyelerin tanışma ve yöneme alışmalarını sağlayacak bir ısınma oyunu çalışıldı. Grup üyelerinin birbirleri ile ilk karşılaşmasının yaşandığı bu oturumla birlikte süreç başladı. Süreç boyunca her oturumda üyelerin bir önceki oturum ve oturumlar arası geçen süreç ile ilgili deneyim ve paylaşımları alınarak çalışıldı. Grup sürecinde ilk oturumlardaki protagonist oyunlarının temaları akademik başarı ile ilgili kaygılar, arkadaşlık ilişkileri, ders çalışmayı erteleme gibi konulardı. İkinci oturumdaki protagonist oyunlarından birinde Üye 7'nin ifadesi şu şekildeydi: "...çok fazla kaygı yaşıyorum ve bununla birlikte erteliyorum. Ertelemeyip tamamlasam bile sanki eksik bir şey kalmış gibi hissediyorum, arkadaşımın yanındayken mesela yapmam gerekenler aklıma geliyor ve huzursuz hissediyorum, stresle baş edemiyorum". Bu oyunda protagonistin okul başarısı ile ilgili daha erken yaşam dönemlerine ilişkin sahneler de gelmişti. Protagonist aynı üyeyi farklı sahnelerde hem annesi hem de suçluluk rolüne seçmişti ve bunu rol geri bildirimlerinde fark ettiğinde şaşırılmış görünüyordu. Bu protagonist oyununda daha çok rol değiştirme tekniği kullanılmıştı. Sonraki oturumdaki paylaşımında Üye 7'nin ifadeleri şu şekildeydi: "Ben bir şeyleri yaparken ki stresimi ve kaygımı çalışmıştım, annemle ilgili sahne beni çok etkiledi ve artık büyümüşken hala bu kaygıyı yaşamamın çok değişik olduğunu düşündüm ve buna ihtiyacım yok belki de... Bu hafta okuldaki bir uygulama dersimizde de yapacağım uygulamanın kötü olmasıyla ilgili kaygı yaşamadım ve kendimi çok daha rahat hissettim, sonuçta ben bunda da başarısız olsam annem beni sevmeye ve ben onun kızı olmaya devam edeceğim ve bu bana iyi geldi." Üçüncü oturumda Üye 12 protagonist oyununda telefonuyla çok fazla ilgilendiğinden dolayı ertelemediği işleri ile ilgili çalışmak istemişti. Oyun esnasında oda arkadaşları ile yaşadığı sorunlarda tepkisiz kaldığı sahneler de geldi ve oda arkadaşlarının yaptıklarından rahatsızlık duyduğu anlarda telefonu ile daha çok ilgilendiğini görmüştü. Protagonist oyunda en çok ayna tekniğinden faydalanmıştı. Üye 12 öfkesini ifade etmek yerine telefonuyla ilgilenmeyi seçtiğini, bunun ona güvenli bir alan oluşturduğunu fark etmişti. Beşinci oturumda Üye 5 omuz ağrısından bahsetti ve "Ben işlerimi erteliyorum, mesela bir ay süre kala bir şeye başlamak yerine iki hafta kala başlarım diyorum, sonra bir hafta sonra iki gün derken son gün." dedi. Üye 5 protagonist oyununda ertelemediği şeyler olarak tanımladıkları için bir hortum oluşturmuştu ve bu parçalarla çalışırken aile içi sorunlara yönelik sahneler geldi. Bu protagonist oyununda ağırlıklı olarak rol değiştirme tekniği kullanıldı. Üye 5 oyun esnasında ebeveynlerine duyguları ifade etmeyi deneyimledi. Paylaşımlar esnasında rahatladığını ifade etti. Paylaşımlar esnasında Üye 13 protagonist oyununu izlerken omuz ağrısı hissettiğinden bahsetti. Bu durum bir eş protagonist örneği olarak değerlendirilmiştir. İlk kez bir üye böyle bir paylaşımında bulunmuştu. Bu grup içinde üyeler arasında gelişen tele ilişkisine bir örnekti. Sonraki oturumda Üye 5'in ifadeleri şu şekildeydi: "Oyundan sonra omuzlarımda ciddi bir gevşeme hissettim... Buradaki konuşmayı ailemle de yaptım... Bütün bunlar olduktan

sonra da bu hafta başı kendim ile ilgili şeyleri çok fazla ertelediğimi fark ettim. Tüm bunlarla uğraşırken kendimle ilgili şeyleri hiç düşünmemişim. Mesela derslerime yoğunlaşabildim. Bir yandan da kendi duygularımı ne kadar boşladığımı ne kadar ertelediğimi düşündüm" Protagonist oyunları sonrası üyeler benzer süreçlerle ilgili kendi deneyimlerini paylaştılar ve bu benzerlikler onlar tarafından şaşırtıcı olarak ifade ediliyordu. Protagonist oyunları sonrası yapılan paylaşımlar grup üyeleri arasındaki güven ilişkisini güçlendirmişti. Grup sürecinde çalışılan başka bir yere yolculuk etme, bilinmeyen yerde yeni bir yaşantı kurma gibi temaları içeren grup oyunlarında ise üyeler aldıkları roller, sorumlulukları, yapmak istemedikleri, sonraya bıraktıkları işleri gözleme ve farkındalık kazanma fırsatı elde etmişlerdi. Oturumlar ilerlerken grup üyeleri ara verildiğinde birlikte çay-kahve içmeye başlamıştı. Ders ve okul ile ilgili ortak konulardan konuşuyor, bahçeye birlikte iniyorlardı. Bir yandan da grup odasının havalandırılması, toparlanması gibi işlerle ilgili sorumluluklar alıyorlardı. İlerleyen oturumlarda çalışılan protagonist oyunlarında üyelerin anne, baba, kardeş ilişkilerini de içeren protagonist oyunları çalışılmıştı. Üyeler geçmişte etkilendikleri olaylara bugünden bakabilmeyi ve şimdiye etkilerini fark etmeyi deneyimlemişlerdi. Dokuzuncu oturumdaki hayvanlar alemi isimli grup oyununda kuş rolüne girmeyi seçen Üye 3 oyun sonrasındaki paylaşımında "Sorumluluk duygum harekete geçmemi erteliyor... Mesela kendi hayatımda da kardeşim sınava girecek diye sürekli memleketeye gidip ona ders çalıştırıyorum. Buraya gelmek yerine ona ders çalıştırmaya gitsem mi diye de düşündüğüm olmuştu. Kendim için bir şey yapabileceksen sorumluluk adı altında bunları erteliyorum." ifadelerini kullanmıştır. Üye 3 bu paylaşımından sonra onuncu oturumda kontrolün onda olmadığından bahsederek protagonist olmuştu ve oyunun sonundaki paylaşımında kendi sorumluluklarına odaklanmak istediğini ifade etmişti. Sonraki oturumdaki paylaşımı ise şu şekildeydi: "Burada yaptığımız çalışmadan sonra çok şey düşündüm ama aklımda en çok da kendi hayatımın kontrolünü almak için eyleme geçmem gerektiği kaldı. Eyleme geçmezsem karşı tarafa sen yaptın, senin yüzünden oldu gibi suçlamalar yapıyorum ve belki de bu kolayıma geliyor... Benim elimde olan şeyler çok fazla ve harekete geçerek bunları düzeltebilirim." Grup sürecinin sonuna yaklaşırken üyelerin başlangıç ve bugün arasında değişimleri ile ilgili değerlendirme psikodramatik bir grup oyunu ile çalışıldı. Bu şekilde oturumlar ilerlerken üyelerin kendileri ile ilgili süreci gözden geçirmeleri sağlandı. Son oturumlarda ayrılma, veda etme, sevilen birinin kaybı, özlem gibi konular gündeme geldi. Bu konuların üyelerin bugününü nasıl etkilediği ve ertelemediği işlerle ilişkisini görmek dikkat çekici durumlardan biriydi. Grup sürecinin sonuna yaklaşırken üyelerde bu duygular harekete geçmişti. 15.oturumda Üye 7 oturuma fiziksel olarak gergin olduğunu söyleyerek gelmişti. Sahnede mükemmeliyetçi yanından bahsetmişti ve bununla ilgili çalışırken anneannesinin kaybı ile ilgili yası geldi. Vedalaşma ihtiyacından bahsetti. Protagonistin veda sahnesinde "boş sandalye" tekniği ile çalışıldı. Vedalaşma sahnesi sonrasında protagonist rahatladığını ifade etmişti. Her yaşantı gibi grup sürecinin de başlangıcında doğum sancıları olmuştu elbette ki... Şimdi ise veda zamanına ait sancılar ortaya çıkıyordu. Grup birbiri karşısında ağlıyor, üyeler kenardan izlerken birbirlerinin omzuna dokunabiliyordu. Grubun son

oturumunda üyelerin birbirlerine psikodramatik olarak hediyeler verdiği bir çalışma yapıldı. Birbirlerinin ihtiyaçlarına yönelik verdikleri hediyeler birbirlerinin sürecini de ne kadar gözlemlediklerini gösteriyordu. Bu şekilde bir vedalaşma ile grup oturumları sonlandı.

Tartışma

Bu çalışmanın bulguları psikodrama grup çalışmasının öğrencilerin erteleme davranışı ile ilgili olumlu yönde katkıları olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin Tuckman Erteleme Ölçeği Puanları, psikodrama grubu sonrası anlamlı şekilde düşmüştür ($p=.001$). Literatürde erteleme davranışının mükemmeliyetçilik, zor standartlar konarak bir işe başlanması ve dolayısıyla bu standartlar yerine getirilemediğinde işten kaçınma, başkaları tarafından nasıl görüldüğüne ve değerlendirildiği ile ilgili düşünce uğraşlarının artması gibi nedenlerle ortaya çıktığı belirtilmiştir (Onwuegbuzie, 2000; Solomon ve Rothblum, 1984). Çalışmamız içerisindeki bazı katılımcıların erteleme davranışları ile ilgili protagonist oyunları ve paylaşımları incelendiğinde bu bileşenler ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Grup süreci gözden geçirildiğinde, bir üyenin ertelediği işleri çalıştığı protagonist oyununda oluşturduğu ve sonrasında "mükemmeliyetçilik heykeli" adını verdiği heykelde de ertelemenin mükemmeliyetçilik bileşeni ile karşılaşılmıştır. Başka bir protagonist oyununda üye, ebeveyni tarafından nasıl görüldüğü ile ilişkili olarak beğenilme ihtiyacı üzerinden erteleme davranışını çalışmıştır. Ertelemenin diğer bir nedeni olarak gösterilen "başkaları tarafından nasıl görüldüğü ve değerlendirildiği ile ilgili düşünce uğraşlarının artması" bileşeni grup sürecinde bu şekilde görülmüştür. Ertelemenin başka bir nedeni olarak belirtilen "zor standartlar konarak bir işe başlanması" ise bizim çalışmamızda, hayvanlar alemi ile ilgili bir grup oyununda üyenin seçtiği hayvanın fiziksel özelliklerinden farklı ve gücü ile orantısız görevler alması ile işini tamamlayamaması sonucu, bireysel süreci ile ilgili işlerinde de ertelediği durumların olmasını fark etmesi üzerine yaptığı paylaşımı ile ilişkilendirilebilir. Alan yazında Ulupınar (2014) hemşirelik öğrencileri ile yürüttüğü çalışmada, psikodramanın hemşirelik öğrencilerinin sorun çözme becerilerine olumlu etkisi olduğunu belirtmiştir. Çalışmamızın temasını oluşturan erteleme davranışının bir türü olan "karar vermeyi erteleme" de sorun çözme becerisi ile ilişkilidir ve grup sürecinde dokuzuncu oturumda üyelerin hayvanlar ile ilgili roller aldığı bir grup oyununda, üyelerin sorun çözme becerileri üzerinden erteleme davranışları çalışılmıştır. Kırılma-Çam (1996) ve Shunmugam, Susila ve Vijay Anand (2016) çalışmalarında psikodramanın hemşirelik öğrencilerinin atılganlık becerileri üzerinde olumlu etkisi olduğunu bildirmişlerdir. Erteleme ve atılganlık kavramlarının ilişkisi üzerinden bakıldığında çalışmamızdaki farklı protagonist oyunlarında bireylerin diğeri ile ilişki kurma biçimi ile ilgili olarak duygularını ifade edebilme, hayır diyebilme ve istekte bulunabilme gibi temalar ortaya çıkmıştır. Erteleme kavramı ile ilgili farklı örneklerde yürütülen ve psikodrama dışındaki yöntemlerin kullanıldığı müdahale çalışmalarına bakıldığında ise Uzun Özer, Demir ve ark. (2013) bilişsel müdahaleleri kullanarak yaptıkları beş haftalık grup çalışmalarında öğrencilerin genel erteleme ve akademik erteleme puanlarının program sürecinde anlamlı olarak

düşüş gösterdiğini bildirmişlerdir. Düşmez ve Barut (2016) akılcı duygusal davranışsal yaklaşıma dayalı oluşturdukları akademik ertelemeyi önlemeye yönelik eğitimin öğrencilerin akademik ertelemeleri üzerinde olumlu etkisi olduğunu bildirmişlerdir. Literatürde ulaşabilen çalışmalarda bilişsel müdahalelere dayalı eğitim programları kullanılarak erteleme davranışı çalışılmıştır ve bu müdahalelerin öğrencilerin akademik ertelemelerine etkili olduğu bildirilmiştir. Bu çalışmada ise genel ertelemenin akademik ertelemenin önemli bir yordayıcısı olduğundan yola çıkılarak, spesifik olarak akademik erteleme çalışmak yerine genel erteleme davranışı üzerine çalışılması tercih edilmiştir. Uygulamanın hemen sonrasında ölçüm yapılması ve tez çalışması ile ilgili zaman sınırlılığı nedeniyle izlem ölçümü yapılamamış olmasının bir sınırlılık olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmamızın verileri psikodrama grup uygulamasının öğrencilerin erteleme davranışlarını olumlu yönde değiştirdiğini göstermiştir.

Bu doğrultuda;

- Araştırmanın sonuçları bu çalışma ile sınırlı olduğu için erteleme ile ilgili benzer çalışmaların sayıca artırılması,
- Öğrencilerin yüksek öğrenim sırasında oluşabilecek uyum sorunlarına yönelik programların artırılması akademik başarılarını ve kişisel gelişimlerini olumlu yönde etkileyebilir. Bu programlara psikodrama gibi öğrencinin aktif olduğu yöntemlerin entegre edilmesi ve bu çalışmaların sürekliliği önerilir.

Beyannameler

Etik Onay ve Katılma İzni

Araştırmanın yapılabilmesi için Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan etik kurul onayı (Karar Sayısı/Tarih: 35/23.11.17) alınmıştır. Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Yayın İzni

Uygulanamaz.

Veri ve Materyallerin Mevcudiyeti

Uygulanamaz.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Finansman

Uygulanamaz.

Yazar Notu

Bu makale sorumlu yazarın "Bir Grup Üniversite Öğrencisi ile Psikodrama: Erteleme" başlıklı Psikodrama Yeterlik Tezi'nden hazırlanmıştır. (Dr.Abdülkadir Özbek Psikodrama Enstitüsü, İzmir-2019).

Yazar Katkıları

"TD, GUA, OÖ çalışmanın tasarımını oluşturmuştur. TD veri toplama aşamasını ve işlem aşamasını yürütmüştür. TD, GUA, OÖ verileri analiz etmiş ve yorumlamışlardır. TD makale taslağını oluşturmuştur. GUA ve OÖ süpervizyon ve makalenin kritik revizyonunu üstlenmiştir. Tüm yazarlar makalenin son halini okumuş ve onaylamıştır."

Teşekkür

Uygulanamaz.

Kaynaklar

- Bulut, R., & Ocak, G. (2017). Öğretmen Adaylarının Akademik Erteleme Davranışlarını Etkileyen Etmenler. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 75–90.
- Cerino, E. S. (2014). Relationships Between Academic Motivation, Self-Efficacy, and Academic Procrastination. *Psi Chi Journal of Psychological Research*, 19(4). <https://doi.org/10.24839/2164-8204.JN19.4.156>
- Çam, M. O. (1995). Hemşirelik yüksek okulu öğrencilerinde psikodramanın empatik eğilim ve empatik beceri üzerine etkisi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 11(2), 55–65.
- Duru, E., & Balkıs, M. (2014). The roles of academic procrastination tendency on the relationships among self doubt, self esteem and academic achievement. *Education and Science*, 39, 274–287.
- Düşmez, İ., & Barut, Y. (2016). Rational Emotive Behavior Based on Academic Procrastination Prevention Training Programme of Effectiveness. *Participatory Educational Research*, 3(1). <https://doi.org/10.17275/per.15.36.3.1>
- Ekşi, H., & Dilmaç, B. (2010). Üniversite öğrencilerinin genel erteleme, karar vermeyi erteleme ve akademik erteleme düzeylerinin sürekli kaygı açısından incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 433–450.
- Hajloo, N. (2014). Relationships between self-efficacy, self-esteem and procrastination in undergraduate psychology students. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences*, 8(3), 42–49.
- Karabıyık Çeri, B., Çavuşoğlu, C., & Gürol, M. (2015). Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme düzeylerinin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 4(34). <https://doi.org/10.9761/JASSS2721>
- Karp M (1994). Özgürlük Nehri. Moreno'dan Bu Yana Psikodrama-Teori ve Uygulamada Yenilikler içinde, 1.baskı, (Çev. ed.: NU Muhtar, Çev.: İ Doğaner). Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık., 2013.
- Kırlangıç-Çam, M. O. (1996). Hemşirelik yüksek okulu öğrencilerinde psikodrama grup çalışması ile girişkenlik düzeyi ilişkisinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 12(2), 1–9.
- Onwuegbuzie, A. J. (2000). Academic procrastinators and perfectionistic tendencies among graduate students. *Journal of Social Behavior & Personality*, 15(5), 103–109.
- Özbek A, Leutz G (2003). Psikodrama: Grup Psikoterapisinde Sahnesele Etkileşim. 2.Baskı, Ü.H. Okyayuz (Ed), Ankara, Abdülkadir Özbek Psikodrama Enstitüsü Yayınları No:1
- Schacht M (2007). Spontanlık-Yaratıcılık. Psikodramatik Değişim Kavramı. (Çev.ed.: İ Doğaner). Psikodrama, Kuram ve Uygulamadaki Gelişmeler içinde, 1.baskı, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Shunmugam, Shankar. R., Susila, C., & Vijay Anand, S. (2016). Effectiveness of psychodrama on assertive behavior among nursing students. *International Journal of Multidisciplinary Education and Research*, 1(2), 51–52.
- Solomon, L. J., & Rothblum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31(4). <https://doi.org/10.1037/0022-0167.31.4.503>
- Sözeri Varma, G., Karadağ, F., Oğuzhanoglu, N. K., & Özdel, O. (2017). Depresyon tedavisinde grup psikoterapisi ve psikodramanın yeri. *Klinik Psikiyatri*, 20, 308–317. <https://doi.org/10.5505/kpd.2017.86158>
- Şirin, E. F. (2011). Academic procrastination among undergraduates attending school of physical education and sports: Role of general procrastination, academic motivation and academic self-efficacy. *Educational Research and Reviews*, 6(5), 447–455.
- Tuckman, B. W. (1991). The development and concurrent validity of the procrastination scale. *Educational and Psychological Measurement*, 51(2), 473-480.
- Ulupınar, S. (2014). Psikodrama uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin sorun çözme becerisine etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 15,55–62. <https://doi.org/10.5455/apd.39822>
- Uzun Özer, B., & Saçkes, M. (2011). Effects of Academic Procrastination on College Students' Life Satisfaction. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 12. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.02.063>
- Uzun Özer, B., Demir, A., & Ferrari, J. R. (2013). Reducing Academic Procrastination Through a Group Treatment Program: A Pilot Study. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 31(3). <https://doi.org/10.1007/s10942-013-0165-0>
- Uzun Özer, B., Saçkes, M., & Tuckman, B. W. (2013). Psychometric Properties of the Tuckman Procrastination Scale in a Turkish Sample. *Psychological Reports*, 113(3). <https://doi.org/10.2466/03.20.PR0.113x28z7>
- Uzun, B., & Demir, A. (2015). Erteleme: Türleri, Bileşenleri, Demografik Etkenler ve Kültürel Farklılıklar. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 106–121.
- Voltan-Acar, N., Arıcıoğlu, A., Gültekin, F., & Gençtanırım, D. (2008). Üniversite Öğrencilerin Güvengenlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 342–350

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

The Relationship between Intolerance of Uncertainty and the Depression, Anxiety and Stress Levels of Nursing Students during the Covid-19 Outbreak

Covid-19 Pandemi Sürecinde Hemşirelik Öğrencilerinde Belirsizliğe Tahammülsüzlük ile Depresyon, Anksiyete ve Stres Düzeyleri Arasındaki İlişki

Sibel Şentürk¹, Nazife Bakır²

Abstract:

This study was conducted to determine the relationship between Turkish nursing students' intolerance of uncertainty and their depression, anxiety and stress levels during the COVID-19 outbreak. This descriptive and cross-sectional study was conducted between 18 and 29 May 2020, with the participation of 506 students. The data were collected using a Personal Information Form, the Intolerance of Uncertainty Scale (IUS-12) and the Depression, Anxiety and Stress Scale (DASS-21). It was found that the participants had a mean total IUS-12 score of 37.18 ± 10.10 . When the subscales of DASS-21 were examined, the participants' mean scores were found to be 13.20 ± 5.87 for the 'depression' sub-scale, 10.76 ± 3.94 for the 'anxiety' sub-scale and 14.21 ± 5.90 for the 'stress' sub-scale. It was ascertained that there were statistically significant differences in the mean scores obtained by the participants in the overall IUS-12 and DASS-21 sub-scales on the basis of the variables of 'the nursing students' academic achievements' and 'how the nursing students felt during the COVID-19 pandemic' ($p < 0.05$). It was discerned that there was a weak positive statistically significant relationship between the mean scores obtained in the overall IUS-12 and those obtained in the DASS-21 sub-scales ($p < 0.01$). As the nursing students' intolerance of uncertainty increased, their depression, anxiety and stress levels also went up. Psychological counseling should be offered to nursing students to prevent them from having mental disorders, to identify their mental issues and to help them cope with these mental problems.

Keywords: COVID-19, Nursing Student, Intolerance of Uncertainty, Depression, Anxiety, Stress.

¹ RN, PhD, Department of Nursing, Bucak Health School, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak-Burdur-Turkey, Orcid İd: <https://orcid.org/0000-0002-5634-174X>

² RN, PhD, Department of Nursing, Bucak Health School, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak-Burdu-Turkey, Orcid İd: <https://orcid.org/0000-0003-1324-0647>

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: RN, PhD, Department of Nursing, Bucak Health School, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak-Burdur-Turkey, E-mail: sibelsenturk@mehmetakif.edu.tr

Date of Received/Geliş Tarihi: 05.04.2021, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 10.05.2021, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 20.05.2021, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 01.06.2021

Citing/Referans Gösterimi: Şentürk, S., Bakır, N. (2021). The Relationship between Intolerance of Uncertainty and the Depression, Anxiety and Stress Levels of Nursing Students during the Covid-19 Outbreak, *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 3(2): 97-105

© 2021 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktpndergisi.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Öz:

Bu araştırmanın amacı, COVID-19 pandemi sürecinde Türk hemşirelik öğrencilerinde belirsizliğe tahammülsüzlük ile depresyon, anksiyete ve stress düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Tanımlayıcı-kesitsel nitelikteki bu araştırma, 18-29 Mayıs 2020 tarihleri arasında 506 hemşirelik öğrencisi ile tamamlanmıştır. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği (BTÖ) ve Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği (DASS-21) ile toplanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin BTÖ toplam puan ortalaması 37.18 ± 10.10 'dur. DASS-21'in alt ölçekleri incelendiğinde, DASS-21 "depresyon" alt boyutu puan ortalaması 13.20 ± 5.87 , "anksiyete" alt boyutu puan ortalaması 10.76 ± 3.94 ve "stres" alt boyutu puan ortalaması 14.21 ± 5.90 olarak belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin akademik başarı ve COVID-19 süresince kendini nasıl hissettiği değişkenleriyle BTÖ ve DASS-21 skalası alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Öğrencilerin BTÖ toplam puanı ile DASS-21 skalası alt boyutları arasında ise zayıf yönde pozitif ilişki saptanmıştır ($p < 0,01$). Hemşirelik öğrencilerinin belirsizliğe tahammülsüzlükleri arttıkça depresyon, anksiyete ve stress düzeyleri de artmaktadır. Hemşirelik öğrencilerine mental sağlık sorunları yaşamalarını önlemek, mental sorunlarını tespit etmek ve bu mental sorunlarla baş etmelerine yardımcı olmak için psikolojik danışmanlık sunulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Hemşirelik Öğrencisi, Belirsizliğe Tahammülsüzlük, Depresyon, Anksiyete, Stres.

Introduction

The novel coronavirus 2019 (COVID-19 or 2019-nCoV) pandemic which emerged in the Wuhan city of China in December 2019 and took hold of the entire world by spreading rapidly has affected the lives of societies significantly (Zhu, Wei, & Niu, 2020; Huang et al., 2020). Until 19 May 2021, since the World Health Organization (WHO) named the SARS-CoV-2 virus as the source of the novel coronavirus disease 2019 (COVID-19) and declared it as a pandemic by referring to it as a worrying international public health issue, more than 163.8 million COVID-19 cases have been reported, and it was determined that 3.3 million people lost their lives (WHO, 2021). It was reported that the total number of cases was 5.1 million, and the total number of deaths was 45.419 in Turkey since the announcement of the first case until the present (Republic of Turkey Ministry of Health, 2021).

The COVID-19 pandemic has affected higher education all over the world, in addition to all areas of life (Erkut, 2020; Karadağ & Yücel, 2020). In this period, most governments across the world decided to close educational institutions down for the purpose of preventing the spread of the COVID-19 pandemic. As most countries started to put in place social distancing rules, a majority of tertiary education institutions were also obliged to adopt online learning, communicate remotely with faculty members and students and change their work styles in a short period of time (Pragholapati, 2020). In Turkey, in relation to these measures, firstly, education and instruction were suspended for three weeks as of 16 March 2020 in all universities affiliated with the Tertiary Education Council of Turkey (TEC). However, along with the uncertainty about the process of the pandemic and the increase in the number of cases, TEC announced on 26 March 2020 that the spring semester of 2020 would be entirely carried on with distance learning. Due to the increase in cases, the 2020 fall and 2021 spring terms continued with distance education. Accordingly, students were asked to quarantine themselves voluntarily at home (Erkut, 2020; Karadağ & Yücel, 2020).

In studies performed on university students during the COVID-19 pandemic, it has been highlighted that, as in the case of outbreaks such as SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome) and MERS (Middle East Respiratory Syndrome), the COVID-19 pandemic gave rise to disorders such as global concern, fear, threat, anxiety, depression, suicide and post-traumatic stress disorder in association with the fear of being infected and infecting others, increase in the number of cases across countries, sensational and fake news on social media, economic setbacks, fall in the communication between people, travel restrictions, distance learning, being estranged from friends and the school environment, academic failure, social isolation, changes in sleeping and eating patterns, trouble in concentrating, and uncertainty about education processes (Garfin, Silver & Holman, 2020; Liu, 2020; Xiao, 2020; Cao, 2020). It was asserted that, since the internships and practical studies of students enrolled at health-related programs of tertiary education institutions were put on hold at clinics, they were more affected by the COVID-19 pandemic than students studying at other programs, and they suffered the highest levels of anxiety and stress associated with uncertainty (Liu, 2020). It is considered that nursing students who will be the members of the profession of nursing in the future are members of a special group whose mental health status should not be neglected during the quarantine period, as nurses are healthcare professionals serving in the frontlines in the field during outbreaks.

This study was conducted to determine the relationship between Turkish nursing students' intolerance of uncertainty and their depression, anxiety and stress levels during the COVID-19 outbreak.

Research Questions

1. What are the intolerance of uncertainty, depression, anxiety and stress levels of nursing students?
2. Which factors influence the levels of intolerance of uncertainty, depression, anxiety and stress in nursing students?
3. Is there a relationship between nursing students' intolerance of uncertainty and their depression, anxiety and stress levels?

Design and Methods

1. Design: This study was conducted with a descriptive and cross-sectional design.

2. Setting and Sample: The population of the study consisted of all nursing students who are first, second, third and fourth year students in a university (N = 584). The study included nursing students (a) who were receiving nursing education in the spring term of the academic year of 2019-2020, (b) who had no hearing-related or visual problems, (c) who were open to communication, (d) who could read and speak Turkish, (e) who agreed to participate in the study. The voluntary participation rate in the study was 86.6% (n = 506).

3. Data Collection Instruments

The data were collected by using a Personal Information Form, the Intolerance of Uncertainty Scale (IUS) (Sarıçam et al., 2014) and the Depression Anxiety Stress Scale-21 (DASS-21) (Yılmaz, Boz & Arslan, 2017).

3.1. Personal Information Form

The researchers prepared the form with the support of the literature (Wright, Adams Lebell & Carleton, 2016; Cao et al., 2020; Huang, Xu & Liu, 2020; Kamal & Othman, 2020; Liu, Liu & Zhong, 2020; Lee, 2020; Praghopalati, 2020). The form consisted of 11 closed-ended questions about the participants' socio-demographic characteristics such as age, gender, class year, instruction type, academic achievement, economic status, place of living, how they felt during the COVID-19 pandemic, status of having any chronic disease, status of having any psychiatric disease, and status of thinking they took the necessary measures during the COVID-19 pandemic.

3.2. Intolerance of Uncertainty Scale (IUS-12)

The scale was created in 2007 by Carleton, Norton and Asmundson. It was adapted into Turkish by Sarıçam (2014). It is a 5-point Likert-type scale comprising 12 items. The scale has two sub-scales, and the total score of the scale is used for assessment. The first item of the scale is inversely scored. The total score to be obtained from the scale ranges between 12 and 60 points. The scale has no cut-off point. A high score signifies a high level of intolerance of uncertainty. The Cronbach's Alpha coefficient of the scale was reported as 0.88 (Sarıçam, 2014). In this study, the Cronbach's Alpha coefficient of the scale was found as 0.848.

3.3. Depression, Anxiety and Stress Scale-21 (DASS-21)

The Depression, Anxiety and Stress Scale (DASS-21), which was developed by Lovibond and Lovibond (1995), was originally composed of 42 items. Later on, Henry and Crawford (2005) created its short version containing 21 items. The short version of the scale was adapted into Turkish by Yılmaz, Boz and Arslan (2017). The DASS-21 employed in this study comprises 7 items in each of its sub-scales (items 3, 5, 10, 13, 16, 17 and 21 for the 'depression' sub-scale, items 2, 4, 7, 9, 15, 19 and 20 for the 'anxiety' sub-scale and items 1, 6, 8, 11, 12, 14 and 18 for the 'stress' sub-scale), that is, a total of 21 items.

The scale is scored as a 4-point Likert-type scale. A high score in the overall scale reveals in which of the 'depression', 'anxiety' and 'stress' sub-scales the individual has problems. In this study, the Cronbach's Alpha coefficients were found as 0.907, 0.806, 0.912 and 0.833 successively for the 'depression' sub-scale, the 'anxiety' sub-scale, the 'stress' sub-scale and the overall DASS-21.

4. Data Collection

The data were collected between 18 and 29 May 2020. Due to the COVID-19 pandemic process, the Personal Information Form, IUS-12 and DASS-21 were applied to all students via the Google Forms platform. The Google Forms link of the data collection instruments was shared by class representatives from WhatsApp groups, where all students were registered: <https://docs.google.com/forms/d/1DnsPHCsGZJgOzHJE52XgguZTDm9qDVNq7AnOp31Z2Cc/edit>. Information was provided about the purpose of the study and its voluntary basis of participation via the Google Forms platform. At the end of the data collection process, the Google Forms link was closed to access. The questionnaire form including all data collection instruments took about 5 to 10 minutes to answer.

5. Data analysis

The data were entered into the SPSS 21.0 (Statistical Package for the Social Sciences, Chicago, Illinois) package program and analyzed. The categorical variables are presented as frequency and percentage. The continuous variables are presented as mean and standard deviation (SD). The normality of data distribution was evaluated with Shapiro-Wilk test or Kolmogorov-Smirnov test. Independent-Samples t-Test was used to compare two groups, whereas one-way analysis of variance (ANOVA) was used to compare more than two groups. The Cronbach's alpha coefficient was calculated for reliability analysis. Pearson's correlation analysis was used to determine the relationship between the scales. The p-value for significance was accepted as <0.05.

6. Ethical approval

Ethics committee approval for the study was received from the X University Non-Interventional Clinical Studies Ethics Committee (Decision Number: GO 2020/122) and the Scientific Research Platform of the Ministry of Health (Protocol number: 2020-05-07T12_04_32). The consent of the students who took part in the study was obtained via Google Forms. Additionally, written permission was obtained from the scale developers to use the scales. This study was carried out by considering the Good Clinical Practices of the Declaration of Helsinki.

Results

The breakdown of the nursing students by their socio-demographic characteristic is presented in Table 1. As seen in Table 1, among all nursing students, 51.6% were aged 20-21 years, 72.1% were female, 29.3% were first-year students, and 70.6% had medium-level academic achievement. Besides, of all nursing students, 80.4% had income equaling their expenses, 43.9% spent the longest period of their lives in the provincial center, and 33.4%

felt uneasy during the COVID-19 pandemic. Furthermore, of all participant nursing students, 5.3% reported that they had a chronic disease, 3.8% stated that

they had a psychiatric illness, and 25.3% reported that they failed to take the necessary measures during the COVID-19 pandemic.

Table 1.

Socio-Demographic Characteristic of Nursing Students'

Socio-Demographic Characteristic (n=506)	N	%	
Age	18-19 years	91	18.0
	20-21 years	261	51.6
	22 years or above	154	30.4
Gender	Female	365	72.1
	Male	141	27.9
Class year	First year	148	29.3
	Second year	114	22.5
	Third year	123	24.3
	Fourth year	121	23.9
Instruction type	Formal education	323	63.8
	Evening education	183	36.2
Academic achievement	Unsuccessful	46	9.1
	Medium level	357	70.6
	Successful	103	20.4
Economic situation	Income equals expenses	407	80.4
	Expenses exceed the income	99	19.6
Place of living	Province center	222	43.9
	District	184	36.4
	Village/town	100	19.7
How do you feel yourself during COVID-19 pandemic?	Uneasy	169	33.4
	Frightened	58	11.5
	Angry/indignant	71	14.0
	Sad	106	20.9
	Calm	102	20.2
Having any chronic disease	Yes	27	5.3
	No	479	94.7
Having any psychiatric disease	Yes	19	3.8
	No	487	96.2
Do you think you took necessary measures during COVID-19 pandemic?	Yes	378	74.7
	No	128	25.3

It was found that the mean scores of obtained by the participants in the DASS-21 'depression', 'anxiety' and 'stress' sub-scales were respectively 13.20±5.87 (min-max: 7.00-28.00), 10.76±3.94 (min-max: 7.00-27.00) and 14.21±5.90 (min-max: 7.00-28.00). Besides, it was ascertained that the participants' mean scores in the overall IUS-12 and its sub-scales of 'prospective intolerance of uncertainty' and 'inhibitory intolerance of uncertainty' were successively 37.18±10.10 (min-max: 12.00-60.00), 22.45±5.82 (min-max: 7.00-35.00) and 14.72±5.08 (min-max: 5.00-25.00).

It was found that the mean score of the participants aged 18-19 years the DASS-21 'depression' sub-scale was higher than that of those aged 20-21 years ($p=0.029$).

The mean of score of the female participants in the DASS-21 'stress' sub-scale was higher than that of the male participants ($p=0.028$). Upon the examination of the participants based on their academic achievement levels, it was ascertained that the participants who were categorized as successful had significantly lower mean scores in the DASS-21 'depression' sub-scale, 'anxiety'

sub-scale and 'stress' sub-scale ($p=0.000$) and the IUS-12 'inhibitory intolerance of uncertainty' sub-scale ($p=0.006$) than the other groups. The participants with income levels below their expenses had a higher mean score in the DASS-21 'anxiety' sub-scale than those with income levels equaling their expenses ($p=0.017$). It was identified that the participants living in villages or towns had higher mean 'inhibitory intolerance of uncertainty' sub-scale scores than those living in the provincial center ($p=0.020$).

The participants who stated that they felt anger during the COVID-19 pandemic had significantly higher mean scores in the DASS-21 'depression' sub-scale, 'anxiety' sub-scale and 'stress' sub-scale ($p=0.000$) in addition to their significantly higher mean scores in the IUS-12 'prospective intolerance of uncertainty' sub-scale and 'inhibitory intolerance of uncertainty' sub-scale ($p=0.005$; $p=0.001$) than the other groups. The participants who had any psychiatric disease had a significantly higher mean score in the DASS-21 'depression' sub-scale, 'anxiety' sub-scale and 'stress' sub-scale than those with no psychiatric disease

(p=0.019; p=0.003; p=0.018). It was found that the participants thinking that they took the necessary measures during the COVID-19 pandemic had significantly lower mean scores in the DASS-21

‘depression’ sub-scale, ‘anxiety’ sub-scale and ‘stress’ sub-scale than those thinking the opposite (p=0.012; p=0.001; p=0.021).

Table 2.

DASS-21 and IUS-12 mean scores according to some variables of nursing students’

	DASS-21			IUS-12 Sub-scales		IUS-12 Total
	Depression Mean±SD	Anxiety Mean±SD	Stres Mean±SD	Prospective Anxiety Mean±SD	Inhibitory Anxiety Mean±SD	Mean±SD
Age *						
18-19 years ^a	14.64±6.24	11.56±4.43	15.00±6.15	22.61±5.28	14.95±4.86	37.53±9.18
20-21 years ^b	12.75±5.54	10.53±3.65	13.75±5.51	21.97±5.72	14.38±5.00	36.35±10.00
22 years or above ^c	13.10±6.09	10.68±4.06	14.48±6.36	23.18±6.25	15.18±5.31	38.37±10.72
<i>p</i>	3.559	2.354	1.652	2.154	1.309	2.010
	0.029	0.096	0.193	0.117	0.271	0.135
	a>b					
Gender **						
Female	13.41±5.98	10.75±3.79	14.56±5.90	22.45±5.75	14.75±5.12	37.21±10.08
Male	12.66±5.54	10.78±4.30	13.29±5.84	22.46±6.03	14.66±4.97	37.12±10.19
<i>p</i>	1.672	4.733	0.190	0.042	0.024	0.037
	0.187	0.954	0.028	0.995	0.862	0.934
Academic achievement *						
Unsuccessful ^a	15.63±6.55	11.45±4.46	16.65±6.92	21.69±5.41	15.60±4.80	37.30±9.17
Medium level ^b	13.43±5.74	11.12±4.04	14.66±5.71	22.75±5.79	15.01±4.95	37.76±10.00
Successful ^c	11.31±5.48	9.18±2.77	11.58±5.23	21.77±6.07	13.39±5.42	35.12±10.68
<i>p</i>	9.893	10.926	16.050	1.559	5.131	2.751
	0.000	0.000	0.000	0.211	0.006	0.065
	a>b,c; b>c					
Economic situation**						
Income equals expenses	12.97±5.82	10.54±3.86	14.03±5.89	22.44±5.80	14.70±5.15	37.15±10.14
Expenses exceed the income	14.13±5.99	11.65±4.14	14.96±5.92	22.50±5.15	14.82±4.78	37.33±10.00
<i>p</i>	0.212	1.934	0.045	0.623	1.421	0.009
	0.087	0.017	0.160	0.931	0.821	0.872
Place of living *						
Province center ^a	12.63±5.66	10.62±3.79	14.22±5.90	22.33±5.91	14.25±5.15	36.58±10.23
District ^b	13.36±5.98	10.01±3.98	13.67±5.69	22.10±5.78	14.64±4.79	36.75±9.68
Village/town ^c	14.16±6.03	11.38±4.15	15.19±6.21	23.33±5.69	15.95±5.28	39.33±10.35
<i>p</i>	2.431	1.535	2.142	1.636	3.938	2.832
	0.089	0.216	0.118	0.196	0.020	0.060
	c>a					
How do you feel yourself during COVID-19 pandemic?*						
Uneasy ^a	12.54±5.30	10.84±3.95	13.88±5.44	22.68±5.77	14.71±5.06	37.39±10.01
Frightened ^b	13.62±5.67	11.21±3.81	15.53±5.89	22.44±5.10	14.82±5.04	37.27±9.30
Angry/indignant ^c	16.95±6.61	12.85±4.73	18.74±6.38	24.32±5.57	16.83±4.80	41.15±9.59
Sad ^d	13.51±6.06	10.00±3.07	14.11±5.53	22.33±5.33	14.50±4.31	36.83±9.07
Calm ^e	11.11±4.81	9.36±3.40	10.96±4.39	20.92±6.60	13.47±5.64	34.39±11.27
<i>p</i>	12.131	11.067	22.228	3.747	4.799	4.880
	0.000	0.000	0.000	0.005	0.001	0.001
	c>a,b,d,e ; c>a,b,d,e; a>e					
	a>d; b,d>e ; a,b>d; b>e					
Having any psychiatric disease **						
Yes	17.68±5.84	12.48±5.53	18.10±6.67	22.63±8.38	14.68±6.25	37.31±14.03
No	13.02±5.81	10.68±3.85	14.06±5.83	22.45±5.71	14.73±5.03	37.18±9.94
<i>p</i>	0.002	7.435	1.060	6.978	3.241	5.929
	0.003	0.019	0.018	0.927	0.975	0.968
Do you think you took necessary measures during COVID-19 pandemic?*						
Yes	12.69±5.81	10.48±3.72	13.84±5.77	22.52±5.78	14.62±5.04	37.15±10.02
No	14.71±5.79	11.58±4.42	15.29±6.19	22.25±5.97	15.03±5.17	37.29±10.39
<i>p</i>	0.003	9.334	3.495	0.227	0.144	1.047
	0.001	0.012	0.021	0.658	0.432	0.890

*One-Way ANOVA, **Independent-Sample T Test

Table 3 shows the breakdown of the participants’ depression, anxiety and stress levels. As seen in Table 3, among all participants, 39.3% exhibited symptoms of

very advanced depression, 54.1% exhibited symptoms of very advanced anxiety, and 31.6% exhibited symptoms of very advanced stress.

Table 3.*Depression, anxiety and stress levels in nursing students'*

	DASS-21					
	Depression		Anxiety		Stres	
	n	%	n	%	n	%
Normal	---	---	---	---	85	16.8
Mild	---	---	---	---	47	9.3
Middle	216	42.7	130	25.7	99	19.6
Advanced	91	18.0	102	20.2	115	22.7
Very Advanced	199	39.3	274	54.1	160	31.6

The correlation analysis of the scores obtained by the participants in DASS-21 and IUS-12 is displayed in Table 4. As shown in Table 4, there was a weak positive statistically significant relationship between the mean scores obtained by the participants in the IUS-12 'prospective intolerance of uncertainty' sub-scale and their mean scores in the DASS-21 'depression', 'anxiety' and 'stress' sub-scales. Likewise, there was a weak positive statistically significant relationship between the

mean scores obtained by the participants in the IUS-12 'inhibitory intolerance of uncertainty' sub-scale and their mean scores in the DASS-21 'depression', 'anxiety' and 'stress' sub-scales. Moreover, it was identified that there was a weak positive statistically significant relationship between the mean scores of the participants in the overall IUS-12 and their mean scores in the DASS-21 'depression', 'anxiety' and 'stress' sub-scales.

Table 4.*Correlation analysis of the scores DASS-21 and IUS-12 nursing students'*

	DASS-21					
	Depression		Anxiety		Stres	
	r	p	r	p	r	p
Prospective Anxiety	0.240	0.000	0.172	0.000	0.289	0.000
Inhibitory Anxiety	0.344	0.000	0.262	0.000	0.370	0.000
IUS-12 Total	0.312	0.000	0.231	0.000	0.353	0.000

Pearson correlation

Discussion

This study indicates that more than half of the nursing students had advanced and very advanced levels of depression, anxiety and stress. In the relevant literature, it has been asserted that the COVID-19 pandemic affected the psychological statuses of university students adversely, and university students had depression, anxiety, stress, fear and worry on varying levels (Liu, 2020; Cao et al., 2020; Huang, 2020; Ozamiz-Etxebarria, Dosil-Santamaria, Picaza-Gorrochategui, & Idoiaga-Mondragon, 2020; Savitsky, Findling, Erel, & Hendel, 2020).

The results of this study were analogous to those in the relevant literature, and according to the relevant literature, it is considered that nursing students had psychological problems due to the fact that they were obliged to comply especially with the call to 'stay at home', felt professionally incompetent for not being able to perform their clinical practices, got distanced from friends, and also owing to the continuation of the distance-learning process along with the continuation of the pandemic, they were worried about videos spreading across social media and had concerns about employment and finding a job (Kürtüncü & Kurt, 2020; Ozamiz-Etxebarria, 2020).

In this respect, it may be recommended to perform necessary psychological interventions on students. In this study, it was found that the nursing students' overall IUS-12 scores were above average. In the studies by Satici. (2020a) and Bakioglu et al. (2020), it was reported that individuals with high levels of fear of COVID-19 also had high levels of intolerance of uncertainty.

As individuals with high-level intolerance of uncertainty perceive life as unpredictable and interpret emotionally stressful and uncertain circumstances as signs of danger, threat or fear, they are repeatedly exposed to numerous problematic situations (Yıldız & Güllü, 2018).

It may be stated that nursing students' intolerance of uncertainty is on a high level particularly due to the uncertainty about the education process, about when the pandemic will come to an end and about when the return to normal life will occur, as well as because of having high levels of depression, anxiety and stress during the COVID-19 pandemic.

In this study, it was found that the nursing students aged 18-19 years had high levels of depression. In the studies by Ozamiz-Etxebarria (2020) and Kamal & Othman (2020), it was discerned that individuals aged 18-25 years had higher levels of depression than those of other age groups. Furthermore, Liu (2020) argued that students aged below 22 years had higher levels of anxiety and depression than those aged above 22 years.

It is considered that this result was obtained because the nursing students at a relatively young age had just started to learn about the profession of nursing, had no previous education on contagious diseases and protection methods yet and had not taken on clinical practice.

In this study, it was identified that the stress levels of the nursing students differed on the basis of the gender variable, and female students had higher stress levels. Even if, in the relevant literature, there are also other studies demonstrating that women had higher stress levels than men (Wang, 2020; Huang, 2020; Ozamiz-

Etzebarria, 2020; Kamal & Othman, 2020), there are studies indicating that gender was not associated with changes in stress levels (Liu, 2020; Zhang, 2020).

Although there are divergent studies on gender in the relevant literature, it is considered that this result was associated with the fact that the majority of the sample in this study were female nursing students, the female nursing students' methods of coping with stress had shortcomings due to the psychological effect of the pandemic, and the female students were under higher risk of depression.

It was found that those living in villages or towns had higher inhibitory intolerance of uncertainty than those living in the provincial center.

Likewise, in the study performed by Cao (2020) on students at a school of medicine, it was reported that students living in rural areas had higher levels of anxiety than those living in urban areas.

In the study carried out by Huang (2020) on nurses and nursing students, it was identified that those living in rural areas had higher levels of sadness than those living in urban areas, and those living in urban areas had higher levels of anxiety and anger than those living in rural areas.

This situation may be explained with the imbalance between urban and rural areas in terms of economic, cultural and educational resources.

It is thought that the students living in urban areas had access to more comprehensive information on the fight against the pandemic and had more advantages in accessing protective equipment and health services than the students living in rural areas.

In this study, it was found that the nursing students with income levels below their expenses had higher levels of anxiety.

This study was in a similar vein to the relevant literature which sets forth that students think that they will have financial difficulty in paying school fees as certain families will have economic setbacks along with job losses, they will be exposed to shortcomings in accessing the internet, and there will be interruptions in the payment of their scholarships in the process of distance learning due to economic hardships (Kürtüncü & Kurt, 2020; Cao, 2020; Kılınçel, 2020a).

This situation might have accordingly raised the students' anxiety levels. It may be recommended that students who are living in rural areas and those with no internet access and computers are supported by universities for securing equal access to education.

In this study, it was found that the nursing students who were categorized as unsuccessful and those with medium academic achievement levels had higher mean DASS-21 'depression' sub-scale, 'anxiety' sub-scale and 'stress' sub-scale scores and IUS-12 'inhibitory intolerance of uncertainty' sub-scale scores than the nursing students who were categorized as successful.

This study was in a similar vein to the relevant literature which puts forward that students with low academic achievement levels had trouble in focusing in their studies and were exposed to negative psychological effects for a number of reasons such as the uncertainty of

the process, exam format, fear of getting low grades, absence of internet connection and computers in the distance-learning process and concerns about self-protection (Cao, 2020; Lee, 2020; Wang, 2020; Kürtüncü & Kurt, 2020).

In this study, it was determined that the students with any psychiatric disease had higher levels of depression, anxiety and stress. In the relevant literature, it has been stated that individuals with psychiatric diseases would be more affected by emotional reactions brought about by the COVID-19 pandemic, and this in turn would give rise to the recurrence or aggravation of an already existing psychiatric health condition due to being more susceptible to high levels of stress than the general population (Yao, Chen & Xu, 2020; Druss, 2020; Kozloff, Mulsant, Stergiopoulos, & Voineskos, 2020).

It may be recommended for educational institutions to offer psychiatric support especially to students known to have psychiatric problems.

In this study, it was determined that the nursing students who thought that they took the necessary measures during the COVID-19 pandemic had lower levels of depression, anxiety and stress.

The results of this study were compatible with those reported in the relevant literature (Ekiz, İlman & Dönmez, 2020; Bostan, Erdem, Öztürk, Kılıç, & Yılmaz, 2020; Kılınçel, 2020).

It is considered that the measures taken properly by the nursing students against the COVID-19 pandemic were some of the most important elements in preventing the nursing students from having psychiatric disorders.

In this study, there was a weak positive statistically significant relationship between the mean overall IUS-12 scores of the participants and their mean DASS-21 'depression' sub-scale, 'anxiety' sub-scale and 'stress' sub-scale scores. It was deduced that the nursing students with high intolerance of uncertainty had higher levels of depression, anxiety and stress.

This study was in parallel with the relevant literature, where it has been asserted that a negative emotion triggers other negative emotions and aggravates the situation even further, and in tandem with growing fear and uncertainty, individuals have increased levels of depression, anxiety and stress intolerance (Bakioğlu, 2020; Harper, Satchell, Fido, & Latzman, 2020; Satici, 2020a; Satici, Saricali, Satici, & Griffiths, 2020; Taylor, 2020).

Conclusion

As the intolerance of uncertainty of the nursing students who participated in this study increased, their depression, anxiety and stress levels also increased.

The negative effects of severe depression, anxiety and stress on nursing education and the psychological wellbeing of nursing students in the pandemic period should be considered.

In light of these results, it is recommended to raise nursing students' levels of knowledge and awareness about contagious diseases with accurate and filtered information through social media channels, to increase the number of practical courses offered through distance

learning following the pandemic and hence eliminate the perception of incompetence likely to be developed by students, for universities and governments to solve challenges faced by students in issues such as having access to an internet connection and a computer during distance learning, for university administrations to constantly be in dialogue with students and make explanations on all relevant topics, to teach students about positive coping methods (e.g., breathing techniques, meditation) for coping with the stress, and to create free online psychological consultancy units within universities and the government.

Limitations

There were a few limitations to this study. This study did not represent the entire body of nursing students in Turkey and was limited to nursing students who were receiving education at the university where the study was conducted.

Additionally, the students who participated in the study needed an internet connection and technological infrastructure such as computers and telephones to complete the survey. Those without an internet connection or technological infrastructure could not be included in the study.

Declarations

Ethics Approval and Consent to Participate

Ethics committee approval was gained from the Ethics Committee for Non-Interventional Clinical Studies at Burdur Mehmet Akif Ersoy University (Decision Number: GO 2020/122) and the Scientific Research Platform of the Ministry of Health (Protocol number: 2020-05-07T12_04_32).

Consent for Publication

Not applicable.

Availability of Data and Materials

The datasets used and/or analyzed in this study can be obtained from the corresponding author upon reasonable request.

Funding

The authors did not receive any financial support in conducting this study.

Declaration of Conflicting Interests

The authors declare no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship and/or publication of this article.

Authors' Contributions

Concept –S.Ş., N.B.; Design – S.Ş., N.B.; Supervision - S.Ş., N.B.; Resource – S.Ş., N.B.; Materials –S.Ş.; Data Collection and/or Processing –S.Ş.; Analysis and/or Interpretation – N.B.; Literature Search – S.Ş., N.B.; Writing – S.Ş., N.B.; Critical Reviews – S.Ş., N.B.; Other – S.Ş., N.B.

Acknowledgments

The authors would like to thank all participants.

References

- Antony, M. M., Bieling, P. J., Cox, B. J., Enns, M. W., & Swinson, R. P. (1998). Psychometric properties of the 42-item and 21-item versions of the depression anxiety stress scales in clinical groups and a community sample. *Psychological Assessment*, 10(2), 176–181.
- Bakıoğlu, F., Korkmaz, O., & Ercan, H. (2020). Fear of COVID-19 and positivity: mediating role of intolerance of uncertainty, depression, anxiety, and stress. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-14.
- Bostan, S., Erdem, R., Öztürk, Y. E., Kılıç, T. & Yılmaz, A. (2020). The effect of COVID-19 pandemic on the Turkish Society. *Electronic Journal of General Medicine*, 17(6), em237.
- Cao, W., Fang, Z., Hou, G., Han, M., Xu, X., Dong, J., & Zheng, J. (2020). The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. *Psychiatry Research* 287, 112934.
- Carleton, R. N., Sharpe, D., & Asmundson, G. J. G. (2007). Anxiety sensitivity and intolerance of uncertainty: requisites of the fundamental fears? *Behavior Research and Therapy*, 45, 2307–2316.
- Druss, B. G. (2020). Addressing the COVID-19 pandemic in populations with serious mental illness. *JAMA Psychiatry*, 77(9), 891-892.
- Ekiz, T., Ilıman, E., & Dönmez, E. (2020). Comparison of health anxiety level and control perception of COVID-19. *International Journal of Health Management and Strategies Research*, 6(1), 139-154.
- Erkut, E. (2020). Higher education after COVID-19. *Journal of Higher Education*, 1-9.
- Garfin, D. R., Silver, R. C., & Holman, E. A. (2020). The novel coronavirus (COVID-2019) outbreak: amplification of public health consequences by media exposure. *Health Psychology*, 39(5), 355–357.
- Harper, C. A., Satchell, L. P., Fido, D., & Latzman, R. D. (2020). Functional fear predicts public health compliance in the COVID-19 pandemic. *International Journal of Mental Health Addiction*, 1-14.
- Henry, J. D., & Crawford, J. R. (2005). The short-form version of the depression anxiety stress scales (DASS-21): construct validity and normative data in a large non-clinical sample. *British Journal of Clinical Psychology*, 44(2), 227-39.
- Huang, C., Wang, Y., Li, X., Ren, L., Zhao, J., Hu, Y.I., & Cao, B. (2020). Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *The Lancet*, 395 (10223), 497–506.
- Huang, L., Xu, F., & Liu, H. (2020). Emotional responses and coping strategies of nurses and nursing college students during COVID-19 outbreak. MedRxiv. <https://doi.org/10.1101/2020.03.05.20031898>
- Kamal, N. M., & Othman, N. (2020). Depression, anxiety, and stress in the time of COVID-19 pandemic in Kurdistan region, Iraq. *Kurdistan Journal of Applied Research*, 5(3), 37-44.
- Karadağ, E., & Yücel, C. (2020). Distance education at universities during the novel coronavirus pandemic: an analysis of undergraduate students' perceptions. *Journal of Higher Education*, 1-12.
- Kılınçel, Ş., Kılınçel, O., Muratdağı, G., Aydın, A., Usta, M., Miraç Barış. (2020a). Factors affecting the anxiety levels of adolescents in home-quarantine during COVID-19 pandemic in Turkey. *Asia-Pacific Psychiatry*. <https://doi.org/10.1111/appy.12406>.
- Kılınçel, Ş., Tuncer İssı, Z., Kılınçel, O., Akpınar Aslan, E., Ay, R., Erzin, G.,& Akkaya, C. (2020b). Effects of coronavirus (COVID-19) pandemic on health anxiety levels of healthcare professionals. *Journal of Contemporary Medicine*, 10(3), 312-318.

- Kozloff, N., Mulsant, B. H., Stergiopoulos, V., & Voineskos, A. N. (2020). The COVID-19 global pandemic: implications for people with schizophrenia and related disorders. *Schizophrenia Bulletin*, 46(4), 752-757.
- Kürtüncü, M., & Kurt, A. (2020). Problems of nursing students in distance education in the COVID-19 pandemic period. *Eurasian Journal of Researches in Social and Economics*, 7(5), 66-77.
- Liu, J., Zhu, Q., Fan, W., Makamure, J., Zheng, C., & Wang, J. (2020). Online mental health survey in a medical college in China during the COVID-19 outbreak. *Frontiers in Psychiatry*, 11, 1-6.
- Liu, X., Liu, J., & Zhong, X. (2020). Psychological state of college students during COVID-19 epidemic. *SSRN Electronic Journal*, <https://doi.org/10.2139/ssrn.3552814>.
- Lee, J. (2020). Mental health effects of school closures during COVID-19. *The Lancet Child and Adolescent Health*, 4(6), 421.
- Lovibond, P. F., & Lovibond, S. H. (1995). The structure of negative emotional states: comparison of the depression anxiety stress scales (DASS) with the Beck depression and anxiety inventories. *Behaviour Research and Therapy*, 33(3), 335-343.
- Ozamiz-Etxebarria, N., Dosil-Santamaria, M., Picaza-Gorochategui, M., & Idoiaga-Mondragon, N. (2020). Stress, anxiety, and depression levels in the initial stage of the COVID-19 outbreak in a population sample in the northern Spain. *Cadernos De Saúde Pública*, 36(4), 1-9.
- Pragholapati, A. (2020). COVID-19 impact on students. *EdArXiv Preprints*, 1-6.
- Republic of Turkey Ministry of Health. (2021). Current Situation in Turkey. Retrieved May 19, 2021, from Republic of Turkey Ministry of Health website: <https://covid19.saglik.gov.tr/>
- Sarıçam, H., Erguvan, F. M., Akın, A., & Akça, M. Ş. (2014). The Turkish short version of the intolerance of uncertainty (IUS-12) scale: the study of validity and reliability. *Route Educational and Social Science Journal*, 1(3), 148-157.
- Satici, B., Gocet-Tekin, E., Deniz, M. E., & Satici, S. A. (2020a). Adaptation of the fear of COVID-19 scale: its association with psychological distress and life satisfaction in Turkey. *International Journal of Mental Health Addiction*, 1-9.
- Satici, B., Saricali, M., Satici, S. A., & Griffiths, M. D. (2020b). Intolerance of uncertainty and mental wellbeing: serial mediation by rumination and fear of COVID-19. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-12.
- Savitsky, B., Findling, Y., Erel, A., & Hendel, T. (2020). Anxiety and coping strategies among nursing students during the COVID-19 pandemic. *Nurse Education in Practice*, 46, 1-7.
- Taylor, S., Landry, C., Paluszek, M., Fergus, T. A., McKay, D., & Asmundson, G. J. G. (2020). Development and initial validation of the COVID stress scales. *Journal of Anxiety Disorders*, 72, 102232.
- Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xiu, L., Ho, C.S., & Ho, R. C. (2020). Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17, 1729.
- WHO. (2021). Coronavirus. Retrieved May 19, 2021, from World Health Organization (WHO) website: https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1
- Wright, K. D., Adams Lebell, M. A. N., & Carleton, R. N. (2016). Intolerance of uncertainty, anxiety sensitivity, health anxiety, and anxiety disorder symptoms in youth. *Journal of Anxiety Disorders*, 41, 35-42.
- Xiao, C. (2020). A novel approach of consultation on 2019 novel coronavirus (COVID-19)-related psychological and mental problems: structured letter therapy. *Psychiatry Investigation* 17(2), 175-176.
- Yao, H., Chen, J-H., & Xu, Y-F. (2020). Patients with mental health disorders in the COVID-19 epidemic. *The Lancet Psychiatry*, 7(4), 21.
- Yıldız, B., & Güllü, A. (2018). The relationship between intolerance of uncertainty and alexithmia and investigation by some socio-demographic variables. *Journal of Educational Sciences*, 9(1), 113-131.
- Yılmaz, Ö., Boz, H., & Arslan, A. (2017). The validity and reliability of depression stress and anxiety scale (DASS21) Turkish short form. *Research of Financial Economic and Social Studies*, 2(2), 92-104.
- Zhang, W. R., Wang, K., Yin, L., Zhao, W. F., Xue, Q., Peng, M.& Wang, H-x. (2020). Mental health and psychosocial problems of medical health workers during the COVID-19 epidemic in China. *Psychotherapy and Psychosomatic*, 1-9.
- Zhu, H., Wei, L., & Niu, P. (2020). The novel coronavirus outbreak in Wuhan, China. *Global Health Research and Policy*, 5(6), 1-3.

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Parental Control and Relational Aggression in Adolescence: Mediator Role of Emotion Regulation

Ergenlikte Ebeveyn Kontrolü ve İlişkisel Saldırganlık: Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü

Seda Erzi¹, Havva Ekşi²

Abstract:

The aim of this study is to examine the relational aggression of adolescents in terms of parental behavioral and parental psychological control with emotion regulation. In the tested model, the mediator role of emotion regulation between the psychological control of parents and adolescents' relational aggression was examined in male and female samples separately. Accordingly, 156 females and 164 males who are high school students, aged between 14 and 17, living in Zonguldak province of Turkey participated in the study. Participants answered Socio-Demographic information form, Relational Aggression in Friendship Relations Scale, Emotion Regulation Difficulty Scale, Psychological Control Scale, and Behavioral Control Scale, respectively. The findings of the study showed that emotion regulation had a mediator role in the relationship between parents' psychological control and relational aggression of male and female adolescents. In addition, father's and mother's behavioral control are negatively correlated with relational aggression, and emotion regulation has a mediator role in the relationship between only father's behavioral control and relational aggression of male and female adolescents. While psychological control increases the relational aggression of adolescents and the difficulty in emotion regulation, behavioral control decreases the relational aggression and emotion regulation difficulties. The findings of the study were discussed in the light of the relevant literature.

Keywords: Adolescence, Emotion Regulation, Relational Aggression, Psychological Control, Behavioral Control

¹ Assistan Professor, Maltepe University, Psychology Department, İstanbul-Turkey, Orcid İd: <https://orcid.org/0000-0003-4450-158X>

² Expert, Zonguldak Provincial Directorate of Family, Labor and Social Services, Zonguldak-Turkey, Orcid İd: <https://orcid.org/0000-0003-1628-1241>

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Maltepe University, Psychology Department, İstanbul-Turkey, E-mail: sedaerzi@maltepe.edu.tr

Date of Received/Geliş Tarihi: 01.03.2021, **Date of Revision/Düzelme Tarihi:** 28.03.2021, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 04.04.2021, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 27.05.2021

Citing/Referans Gösterimi: Erzi, S., Ekşi, H. (2021). Parental Control and Relational Aggression in Adolescence: Mediator Role of Emotion Regulation, *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 3(2): 106-114.

© 2021 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktpjpp.org). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Öz:

Bu çalışmanın amacı, ergenlerin ilişkisel saldırganlığının, ebeveynin davranışsal ve psikolojik kontrolü ile duygu düzenleme bakımından incelenmesidir. Test edilen modelde, annenin ve babanın psikolojik kontrolü ile kız ve erkek ergenlerin ilişkisel saldırganlığı arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin aracı rolü incelenmiştir. Bu doğrultuda, Zonguldak ilinde yaşayan, yaşları 14 ile 17 arasında olan, 156 kız ve 164 erkek lise öğrencisi çalışmaya katılmıştır. Katılımcılar sırasıyla, sosyodemografik bilgi formu, Arkadaşlık İlişkilerinde İlişkisel Saldırganlık Ölçeği, Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği, Psikolojik Kontrol Ölçeği ve Davranışsal Kontrol Ölçeğini yanıtlamışlardır. Çalışmanın bulguları, duygu düzenlemenin, hem annenin hem de babanın psikolojik kontrolü ve ilişkisel saldırganlık arasındaki ilişkide aracı rolü olduğunu göstermiştir. Bunun yanı sıra, babanın ve annenin davranışsal kontrolü ilişkisel saldırganlıkla negatif yönde ilişkilidir ve yalnızca babanın davranışsal kontrolü ve ilişkisel saldırganlık arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin aracı rolü vardır. Psikolojik kontrolün, ergenlerin ilişkisel saldırganlığını artırırken, duygu düzenleme güçlüğü de artırdığı, bunun yanında davranışsal kontrolün, ilişkisel saldırganlığı ve duygu düzenleme güçlüğü azalttığı görülmüştür. Çalışmanın bulguları ilgili literatür eşliğinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, Duygu Düzenleme, İlişkisel Saldırganlık, Psikolojik Kontrol, Davranışsal Kontrol

Giriş

Ergenlik dönemi, fiziksel, ruhsal ve sosyal alanda birtakım değişimlerin meydana geldiği, bu bağlamda bireyin ve sosyal çevresinin birtakım uyum problemleri ile karşılaşabildiği bir dönemdir. Stanley Hall tarafından “fırtına ve stres” dönemi olarak isimlendirilen bu dönemde birey, duygu durum değişimleri ve çatışmalar yaşar (Santrock, 2014). Ergenlik, aynı zamanda, sosyal ilişkilerin duygusal yoğunluk bakımından değişim gösterdiği, yakın ilişkilerin kurulmaya başlandığı dolayısıyla ilişkisel saldırganlığın görülme sıklığının artış gösterdiği bir dönemdir (Zimmer-Gembeck ve ark. 2014). Buradan hareketle, bu araştırmanın amacı ergenlikte görülen ilişkisel saldırganlığı, ebeveyn kontrolü ve ergenin duygu düzenleme becerileri bakımından incelemektir.

Saldırganlık, başka bir organizmaya yönelik, şiddet içeren ve zarar vermeyi hedefleyen eylemler bütünü olarak tanımlanmakta, fiziksel, sözel ve ilişkisel olmak üzere alt kategorilere ayrılmaktadır (Dodge, Coie ve Lynam, 2006; Shaffer, 2008). Araştırmacılar, son yıllarda yapılan çalışmaların, saldırganlığın fiziksel olmayan biçimlerine daha fazla ağırlık verdiğini göstermektedir. Örneğin, Voulgaridou ve Kokkinos (2015) yaptıkları derlemede, yalnızca araştırmaların değil aynı zamanda medyanın, kitapların ve filmlerin, ilişkisel saldırganlık konusuna ilgi gösterdiğini vurgulamıştır. Crick ve Grottpeter (1995) ilişkisel saldırganlığı, dışlama ya da dedikodu yoluyla sosyal ilişkilere zarar verme olarak tanımlarken, Underwood, Galen ve Paquette (2001), statü kazanma amacı ile diğerlerine psikolojik ve duygusal zarar verme girişimi olarak tanımlar. Daha önce belirtildiği gibi, ergenlik dönemi yakın ilişkilerin ve sosyal statünün önem kazandığı bir dönemdir, dolayısıyla bu dönemde bireyler bilişsel ve sosyal kazanımlarının yardımıyla ilişkisel saldırganlık taktiklerini daha kolaylıkla uygulayabilir hale gelirler (Card, Stucky, Sawalani ve Little, 2008; Santrock, 2014).

Yapılan çalışmalar, ilişkisel saldırganlığın biyolojik, sosyal ve bilişsel süreçlerle ilişkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, öz-düzenleme ve duygusal tepkisellik gibi erken dönemde ortaya çıkan mizaç özelliklerinin, ilişkisel saldırganlıkla ilişkili olduğunu gösteren çalışmaların yanı sıra (Dane ve Marini, 2014),

duygu düzenleme stratejilerinin (Kokkinos, Algiovanoglou, ve Voulgaridou, 2019; Yoon, Barton ve Taiariol, 2004) söz konusu davranışlarla ilişkili olduğunu bulan çalışmalar mevcuttur. Duygu düzenleme, kişinin belli bir amaca ulaşma hedefiyle, duygularını tanyabilmesi, duygusal tepkilerini gözlemlemesi, kontrol altında tutabilmesi, değiştirebilmesi ve uygun biçimlere dönüştürebilmesi olarak tanımlanmaktadır (Cole, Martin ve Dennis, 2004; Eisenberg, Champion ve Ma, 2004). Dolayısıyla, duygu düzenleme becerileri, kişinin sosyal çevresi ile olan ilişkilerine olumlu katkı sağlamaktadır. Gross ve Thompson (2007) duygu düzenlemenin, duygu seçimi (ortama uygun duygu ve tepkiyi seçme), durumu ayarlama (duygunun ifade edilmesinde durumun manipüle edilmesi), dikkatini verme, bilişsel değişim (duyguya bağlı olarak bilişsel yapının ayarlanması) ve tepkinin değişimi olmak üzere aşamalarının bulunduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla saldırganlık davranışlarının gerçekleşmesinde olumsuz duyguların düzenlenmesinde yaşanan güçlüklerin de etki edebileceği düşünülebilir. Cole ve ark (1994), duygu düzenlemeyi ikili bir süreç olarak değerlendirir: “yetersiz ve aşırı düzenleme”. Yetersiz düzenleme yapan bireylerde dürtü kontrolü zayıftır, saldırgan davranışlar bu şekilde ortaya çıkabilir; aşırı düzenlemede ise, anksiyete, depresyon gibi patolojiler görülebilir. Duygu düzenlemenin iyi bir şekilde yapılabilir olması ve davranışsal kontrolün oluşumuna katkı sağlaması, kişinin dürtüselliğinde ve dolayısıyla saldırgan davranışlarında azalma ile sonuçlanabilir (Gross ve Thompson, 2007). Benzeri biçimde, duygu düzenleme becerileri iyi olanların, daha az davranış problemi yaşadıkları görülmüştür (Blandon ve ark., 2010; Bowie, 2010; Silk, Steinberg ve Morris, 2003). McLaughlin ve ark (2014), duygu düzenlemede azalmanın, içsel ve çevresel uyaranların değerlendirilmesinde bozulmaya dolayısıyla uygun tepkilerin verilememesine ve saldırganlığa yol açtığını belirtirken; Sullivan ve ark (2010), olumsuz duyguları düzenlemede sorun yaşayan ergenlerin, saldırgan davranışlarında artış olduğunu bulmuş ve bunu bir “savunma mekanizması” olarak geliştirdiklerini belirtmiştir.

Daha önce belirtildiği gibi ilişkisel saldırganlık biyolojik, duygusal ve çevresel unsurlarla ilişkilidir. Dolayısıyla ergenin ebeveyni ile olan ilişkileri de, saldırganlık davranışlarının görülmesinde önemli faktörlerden biri

olarak görülmektedir. Dolayısıyla ilişkisel saldırganlık, disiplin teknikleri, bağlanma, ebeveyn tutumu unsurlarıyla ilişkisi bakımından incelenmiştir (Casas ve ark. 2006; Kokkinos ve ark., 2019; Underwood, Beron ve Rosen, 2009). Bununla birlikte ebeveynin kontrol davranışlarının, özellikle ergenlik döneminde, ilişkisel saldırganlık ile ilişkisini ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Gaertner ve ark. 2010; Nelson ve Crick, 2002; Nelson, Hart, Yang, Olsen ve Jin, 2006; Pettit ve ark. 2001)..

Psikolojik kontrol, ebeveynlerin, bağımlılığı arttırmak, bireyselleşmeyi kısıtlamak ve çocuğun benlik hissini geçersiz kılmaya çalışmak gibi çeşitli psikolojik taktikler yoluyla çocuğun davranışını kontrol etme girişimleri olarak açıklanmaktadır (Barber ve Harmon, 2002). Ebeveynler tarafından kullanılan bu taktikler çocuğun anksiyetesinin artmasına, suçluluk duymasına ve ebeveynin isteklerine ve taleplerine boyun eğmesine yol açar. Ebeveyn tarafından uygulanan psikolojik kontrol, özerkliğin gelişiminde, psikolojik olgunlaşmada olumsuz etkileri yol açmaktadır (Barber, 1996; Kindap ve ark., 2008). Psikolojik kontrol, ergenlerin kendini ifade etme özgürlüklerini kısıtlayan, ebeveynlerin ergenin psikolojik ihtiyaçlarına duyarlı olmamasına neden olan, suçlayıcı, utandırıcı ve sevgiyi esirgeyici davranışları beraberine getiren bir kavramdır (Barber ve Harmon, 2002). Psikolojik kontrol ebeveynlerin çocuklar üzerinde uyguladıkları aşırı kontrolcü davranış ve tutumlar olmasının yanında benlik saygısını da olumsuz yönde etkilemektedir. Kindap ve ark (2008) ebeveynlerin uyguladığı psikolojik kontrolün ergende içsel bir kaygı ve gerilim yarattığını, ergenin bu gerilimden kurtulmak adına saldırgan davranışlarda bulunduğunu belirtmiştir. Benzeri biçimde, Gaertner ve ark (2010) ebeveynlerin uyguladığı psikolojik kontrolün ergenin ilişkileri doğrultusunda ilişkisel saldırganlıkla ilişkili olduğunu bulmuştur. Loukas ve ark (2005) annenin psikolojik kontrolüne düşük düzeyde maruz kalan ergenlerde sosyal ve açık saldırganlık puanının, yüksek düzeyde kontrole maruz kalanlara göre düşük olduğunu bulmuştur.

Davranışsal kontrol, ebeveynlerin çocukları üzerindeki müdahaleci tutumlardır. Pomerantz ve Wang (2009) davranışsal kontrolün düzeyinin önemini vurgulayarak, orta düzeydeki kontrolün, ebeveynlerin çocukları için rehberlik yapmaları, izlemeleri ve kabul edilebilir kurallar koymaları olarak ifade eder, düşük düzeydeki kontrol ise çocuğa hiç müdahale edilmemesi ile sonuçlanmaktadır. Yüksek düzeyde kontrolde ise aşırı baskıcı, müdahaleci ve kuralcı ebeveyn davranışları görülmektedir Davranışsal kontrolün odağında, çocuğa uygun davranışların kazandırılması amacı vardır. Ebeveynler çocukların tutum ve tavırlarına, çalışma düzenlerine, arkadaşları ile geçirdikleri zamanlara ve aktivitelere müdahalede bulunarak bunları kendi istekleri doğrultusunda düzenlemek isterler. Bu noktada kurallarla birlikte istenen davranış öğretilmeye çalışılır ve davranışın sürekliliği için davranışlar izlenir (Kerr ve Stattin, 2003). İzleme davranışsal kontrolün temel öğelerinden biridir çünkü ebeveynler çocuklarının nerede olduklarını, ne yaptıklarını ve kimlerle olduklarını denetlemek isterler. Bu durum ebeveynlerin çocukları

için ailesel ve toplumsal standartlara uymak ve bunları içselleştirmenin bir yolu olarak görmelerinden gelmektedir (Pettit ve ark, 2001).

Davranışsal kontrol düzeyi ergenlerin saldırgan davranışlarıyla ilişkili bulunmuştur. McLeod ve ark (2007) yüksek düzeyde davranışsal kontrole maruz kalan ergenlerin kendilerini ve çevreyi tanımalarında uygun imkânları yaratamadıklarını, bu durum ergenin mevcut kaygılarının artmasına sebep olduğunu belirtmiştir. Bu durum da, kaygı ve stresi ailesine ve çevresine karşı saldırgan davranışlar sergilemesini tetikleyebilir. Benzeri biçimde, Pettit ve ark (2001) yüksek düzeyde kontrolün, ebeveynlere öfke ve saldırganlık gibi antisosyal davranışlarla ilişkili olduğunu göstermiştir. Maccoby ve Martin (2003) ise, davranışsal kontrolün dışsallaştırma sorunları üzerindeki etkisini vurgulamıştır. Ergen ebeveynlerin kendisi için düşündüğü profile uymak, davranışlarda bulunmak ve sosyalleşmek zorunda kahr, bu durum kişinin kendisinin farkına varmasını ve kendi duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etmesini engelleyebilir, bu durum da ikili ilişkilerinde sorunlara yol açabilir. Buna karşın, davranışsal kontrolün ergenler üzerinde olumlu etkileri de bulunmaktadır. Ebeveynler çocukların yaşantısına aşırı müdahaleci olarak onların sapkın arkadaşlarla ilişkide olmasına ve olumsuz davranışları öğrenme ortamı yaratılmasını engelleyebilmektedirler (Sayıl ve ark., 2012). Morrison ve ark (2012) Latin-Amerikalı ergenlerle yaptıkları çalışmada, ebeveyn izlemesinin algılanan sosyal desteği arttırdığı ve saldırganlık, hırsızlık vb. antisosyal davranışları azalttığını göstermiştir. Benzeri biçimde Tepe ve Sayıl (2012) tarafından yapılan çalışmada, annenin davranışsal kontrolü arttığında, kızların ilişkisel saldırganlığının azaldığı görülmüştür, ancak erkeklerde aynı sonuca rastlanmamıştır.

Scharf ve Goldner (2018) tarafından önerilen modelde, psikolojik kontrol ve problemleri içselleştirme ve dışsallaştırma, arasındaki ilişkide duygu düzenleme unsuru aracı değişken olarak belirtilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada, bu model test edilmek istenmiş; ebeveynlerin kontrol davranışları ve ergenlerin ilişkisel saldırganlığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğüünün aracı rolü incelenmiştir. Bunun yanında, ilişkisel saldırganlıkta cinsiyet değişkeni bakımından birtakım farklılıklar olduğu görülmektedir. Örneğin Crick (1995) yaptığı çalışmada, kızların daha fazla ilişkisel saldırganlık gösterdiğini ve sıkıntılı durumlarda daha kolay provoke olduğunu belirtmiştir. Buna karşın, Galen ve Underwood (1997) cinsiyetler arasında farklılık bulmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmada, hem kız hem de erkek örneklemin ayrı bir şekilde değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Yöntem

Katılımcılar

Çalışmada Zonguldak ilinin çeşitli ilçelerinde bulunan özel lise ve devlet liselerinde okuyan, yaşları 14-17 arasında değişen 156'sı kız ve 164'ü erkek toplam 320 ergen bulunmaktadır.

Tablo 1.*Katılımcıların Demografik Özellikleri*

Değişkenler		n	%
Yaş	14 yaş	65	20,3
	15 yaş	94	29,4
	16 yaş	118	36,9
	17 yaş	43	13,4
Cinsiyet	Kız	156	48,8
	Erkek	164	51,2
Maddi durum	İyi	147	45,9
	Orta	173	54,1
Okul başarısı	İyi	106	33,1
	Orta	214	66,9
Sınıf	9. sınıf	126	39,4
	10. sınıf	48	15,0
	11. sınıf	113	35,3
	12. sınıf	33	10,3
Kardeş sayısı	Tek çocuk	21	6,6
	Tek kardeş	29	9,1
	2 kardeş	150	46,9
	3 kardeş ve üzeri	120	37,5
Doğum sırası	Tek çocuk	21	6,6
	İlk çocuk	155	48,4
	Ortanca çocuk	35	10,9
	Son çocuk	109	34,1
Toplam		320	100,0

Veri Toplama Araçları**Sosyodemografik Bilgi Formu**

Araştırmacı tarafından oluşturulan ve katılımcıların yaş, cinsiyet, aile maddi durum, okul başarısı gibi bilgilerinin yer aldığı bilgi formudur.

Arkadaşlık İlişkilerinde İlişkisel Saldırganlık Ölçeği

Kişilerin ilişkisel saldırganlık düzeylerinin ölçülmesi amacıyla Kurtyılmaz, Can ve Ceyhan (2017) tarafından geliştirilen ölçektir. Ölçekte beşli likert tipinde (1 = hiçbir zaman, 5 = her zaman) 22 madde bulunmaktadır. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçek ilişkisel saldırganlığın dışlama, manipülasyon ve dedikodu boyutlarını ölçmektedir. Bu çalışmanın analizlerinde, ölçeğin toplam puanı kullanılmıştır. Ölçekten alınan yüksek puan ilişkisel saldırganlık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Orijinal çalışmada ölçek geneli için 0,91'lik Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur. Bu çalışmada Cronbach Alfa katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur.

Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği-Kısa Form

Kişilerin duygu düzenleme güçlüğü düzeylerinin ölçülmesi amacıyla Bjureberg ve arkadaşları (2016) tarafından geliştirilen ölçektir. Ölçekte beşli likert tipinde (1 = hemen hemen hiç, 5 = hemen hemen her zaman) 16 madde bulunmaktadır. Ölçek duygu düzenleme güçlüğü'nün açıklık, amaçlar, dürtü, stratejiler ve kabul etmeme boyutlarını ölçmektedir. Bu çalışmanın analizlerinde, ölçeğin toplam puanı kullanılmıştır. Ölçekten alınan yüksek puan duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışması Yiğit ve Yiğit (2019) tarafından yapılmıştır. Orijinal çalışmada ölçek geneli için 0,92'lik Cronbach Alfa katsayısı bulunurken uyarılama çalışmasında da bu değer 0,92 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada Cronbach Alfa katsayısı 0,91 olarak bulunmuştur.

Psikolojik Kontrol Ölçeği

Kişilerin ebeveynlerinden algıladıkları psikolojik kontrol düzeylerinin ölçülmesi amacıyla Barber ve arkadaşları (2007) tarafından geliştirilen ölçektir. Ölçekte dörtlü likert tipinde (1 = hiç benzemiyor, 4 = çok benziyor) 16 madde bulunmaktadır. Ölçekte her ifade hem anne hem de baba için yanıtlanmaktadır. Ölçek ebeveyn psikolojik kontrolünün anne saymazlık, anne psikolojik kontrol, baba saymazlık ve baba psikolojik kontrol boyutlarını ölçmektedir. Bu çalışmada yalnızca ebeveynlerin psikolojik kontrol boyutları değerlendirilmiştir. Ölçeğin Türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışması Sayıl ve Kınap (2010) tarafından yapılmıştır. Orijinal çalışmada, anne psikolojik kontrol için 0,88 ve baba psikolojik kontrol için 0,90'lık Cronbach Alfa katsayısı bulunurken uyarılama çalışmasında anne psikolojik kontrol için 0,77 ve baba psikolojik kontrol için 0,79'lık Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur. Bu çalışmada bulunan geçerlik katsayıları sırasıyla 0,82 ve 0,82'dir.

Davranışsal Kontrol Ölçeği

Kişilerin ebeveynlerinden algıladıkları davranışsal kontrol düzeylerinin ölçülmesi amacıyla Vazsonyi, Hibbert ve Snider (2003) tarafından geliştirilen ölçektir. Ölçekte beşli likert tipinde (1 = hiç uygun değil, 5 = çok uygun) 8 madde bulunmaktadır. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçekte her ifade hem anne hem de baba için yanıtlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan algılanan ebeveyn davranışsal kontrol düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışması Sayıl ve ark (2012) tarafından yapılmıştır. Orijinal çalışmada anne davranışsal kontrol için 0,78 ve baba davranışsal kontrol için 0,80'lik Cronbach Alfa katsayısı bulunurken uyarılama çalışmasında anne davranışsal kontrol için 0,80 ve baba davranışsal kontrol için 0,83'lük Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur. Bu çalışmada anne davranışsal kontrol için 0,81 ve baba davranışsal kontrol için 0,88'lik Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur.

İşlem

Çalışmanın başlangıcında üniversitenin (Maltepe Üniversitesi) Etik Kurul komisyonundan çalışmanın yapılması için gerekli izin alınmıştır (Karar No: 2019/5/11). Söz konusu izin 5 Kasım 2019 tarihinde verilmiştir. Daha sonrasında, veri toplama işlemine geçilmeden önce Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli uygulama izni alınmıştır. Katılımcılara çalışma hakkında gerekli bilgi verilmiş, katılımcılardan ve velilerinden onam formu doldurmaları istenmiştir. Ardından katılımcılar gönüllü olarak anketleri doldurmuşlardır.

Toplanan 350 anket içerisinde 30 kişinin yanıtlarının eksik olduğunun görülmesinin ardından veri setinden çıkarılmış ve 320 kişi üzerinden analizler yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde öncelikle değişkenler ile ilgili betimleyici istatistikler ve değişkenlerin cinsiyet bakımından karşılaştırmaları verilmiştir. Yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda kızlar ve erkekler arasında, değişkenlerin hiçbirini bakımından anlamlı düzeyde farklılık bulunmamıştır (bkz. Tablo.2).

Tablo 2.

Değişkenlerin Betimleyici İstatistikleri ve Cinsiyet Karşılaştırmaları

Değişkenler	Toplam			Kız			Erkek			t	p
	N	\bar{x}	ss	N	\bar{x}	ss	N	\bar{x}	ss		
Duygu Düzenleme Güçlüğü	320	35.13	12.76	156	36.44	13.24	164	33.87	12.18	1.80	.07
İlişkisel Saldırganlık	320	44.80	16.77	156	44.22	16.68	164	45.35	16.88	-.60	.54
Anne Psikolojik Kontrol	320	16.68	5.07	156	16.56	4.97	164	16.79	5.17	-.41	.68
Baba Psikolojik Kontrol	320	15.68	4.67	156	15.53	4.59	164	15.80	4.75	-.50	.61
Anne Davranışsal Kontrol	320	31.63	5.79	156	32.21	5.49	164	31.07	6.03	1.77	.07
Baba Davranışsal Kontrol	320	27.38	7.78	156	26.59	8.13	164	28.12	7.36	-1.76	.07

Yapılan korelasyon analizi tablosunda görüldüğü üzere, duygu düzenleme güçlüğü, anne davranışsal kontrolü dışındaki değişkenlerle anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür (Bkz. Tablo 3). Bunun yanında, duygu düzenleme güçlüğü, annenin ve babanın psikolojik kontrolü ile pozitif yönde, babanın davranışsal kontrolü ile negatif yönde ilişkilidir. İlişkisel saldırganlık için de

aynı durum geçerlidir, annenin ve babanın psikolojik kontrolü ilişkisel saldırganlıkla pozitif yönde ilişkilidir; davranışsal kontrol ile negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkilidir. İlişkisel saldırganlığın aynı zamanda, pozitif yönde ve anlamlı düzeyde duygu düzenleme güçlüğü ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu durum tüm örneklem grubu, kız ve erkek örneklem için geçerlidir.

Tablo 3. Değişkenlere İlişkin Korelasyon Tablosu

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	N (Toplam)
1.Duygu Düzenleme Güçlüğü		,279**	,285**	,374**	-.077	-.246**	320
2.İlişkisel Saldırganlık			,256**	,222**	-.207**	-.226**	320
3.Anne Psikolojik Kontrol				,744**	-.157**	-.296**	320
4.Baba Psikolojik Kontrol					-.159**	-.259**	320
5.Anne Davranışsal Kontrol						,700**	320
6. Baba Davranışsal Kontrol							320
Değişkenler	1	2	3	4	5	6	N (Kız)
1.Duygu Düzenleme Güçlüğü		,326**	,193*	,331**	-.077	-.262**	156
2.İlişkisel Saldırganlık			,290**	,235**	-.170*	-.236**	156
3.Anne Psikolojik Kontrol				,604**	-.110	-.307**	156
4.Baba Psikolojik Kontrol					-.117	-.264**	156
5.Anne Davranışsal Kontrol						,678**	156
6. Baba Davranışsal Kontrol							156
Değişkenler	1	2	3	4	5	6	N (Erkek)
1.Duygu Düzenleme Güçlüğü		,242**	,386**	,429**	-.099	-.212**	164
2.İlişkisel Saldırganlık			,224**	,208**	-.234**	-.225**	164
3.Anne Psikolojik Kontrol				,868**	-.194*	-.294**	164
4.Baba Psikolojik Kontrol					-.191*	-.263**	164
5.Anne Davranışsal Kontrol						,76**	164
6. Baba Davranışsal Kontrol							164

**p<.01; *p<.05

Buradan hareketle, duygu düzenleme güçlüğü, annenin ve babanın psikolojik kontrolü, babanın davranışsal kontrolü ve ilişkisel saldırganlık arasındaki aracı rolünü incelemek için Hayes (2013) tarafından yazılan PROCESS kullanılmıştır. Annenin davranışsal kontrolü, aracı modelde test edilmemiştir, çünkü duygu düzenleme ve annenin davranışsal kontrolü arasında, toplam, kız ve erkek örneklemde hiçbirinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Analiz Bootstrapping yöntemiyle incelenmiştir. Orijinal veriden yeniden elde edilen 5000 yeni örneklem dayalı güven aralıkları

değerlendirilmiştir. Kız ve erkek örneklem grubu ayrı ayrı incelenmiştir.

Kızlarda, annenin psikolojik kontrolünün, ilişkisel saldırganlık üzerinde pozitif yönde anlamlı bir toplam etkisi olduğu (B=.97 SE=.25, p<.001) bulunmuştur. Duygu düzenleme modele dahil edilmediğinde (B=.79, SE=.25, p<.01) anlamlılık azalmıştır. Dolayısıyla, duygu düzenleme güçlüğü, annenin psikolojik kontrolü ve ilişkisel saldırganlık arasındaki ilişkide aracı rolü olduğu bulunmuştur [B=.18, SE = .08, 95% CI (.0424, .3681)].

Babanın psikolojik kontrolünün, ilişkisel saldırganlık üzerinde pozitif yönde anlamlı bir toplam etkisi olduğu ($B=.85$ $SE=.28$, $p<.01$) bulunmuştur. Duygu düzenleme modele dahil edilmediğinde ($B=.51$, $SE=.29$, $p>.05$) anlamlılık ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla, duygu düzenleme güçlüğü'nün baba psikolojik kontrol ve ilişkisel saldırganlık arasındaki ilişkide aracı rolü olduğu bulunmuştur [$B=.33$, $SE = .10$, $95\% CI (.1713, .5968)$]. Babanın davranışsal kontrolünün ve ilişkisel saldırganlık üzerinde negatif yönde anlamlı bir toplam etkisi olduğu ($B=-.48$ $SE=.16$, $p<.01$) bulunmuştur. Duygu düzenleme modele dahil edilmediğinde ($B=-.33$, $SE=.16$, $p<.05$) anlamlılık azalmıştır. Dolayısıyla, duygu düzenleme güçlüğü'nün baba davranışsal kontrol ve ilişkisel saldırganlık arasındaki ilişkide aracı rolü olduğu bulunmuştur [$B=-.15$, $SE = .05$, $95\% CI (-.2785, -.0637)$].

Erkeklerde, annenin psikolojik kontrolünün, ilişkisel saldırganlık üzerinde pozitif yönde anlamlı bir toplam etkisi olduğu ($B=.73$ $SE=.24$, $p<.01$) bulunmuştur. Duygu düzenleme modele dahil edilmediğinde ($B=.49$, $SE=.26$, $p>.05$) anlamlılık ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla, duygu düzenleme güçlüğü'nün anne psikolojik kontrol ve ilişkisel saldırganlık arasındaki ilişkide aracı rolü olduğu bulunmuştur [$B=.23$, $SE = .12$, $95\% CI (.0159, .5017)$]. Babanın psikolojik kontrolünün, ilişkisel saldırganlık üzerinde pozitif yönde anlamlı bir toplam etkisi olduğu ($B=.73$ $SE=.27$, $p<.01$) bulunmuştur. Duygu düzenleme modele dahil edilmediğinde ($B=.45$, $SE=.29$, $p>.05$) anlamlılık ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla, duygu düzenleme güçlüğü'nün baba psikolojik kontrol ve ilişkisel saldırganlık arasındaki ilişkide aracı rolü olduğu bulunmuştur [$B=.28$, $SE = .14$, $95\% CI (.0069, .5863)$]. Babanın davranışsal kontrolünün ve ilişkisel saldırganlık üzerinde negatif yönde anlamlı bir toplam etkisi olduğu ($B=-.51$ $SE=.17$, $p<.01$) bulunmuştur. Duygu düzenleme modele dahil edilmediğinde ($B=-.41$, $SE=.17$, $p<.05$) anlamlılık azalmıştır. Dolayısıyla, duygu düzenleme güçlüğü'nün baba davranışsal kontrol ve ilişkisel saldırganlık arasındaki ilişkide aracı rolü olduğu bulunmuştur [$B=-.09$, $SE = .05$, $95\% CI (-.2585, -.0179)$].

Tartışma

Bu çalışmada, ergenlerin ilişkisel saldırganlık ve ebeveyn kontrolü arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin aracı rolü incelenmiştir. Duygu düzenlemenin aracı rolüne bakılmadan önce, değişkenler arasındaki ilişkiler tespit edilmiştir. Buna göre, ebeveynin psikolojik kontrolü ile ilişkisel saldırganlık pozitif yönde, davranışsal kontrol ile negatif yönde ilişkilidir. Yapılan çalışmalar benzeri sonuçları işaret etmektedir. Örneğin, Kuppens ve ark (2009) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynin psikolojik kontrolünün hem kız hem de erkek örneklemede, ilişkisel saldırganlıkla ilişkili olduğu bulunurken, fiziksel saldırganlık ile ilişkili olmadığını bulmuştur. Bandura (1973) sosyal öğrenme kuramına göre, ebeveynin davranışları çocukların onları model almasına ve uygulamasına olanak sağlamaktadır, dolayısıyla çocukların saldırgan davranışları ebeveynlerle paralellik gösterebilir, örneğin fiziksel ceza uygulamayı tercih eden ebeveynlerin çocukları fiziksel saldırganlığı, psikolojik kontrol sergileyen ebeveynlerin çocukları da ilişkisel saldırganlık taktiklerini ebeveynlerden öğrenebilir (akt. Shaffer, 2008).

Davranışsal kontrol ve ilişkisel saldırganlık arasındaki ilişkinin bulgularına bakıldığında birtakım çalışmalar davranışsal kontrolün aşırı düzeyde olmasının, dışsallaştırma problem davranışları ile paralellik gösterdiğini bulgularken (McLeod ve ark., 2007; Petit ve ark., 200) diğer çalışmalar, kontrol düzeyinin ergenin aktivitelerini izleme, takip etme olanağı verdiği için, saldırganlık davranışları ile negatif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir (Morrison ve ark., 2012; Sayıl ve ark., 2012; Tepe ve Sayıl, 2012). Mevcut çalışmanın bulguları sadece davranışsal kontrolünün ergenlerin ilişkisel saldırganlığı ile negatif ilişkili olduğunu göstermektedir; ergenlerin aktivitelerinin izlenmesi, ancak bu izlemenin ergenin özerkliğini geliştirmesine engel olmayacak biçimde yapılmasının bu duruma etki ettiği düşünülmektedir. Nitekim Aizpitarte ve ark (2019) yaptıkları çalışmada, düşük düzey davranışsal kontrolün, ergenlerin ilişkisel saldırganlığı ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Ebeveynleri tarafından aktiviteleri düzgün biçimde takip edilmeyen, yol gösterilmeyen ergenlerin, akranlarına yönelik ilişkisel saldırganlığının daha fazla olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, ebeveynin ergenin aktivitelerine yönelik izleme davranışları, çocuğun akranları ile ilişkisinde bir rehberlik görevi üstlenerek, uygun davranışların öğrenilmesi ve düzenlenmesine yardımcı olabilir ve dolayısıyla ergenin akran ilişkilerine olumlu katkı sağlayabilir.

Bu çalışmada test edilen model doğrultusunda yapılan analizlerde, hem annenin hem de babanın psikolojik kontrolü ve hem kız hem de erkek ergenlerin ilişkisel saldırganlığı arasındaki ilişkide, duygu düzenlemenin aracı rolü bulunmuştur. Buna göre, annenin psikolojik kontrolü doğrudan ilişkisel saldırganlığın görülmesine etki ederken, ergen kızların deneyimlediği duygu düzenleme güçlüğü, dolaylı yoldan ilişkisel saldırganlığın ortaya çıkmasına katkı sağlamaktadır. Duygu düzenlemede yaşanan güçlükler, duygular ve dürtüleri kontrol edebilme, amaca yönelik eylemlerde bulunabilme gibi unsurları etkilemektedir (Blandon ve ark., 2010; Bowie, 2010; Silk, Steinberg ve Morris, 2003). Dolayısıyla duygu düzenlemede güçlük yaşayan ergenin, akran ilişkilerinde ilişkisel saldırganlık taktiklerini kullanmaya daha yatkın olduğu düşünülebilir.

Bu çalışmanın bir diğer önemli bulgusu, babanın psikolojik kontrolü ve ergen kızların ilişkisel saldırganlığı arasındaki ilişkide, duygu düzenleme modele dâhil edildiğinde, babanın psikolojik kontrolünün ilişkisel saldırganlık arasındaki ilişki anlamlılığını yitirmesidir. Bu durumda, annenin psikolojik kontrolüne kıyasla babanın psikolojik kontrolü, duygu düzenleme modele dâhil olduğunda, var olan önemini yitirmektedir, dolayısıyla, annenin psikolojik kontrolünün ilişkisel saldırganlığa daha fazla etki edebildiği yorumunda bulunulabilir. İlgili literatürde, bu duruma yönelik karmaşık sonuçlar bulunmaktadır. Birtakım çalışmalar yalnızca annenin psikolojik kontrolünün, iki cinsiyette de davranışsal problemlerle ilişkili olduğunu bulgularken (Kuppens ve ark, 2009), bazı çalışmalar annenin psikolojik kontrolünün yalnızca kızlarda anksiyete problemlerine yol açtığını göstermiştir (Petit ve ark., 2001). Bunun yanında, çocuğun mizaç özellikleri de bu durumda rol oynayabilmektedir; örneğin, Zarra-Nezhad ve ark (2015) tarafından yapılan çalışmada, yalnızca annelerin psikolojik kontrolünün, çocuğun mizacından bağımsız olarak, negatif duygulanımla ilişkili olduğu

bulunmuştur, babanın psikolojik kontrolü ise, zor mizaçlı çocuklarda, bu türdeki duygulanımla ilişkilidir.

Bunun yanında, annenin ve babanın psikolojik kontrolünün aynı zamanda ergenin duygu düzenleme gücünü yaşamasıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Psikolojik kontrol, ebeveynin uyguladığı manipülatif taktikleri içermektedir. Morris ve ark (2007), psikolojik kontrolün duygu düzenleme üzerinde yıpratıcı bir etkisi olduğunu öne sürerek, psikolojik kontrol uygulayan ebeveynlerin, çocuğun psikolojik ihtiyaçlarını gözetmeksizin davrandığını, aile içerisinde negatif bir duygulanımın bu bağlamda ortaya çıktığını belirtmiştir. Olumsuz duygusal iklimin yaşandığı evlerde, çocuk hem ebeveynin taleplerini yerine getirmeye çalışmakta, hem de duygusal anlamda bağımlı hissedebilmektedir. Ergenlerin duygu düzenleme gücünü ve psikolojik kontrol arasındaki ilişki, ebeveynlerin duygu düzenleme açısından doğru model olmadığını, kendi duygularını da düzenlemekte zorlandıkları ve aynı zamanda etkili olabilecek duygusal stratejileri kullanmaktan yoksun olmalarıyla da ilgili olabilir (Cui ve ark., 2014). Dolayısıyla mevcut çalışmanın bulguları da, bununla paralellik göstermektedir, her iki ebeveynin de psikolojik kontrolünün artışı, hem kız hem de erkek ergenlerin daha fazla duygu düzenleme gücünü yaşamasıyla ilişkilidir.

Hem kız hem erkek ergenlerde, yalnızca babanın davranışsal kontrolü ile ilişkisel saldırganlık arasında duygu düzenlemenin aracı rolü bulunmuştur. Babanın aktivitelerini izleme düzeyi artışı aynı zamanda duygu düzenleme becerilerinin de artışına yol açmakta, annenin davranışsal kontrolü için aynı durum görülmemektedir. Gündelik aktiviteleri izlenen ve bir nevi sosyalizasyon sürecinde desteklenen ergenler, sosyal yaşamlarında duygu ve davranışları üzerinde daha rahat denetim kurabilirler (Aizpitarte ve ark., 2019). Ancak annenin davranışsal kontrolünün bu çalışmada duygu düzenleme ile anlamlı düzeyde ilişkili olmadığı görülmüştür. İlgili literatürle kısmen uyuşmayan bu bulgu, kültürel faktörlerle açıklanabilir. Anneden ziyade, davranışsal kontrol ile ilgili olan izleme, takip etme gibi unsurlar babadan daha fazla bekleniyor olabilir. Örneğin Shek ve Zhu (2019) tarafından yapılan çalışmada, sadece babaların yüksek düzeyde davranışsal kontrolünün ergenlerin sapma davranışında ani artışa neden olduğu görülmüştür. Söz konusu çalışmada, Batı kültürünün aksine, çalışmanın yapıldığı Çin’de, geleneksel değerlerin ön planda tutulması, aileye ilişkin sorumluluk hissetme gibi kültürel öğelerden kaynaklı farklılıkların, kontrol unsurunu özerkliğe engel teşkil eden bir yapı olarak değerlendirilmesiyile açıklanmıştır.

Özetle, bu çalışmanın bulguları, hem annenin hem de babanın psikolojik kontrolü, kız ve erkek ergenlerin ilişkisel saldırganlığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme gücününün aracı rolünü ortaya koymuştur. Psikolojik kontrol hem duygu düzenleme stratejilerinde yetersizliklerle, hem de ilişkisel saldırganlığın ortaya

çıkmasıyla ilişkilidir. Bunun yanında yalnızca babanın davranışsal kontrolünün ilişkisel saldırganlıkla olumsuz yönde ilişkili olduğu ve bu ilişkiye duygu düzenlemenin aracılık ettiği bulunmuştur. Dolayısıyla, babanın davranışsal kontrolü, yani izleme, takip etme ve kontrol etme davranışları, bir yandan ergenin duygu ve davranışlarını kontrol edebilmesine bir yandan da ilişkisel saldırganlık taktiklerini uygulamasının önüne geçebilmektedir.

Bu çalışmanın birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. Kesitsel desenin kullanıldığı bu çalışma, neden sonuç ilişkilerini kurabilmeye olanak sağlamamaktadır. Dolayısıyla, ileride yapılacak çalışmalarda, boylamsal desen kullanılarak ergenlerin ilişkisel saldırganlığının araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında yapılan bir takım çalışmalar kişilik özelliklerinin, hem ilişkisel saldırganlık, hem de ebeveynin kontrol davranışlarıyla olan ilişkileri ortaya koymaktadır (Prinz ve ark., 2003; Van Heel ve ark. 2019; Zarra-Nezhad ve ark., 2015). Dolayısıyla ileride yapılacak çalışmalarda, ergenlerin kişilik özelliklerinin de çalışmalara dahil edilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Beyannameler

Etik Onay ve Katılma İzni

Çalışmanın başlangıcında üniversitenin (Maltepe Üniversitesi) Etik Kurul komisyonundan çalışmanın yapılması için gerekli izin alınmıştır (Karar no: 2019/5/11). Katılımcılara çalışma hakkında gerekli bilgi verilmiş, katılımcılardan ve velilerinden onam formu doldurmaları istenmiştir.

Veri ve Materyallerin Mevcudiyeti

Mevcut çalışma sırasında analiz edilen veri kümeleri, makul talep üzerine ilgili yazardan temin edilebilir. Mevcut çalışma sırasında analiz edilen veri kümeleri katılımcıların gizliliği esası nedeniyle kamuya açık değildir, ancak makul talep üzerine ilgili yazardan alınabilir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Finansman

Uygulanamaz.

Yazar Katkıları

“Ergenlikte Ebeveyn Kontrolü ve İlişkisel Saldırganlık: Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü” başlıklı makalenin, çalışma deseninin tasarlanması, hipotezlerin belirlenmesi ve kuramsal çerçevenin oluşturulması aşamasında tüm yazarlar katkı sağlamıştır. Veri toplanması konusunda Havva Ekşi isimli yazar katkı sunmuştur. Veri analizlerinin yapılması ve yorumlanmasında tüm yazarlar katkı sağlamıştır. Makalenin ana metninin düzenlenmesi ve oluşturulmasında, verilerin raporlanarak, tartışmanın yazılmasında tüm yazarlar katkı sağlamıştır. Makalenin bu aşamadan sonra revize edilip ana metnin yeniden düzenlenmesinde Seda Erzi katkı sağlamıştır. Makalenin nihai haline getirilmesi ve onay verilmesi Seda Erzi tarafından yapılmıştır. Tüm yazarlar makalenin son halini okumuş ve onay vermiştir.

Teşekkür

Uygulanamaz

Kaynaklar

Aizpitarte, A., Atherton, O. E., Zheng, L. R., Alonso-Arbiol, I., & Robins, R. W. (2019). Developmental precursors of relational aggression from late childhood through adolescence. *Child development*, 90(1), 117-126.

Barber, B. K. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child Development*, 67, 3296-3319.

Barber, B. K., & Harmon, E. L. (2002). Violating the self: Parental psychological control of children and adolescents.

- Blandon, A. Y., Calkins, S. D., Grimm, K. J., Keane, S. P., & O'Brien, M. (2010). Testing a developmental cascade model of emotional and social competence and early peeracceptance. *Development and Psychopathology*, 22(4), 737-748.
- Bowie, B. H. (2010). Understanding the gender differences in pathways to social deviancy: relational aggression and emotion regulation. *Archives of Psychiatric Nursing*, 24(1), 27-37.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Card, N. A., Stucky, B. D., Sawalani, G. M., & Little, T. D. (2008). Direct and indirect aggression during childhood and adolescence: A meta-analytic review of gender differences, intercorrelations, and relations to maladjustment. *Child development*, 79(5), 1185-1229.
- Casas, J. F., Weigel, S. M., Crick, N. R., Ostrov, J. M., Woods, K. E., Yeh, E. A. J. (2006). Early parenting and children's relational and physical aggression in the preschool and home contexts. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 27, 209-227.
- Cole, P. M., Martin, S. E., & Dennis, T.A. (2004). Emotion regulation as a scientific construct: Methodological challenges and directions for child development research. *Child Development*, 75, 317-333
- Cole, P. M., Michel, M. K., & Teti, L. O. D. (1994). The development of emotion regulation and dysregulation: A clinical perspective. *Monographs of the society for research in child development*, 59(2-3), 73-102.
- Crick, N. R. (1995). Relational aggression: The role of intent attributions, feelings of distress and provocation type. *Development and Psychopathology*, 7(2), 313-322.
- Crick, N. R., & Grotpeter, J. K. (1995). Relational aggression, gender, and social psychological adjustment. *Child development*, 66(3), 710-722.
- Cui, L., Morris, A. S., Criss, M. M., Houlberg, B. J., & Silk, J. S. (2014). Parental psychological control and adolescent adjustment: The role of adolescent emotion regulation. *Parenting*, 14(1), 47-67.
- Dane, A. V., & Marini, Z. A. (2014). Overt and relational forms of reactive aggression in adolescents: Relations with temperamental reactivity and self-regulation. *Personality and Individual Differences*, 60, 60-66.
- Dodge, K. A., & Coie, J. D. (1987). Social-information-processing factors in reactive and proactive aggression in children's peer groups. *Journal of personality and social psychology*, 53(6), 1146.
- Dodge, K. A., Coie, J. D., & Lynam, D. (2006). Aggression and Antisocial Behavior in Youth. In: Damon W, Eisenberg N, editors. *Handbook of child psychology: Vol. 3. Social, emotional, and personality development*. 6th. New York: Wiley; 2006.
- Eisenberg, N., Champion, C., & Ma, Y. (2004). Emotion-related regulation: An emerging construct. *Merrill-Palmer Quarterly*, 50, 236-259.
- Gaertner, A. E., Rathert, J. L., Fite, P. J., Vitulano, M, Wynn, P. T., & Harber, J. (2010). Sources of Parental Knowledge as Moderators of the Relation Between Parental Psychological Control and Relational and Physical/Verbal Aggression. *J Child Fam Stud*, 19, 607-616.
- Galen, B. R., & Underwood, M. K. (1997). A developmental investigation of social aggression among children. *Developmental psychology*, 33(4), 589.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford Publications.
- Kerr, M., & Stattin, H. (2003). Parenting of adolescents: Action or reaction. Children's influence on family dynamics: The neglected side of family relationships, 121-151.
- Kindap, Y., Sayıl, M., & Kumru, A. (2008). Aneden Algılanan Kontrolün Niteliği ile Ergenin Psikososyal Uyumu ve Arkadaşlıkları Arasındaki İlişkiler: Benlik Değerinin Aracı Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23 (61), 92-107.
- Kokkinos, C. M., Algiovoglou, I., & Voulgaridou, I. (2019). Emotion regulation and relational aggression in adolescents: Parental attachment as moderator. *Journal of Child and Family Studies*, 28(11), 3146-3160.
- Kuppens, S., Grietens, H., Onghena, P., & Michiels, D. (2009). Associations between parental control and children's overt and relational aggression. *British Journal of Developmental Psychology*, 27(3), 607-623.
- Kurtyılmaz, Y., Gürhan, C. A. N., & Ceyhan, A. A. (2017). Üniversite öğrencilerinin ilişkisel saldırganlık ile benlik saygısı, sosyal bağlılık ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47), 33-52.
- Loukas, A., Paulos, S. K. & Robinson, S. (2005). Early Adolescent Social and Overt Aggression: Examining the Roles of Social Anxiety and Maternal Psychological Control. *Journal of Youth and Adolescence*, 34(4), 335-345.
- Maccoby, E.E., & Martin, J.A. (2003). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen (Ed.), *Handbook of child psychology*. (pp. 1-101). New York: Wiley.
- McLaughlin, K. A., Hatzenbuehler, M. L., Mennin, D. S., & Nolen-Hoeksema, S. (2011). Emotion dysregulation and adolescent psychopathology. *A prospective study. Behaviour Research and Therapy*, 49(9), 544-554.
- McLeod, B.D., Wood, J.J., & Weisz, J.R. (2007). Examining the association between parenting and childhood anxiety: a meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 27, 155-172.
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S., & Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, 16, 361-388.
- Pettit, G. S., Laird, R. D., Dodge, K. A. ve Bates, J. E., & Criss, M. M. (2001). Antecedents and Behavior problem outcomes of parental monitoring and psychological control. *Child Development*, 72, 583-598.
- Pomerantz, E.M., & Wang, Q. (2009). The role of parental control in children's development in western and east asian countries. *Current Directions in Psychological Science*, 18, 285-297.
- Prinz, P., Onghena, P., Hellinckx, W., Grietens, H., Ghesquiere, P., & Colpin, H. (2003). The additive and interactive effects of parenting and children's personality on externalizing behaviour. *European Journal of Personality*, 17(2), 95-117.
- Santrock, J. (2014). *Adolescence (15th Edition)*. New York.: McGraw-Hill.
- Sayı, M., & Kindap, Y. (2010). Ergenin anne-babadan algıladığı psikolojik kontrol: Psikolojik kontrol ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 62-75.
- Sayı, M., Kindap, Y., Bayar, Y., Kurt, D. ve Tığrak, A. (2012). *Ergenlik döneminde ebeveynlik ve ergenin psikososyal uyumu*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Scharf, M., & Goldner, L. (2018). "If you really love me, you will do/be...": Parental psychological control and its implications for children's adjustment. *Developmental Review*, 49, 16-30.

- Shaffer, D. R. (2008). Social and personality development. Toronto, Canada: Nelson Education.
- Shek, D. T., & Zhu, X. (2019). Paternal and maternal influence on delinquency among early adolescents in Hong Kong. *International journal of environmental research and public health*, 16(8), 1338.
- Silk, J. S., Steinberg, L., & Morris, A. S. (2003). Adolescents' emotion regulation in daily life: Links to depressive symptoms and problem behavior. *Child development*, 74(6), 1869-1880.
- Sullivan, T. N., Helms, S. W., Klierer, W., & Goodman, K. L. (2010). Associations between sadness and anger regulation coping, emotional expression, and physical and relational aggression among urban adolescents. *Social Development*, 19(1), 30-51
- Tepe, Y.K., & Sayıl, M. (2012). Ebeveyn kontrolü ve ergenin sosyal işlevselliği arasındaki bağlantıda ilişkisel saldırganlığın aracı rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 27(70), 119-132
- Underwood, M. K., Beron, K. J., & Rosen, L. H. (2009). Continuity and change in social and physical aggression from middle childhood through early adolescence. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 35(5), 357-375.
- Underwood, M.K., Galen, B.R., & Paquette, J.A. (2001). Top ten challenges for understanding gender and aggression in children: Why can't we all just get along? *Social Development*, 10, 268-271.
- Van Heel, M., Bijttebier, P., Colpin, H., Goossens, L., Van Den Noortgate, W., Verschueren, K., & Van Leeuwen, K. (2019). Investigating the interplay between adolescent personality, parental control, and externalizing problem behavior across adolescence. *Journal of research in personality*, 81, 176-186.
- Voulgaridou, I., & Kokkinos, C. M. (2015). Relational aggression in adolescents: A review of theoretical and empirical research. *Aggression and Violent Behavior*, 23, 87-97.
- Yoon, J. S., Barton, E., & Taiariol, J. (2004). Relational aggression in middle school: Educational implications of developmental research. *The Journal of Early Adolescence*, 24(3), 303-318.
- Yiğit, İ., Guzey Yiğit, M. (2019). "Psychometric Properties of Turkish Version of Difficulties in Emotion Regulation Scale-Brief Form (DERS-16)." *Current Psychology*, 38, 1503-1511.
- Zarra-Nezhad, M., Aunola, K., Kiuru, N., Mullola, S., & Moazami-Goodarzi, A. (2015). Parenting styles and children's emotional development during the first grade: The moderating role of child temperament. *Journal of Psychology and Psychotherapy*, 5.
- Zimmer-Gembeck, M. J., Trevaskis, S., Nesdale, D., & Downey, G. A. (2014). Relational victimization, loneliness and depressive symptoms: Indirect associations via self and peer reports of rejection sensitivity. *Journal of youth and adolescence*, 43(4), 568-582.

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

The Burnout and Loneliness Levels of Housewives in Home-Quarantine during Covid-19 Pandemic

Covid-19 Pandemisi Nedeniyle Oluşan Ev Karantinasında Ev Hanımlarının Tükenmişlik ve Yalnızlık Düzeyleri

Veysel Kaplan

Abstract:

The objective of this study was to determine burnout and loneliness levels of housewives during home-quarantine process caused by the COVID-19 outbreak. 111 housewives were included in the study using the online survey method. Personal Information Form, Housewives Burnout Scale (CUBAC) and UCLA Loneliness Scale (U-LS) were used to collect data. The average age of housewives was 38.75 ± 9.98 , the mean score ECUBAC was 60.14 ± 17.97 and the mean score U-LS was 44.84 ± 8.78 . The results show that relations with husband and children, education levels, time of marriage, the number of children and responsibility level of house-works affect the level burn-out and loneliness levels of housewives ($p < 0.05$). During the quarantine process caused by the epidemic, the intensity of housework has increased, as all family members were at home and the care and nutritional needs of the individuals changed due to the epidemic. However, despite this increase, the fact that only housewives were responsible for housework, just like before the quarantine, caused them to feel high levels of burnout and loneliness.

Keywords: Burn-Out, Covid-19 Pandemic, Home-Quarantine, Housewife, Loneliness

¹ PhD, RN, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Harran University, Şanlıurfa-Turkey, Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0001-9082-1379>

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Harran University, Şanlıurfa-Turkey, E-mail: vyslklpn@hotmail.com

Date of Received/Geliş Tarihi: 05.04.2021, **Date of Revision/Düzelme Tarihi:** 10.05.2021, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 14.05.2021, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 01.06.2021

Citing/Referans Gösterimi: Kaplan, V. (2021). The Burnout and Loneliness Levels of Housewives in Home-Quarantine during Covid-19 Pandemic, *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 3(2): 115-122.

© 2021 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktpppergisi.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Öz:

Çalışma, COVID-19 salgını nedeniyle oluşan karantina sürecinde ev hanımlarının tükenmişlik ve yalnızlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya 111 ev hanımı, online anket yöntemi ile, dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Ev Hanımlarında Tükenmişlik Ölçeği (EHTÖ) ve UCLA Yalnızlık Ölçeği (YÖ) kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, ev hanımlarının yaş ortalaması 38.75 ± 9.98 , EHTÖ puan ortalaması 60.14 ± 17.97 ve YÖ puan ortalaması 44.84 ± 8.78 olarak tespit edilmiştir. Kadınların eş ve çocuklarıyla olan ilişkileri, eğitim düzeyleri, evlilik süreleri, çocuk sayıları ve evdeki işlerden sorumluluk düzeyleri ile yalnızlık ve tükenmişlik düzeyleri arasında ilişki tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Salgın nedeniyle oluşan karantina sürecinde, tüm aile bireylerinin evde olması ve salgın ile ilişkili olarak bireylerin bakım ve beslenme ihtiyaçlarının değişmesi ev içi işlerinin yoğunluğunu artmıştır. Ancak bu artışa rağmen, tıpkı karantina öncesinde olduğu gibi ev işlerinden sadece ev hanımlarının sorumlu olması, onların yüksek düzeyde tükenmişlik ve yalnızlık hissetmelerine neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tükenmişlik, Covid-19 Salgını, Ev Karantinası, Ev Hanımları, Yalnızlık

Introduction

Epidemics, like other natural calamity (e.g. earthquake, tsunami, etc.), are considered as disasters and negatively affect individuals in various areas such as daily life, physical health, psychological status, family relations, social life, and economic life (Kaya, 2020; World Health Organization [WHO], 2020). The COVID-19 virus, which is included in the beta-coronavirus family including SARS-CoV and MERS-CoV, also emerged in 2019 and rapidly affected the whole world in a short time and caused a global epidemic (Murthy, Gomersall and Fowler, 2020; Parody and Lui, 2020; WHO, 2020). Basically, this virus, which causes respiratory tract infection, not only threatens the physical health of individuals but also causes both acute and chronic problems on mental health (Holmes, 2020; Holt-Lunstad, 2017).

In particular, the transformation of the virus into a global epidemic and the incremental increase in the number of cases have caused negative pictures such as panic, fear, anxiety, and stress at the social level (Rajkumar, 2020; Sim, 2010). Inability to perform cultural/religious rituals in the early deaths of the epidemic, empty market shelves, interpretation of every bodily sensation as a disease, exposure to information pollution on social media, continuous programs on tv about the epidemic caused a social trauma, especially on children, women, elderly and on those with chronic diseases (Bozkurt, Zeybek, and Aşkın, 2020; Qiu, 2020; Tian, 2020; Wang, 2020).

Women are among the groups most affected by the adverse health (physical and mental), economic, security, or social safety effects of the COVID-19 epidemic. Social isolation, which is the most basic strategy applied to prevent the epidemic from spreading, places extra burdens on women, especially through the family channel (Ergönen, Biçen and Ersoy, 2020; Kara, 2020; World Economic Forum, [WEF], 2020).

Difficult housewives duties, such as performing household activities that already existed before isolation, meeting the educational and emotional needs of children, and meeting the care needs of elderly/sick people at home, if any, have increased exponentially due to the social isolation caused by the epidemic (Kara, 2020; Liu et al., 2020; WEF, 2020). With the isolation process,

housewives have new obligations such as offering extra hygiene at home, preparing more and healthier meals, keeping order in the crowded family environment, following school-age children's online education processes, arranging games and children's events because of their constant homestay (Aylaz and Yıldız, 2020; Tang, Junjian and Babatunde; 2020).

A woman is accepted as the classical caregiver of the family in almost every society. As a woman, housewives also have to spend time and effort for situations such as caring for the sick/elderly individuals and managing the quarantine process, especially as a result of their gender roles, by assuming the caring role for the family during the epidemic period (Aylaz and Yıldız, 2020; Hussein, 2020; Tang, Junjian, and Babatunde, 2020; Wenham, Smith and Morgan, 2020). Heavy responsibilities pose serious risks for both the physical and psychological health of housewives, such as meeting their routine health needs (taking medication, following their treatment, etc.), personal needs (washing, feeding, going to the toilet, dressing, etc.), and emotional needs (sharing their loneliness, supporting, etc.), especially when dealing with sick/elderly individuals (Xiao, 2020). When the literature is reviewed, it is stated that housewives carry great risks not only in terms of many physical diseases, especially in terms of psychological problems such as depression, health anxiety, burnout, and loneliness because of their intense housework, the necessity of constantly caring for the sick/elderly people at home, spending a long time at home and being deprived of social relations from which they can receive support (Chen, 2020; Holt-Lunstad, 2017; Reger, Stanley and Joiner, 2020; Tayaz and Koç, 2018; Thunström, 2020). As a global public health concern, violence against women both physically and psychologically continues to threaten women throughout the epidemic era. It is a fact that violence against women increases during all kinds of emergencies, including epidemics (Ergönen, Biçen, and Ersoy, 2020; Usher, 2020; WHO, 2020). Social isolation, especially implemented within the scope of protection measures; In addition to intense stress and anger bursts, it causes domestic conflicts, excessive alcohol consumption in men, and, accordingly, violence against women (Aylaz and Yıldız, 2020; Bilge and Bilge, 2020; Brooks, 2020; Gardazi, Mobeen and Ali Gardazi; 2020).

Housewives have to live in the same house with family members who inflict violence on them due to isolation measures; are deprived of social and professional support they can apply to protect themselves from violence (Aylaz and Yıldız, 2020; Holt-Lunstad, 2017; United Nations, 2020). In studies, it is stated that especially this compulsory homestay process negatively affects the mental health of housewives and they feel obliged to do whatever is requested from them to reduce violence (Bektaş and Özben, 2016; Holt-Lunstad, 2017; United Nations, 2020).

In this context, our study was conducted to determine the loneliness and burnout levels of housewives during the home isolation process due to the COVID-19 global epidemic. Especially in the literature, it is seen that studies in this area are insufficient.

As a result of our study, it is thought that effective data will be obtained on the subject and will guide protective and solution-producing studies for housewives, who are a risk group in terms of mental problems during the quarantine process.

Material and Method

Purpose/Design of the Research

This study was conducted descriptively to determine the burnout and loneliness levels of housewives during the quarantine process caused by the COVID-19 outbreak.

Sample of the Research and Inclusion Criteria

The sample of this study consists of a total of 111 participants (volunteering women over the age of 18, not working, and having no problem in terms of reading/understanding/filling in data collection tools were included in the study).

Data Collection

This study was conducted as an online cross-sectional self-report questionnaire (01/04/2020 - 01/08/2020).

Due to the COVID-19 outbreak, the data were obtained through Google Forms surveys sent to individuals' smartphones to prevent all kinds of disease transmission during the quarantine phase.

First, the 'Informed Consent' form was sent to the participants. Later, a question form consisting of the Personal Information Form, Burnout Scale for Housewives, and UCLA-Loneliness Scale was sent to the participants who accepted to participate in the study.

Personal Information Form

The form was created by the researcher by examining the literature; It includes questions about the personal characteristics of the housewives, such as their age, educational status, economic status, their relationship with their spouse and children, and their thoughts on changes in housework during the quarantine process.

Burnout Scale for Housewives

In order to determine the burnout levels of housewives, it was developed by Ramirez, Hernández and Rubia (2009) and its Turkish psychometric evaluation was made by Durak and Durak (2020).

The scale, which consists of 20 items on which the self-assessment is performed, is a Likert type between 1-5 and the score range is 20-100. A high total score is an indication that the level of burnout felt is high (Durak and Durak, 2020).

In the study conducted by Durak and Durak (2020), the Cronbach alpha internal reliability coefficient of the scale was found to be 0.84. In this study, the Cronbach alpha internal reliability coefficient was found at 0.94.

UCLA-Loneliness Scale

It was developed by Russell, Peplau, and Ferguson (1978). It is a scale consisting of 20 items of which 10 are straight and 10 are reverse coded. In each item of the scale, a situation that expresses feelings or thoughts about social relations is presented and individuals are asked to indicate how often they experience this situation on a four-point scale.

High scores are accepted as an indication that loneliness is more intense. Theoretically, since the score for each item varies between 1 and 4, the scores to be taken from the scale are the lowest 20 and the highest 80 (Russell, Peplau and Ferguson, 1978).

Cronbach's alpha internal reliability coefficient was determined as 0.96 in the study of Turkish validity and reliability studies conducted by Demir (1989). In this study, the Cronbach alpha internal reliability coefficient was found at 0.94.

Data Analysis

While evaluating the data obtained in the study, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 program was used for statistical analyses. In the analysis of the data, ANOVA and t-test were used to compare the percentage, arithmetic mean and standard deviation, introductory characteristics and scale mean scores to examine the descriptive characteristics of housewives and were considered significant at the $p < 0.05$ level.

The Ethical Principles of The Study

The study was approved by a research ethics committee was received. The participant were first given information about the research's details, then get their consent.

Findings

It was determined that the average age of women included in the study was 38.75 ± 9.98 and 20.7% of them were primary school graduates. In addition, 18% of the housewives who participated in the study evaluated their relationship with their spouse as bad, 69.4% as good with their children, 47.7% stated that they were only responsible for housework and 88.3% stated that housework increased during the quarantine period.

Table 1.

Distribution of Characteristics Regarding the Socio-Demographic Characteristics of Housewives

Characteristics	S	%
Age/Year (X ± SS)	38.75±9.98	Min.21 / Max. 57
Educational Status		
Illiterate	15	13.5
Elementary School Graduate	32	28.8
High school graduate	23	20.7
University Graduate	41	36.9
Length of marriage		
0-10 years	47	42.4
11-20 years	22	19.8
Between 20-30 years	32	28.8
Between 31-40 years	10	9.0
Number of Children		
1	24	21.6
2	50	45.0
3	18	16.2
4 and more	19	17.2
Relationship Status with Spouse		
Good	53	47.7
Medium	38	34.3
Poor	20	18.0
Relationship Status with Children at Home		
Good	77	69.4
Medium	34	30.6
Poor	0	0
People Responsible for Housework		
Only my responsibility	53	47.7
My responsibility but I get help	39	35.2
There is job sharing at home	19	17.1
The density of Housework in Quarantine		
Increased	98	88.3
No change	13	11.7
Decreased	0	0
Total	111	100

Table 2 shows the average scores of housewives from CUBAC and U-LS. The total CUBAC score an average

of those included in the study was 60.14 ± 17.97 and the U-LS total score average was determined as 44.84 ± 8.78 .

Table 2.

Total Score Average of Housewives for CUBAC and U-LS

Scales	X ± SS	Lowest/Highest Min-Max Values	Possible Min-Max Values
CUBAC	60.14 ± 17.97	24 - 96	20 - 100
U-LS	44.84 ± 8.78	29 - 65	20 - 80

The distribution of CUBAC and U-LS mean scores according to the socio-demographic characteristics of housewives is shown in Table 3. When the CUBAC scores of the women included in the study were examined according to their education level and the number of children, it was found that there was a statistically significant difference between the groups ($p < 0.05$). According to the results of the analysis, it was determined that the groups with high school graduates and more than 4 children had higher average CUBAC and U-LS points. When the scale average scores of the individuals participating in the study were examined in terms of the duration of the marriage, it was found that the CUBAC average scores did not differ between the groups, while the scores of individuals who were married between 1

and 10 years from U-LS were found to be statistically significantly higher ($p < 0.05$).

When the CUBAC scores of the women included in the study were examined according to their own income, the status of sharing work at home, and their relationship with their spouse, a significant difference was found between the groups ($p < 0.05$). It was determined that the CUBAC scores of housewives who do not have an income of their own, who are completely responsible for housework, and who have a bad relationship with their spouse are statistically significantly higher ($p < 0.05$). In addition, according to the relationships of housewives with their children, the mean scores of CUBAC and U-LS were found to be statistically significant between the groups ($p < 0.05$).

Table 3.*Distribution of Averages of CUBAC and LS score according to the socio-demographic characteristics of housewives*

Characteristics	Scales	
	CUBAC / X±SS	U-LS / X±SS
Educational Status		
Illiterate (15)	70,08±17,35	49,17±6,98
Primary Education (32)	55,25±17,8	42,56±9,44
High School (23)	64,06±20,66	48,2±7,79
University (41)	56,95±15,32	42,97±85
	F=4,133 p=0,008	F=4,227 p=0,007
Marriage Duration		
1-10 years (47)	65,59±16,94	49,27±7,24
11-20 years (22)	58,68±16,02	44,4±8,12
21-30 years (32)	59,46±19,7	42,46±9,23
31 years and over (10)	57,2±23,06	44,8±11,02
	F=0,879 p=0,454	F=2,813 p=0,043
Number of Children		
1 (24)	57,83±19,92	44,78± 8,98
2 (50)	55,6±16,62	42,42±8,78
3 (18)	66,61±14,39	47,47±9,8
4 and above (19)	68,89±18,18	48,88±4,9
	F =3,736 p=0,023	F =3,301 p=0,013
Relationship with Spouse		
Good (53)	53,56±14,37	44,15±8,12
Moderate (38)	64,18±17,06	44,65±8,29
Poor (20)	69,9±21,98	47,05±11,22
	F =8,472 p=0,001	F =0,800 p=0,452
Relationship with Child		
Good (77)	56,18±16,4	43,71±8,10
Medium (34)	69,11±18,35	47,41±9,81
	t =-3,6915 p=0,001	t=-2,074 p=0,04
Sharing of Housework		
Only I do it (53)	64,9±19,19	45,52±9,12
I always get help (39)	52,89±16,61	41,26±6,9
Sharing work (19)	57,2±15,26	45,66±8,91
	F =4,153 p=0,018	F =1,941 p=0,149

Discussion

Destructive events that affect all individuals in the society, such as epidemics, damage many values of the individual in physical, psychological, economic, and social areas and cause negative feelings such as burnout and loneliness (Akpınar and Ceran, 2020; Kukuoğlu, 2018). In many studies on the negative effects of the epidemic, it has been determined that housewives are a risky group in terms of these negative effects (Kara, 2020; Liu et al., 2020; WEF, 2020). The responsibilities of housewives, which already existed before the epidemic, have increased exponentially with the epidemic. In parallel with this, when our research results were examined, almost 90% of the women participating in the study stated that their housework increased during the quarantine process. The pressure created with this new order is thought to cause housewives to feel high levels of burnout. As a result of the study, it was determined that the average score (60.14 ± 17.97) that housewives got from CUBAC was a score close to the maximum level. As another result, 48% of the women participating in the study stated that they are completely/only themselves responsible for housework despite the increased responsibilities. In addition, it was found that the exhausted levels of housewives who stated that they are completely/only responsible for housework are significantly high. This loneliness of housewives against responsibilities is thought to be the main reason for feeling lonely. When the literature was examined, it was found that the scores obtained in many studies in which the level of loneliness of women was tried to be

determined varied between 37.63 and 39.71 (Kavlak and Saruhan, 2002; Khorshid, 2004; Öngider, 2013). However, as a result of our study, it was seen that the average score that housewives got from U-LS was 44.84 ± 8.78 . Considering these results, it was determined that the COVID-19 process had a serious negative impact on the loneliness felt by housewives.

In line with the results of the study, a significant relationship was found between the level of exhaustion and loneliness of housewives with many variables such as education levels, duration of the marriage, number of children, and relationships with their spouse/children. When the loneliness and burnout levels of housewives were examined according to their educational status, it was found that the loneliness and burnout levels of the illiterate group were significantly higher. In many studies in the literature, it has been found that individuals with a low education level feel more burnout and loneliness (Cemaloğlu and Şahin, 2007; Danış, Yıldız, Tekin and Alkan, 2017; Khorshid, 2004).

A high level of education generally improves an individual's sense of self. The developing self-perception creates awareness about the needs of the individual, how they will be met, and what resources they will benefit from, and thus prevents the development of psychologically disturbing feelings such as burnout and loneliness (Yılmaz, Ülker and Yılmaz, 2018). At the same time, having a long education and training process that extends to the university enables having a wide social environment where loneliness can be shared or support can be obtained for the difficulties in life. This

social support is thought to be the reason for the lower levels of loneliness and burnout, especially felt.

The number of children draws attention as another factor affecting both loneliness and burnout. In line with the results of our study, it is seen that having 4 or more children significantly increases both the burnout and loneliness levels of housewives. The results of the study are similar to the studies in the literature (Allendorf and Ghimire, 2013; Erol, Sezer, Şişman and Öztürk, 2016). In proportion to the number of children a woman is responsible for, the work to be done and the burden of these jobs will increase. This increase naturally brings about intense burnout (Demirli and Aydın, 2018; Şahin and Şad, 2018). Despite the number of children in the house, the reasons for the feeling of loneliness in housewives are considered as being the sole responsibility of all household chores and being away from their social relations due to social movement restrictions.

When the loneliness and burnout levels of housewives were examined in the context of their relationships with their spouses and children, it was determined that the average scores of burnout and loneliness of women who described their relations with both their spouses and children as good were significantly lower. Healthy relationships and harmony in the family are the basic basis for resolving any conflicts and disputes that may occur in the home. However, in the opposite case, it is stated that the problems experienced by the individual especially in his/her relationship with his/her spouse or unhealthy communication cause many psychological problems (Altay, Gönener and Demirkıran, 2010). In the studies in the literature, parallel to our results, it has been determined that the poor relationship with the spouse causes women to feel high levels of loneliness and burnout (Altay, Gönener and Demirkıran, 2010; Çapri and Gökçakan, 2012; Demirli and Aydın, 2018).

Conclusions

Our study results show that the quarantine process caused by COVID-19 negatively affected housewives and they felt high levels of burnout and loneliness. In addition, it was found that housewives who have a large number of children to whom they are responsible, who do not have good relations with their spouses and children, who have a low education level and who have been married for a short time, experience more burnout and loneliness.

Housewives during the epidemic period are one of the groups most affected physically and mentally. During the quarantine process in almost every part of the society, housewives are expected to perform the traditional roles of mother and woman in the family and to eliminate the negative physical and psychological problems caused by the epidemic. The fact that housewives alone are accountable for all these tasks, however, causes them to feel both severely lonely and drained. This shows us that in case of any disaster/epidemic, our society, which has a

family structure where all the family-related responsibility is on the woman, needs protective and developing practices that will alleviate the burden of housewives.

Suggestions

In crisis situations such as epidemics/disasters, it is of great importance to increase and support the studies in which the psychological problems and needs of women are determined. In line with the data obtained from these studies, developing projects to eliminate all kinds of vulnerabilities/needs of housewives, planning and participating in skills training, establishing women's centers or safe places where they can socialize will make a great contribution to the protection of housewives in case of a possible disaster/epidemic.

Sensitive groups such as housewives should not be ignored in crisis tables that will create during epidemic/disaster situations. Particularly, the integration of gender-sensitive approaches into epidemic/disaster management should be considered as a fundamental right for housewives and other women. This perspective will enable the society to gain strength against disasters/epidemics as a whole.

Women's mental health and obstetricians should be included in the epidemic health teams and evaluations should be made in terms of a potential crime, harassment, or mental illness.

During the quarantine process, priority should be given to women affected by the disease, to children, or to pregnant women who benefit from health services. Furthermore, social services should be provided for the domestic needs of these women.

Declarations

Ethics Approval and Consent to Participate

The necessary ethics committee permission to start this study was obtained from the Social Sciences Ethics Committee of Harran University with the number 76244175-752.01.01 dated 14.10.2020. During the study process, the ethical rules stated in the Helsinki Declaration were observed and consent was obtained from the participants.

Consent for Publication

Not applicable

Availability of Data and Materials

Data sets used and / or analysed for the current study with the online database can be obtained from the relevant author upon reasonable request.

Competing Interests

The author declares that no competing interests in this manuscript

Funding

Not applicable

Authors' Contributions

The author (VK) worked as the primary responsible in all areas of the study, read and approved the final version of the article.

References

Akpınar, N. B., & Ceran, M. (2020). Current Approaches About Disasters and Role and Responsibilities of Disaster Nurse. *Journal of Paramedic and Emergency Health Services (JOPEHS)*, 1(1), 28-40.

Altay, B., Gönener, D., & Demirkıran, C. (2010). The Level of Burnout and influence of Family Support in Nurses working in a University Hospital. *Firat Medical Journal*, 15(1),10-16.

- Aylaz, R., & Yıldız, E. (2020). The Impact of New Coronavirus Disease on Society and Nursing Approaches. Malatya: Malatya Üniversitesi Yayınevi.
- Bektaş, M., & Özben, Ş. (2016). An Investigation of the Psychological Resilience Levels of Married Individuals' in terms of Some Sociodemographic Variables. *CBÜ Social Sciences Journal*, 14(1), 216-240
- Bilge, Y., & Bilge, Y. (2020). Investigation of the Effects of Corona Virus Pandemic and Social Isolation on Psychological Symptoms in Terms of Psychological Resilience and Coping Styles. *Turkish Journal of Clinical Psychiatry*, 23.
- Bozkurt, Y., Zeybek, Z., & Aşkın, R. (2020). Covid-19 Pandemic: Psychological Effects and Therapeutic Interventions. *Istanbul Commerce University Institute of Social Sciences Journal*, 19(37), 304-318.
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. J. (2020). The Psychological Impact of Quarantine and How to Reduce It: Rapid Review of the Evidence. *The Lancet*. 395(10227), 912-920
- Cemaloğlu, N., & Şahin, D. E. (2007). A Study of the Teacher's Burnout Level According to Various Variables. *Kastamonu Education Journal*, 15(2), 463-484.
- Chen, H., Guo, J., Wang, C., Luo, F., Yu, X., Zhang, W., ... & Liao, J. (2020). Clinical Characteristics and Intrauterine Vertical Transmission Potential of COVID-19 Infection in Nine Pregnant Women: A Retrospective Review of Medical Records. *The Lancet*, 395(10226), 809-815.
- Çapri, B., & Gökçekan, Z. (2012). Gender Differences in Predicting of Couple Burnout. *Trakya Journal of Education*, 2(2), 35-53.
- Danış, M. Z., Yıldız, R., Tekin, H. E., & Alkan, P. (2017). Loneliness Levels of Social Work Students and the Factors Affecting This: Sakarya Sample. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 9-22.
- Demirli, C., & Aydiner, M. N. (2018). Relationships Between Burnout and Family Relationships in Female Teachers in Primary School. *Istanbul Commerce University Institute of Social Sciences Journal*, 17(33), 369-387.
- Demir, A. (1989). UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirliği. *Psikoloji dergisi*, 7(23): 14-18.
- Durak, E. Ş., & Durak, M. (2020). Psychometric Evaluation of the Turkish Version of the Housewives Burnout Questionnaire (CUBAC). *AYNA Clinical Psychology Journal*, 7(2), 128-145.
- Ergönen, A. T., Biçen, E., & Ersoy, G., (2020). The Hidden Side of COVID-19 Pandemic: Domestic Violence. *The Bulletin of Legal Medicine*, 25, 48-57. <https://doi.org/10.17986/blm.2020.v25i.1408>
- Erol, S., Sezer, A., Şişman, F. N., & Öztürk, S. (2016). The Perception of Loneliness and Life Satisfaction at Older People. *Gümüşhane University Health Sciences Journal*, 5(3), 60-69.
- Gardazi, S. F., Mobeen, N., & Ali Gardazi, S. A. (2016). Causes of Stress and Burnout among Working Mothers in Pakistan. *Qualitative Report*, 21(5).
- Holmes, E. A., O'Connor, R. C., Perry, V. H., Tracey, I., Wessely, S., Arseneault, L., ... & Ford, T., (2020). Multidisciplinary Research Priorities for the Covid-19 Pandemic: A Call for Action for Mental Health Science. *The Lancet*, 7, 547-560. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30168-1](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30168-1)
- Holt-Lunstad, J. (2017). The Potential Public Health Relevance of Social Isolation and Loneliness: Prevalence, Epidemiology, and Risk Factors. *Public Policy & Aging Report*, 27(4), 127-130. <https://doi.org/doi:10.1093/ppar/prx030>
- Hussein, J. (2020). COVID-19: What Implications for Sexual and Reproductive Health and Rights Globally? *Sexual and Reproductive Health Matters*, 28(1), 1-3.
- Kara, E. (2020). The Function of the Social Service Workforce during the COVID-19 Pandemic in Disadvantaged Groups. *Turkish Journal of Social Work Research*, 4(1),28-34.
- Kavlak, O., & Saruhan, A. (2002). A Study on Determination the Loneliness Level in Infertile Women and to Assess the Factors That affect the Loneliness Level. *Ege Journal of Medicine*, 41(4), 229-232.
- Kaya, B. (2020). Effects of Pandemic on Mental Health. *Turkish Journal of Clinical Psychiatry*, 23, 123-124
- Khorshid, L., Eşer, İ., Zaybak, A., Yapucu, Ü., Arslan, G. G., & Çınar, Ş. (2004). The Evaluation of Loneliness Level of Elderly Individuals Residing in Rest Homes. *Turkish Journal of Geriatrics*, 7(1), 45-50.
- Kukuoğlu, A. (2018). Psychological Traumas After Natural Disasters and A Sample Psychological Support Education Program. *Journal of Disaster and Risk*, 1(1), 39-52
- Liu, N., Zhang, F., Wei, C., Jia, Y., Shang, Z., Sun, L., Wu, L., Sun, Z., Wang, Y., & Liu, W. (2020). Prevalence and predictors of PTSS during COVID-19 Outbreak in China Hardest-Hit Areas: Gender Differences Matter. *Psychiatry Research*, 287, 112921.
- Murthy, S., Gomersall, C. D., & Fowler, R. A. (2020). Care for Critically Ill Patients with COVID-19. *Journal of the American Medical Association*. 323(15), 1499-1500. <https://doi.org/doi:10.1001/jama.2020.3633>
- Öngider, N. (2013). Efficacy of Cognitive Behavioral Therapy in Divorced Women for Depression, Anxiety and Loneliness Symptoms: A Pilot Study. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 2, 147-155.
- Parodi, S. M., & Liu, V. X. (2020). From Containment to Mitigation of COVID-19 in the US. *Journal of the American Medical Association*, 323(15), 1441-1442. <https://doi.org/doi:10.1001/jama.2020.3882>
- Qiu, J., Shen, B., Zhao, M., Wang, Z., Xie, B., & Xu, Y. (2020). A Nationwide Survey of Psychological Distress Among Chinese People in the COVID-19 epidemic: Implications and Policy Recommendations. *General Psychiatry*, 33, <https://doi.org/doi:10.1136/gpsych-2020-100213>
- Rajkumar, R. P. (2020). COVID-19 and Mental Health: A Review of the Existing Literature. *Asian Journal of Psychiatry*, 52, 102066. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2020.102066>
- Ramírez, M. T. G., Hernández, R. L., & de la Rubia, J. M. (2009). Cuestionario de Burnout para amas de casa (CUBAC): Evaluación de sus propiedades psicométricas y del Modelo Secuencial de Burnout. *Universitas Psychologica*, 8(2), 533-543.
- Reger, M. A., Stanley, I. H., & Joiner, T. E., (2020). Suicide Mortality and Coronavirus Disease 2019-A Perfect Storm?. *Journal of the American Medical Association Psychiatry*, <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2020.1060>
- Russell, D., Peplau, L. A., & Ferguson, M. L. (1978). Developing a Measure of Loneliness. *Journal of Personality Assessment*, 42, 290-294
- Sim, K., Chan, Y. H., Chong, P. N., Chua, H. C., & Soon, S. W. (2010). Psychosocial and Coping Responses within the Community Health Care Setting Towards a National Outbreak of an Infectious Disease. *Journal of Psychosomatic Research*, 68(2), 195-202. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2009.04.004>
- Şahin, S., & Şad, B. (2018). The Impact of Hotel Employees' Burnout Level on Life Satisfaction. *Journal of Travel and Hospitality Management*, 15(2), 461-480.
- Tang, K., Junjian G., & Babatunde, A. (2020). Sexual and Reproductive Health (SRH): A Key Issue in the Emergency

Response to the Coronavirus Disease (COVID-19) Outbreak. *Reproductive Health*, 17, 1-3.

Tayaz, E., & Koç, A. (2018). Assessment of Relationship Between Perceived Care Burden and Quality of Life in Disabled Persons Caregivers. *Medical Journal of Bakirkoy*, 14(1), 44-52.

Thunström, L., Newbold, S. C., Finnoff, S.C., Ashworth, M., & Shogren J. F. (2020). The Benefits and Costs of Flattening the Curve for COVID-19. *SSRN Electronic Journal*, 1-17.

Tian, F., Li, H., Tian, S., Yang, J., Shao, J., & Tian, C., (2020). Psychological Symptoms of Ordinary Chinese Citizens Based on SCL-90 During the Level I Emergency Response to COVID-19. *Psychiatry Research*, 288, 112992. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.112992>

United Nations. (2020). Policy Brief: The Impact of COVID-19 on Women. Retrieved From: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/policy_brief_on_covid_impact_on_women_9_april_2020.pdf

Usher, K., Bhullar, N., Durkin, J., Gyamfi, N., & Jackson, D., (2020). Family Violence and COVID-19: Increased Vulnerability and Reduced Options for Support. *International Journal of Mental Health Nursing*, 29, 549-552 <https://doi.org/10.1111/inm.12735>

Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., Ho, C. S., & Ho, R. C. (2020). Immediate Psychological Responses and Associated Factors During the Initial Stage of the 2019 Coronavirus Disease

(COVID-19) Epidemic among the General Population in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(5), 1729. <https://doi.org/10.3390/ijerph17051729>

Wenham, C., Smith, J., & Morgan, R. (2020). COVID-19: The Gendered Impacts of The Outbreak. *The Lancet*, 395(10227), 846-848.

World Economic Forum, WEF. (2020). The Coronavirus Crisis May Hit Women Harder than Men. Retrieved From: <https://www.weforum.org/agenda/2020/03/the-coronavirus-fallout-may-be-worse-for-women-than-men-heres-why/>

World Health Organizations, (WHO). (2020). Coronavirus Disease (COVID-19) and Sexual and Reproductive Health. Retrieved From: <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/emergencies/COVID-19-SRH/en/>

Xiao, H., Zhang, Y., Kong, D., Li, S., & Yang, N. (2020). Social Capital and Sleep Quality in Individuals Who Self-Isolated for 14 Days During the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Outbreak in January 2020 in China. *Medical Science Monitor: International Medical Journal of Experimental and Clinical Research*.

Yılmaz, H., Ülker, M., & Yılmaz, A. S. (2018). Examining Women's Parenthood Roles Related to Their Self Perception in Terms of Difference Variables. *Manas Journal of Social Studies*, 7(2), 415-431.

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Evaluation of the Relationship between Burnout and Psychological Symptoms among Staff Working with Individuals with Disabilities and Elderly

Engelli ve Yaşlı Bakım Personelinin Tükenmişlik ve Ruhsal Belirti Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Meltem Oral¹, Nurgül Karakurt²

Abstract:

Burnout syndrome can adversely affect individuals who work in professions that are in close contact with people, and this can contribute to deterioration in their mental health. The purpose of this research was to investigate the association between burnout levels and the psychological symptoms of disabled and elderly workers in the centers of disability and rehabilitation in Erzurum, Turkey. A total of 123 participants, 83 women, and 40 men participated in the study. Maslach Burnout Scale and Brief Symptom Inventory were administered to participants. The findings of the study indicated that the staff's level of emotional exhaustion and depersonalization was moderate and the level of personal accomplishment was high. Obsessive-compulsive disorder, paranoid thought, and somatization were found to be among the most common psychological symptoms among the participants. The current study also has shown that as the emotional exhaustion and depersonalization levels of the staff increased, so did their psychological symptoms, and as their personal achievement levels increased, their psychological symptoms decreased. Burnout appears to implicate mental health status of personnel working with individuals with disabilities and the elderly in care institutions.

Keywords: Burnout, Mental Health, Healthcare Team

¹Assist. Prof., Ataturk University, Vocational College of Health Services, Erzurum-Turkey, Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0002-7082-9186>

²Assist. Prof., Erzurum Technical University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Erzurum-Turkey, Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0001-7598-6554>

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Ataturk University, Vocational College of Health Services, Erzurum-Turkey, E-mail: meltem_oral@yahoo.com

Date of Received/Geliş Tarihi: 24.02.2021, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 12.05.2021, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 31.05.2021, **Date of Online Publication/Çevirimiçi Yayın Tarihi:** 01.06.2021

Citing/Referans Gösterimi: Oral, M., Karakurt, N. (2021). Evaluation of the Relationship between Burnout and Psychological Symptoms among Staff Working with Individuals with Disabilities and Elderly, *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 3(2): 123-131.

© 2021 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktpppergisi.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Öz:

Tükenmişlik sendromu özellikle sağlık alanında çalışan bireyleri olumsuz olarak etkileyebilmekte ve bu durum ruh sağlığında bozulmalara yol açabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, Erzurum il merkezinde bulunan engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde engelli ve yaşlı bakım elemanı olarak çalışan personelin tükenmişlik ile ruhsal belirti düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmaya bakım kurumlarında çalışan 83'ü kadın, 40'ı erkek toplam 123 engelli ve yaşlı bakım personeli katılmıştır. Çalışmada Maslach Tükenmişlik Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri kullanılmıştır. Çalışmanın bulguları katılımcıların orta düzeyde duygusal tükenme ve duyarsızlaşma ve yüksek düzeyde kişisel başarı yaşadıklarını göstermektedir. Katılımcılarda en sık görülen ruhsal belirtiler arasında obsesif kompulsif bozukluk, paranoid düşünce ve somatizasyon olduğu saptanmıştır. Ayrıca bu çalışma engelli ve yaşlı bakım personelinin duygusal tükenmişlik ve duyarsızlaşma düzeyleri arttıkça ruhsal belirti düzeylerinin arttığını ve kişisel başarı düzeyleri arttıkça ruhsal belirti düzeylerinin azaldığını göstermektedir. Sonuç olarak bakım kurumlarında çalışan engelli ve yaşlı personelinin tükenmişlik duygularıyla ruhsal belirti düzeyleri arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tükenmişlik, Ruh Sağlığı, Hasta Bakım Ekibi

Giriş

Bireylerin yaşam süresinin uzamasına katkı sağlayan sağlık alanındaki gelişmeler sonucunda hem dünyada hem de Türkiye'de engelli ve yaşlıların sayısının gün geçtikçe arttığı gözlemlenmektedir. Ortalama ömrün uzamasının yanı sıra, kadınların iş gücüne katılım oranının artmasıyla geleneksel aileden çekirdek aileye geçilmesi ve kronik bazı sağlık sorunlarındaki artış bakıma ihtiyaç duyan kişilerin sayısında da artmaya yol açmaktadır (Danış ve Genç, 2011). Ülkemizde engelli ve yaşlıların artan gereksinimlerini karşılamak için T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, belediyeler, özel kurumlar ve vakıflar bakım personelleri aracılığıyla gerekli bakım hizmetlerini sağlamaktadır. T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK), engelli ve yaşlı bakım personeline yönelik mesleki tanımlama ve ulusal standartları Resmi Gazetede 25 Ekim 2016 tarihinde yayımlayarak tebliğ etmiştir. Bu tanıma göre engelli ve yaşlı bakım elemanı, "iş sağlığı ve güvenliği ile çevre koruma ile ilgili alınan önlemleri uygulayarak, mesleği ile ilgili kalite gereklilikleri çerçevesinde; bakım öncesi ön hazırlık yapan, hizmet alan bireyin öz bakımını uygulayan, yaşam alanını düzenleyen, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayan, hareket etme yeteneğini kazandıran, ilaç harici tıbbi bakımını sağlık personeli denetiminde yapan, aktif yaşama katılımını sağlayan, tedavi sürecinde sağlık personelinin destekleyen ve mesleki gelişim faaliyetlerine katılan nitelikli kişi" şeklinde tanımlanmıştır (MYK, 2016).

Stresli çalışma ortamlarına maruz kalan engelli ve yaşlı bakım personeli hizmet verdikleri kesimin sorunları ve ihtiyaçlarıyla sürekli bir şekilde ilgilendiklerinden dolayı fiziksel, ruhsal ve sosyal bakımdan olumsuz olarak etkilenebilmekte ve yorgunluk, stres düzeyinde artış, depresif duygudurum, kaygı ve tükenmişlik, gibi sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler (Hendekçi ve Gök Uğur, 2019; Sağlam, 2017). Tükenmişlik sendromu özellikle sağlık alanında çalışan personeli etkilemekte (Aslan ve Erbay, 2017) ve bu durum da meslek elemanlarının hizmet sundukları kişilere verdikleri ilgi ve özeni baltalamaktadır.

Tükenmişlik Kavramı

Tükenmişlik kavramı 1970'li yıllarda ilk defa Freudenberger tarafından yazılan bir makale ile alanyazına girmiştir (Freudenberger, 1974). Freudenberger'in tanımına göre tükenmişlik, "başarısız olma, yıpranma, aşırı yüklenme sonucu güç ve enerji kaybı veya tatmin edilemeyen istekler sonucu bireyin iç kaynaklarında tükenme durumudur. (Freudenberger, 1974). Tükenmişliğin en kabul gören tanımını 1981 yılında Maslach ve Jackson yapmıştır. Maslach ve Jackson'a göre tükenmişlik "insanlarla çalışmayı gerektiren işlerde görev yapanlarda görülen, duygusal tükenme ve olumsuz düşüncelere kapılma, mesleğinin anlam ve hedefinden koparak hizmet verilen insanlarla ilgilenmemesi şeklinde gelişen bir psikolojik sendrom"dur (Maslach ve Jackson, 1981). Maslach ve Leiter (2016) daha sonra "tükenmişliği işyerinde kişilerarası stresörlere uzun süre maruz kalma sonucunda ortaya çıkan psikolojik bir sendrom" olarak tanımlamışlardır. Maslach ve Jackson (1981) tükenmişliğin belirtilerini bedensel, ruhsal ve davranışsal olmak üzere üç kategori altında toplamışlardır. Tükenmişliğin fiziksel belirtileri arasında yorgunluk ve enerji eksikliği, kalp çarpıntısı, gastrointestinal şikâyetler, uyku sorunları ve kronik ağrılar yer almaktadır. Tükenmişliğin ruhsal belirtileri arasında ümitsizlik hissi, özgüven eksikliği, değersizlik hisleri, kaygı ve huzursuzluk, ani öfkelenme bulunmaktadır. Tükenmişliğin davranışsal belirtileri arasında ise ani tepkiler verme, alınganlık, sabırsızlık, işleri erteleme, kendini savunma, başkalarını suçlama gibi bazı belirtiler yer almaktadır.

Tükenmişliği konu alan araştırmalara tükenmişliği üç boyutta kavramsallaştıran Maslach ve Jackson'ın çalışmaları yön vermektedir. Bu boyutlar sırasıyla duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutudur. Duygusal tükenmenin bireyin işinde vermekte olduğu hizmetle ilgili duygusal kaynaklarının tükenmesi ve bunun sonucunda işindeki sorumlulukları yerine getiremediğini düşünerek işe gitme zorunluluğunun aşırı kaygı durumu oluşturması durumu olduğu belirtilmektedir (Bilgin, Emhan ve Bez, 2011: 215). Bu boyutun tükenmişlik sendromunun ilk ve en önemli özelliği olduğu ve esas olarak kişilerarası ilişkilerdeki aşırı yük ve kişisel çatışmalar nedeniyle ortaya çıktığı

düşünülmektedir. Tükenmişliğin ikinci aşaması ise duyarsızlaşmadır. İş hayatında duygusal tükenme yaşayan birey, hizmet verdiği ve çalıştığı kişilere ve ayrıca yöneticilere karşı duyarsızlaşmaya başlamaktadır. Duyarsızlaşma boyutu bireylerarası iletişimin önemini ortaya koymaktadır. Bu aşamada birey, çalışma arkadaşları ve hizmet verdiği kişilerle arasına bilinçli olarak bir set çekerek iletişime geçmeme, karşısındaki bireyin de kendisiyle iletişime geçmesini engelleme, ilgilenmeme, samimiyetsiz olma gibi davranışlar sergileyebilmektedir. (Sağlam, 2017). Tükenmişliğin son boyutunda duygusal tükenme yaşayıp duyarsızlaşan birey kişisel başarı eksikliği yaşayabilmektedir. Kişisel başarı eksikliği, bireyin görevli olduğu işle alakalı olarak kendisi hakkında olumsuz değerlendirmeler yapması; diğer bir deyişle kendisini başarısız hissetmesi anlamına gelmektedir (Oğuzberk ve Aydın, 2009). Bu alanda yapılan araştırmalar tükenmişliğin işyerinde düşük performansla ilişkili olduğunu (Ruotsalainen vd., 2015) ve genellikle işe devamsızlık ve işten ayrılma gibi bireyde sosyal izolasyona yol açtığını göstermektedir (Kim ve Kao, 2014). Maslach'ın tükenmişlik modelinde duygusal tükenme alt boyutu tükenmenin bireysel stres durumunu, duyarsızlaşma alt boyutu tükenmenin kişilerarası ilişki durumunu, düşük kişisel başarı ise kişisel yeterlilik ve başarı duyguları olarak tanımlanmaktadır (Çoban-Kaymak, 2018). Sağlık bakım hizmetleri alanında çalışan kişilerin olumsuz çalışma koşulları, iş devamsızlığı (Aagestad vd., 2016), yüksek düzeyde personel değişim oranı (Mazurenko vd., 2015) ve tükenmişlik (Gray-Stanley ve Muramatsu, 2011; Innstrand ve diğerleri, 2004; Borritz ve diğerleri, 2005) olmak üzere bir dizi kötü sonuçla ilişkilendirilmiştir.

Tükenmişlik bireyin insan yaşamının her alanında sorunlar yaratabilmektedir. Kişilerarası, kişisel ve aile ilişkileri üzerinde olumsuz bir etkisi olabilmekte ve hayata karşı genel bir olumsuz tutuma yol açabilmektedir (Papathanasiou, 2015). Bu yönüyle tükenmişliğin bazı ruhsal bozukluklarla ortak özelliklere sahip olması beklenmektedir.

Engelli ve Yaşlı Bakım Personellerinde Tükenmişlik ve Ruhsal Belirti Düzeyleri Arasındaki İlişki

Farklı nedenlerle yaşadıkları stresle başa çıkma ve engelli ve yaşlılara uygun yaklaşımda bulunmada yetersiz kalabilen engelli ve yaşlı bakım personelinin iş yükünün çokluğundan dolayı ruhsal belirtiler ortaya çıkarma riski de yüksek olabilmektedir. Milner, King ve Kavanagh (2019), sağlık ve bakım hizmetleri alanında çalışan kişilerin ruh sağlığını değerlendirdiği çalışmada bakım personelinin, doktorlar ve hemşirelere göre psikososyal iş stresine maruz kalma olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu çalışma bakım personelinin diğer çalışanlara göre ruh sağlığının daha bozuk olduğunu ve psikososyal iş stresine maruz kaldıklarında ruhsal sağlıklarında düşümlere daha açık olduklarını da göstermektedir. Kim ve ark.(2018) yaptıkları çalışmada sağlık bakım hizmetinde çalışanlarda duygudurum bozuklukları, anksiyete bozuklukları, uyku bozuklukları ve tüm psikiyatrik bozuklukların yaygınlığının diğer alanlarda çalışanlardan daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Ahola ve ark. 2005 tükenmişlik ile depresyon arasında yüksek düzeyde pozitif bir ilişki olduğunu bildirmektedir. Peterson ve ark. (2008), yaptıkları çalışmada

tükenmişliğin depresyon ve anksiyete ile ilişkili olduğunu açığa çıkarmaktadır. Koutsimani, Montgamery ve Georganta (2019)'nın depresyon ve anksiyete ile tükenmişlik arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarını gözden geçirdikleri meta-analiz çalışmasının sonucunda tükenmişlik ile depresyon ve anksiyete arasında bir ilişki olduğunu ve bu kavramların birbirleriyle bağlantılı olmalarına rağmen aynı yapılar olmadığını göstermektedir. Yunusoğlu (2018), sağlık kurumlarında çalışan personelde tükenmişlik düzeyinin depresyon üzerindeki etkisine baktığı çalışmada tükenmişlik sendromu ve çalışanların stresli olmalarının depresyon düzeylerini artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Korkut (2017), bakım elemanlarının tükenmişlik düzeyleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiye baktığı çalışmada bakım personelinin tükenmişlik düzeyi arttıkça psikolojik belirtilerinin de arttığını belirtmektedir. Bilgin, Emhan ve Bez (2011) yaptıkları çalışmada depresyon ile tükenmişlik arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bundan dolayı T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erzurum İl Müdürlüğü'ne bağlı kurumlarda bakım hizmet kalitesinin artırılması için engelli ve yaşlı bakım personelinin tükenmişlik düzeyleri ile ruhsal sağlık durumlarının araştırılmasına gereksinim duyulmuştur.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Amacı

Araştırma; AÇHSB Erzurum İl Müdürlüğü'ne bağlı bakım kurumlarında çalışan engelli ve yaşlı bakım personelinde tükenmişlik ile ruhsal belirti düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlı tanımlayıcı bir çalışma olarak planlanmıştır. Çalışmada genel tarama modellerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli çok sayıda elemanı olan bir evrende, bu evrenle alakalı genel bir kaniya sahip olabilmek için evrenin bütünü ya da evrenden alınan bir grup üzerinde yapılan tarama şeklindedir (Karasar, 2011).

Araştırma sonucunda aşağıda yer alan alt amaçlara ulaşmak hedeflenmiştir:

- Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri nedir?
- Katılımcıların tükenmişlik düzeyleri nedir?
- Katılımcıların ruhsal belirti düzeyleri nedir?
- Katılımcıların tükenmişlik ile ruhsal belirti düzeyleri ile arasında bir ilişki bulunmakta mıdır?

Araştırmanın Hipotezleri

- H_0 = Engelli ve yaşlı bakım elemanlarının tükenmişlik ve ruhsal belirti düzeyleri arasında bir ilişki yoktur.
- H_1 = Engelli ve yaşlı bakım elemanlarının tükenmişlik ve ruhsal belirti düzeyleri arasında güçlü bir ilişki vardır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erzurum İl Müdürlüğü'ne bağlı bakım kurumlarında çalışan engelli ve yaşlı bakım personeli (N=200) oluşturmaktadır. Araştırmada olasılıklı olmayan

örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erzurum İl Müdürlüğü'ne bağlı bakım kurumlarında çalışan bakım personeline ulaşılarak çalışmaya katılmayı kabul eden tüm bakım personeline ulaşılmış hedeflenmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden 123 bakım personeli araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma gerçekleştirilmeden önce Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama araçları olarak hazırlanan 'Sosyodemografik Bilgi Formu', 'Maslach Tükenmişlik Ölçeği' ve 'Kısa Semptom Envanteri' kullanılmıştır.

Sosyodemografik Bilgi Formu

Bu form literatür taranarak hazırlanmış olup, sosyodemografik bilgilerin sorgulandığı (katılımcıların yaşını, cinsiyetini, eğitimini vb.) 23 sorudan oluşmaktadır (Çoban-Kaynak, 2018; Demir-Saykılı, 2019).

Maslach Tükenmişlik Ölçeği

Maslach ve Jackson (1996) tarafından geliştirilmiş olup Maslach Tükenmişlik Ölçeği (MTÖ) yedi dereceli Likert tipi bir ölçek olup 3 alt ölçek ve 22 maddeden oluşmaktadır. Duygusal tükenme alt ölçeği 9, duyarsızlaşma alt ölçeği 5 ve kişisel başarı alt ölçeği de 8 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki tüm maddeler "1 hiçbir zaman" ve "7 her zaman" şeklinde puanlanmaktadır. Ölçek Ergin (1992) tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ve bazı değişiklikler yapılmıştır. Orijinal formunda 7 dereceli olan cevap seçenekleri "0 hiçbir zaman", "4 her zaman" şeklinde beş dereceli olarak değiştirilmiştir. Puanlamada, her kişi için üç farklı tükenmişlik puanı hesaplanmaktadır. Duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçeklerindeki yüksek puan ve kişisel başarı alt ölçeğindeki düşük puan tükenmişliğin yüksekliğini ortaya koymaktadır. Her üç alt ölçekten alınan puanların orta düzeyde olması orta düzeyde tükenmişliği gösterirken, düşük düzeyde tükenmişliği duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçeklerindeki düşük ve "kişisel başarı" alt ölçeğindeki yüksek puanlar göstermektedir. Ergin (1992) çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha katsayısını 0.83 olarak bulmuştur. Ölçeğin bu araştırma için Cronbach Alfa katsayısı 0.73 bulunmuştur.

Kısa Semptom Envanteri

Kısa Semptom Envanteri (KSE), çeşitli ruhsal semptomları değerlendirmek amacıyla Derogatis (1992) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 53 madde ve 9 alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçeğin puan aralığı 0-212 aralığındadır. Alt ölçek puanları her alt ölçeği oluşturan maddelere verilen puanlar toplanıp madde sayısına bölündüğünde elde edilir. Alt ölçek puanları 0 ile 4 arasındaki değerlerde olabilmektedir. Ölçekten alınan toplam puanın yüksekliği ruhsal semptomların sıklığının arttığı şeklinde değerlendirilmektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Şahin ve Durak (2002) tarafından yapılmıştır. KSE'de 53 madde bulunmakta olup 9 alt ölçek, ek maddeler ve Rahatsızlık Ciddiyet İndeksi (RCİ), Belirti Toplamı İndeksi (BTİ) ve Semptom Rahatsızlık İndeksi (SRİ) olmak üzere 3 global indeksten

oluşmaktadır. KSE'nin asıl işlevselliğini gösteren değerlendirme Rahatsızlık Ciddiyet İndeksi (RCİ)'dir. Rahatsızlık ciddiyet indeksi puanının 1'in altında olması, semptomlarda normal dışı bir durumun varlığını göstermektedir. Şahin ve Durak (2002) çalışmalarında ölçeğin Cronbach Ala katsayısını 0.94 olarak bulmuştur. Ölçeğin bu araştırma için Cronbach Alfa katsayısı 0.99'dur.

Verilerin Toplanması

Veriler gerekli izinler alındıktan sonra Mayıs 2020'de T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erzurum İl Müdürlüğü'ne bağlı bakım kurumlarında çalışan bakım personeline birebir toplanmıştır. Verileri toplama öncesi, bakım personeline araştırmanın içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmaya dâhil edilen hiçbir katılımcı çalışmaya katılmaya zorlanmamış olup, verilerin toplanması sürecinde gizlilik ilkesine dikkat edilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS 20.0 paket programı ile veri girişi yapılarak istatistik analiz yapılmıştır. İstatistiksel analiz öncesi verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığına bakılmış ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri puanlarının normal dağılmadığı saptanmıştır. Bundan dolayı parametrik olmayan istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. İki bağımsız örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Mann-Whitney U, ikiden fazla bağımsız örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kruskal-Wallis H ve değişkenler arasındaki ilişkinin tespiti için Spearman Korelasyon testi kullanılmıştır. Ortalama ve standart sapma değerlerinin tespiti için tanımlayıcı istatistik, demografik özellikleri sınıflandırmak için ise frekans testleri kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların sosyodemografik özellikleri, kullanılan ölçekler ve alt ölçekler ve araştırma sorularına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.*Katılımcıların Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular (N=123)*

Sosyodemografik Özellikler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	83	67.5
Erkek	40	32.5
Yaş		
21-30	47	38.2
31-40	51	41.5
41-50	24	19.5
51 ve üzeri	1	0.8
Medeni durum		
Evli	80	65.0
Bekar	43	35.0
Eğitim durumu		
Lise	76	61.8
Lisans	47	38.2
Görev		
Meslek Elemanı	48	39.0
Bakım Personeli	75	61.0
Aylık ücret		
2001-3000 TL	85	69.1
3500 ve üstü TL	38	30.9
Kurumda çalışma şekli		
Gündüz	50	40.7
Vardiya	73	39.3
Hizmet yılı		
1-5 yıl	84	68.3
6-10 yıl	37	30.1
11 yıl ve üzeri	2	1.6
Kurumda çalışma yılı		
1-3 yıl	84	68.3
4-6 yıl	37	30.1
7-9 yıl	2	1.6
Çocuk Sahibi		
Evet	78	63.4
Hayır	45	36.6
Mesleği kendi isteğiyle seçip seçmediği		
Evet	57	46.3
Hayır	66	53.7
Mesleği seçmede en önemli etken		
Sorumluluk taşıyabileceği için	49	39.8
Kendisini bu mesleği yapabilecek donanımda gördüğü için	23	18.7
Özel bir sebebi yok, sadece burada iş bulabildiği için	51	41.5
İş doyumu		
Evet	36	29.3
Hayır	87	70.7
İş devamsızlığı		
Evet	49	39.8
Hayır	74	60.2

Ölçek Puanlarının Değerlendirilmesi: Araştırmada kullanılan Maslach Tükenmişlik Ölçeği ve Kısa

Semptom Envanteri alt ölçek değerleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Katılımcıların Maslach Tükenmişlik Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri'nden aldıkları Toplam Puan Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Minimum	Maximum	Ortanca
Maslach Tükenmişlik Ölçeği			
Duygusal tükenme	0.00	4.00	23
Duyarsızlaşma	0.00	4.00	8
Kişisel başarı	0.00	4.00	14
Kısa Semptom Envanteri			
Somatizasyon	0.00	4.00	1.28
OKB	0.00	4.00	1.66
Kişilerarası Duyarlılık	0.00	4.00	1.00
Depresyon	0.00	4.00	1.16
Anksiyete	0.00	4.00	1.00
Hostilite	0.00	4.00	0.80

Fobik Anksiyete	0.00	4.00	0.60
Paranoid Düşünceler	0.00	4.00	1.40
Psikotizm	0.00	4.00	1.00
Ek Maddeler	0.00	4.00	1.25
Rahatsızlık Ciddiyet İndeksi	0.00	4.00	1.17
Belirti Toplamı İndeksi	0.00	53	36.00
Semptom Rahatsızlık İndeksi	0.00	4.00	1.89

Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin ölçeğinden elde edilen puanlar, tükenmişlik ölçeği puanlarının yorumlama tablosuna göre incelendiğinde (Tablo 3) katılımcıların

duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerinin orta, kişisel başarı düzeylerinin ise yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 3.

Tükenmişlik Ölçeği Puanlarının Yorumlama Tablosu

Alt Ölçek	Kategori	Kesme Puanı
Duygusal Tükenme (0-54)	Yüksek	≥ 27
	Orta	19 - 26
	Düşük	0 - 18
Duyarsızlaşma (0-30)	Yüksek	≥ 10
	Orta	6 - 9
	Düşük	0 - 5
Kişisel Başarı (0-48)	Yüksek	0 - 33
	Orta	34 - 39
	Düşük	≥ 40

Kısa Semptom Envanteri'nden elde edilen sonuçlar incelendiğinde katılımcılarda en fazla görülen ruhsal belirtiler arasında obsesif kompulsif bozukluk, paranoid düşünce, somatizasyon ve ek maddeler; en az görülen ruhsal belirtiler arasında ise fobik anksiyete, hostilité ve anksiyete ve kişilerarası duyarlılık olduğu görülmektedir.

Tükenmişlik ve Ruhsal Belirti Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Sonuçlar

Tükenmişlik Ölçeği ile Kısa Semptom Envanteri alt ölçek puanları arasında ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır.

Tablo 4.

Tükenmişlik Ölçeği ile Kısa Semptom Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki İlişkiye İlgili Korelasyon Değerleri

	Duygusal Tükenme	Duyarsızlaşma	Kişisel Başarı	Somatizasyon	OKB	KAD	Depresyon	Anksiyete	Hostilité	Fobik Anksiyete	Paranoid	Psikotizm	Ek Madde
Duygusal Tükenme													
Duyarsızlaşma	.854**												
Kişisel Başarı	-.348**	-.528**											
Somatizasyon	.702**	.745**	-.423**										
OKB	.668**	.762**	-.444**	.916**									
KAD	.690**	.773**	-.424**	.779**	.771**								
Depresyon	.788**	.833**	-.495**	.899**	.869**	.893**							
Anksiyete	.662**	.734**	-.455**	.814**	.752**	.834**	.893**						
Hostilité	.633**	.747**	-.449**	.753**	.716**	.794**	.848**	.918**					
Fobik Anksiyete	.697**	.821**	-.489**	.878**	.869**	.809**	.894**	.846**	.857**				
Paranoid	.707**	.742**	-.388**	.866**	.853**	.896**	.920**	.806**	.790**	.842**			
Psikotizm	.712**	.14**	-.491**	.884**	.926**	.836**	.933**	.779**	.761**	.889**	.916**		
Ek madde	.734**	.793**	-.471**	.844**	.820**	.857**	.916**	.897**	.856**	.884**	.868**	.867*	

** .p < 0.01 anlamlılık seviyesinde ilişki anlamlı

Tablo 4 incelendiğinde, Tükenmişlik Ölçeğinin duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçek puanları ile Kısa Semptom Envanteri alt ölçek puanları arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki bulunurken, Tükenmişlik Ölçeğinin kişisel başarı alt ölçek puanı ile Kısa Semptom Envanteri alt ölçek puanları arasında negatif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tartışma

Bu çalışmada T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erzurum İl Müdürlüğü'ne bağlı bakım kurumlarında görev yapmakta olan engelli ve yaşlı bakım personelinin tükenmişlik ve ruhsal belirti düzeyleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Çalışma sonuçları incelendiğinde, katılımcıların duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerinin orta, kişisel

başarı düzeylerinin ise yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Korkut (2017), bakım elemanlarının tükenmişlik düzeyini incelediği çalışmada katılımcıların duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerinin orta düzeyde olduğunu belirtmiştir. Papatthanasious (2015) sağlık bakım hizmeti verenlerle yaptığı çalışmada katılımcıların duygusal tükenme düzeylerinin orta düzeydeyken, duyarsızlaşma düzeylerinin yükseğe yakın olduğunu belirtmiştir. Çimen ve diğerleri (2012) özel bakımevi çalışanlarının tükenmişlik düzeylerine baktığı çalışmada, bakımevi personelinin duygusal tükenmişlik düzeylerinin yüksek, duyarsızlaşma düzeylerinin ise düşük olduğunu belirtmektedir. Rai (2010), kurum bakımı veren personelin tükenmişlik düzeyine baktığı çalışmada katılımcıların duygusal tükenme düzeylerinin orta, duyarsızlaşma düzeylerinin ise düşük olduğunu tespit etmiştir. Başol, Sağlam ve Çakır (2018) yaptıkları çalışmada engelli ve yaşlı bakım personelinin duygusal tükenme düzeylerinin düşük, duyarsızlaşma düzeylerinin ise çok düşük olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmanın sonuçları bakım personelinin tükenmişlik düzeylerine yönelik yapılan diğer çalışmaların bir kısmı ile benzerlik gösterirken diğer çalışmalarla göstermediği görülmektedir. Bunun nedeninin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, gelir durumu, kişilik özellikleri, ihtiyaç ve beklentiler gibi bireysel faktörler ile iş yükü, aidiyet, yönetici ve diğer çalışanlarla ilişkiler, özerklik ve kararlara katılım gibi örgütsel ve kurumsal faktörlerin karmaşık etkileşiminin çalışanların tükenmişlik düzeyi üzerinde farklı etkilerinin olmasından kaynaklanabileceği düşünülebilir.

Kısa Semptom Envanterine yönelik sonuçlar incelendiğinde en yüksek puan ortalamasına sahip ruhsal belirtiler arasında obsesif kompulsif bozukluk, paranoid düşünce, somatizasyon ve ek maddeler; en düşük puan ortalamasına olan ruhsal belirtiler ise fobik anksiyete, hostile ve anksiyete ve kişilerarası duyarlılık olarak belirlenmiştir. Kaya (2016), bakım elemanlarının ruhsal durumlarını incelediği çalışmada en yüksek puan ortalamasına sahip ruhsal belirtiler arasında obsesif kompulsif bozukluk, paranoid düşünce, kişilerarası duyarlılık ve fobik anksiyete; en düşük puan ortalamasına olan ruhsal belirtiler ise somatizasyon, psikotizm, depresyon ve anksiyete olarak tespit etmiştir. Korkut (2017), yaptığı çalışmada depresyon ve hostile ortalama puanlarının yüksek düzeyde, somatizasyon ve anksiyete puanlarının daha düşük düzeyde olduğunu belirtmiştir. Cevizci ve Müezzini (2019), sağlık çalışanlarında psikolojik belirtilere baktığı çalışmada katılımcılarda hostile ve depresyon puanlarının yüksek, somatizasyon ve anksiyete puanlarının düşük düzeyde olduğunu saptamıştır. Yeşil, Aker ve Sezgin (2009), hastalara bakım veren sağlık çalışanlarındaki ruhsal belirtileri saptamak amacıyla yaptıkları çalışmada, katılımcıların obsesif kompulsif bozukluk, paranoid düşünce ve depresyon puan ortalamalarının yüksek, fobik anksiyete, psikotizm, kişilerarası duyarlılık ve anksiyete puanlarının ise düşük düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmada katılımcılarda en yüksek ve en düşük ruhsal belirtiler literatürdeki bazı çalışmalarla tutarlı iken diğer bazı çalışmalarla tutarlılık göstermemektedir. Bunun nedeni olarak ruhsal belirtilerin ortaya çıkmasında katkıda bulunabilecek çeşitli biyolojik (genetik, biyokimyasal, endokrin vb. nedenler), psikolojik (kişilik özellikleri, davranış, duygudurum vb.) ve sosyal (ekonomik, ailevi, iş yaşamında yaşanan sorunlar vb.) faktörlerin

etkileşiminin her katılımcı üzerinde farklı etkilerinin olabileceği gösterilebilir.

Global indekslere bakıldığında Rahatsızlık Ciddiyeti İndeksi (RCİ) katılımcıların yaşadıkları ruhsal semptomlardan duyduğu sıkıntının artmasına işaret etmektedir. Bu çalışmada katılımcıların RCİ madde puan ortancası 1.17 olarak bulunmuştur. Belirti Toplamı İndeksi (BTİ) ise katılımcının yaşadığı semptomların sayısını ortaya çıkarmaktadır. Çalışmada BTİ puan ortancası 36 olarak bulunmuştur. Semptom Rahatsızlık İndeksi (SRI) ise katılımcının yaşadığı ortalama sıkıntı düzeyi hakkında bilgi sağlamaktadır. Çalışmada SRI puan ortancası 1.89 olarak bulunmuştur. Özet olarak, bu çalışmada RCİ puanının yüksek, BTİ ve SRI puanlarının ise orta düzeyde olduğu görülmektedir. Her ne kadar Kısa Semptom Envanteri puanlamasında RCİ puanının 1'in üzerinde olması psikopatolojik bir durumun varlığını göstermekte olduğu belirtilmiş ise de bu çalışmada psikopatoloji tespitine yönelik herhangi bir psikiyatrik değerlendirme yapılmadığından psikopatoloji varlığı ya da yokluğu belirtilmesi yanlış olacaktır. Ancak çalışmanın sonuçlarının katılımcıların yaşadıkları ruhsal belirtilerden duyduğu sıkıntının sorun oluşturacak düzeyde olduğunu gösterdiği söylenebilir. Yeşil, Aker ve Sezgin (2009), hastalara bakım veren sağlık çalışanlarındaki ruhsal belirtileri saptamak amacıyla yaptıkları çalışmada, katılımcıların ruhsal olarak zorlandıklarını saptamıştır. Kaya (2016) bakım ve rehabilitasyon merkezinde çalışan bakım elemanlarının ruhsal belirti düzeylerini incelediği çalışmada bakım personelinin çalışma şekli, meslekte yaşadıkları bazı sorunlar, stres düzeyleri ve daha önce ruhsal sorun yaşamış olmanın ruhsal belirti düzeylerini artırdığını belirtmiştir. Hendekçi ve Gök Uğur (2019) bakım elemanlarının yaşadığı sorunları değerlendirdiği çalışmada bakım personellerinin bakım sebebiyle bazı psikolojik sorunlar yaşadığını saptamıştır. Bir başka çalışmada Danış ve Genç (2011) kurumsal bakım elemanlarının yaşadıkları sorunları ele aldıkları çalışmada katılımcıların stres, kaygı, yorgunluk, tükenmişlik ve bazı psikolojik sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Bu araştırmanın bulgularının literatürde bakım elemanlarının psikolojik durumlarını inceleyen diğer araştırmalar ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırma sonucunda elde edilen diğer bir bulgu ise engelli ve yaşlı bakım personellerinin duygusal tükenmişlik ve duyarsızlaşma ile ruhsal belirti düzeyleri arasındaki pozitif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki bulunurken, kişisel başarı ile ruhsal belirti düzeyleri arasında negatif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki olduğudur. Yeşil, Aker ve Sezgin (2019), çalışmalarında Kısa Semptom Envanteri'nin alt ölçekleriyle duygusal tükenme ve duyarsızlaşma arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğunu göstermiştir. Papatthanasious (2015), yaptığı çalışmada duygusal tükenmişlik ile depresyon ve anksiyete puan ortalamaları arasında pozitif yönlü, kişisel başarı puan ortalamaları arasında ise negatif yönlü bir ilişki saptamıştır. Greenglas, Burke ve Fiksenbaum (2001), yaptıkları çalışmada duygusal tükenmişlik ile somatizasyon arasında pozitif yönlü bir ilişki saptamıştır. Fradelos ve diğerleri (2016), hemşirelerle yürüttüğü çalışmada tükenmişlik ile hostile arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki tespit etmiştir. Khorshidian ve diğerleri (2017), sağlık çalışanlarıyla yürüttükleri çalışmada tükenmişlik ile paranoid düşünceler arasında pozitif ve anlamlı düzeyde

bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Qiao ve diğerleri (2016), yaptıkları çalışmada tükenmişlik ile kişilerarası duyarlılık ve psikotizm arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu göstermiştir. Araştırmanın tükenmişlik ve ruhsal belirti düzeyleri arasındaki ilişkileri gösteren bulguları göz önünde bulundurulduğunda alanyazında bulunan çalışmalar ile benzer sonuçlar gösterdiği görülmektedir.

Sonuç olarak T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erzurum İl Müdürlüğü'ne bağlı bakım kurumlarında görev yapmakta olan engelli ve yaşlı bakım elemanlarının tükenmişlik düzeyleri ve ruhsal belirti düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada katılımcıların duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerinin orta, kişisel başarı düzeylerinin ise yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Katılımcılarda sıklıkla görülen ruhsal belirtiler arasında obsesif kompulsif bozukluk, paranoid düşünce ve somatizasyon olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu çalışma engelli ve yaşlı bakım personelinin duygusal tükenmişlik ve duyarsızlaşma düzeyleri arttıkça ruhsal belirti düzeylerinin arttığını ve kişisel başarı düzeyleri arttıkça ruhsal belirti düzeylerinin azaldığını göstermektedir. Tükenmişlik düzeylerini ve buna bağlı ortaya çıkabilecek ruhsal belirtiler hakkında bu alanda daha fazla araştırma yapılması ve bakım kurumlarının duygusal tükenme ve duyarsızlaşmayı azaltmak ve ruhsal belirtileri en aza indirmek için bazı stratejiler geliştirmesi önem arz etmektedir. Nitekim bu araştırmanın sonuçları T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erzurum İl Müdürlüğü ile paylaşılmış ve sonucunda engelli ve yaşlı bakım elemanlarının tükenmişlik duygularını ve yaşadıkları bazı ruhsal belirtileri azaltmak, sorumluluklarını yerine getirmede yaşadıkları bilgi ve beceri eksikliğini gidermek, yaşadıkları korku, anksiyete, stres, öfke ve davranış

sorunları ile baş etmelerini sağlamak ve bakım verdikleri bireylerle sağlıklı iletişim kurabilmeleri açısından hizmet içi eğitim düzenlenerek sosyal destek hizmeti sunulmuştur. Gelecek çalışmalarda araştırmacılar bakım elemanlarının tükenmişlik ve ruhsal belirti düzeylerini azaltmak için bakım elemanı olmanın duygusal ve varoluşsal yönlerini paylaşmaya ve öz bakım davranışları edindirmeye olanak sağlayacak çeşitli psikoterapötik yaklaşımlar ve teknikleri içeren grup çalışmaları uygulayarak bu çalışmaların bakım elemanları üzerindeki etkililiklerini inceleyebilir.

Beyannameler

Etik Onay ve Katılma İzni

Atatürk Üniversitesi tıp fakültesi klinik araştırmalar etik kurulu tarafından 28.05.2020 tarihinde B.30.2.ATA.0.01.00/257 sayılı izinle etik izin alınmıştır.

Veri ve Materyallerin Mevcudiyeti

Mevcut çalışma sırasında kullanılan ve / veya analiz edilen veri kümeleri, makul talep üzerine ilgili yazardan temin edilebilir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Finansman

Uygulanamaz.

Yazar Katkıları

NK verileri toplamıştır. MO verileri analiz etmiş, yorumlamış ve tartışmıştır. Tüm yazarlar makalenin son halini okumuş ve onaylamıştır.

Yazarların Bilgileri

Yazarlar ek bilgi vermeyi tercih etmedi.

Teşekkür

Uygulanamaz.

Kaynaklar

Aagestad, C., Tyssen, R., Sterud, T. (2016). Do work-related factors contribute to differences in doctor-certified sick leave? A prospective study comparing women in health and social occupations with women in the general working population. *BMC Public Health*, 16, 1-8. <https://doi.org/10.1186/s12889-016-2908-1>

Ahola K. & Hakanen J. (2007). Job strain, burnout, and depressive symptoms: A prospective study among dentists. *Journal of Affective Disorders*, 104, 103-110. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2007.03.004>.

Aslan, E., Erbay, E. (2017). Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı çocuk evlerinde çalışan bakım elemanları ve çocuk evi sorumlularının iş doyumu ve tükenmişlik düzeyleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 535-556.

Başol, O., Sağlam, Y., Çakır, N. N. (2018). Engelli ve yaşlı bakım personelinin tükenmişlik seviyeleri ile çalışma yaşamı kalitesi algısı ilişkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(2), 71-97.

Bilgin, R., Emhan, A. ve Bez, Y. (2011). Sosyal hizmet kurumu çalışanlarında iş memnuniyeti, tükenmişlik ve depresyon: Diyarbakır ili alan araştırması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 210-228.

Borritz, M., Bültmann, U., Rugulies, R., Christensen, K.B., Villadsen, E., Kristensen, T. S. (2005). Psychosocial work characteristics as predictors for burnout: Findings from 3-Year follow up of the PUMA Study. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 47(10), 1015-1025. <https://doi.org/10.1097/01.jom.0000175155.50789.98>

Cevizci, O., Müezzini E, E., (2019). Sağlık çalışanlarında psikolojik belirtilerin ve psikolojik dayanıklılığın incelenmesi. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 1(3): 166-72. <https://doi.org/10.35365/ctjpp.19.1.21>

Çimen, M., Şahin, B., Akbolat, M., Işık, O. (2012). Özel bakım merkezinde çalışan personelin tükenmişlik ve iş doyum düzeylerine yönelik bir çalışma. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 21-31.

Çoban-Kaynak, R. (2018). Kurumsal bakım veren kuruluşlarda çalışan personelin mesleki doyum ve tükenmişlik düzeyi: Gümüşhane ili örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Danış, M.Z., Genç, Y. (2011). Kurumsal bakım elemanlarının genel özellikleri ve yaşadıkları sorunlar. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 173-183.

Demir-Saykılı, M. (2019). Bakıcı personelin engelli bakımına yönelik tutumları, örgütsel destek, iş doyum ve tükenmişlik algıları arasındaki ilişkiler. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Derogatis, L. R., & Spencer, P. M. (1982). The Brief Symptom Inventory (BSI): Administration, and procedures manual-I. Baltimore, MD: Clinical Psychometric Research.

Ergin C. (1992, Eylül). Doktor ve hemşirelerde tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin uyarlanması. VVII. Ulusal

- Psikoloji Kongresi'nde sunulan bildiri. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Fradelos, E., Tsaras, K., Velentza, O., Vasiliadou, E., Aouant, N., Palla, P., Mitsi, D., Anastopoulou, K., Papanasiou, I. (2016). Relation between burnout, mental health and aggression of nursing personnel. *Journal of Disease and Global Health*, 7, 156-163.
- Freudenberger, H.J. (1974). Staff burnout. *Journal of Social Issues*, 30, 159-165.
- Gray-Stanley, J. A., & Muramatsu, N. (2011). Work stress, burnout, and social and personal resources among direct care workers. *Research in Developmental Disabilities*, 32(3), 1065-1074. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2011.01.025>
- Greenglass, E.R., Burke, R. J., Fiksenbaum, L (2001). Workload and burnout in nurses. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 11, 211-215. <https://doi.org/10.1002/casp.614>
- Hendekçi, A., Gök Uğur, H. (2019). Bakım personellerinin yaşadığı sorunlar ve bakımdan etkilenme durumları. *Journal of Academic Research in Nursing*, 1-7. <https://doi.org/10.5222/jaren.2019.66588>
- Innstrand S. T., Espnes G. A. & Mykletun R. (2002) Job stress, burnout and job satisfaction: An intervention study for staff working with people with intellectual disabilities. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 17(2), 119-126. Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, H. (2016). Bakım ve rehabilitasyon merkezinde çalışan bakım elemanlarının ruhsal durumlarının incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Khorshidian, N., Hashemian, S. S., Meftagh, S. D. Najimi, A. (2017). Burnout among the employees of health and therapy entities: Investigating the role of early maladaptive schemas and mental disorder symptoms. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 18(4), 323-329.
- Kim, H., and Kao, D. (2014). A meta-analysis of turnover intention predictors among US child welfare workers. *Child. Youth Serv. Rev.*, 47, 214-223. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.09.015>
- Kim, M. S., Kim, T., Lee, D., Yook, J. H., Hong, Y. C., Lee, S. Y., Yoon, J. H., & Kang, M. Y. (2018). Mental disorders among workers in the healthcare industry: 2014 national health insurance data. *Annals of Occupational and Environmental Medicine*, 30, 31. <https://doi.org/10.1186/s40557-018-0244-x>
- Korkut, Ayşe (2017). Engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan bakım elemanlarının bağlanma yönelimleri, stresle başa çıkma tarzları, sosyal destek algıları, psikolojik belirtiler ve bazı demografik özelliklerin tükenmişlik ile ilişkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koutsimani, P. Montgomery, A., Georganta, K. (2019). The relationship between burnout, Depression, and anxiety: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 10, 1-19. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00284>
- Maslach, C., and Leiter, M. P. (2016). Understanding the burnout experience: Recent research and its implications for psychiatry. *World Psychiatry*, 15, 103-111. <https://doi.org/10.1002/wps.20311>
- Maslach, C., Jackson, S.E. (1996). Maslach Burnout Inventory. New York, NY: Psychologists Press, Consulting.
- Maslach, C. ve Jackson, S. E. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behaviour*, 2, 99-113. <https://doi.org/10.1002/job.4030020205>
- Mazurenko, O., Gupte, G., Shan, G. (2015). Analyzing U.S. nurse turnover: Are nurses leaving their jobs or the profession itself? *Journal of Hospital Administration*, 4(4), 48-56.
- Milner, A., King, T. L., Kavanagh, A. (2019). The mental health impacts of health and human service work: Longitudinal evidence about differential exposure and susceptibility using 16 waves of cohort data. *Preventive Medicine Reports*, 14, 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2019.100826>
- MYK, (2016). Engelli ve yaşlı bakım elemanı ulusal mesleki standardı (Seviye 4), Ankara: MYK Yönetim Kurulu.
- Oğuzberk, M., Aydın, A. (2008). Ruh sağlığı çalışanlarında tükenmişlik. *Klinik Psikiyatri*, 11, 167-179.
- Papathanasiou, I. V. (2015). Work-related mental consequences: Implications of burnout on mental health status among health care providers. *Acta Inform Med.*, 23(1), 22-28.
- Qiao, Z., Chen, L., Chen, M. (2016). Prevalence and factors associated with occupational burnout among HIV/AIDS healthcare workers in China: A cross-sectional study. *BMC Public Health*, 16, 335. <https://doi.org/10.1186/s12889-016-2890-7>
- Rai, G.S. (2010). Burnout among long-term care staff. *Administration in Social Work*, 34(3), 225-240. <https://doi.org/10.1080/03643107.2010.480887>
- Ruotsalainen, J. H., Verbeek, J. H., Mariné, A., and Serra, C. (2015). Preventing occupational stress in healthcare workers. *Cochr Library*, 4, CD002892. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD002892.pub5>
- Sağlam, Y. (2017). Engelli ve yaşlı bakım personellerinin tükenmişliği, iş yaşamı kalitesi ve yaşam doyumu ilişkileri üzerine bir araştırma. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- Şahin, H.N., Durak, B.A., Ugurtas, S. (2002) Kısa Semptom Envanteri (KSE): Ergenler için kullanımının geçerlik, güvenilirlik ve faktör yapısı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13(2), 125-135.
- Yeşil, A., Aker, A. T., Sezgin, U. (2009). Hemodiyaliz tedavisi gören hastalara bakım veren ekpte ruhsal belirtiler. *Düşünen Adam*, 22(1-4), 9-17.
- Yunusoğlu, M. (2018). Mesleki stres ve tükenmişlik sendromunun depresyon üzerindeki etkisi: Van ilinde sağlık çalışanları üzerine bir uygulama. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

REVIEW ARTICLE / DERLEME YAZISI

A Meta-Analysis Study on Gender Differences in Psychological Resilience Levels

Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinde Cinsiyet Farklılıkları Üzerine Bir Meta Analiz Çalışması

Ayşe Gök¹, Esin Yılmaz Koğar²

Abstract:

The general purpose of the study is to provide a quantitative summary of the findings of studies that address the psychological resilience levels of individuals in terms of gender differences. This study includes a review of the relevant literature, the stages of meta-analysis research, analysis findings got from the included studies, discussions on the results of the findings, and finally recommendations for future psychological resilience research. Because of the literature review, 30 thesis and article-type researches were selected for meta-analysis under the inclusion criteria of the study. The effect size was calculated for each study using the non-standardized mean difference method. It was concluded that there was no publication bias in the studies selected according to the funnel plot and Egger test findings. As a result of the analysis made according to the random effects model, it was determined that the effect size for gender has a significant effect on the psychological resilience level of the individuals, and the results are in favor of men. Because of the heterogeneity test, a moderate level of heterogeneity was found between studies. Reasons for this heterogeneity were the type of publication, the study group, the way the data were collected, and the total number of participants. It was found that only the study group variable among these variables can lead to heterogeneity.

Keywords: Psychological Resilience, Gender Differences, Random Effects Model, Meta-Analysis

¹ Research Assistant., Department of Psychological Counselling and Guidance, Niğde Ömer Halisdemir University, Niğde-Turkey, Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0002-7544-5800>

² Assistant Prof. Dr., Department of Educational Sciences, Department of Niğde-Turkey, Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0001-6755-9018>

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Department of Psychological Counselling and Guidance, Niğde Ömer Halisdemir University, Niğde-Turkey., E-mail: aysegok1993@hotmail.com

Date of Received/Geliş Tarihi: 13.04.2021, **Date of Revision/Düzelme Tarihi:** 06.05.2021, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 10.05.2021, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 01.06.2021

Citing/Referans Gösterimi: Koğar Yılmaz, E., Gök, A. (2021). A Meta-Analysis Study on Gender Differences in Psychological Resilience Levels., *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 3(2): 132-143.

© 2021 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktpjppdergisi.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Öz:

Araştırmanın genel amacı, cinsiyet farklılıkları açısından bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini ele alan çalışmaların bulgularının nicel bir özetini sunmaktır. Bu çalışma, ilgili literatürün gözden geçirilmesini, meta-analiz araştırmasının aşamalarını, dahil edilen çalışmalardan elde edilen analiz bulgularını, bulguların sonuçları üzerine tartışmaları ve son olarak gelecekteki psikolojik dayanıklılık araştırmaları için önerileri içermektedir. Literatür taraması sonucunda ve çalışmaya dahil edilme kriterleri kapsamında meta-analiz için 30 adet tez ve makale tipi araştırma seçilmiştir. Etki büyüklüğü, standartlaştırılmamış ortalama fark yöntemi kullanılarak her çalışma için hesaplanmıştır. Huni grafiği ve Egger testi bulgularına göre seçilen çalışmalarda yayın yanlılığı olmadığı sonucuna varılmıştır. Rastgele etkiler modeline göre yapılan analiz sonucunda, cinsiyete göre etki büyüklüğünün bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeyi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu ve sonuçların erkekler lehine olduğu belirlenmiştir. Heterojenlik testi nedeniyle, çalışmalar arasında orta düzeyde bir heterojenlik bulunmuştur. Bu heterojenliğin nedenleri, yayın türü, çalışma grubu, verilerin toplanma şekli ve toplam katılımcı sayısıdır. Bu değişkenlerden sadece çalışma grubu değişkeninin heterojenliğe yol açabileceği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Sağlık, Cinsiyet Farklılıkları, Rastgele Etkiler Modeli, Meta-Analiz

Introduction

Psychological resilience (PR) has long been a popular concept in research. In daily life, many individuals have to cope with many difficulties because of stressful experiences they have lived. It is known that situations such as war, natural disaster, economic crisis, and infectious disease epidemics that penetrate societies have negative effects on the mental health of individuals (Kang, 2020). The virus epidemic, defined as the New Coronavirus Disease (COVID-19), which took effect all over the world and appeared with respiratory symptoms in Wuhan Province, China in late December, led to a global health crisis (World Health Organization [WHO], 2020). According to Bonanno and Mancini (2008), the psychological and physiological effects brought about by such traumatic events almost always cause permanent emotional damage in individuals. During this epidemic, individuals struggled with the psychological, sociological, and economic consequences brought about by the epidemic they had to struggle with the biological effects of the virus. Besides these, the uncertainty and limitations of the epidemic process are some of the most difficult situations for individuals to deal with psychologically. Preparing for an unknown situation poses a threat to individuals both physically and mentally (State University of New York-Institute for Disaster Mental Health [SUNY-IDMH], 2020). One of the most common emotional responses in infectious disease outbreaks is fear. Individuals use a variety of coping strategies to cope with such life threats (Le Doux, 2012; Van Bavel, 2020). PR, as a dynamic process that comes into play at this point and enables such negative experiences to be overcome healthily, has been the subject of many studies today. When the relevant literature is examined, studies that deal with the concept of psychological resilience (Carriedo, 2020; He, 2020; Karaşar & Canlı, 2020; Kimhi, 2020; Kul, 2020; Lissoni, 2020; Petzold, et al., 2020; Ran, 2020; Yıldırım & Arslan, 2020).

Some studies on PR revealed that women are more resilient, others are men. These variations in findings are probably related to the fact that these studies used small homogeneous samples. For this reason, the reason behind the mixed results can be determined over a data set that combines the data of different studies using a meta-analytical approach. The study is important to examine

PR issue, on which many studies have been conducted in recent years, through the findings of different studies, because of many problems brought by today's world. There are previous meta-analysis studies on this subject (Arı & Çarkıt, 2020; Joyce, 2018; Lee, 2013; Oshio, 2018). However, this current study focuses only on studies conducted on a Turkish sample and addressing gender differences. A meta-analysis of studies carried out in Turkey earlier this housing also is performed (Arı & Çarkıt, 2020) related work has only been carried out on a thesis published in 2019. In this study, both articles and theses were focused on, studies in 2018-2020 were examined, and then moderator analyzes were made to investigate the reason for heterogeneity. In this respect, it can be said that this research is more comprehensive. Also, the COVID-19 outbreak that emerged in 2020 led many researchers to work on the psychological resilience of individuals (Artan et al., 2020; Bilge & Bilge, 2020; Bozdağ, 2020; Demir & Çiftçi, 2020; Kasapoğlu, 2020; Kımter, 2020; Yazıcı-Çelebi, 2020). Therefore, another important feature of this meta-analysis study is that it also includes studies conducted during the COVID-19 outbreak. In this study, previous studies that address PR levels according to gender differences were systematically reviewed and the findings of different studies about gender group differences in PR were focused. The differences in the conditions and quality measures of the studies for PR may have affected the research findings in this area. For this reason, it is important to examine what the result is when the findings of different studies are combined.

The primary purpose of this study is to provide a quantitative synthesis of studies examining gender differences in PR. This study focuses on the following key research questions:

1. Is there a statistically significant difference in the psychological resilience level of individuals according to gender groups?
2. Could the gender group differences in individual studies on psychological resilience of individuals be due to study characteristics such as the type of publication, the study group, the way the data were collected, and the total number of participants?

Literature Review

Psychological Resilience

Psychological resilience (PR) is the ability to adapt positively to difficult living conditions and to maintain mental health despite negative life experiences (Hermann, 2011). PR is referred to in different names such as resilience (Öğmiş, 2001), self-recovery (Masten, 2001; Terzi, 2005; Walsh, 2006), or resiliency (Kobasa, 1979), coping with the difficulties of life and in the meantime. In general, it is accepted as an individual's ability to establish a complete bond with himself/herself (Ramirez, 2007). Although there is no common definition regarding the concept of psychological resilience in the relevant literature, it is possible to encounter different definitions from each other. There are different definitions regarding the concept of psychological resilience in the literature. Masten (2001) stated that PR is seeing positive results despite serious threats to the development and adaptation of the individual. In another definition, PR is considered as a dynamic process that includes positive adaptation in a context in which difficulties prevail (Luthar, 2000). Although there is no common definition of the concept of PR, two basic points where these definitions meet are pointed out (Hermann, 2011). Various factors and systems, the first of these points, are accepted as dynamic processes that increase the PR of individuals against difficult life experiences. PR may be context and time-specific and not available in all areas of life. Here, it is possible to mention many factors that frequently interact with each other, including biological, psychological, and dispositional features that affect PR, social support, and other features of social systems (family, school, and friends) (Hermann, 2011). These factors are collected in three groups: individual, familial, and environmental.

Individual factors

Personality traits (openness, extroversion, and intelligibility), internal locus of control, self-efficacy, self-esteem, and optimism are individual protective factors for psychological resilience. Besides these features such as intellectual functionality, cognitive flexibility, social bonding, emotion regulation skills, and positive emotions, gender, spirituality, hope, and adaptability are factors that support psychological resilience (Joseph & Linley, 2006; Hermann, 2011; Kumpfer, 1999). Sometimes, risks and problems can become that individuals cannot overcome individually. These types of situations are individual risk factors that can have negative effects on the psychological well-being of individuals, unlike individual protective factors. Being born with preterm birth, negative life experiences. Examples of individual risk factors are chronic mental or physical illness and having an incompatible or shy temperament (Bradley, 1994; Masten, 1999; Windle, 2011).

Familial factors

When the relevant literature was examined, it was seen that characteristics such as positive parent-child relationship, high and realistic expectations for the child, living with the family, and well-educated parents are

familial protective factors for psychological resilience (Gizir, 2007; Hermann, 2011; Öz & Yılmaz, 2009). While these protective factors function to soften, reduce or eliminate the effect of risk or difficulty (Masten, 1994), familial risk factors create the opposite effect. It is known that this situation poses a threat to their psychological resilience, especially when individuals are not given good care and maltreatment during childhood (Werner, 1995). Besides these, having parents with mental or physical chronic diseases, the divorce of parents, adoption, parental death or having a single parent and domestic violence are other familial risk factors (Cicchetti & Rogosch, 2007; Gizir, 2007).

Environmental factors

At the micro-environmental level, social support, including relationships with family and peers, is one of the leading environmental protective factors associated with psychological resilience. Secure attachment with the mother, the stability of the family, a secure relationship with a realistic parent, the absence of depression or substance addiction in the parents is also considered as other environmental protective factors (Luthar, 2000; Luthar & Cicchetti, 2000). At the macro-systemic level, social factors such as excellent schools, social services, sports and artistic opportunities, cultural factors, spirituality, and freedom from violence contribute to the psychological resilience of individuals (Gizir, 2007). Environmental risk factors, which pose a significant threat to individuals' psychological well-being, also have an undeniable effect.

Financial difficulties, poverty, child neglect and abuse, social traumas such as war and natural disasters, social violence, and family disasters are among the most prominent environmental risk factors. Environmental risk factors, like other risk factors, go beyond the individual capacities of individuals and negatively affect their psychological resilience (Norris, 2008).

Risk factors emerging because of stressful life experiences and protective factors that mitigate the negative effects of risk contribute to the concept of psychological resilience, which is also defined as a developmental process (Karırmak, 2006). Although protective and risk factors that impact psychological resilience are divided into individual, familial and environmental groups, there is an interactive relationship between them. For example, an individual's personality traits or gender may affect relationships with others inside or outside the family (Mandleco, 2000)

Gender and Psychological Resilience

The effect of gender on PR has been tested in many studies, but no consensus was observed in these study results. Zhang (2018) argued that the gender variable moderates the negative effects of resilience and perceived social support on mental health. In some studies, it was found that the psychological resilience levels of women were higher (Davidson et al., 2005; Fonagy et al., 1994; McGloin & Widom, 2001; Önder & Gülay, 2008; Werner, 1990). In some studies (Campbell-Sills, 2009; Lee, 2008; Oktan, 2008; Stein, 2009), it was found that men have higher PR than women. Several opinions have been raised about the typical lower scores of women on PR criteria than men. They argue that the current conceptualizations of PR do not reflect how gender roles,

social expectations, perceptions, and environmental factors interact to differently shape the experiences and reactions of women and men to challenges (Hirani, 2016). In some studies, no relationship was observed between gender and PR (Aydoğdu, 2015; Bozgeyikli, 2017; Eryılmaz, 2012; Rew, 2001).

Potential factors that may affect research findings

1. Type of Publication: The data of the present study include both articles and theses. Because previous studies have shown that effect sizes reported in theses are smaller than those reported in articles, potentially reflecting publication bias (Ferguson & Brannick, 2012). For this reason, the moderator role of the type of publication was examined in the differentiation of psychological resilience levels of individuals according to the gender variable. **2. Study Group:** Conducting studies over original study groups may cause diversity in the findings of individuals' PR levels regarding gender differences. Therefore, the moderator role of the type of study group in the differentiation of the PR level of individuals according to the gender variable was examined.

3. The Way of Collecting Data: Because online applications offer the opportunity to reach more people and the way they reach the participants because of epidemic diseases, the way researchers collect data vary. Researchers can collect their data using paper and pencil, online, or mixed applications using both methods. For this reason, the moderator role of the way data is collected in the differentiation of PR of individuals according to the gender variable was examined.

4. Total Number of Participants: The weights used in calculating the effect sizes are affected by the sample size of the studies. The largest weight percentage belongs to the study with the largest number of observations. For this reason, the moderator role of the total number of participants in the differentiation of the psychological resilience of individuals according to the gender variable was examined.

Meta-Analysis

Meta-analysis is a statistical procedure that combines the results of several independent studies on the same subject (Glass, 1976). Well-structured meta-analysis studies; it is important because of their features such as allowing a more aim evaluation based on individual results, reaching a more precise estimation of a treatment effect, and being able to explain the heterogeneity between the results of individual studies (Egger & Smith, 1997).

By calculating the effect sizes based on the findings of the studies determined within a meta-analysis, the findings are transformed into a common metric. The effect size is calculated based on average values, proportions, and correlation coefficients, and the method to be used is decided according to the data of the selected studies in line with the purpose of the study (Littel, 2008). After this stage, the model selection comes.

There are two models: fixed effect model or random-effects model. In the fixed effect model, it is assumed that there is only one real effect size underlying all studies in the analysis, while under the random-effects model, the actual effect may vary from study to study (Borenstein, 2009). Then, the heterogeneity of the effect sizes got

from the studies is checked and one of the most used statistics for this purpose is the Q statistics.

Method

Literature Review and Inclusion Criteria

In this study, a literature review was conducted on studies that examined the psychological resilience levels of individuals in terms of gender differences and were conducted between 2018-2020. This search was carried out through databases such as Web of Science, ProQuest, EBSCO, PsycINFO, ERIC, Tr Index, Google Scholar, and the National Thesis Data Center of the Council of Higher Education. Keywords used for search comprise words such as "psychological resilience", "resilience", "Brief Psychological Resilience Scale", "psychological resilience", "resilience", "resilient", "The Brief Psychological Resilience Scale". Because of the concern that the results got from this study may reduce the accuracy, only theses and articles published in peer-reviewed journals were included in the study. Also, the working group chose Turkey as a language of publication and are only examined studies that Turkish and English.

The studies reached the next stage, which may create the potential for the study, were first examined according to the scale they used to measure psychological resilience. In studies conducted in Turkey, although there are many scales in the literature to measure the psychological resistance, mostly Smith and the six-point development by friends (2008) The Brief Psychological Resilience Scale (BPRS) is used. For this reason, only studies using the BPRS were selected to measure psychological resilience. Because the different results in meta-analysis studies maybe because of the psychometric properties of the measurement tool used. The original language of the scale was English and adaptation studies were made in different countries and translated into many languages (de Holanda Coelho, 2016; Doğan, 2015; Fung, 2020; Konaszewski, 2020; Liu & Lim, 2020; Macovei, 2015; Rodríguez-Rey, 2016). The BPRS, which is a measurement tool for self-assessment of the individual, is a one-dimensional scale comprising six items. The items in the scale have a 5-point Likert-type rating such as "Not at all appropriate", "Not suitable", "Somewhat suitable", "Suitable" and "Completely suitable", and three items of the scale are coded in reverse. High scores on the BPRS show high psychological resilience.

Turkish adaptation of the scale was carried out by Doğan (2015). Because of the exploratory factor analysis performed for construct validity, it was determined that the factor loadings of the items varied between .63 and .79, and a single factor structure was got that explained 54% of the total variance. With the confirmatory factor analysis, the fit of the model was examined with many different goodness-of-fit indexes, and this structure was confirmed. The reliability coefficient of the BPRS got by the internal consistency method was found to be .83.

As a result, results consistent with the original scale were got in the validity and reliability study.

The next criterion was that the findings of the studies examined included a comparison in terms of gender differences. In this respect, studies were examined in terms of the number of people in gender groups, the BPRS mean scores for each group, and whether their standard deviations were reported. 30 studies, 13 theses,

and 17 articles meeting these criteria were included in the research.

Coded Properties of Studies

The differences between the results of individual studies in meta-analysis studies may be caused by different variables addressed in the studies. For this reason, systematic coding was used to understand the characteristics of primary studies and to investigate and define study characteristics that could be potential moderators for inconsistent findings of individual studies. Some study features in this coding form are: (1) study number, (2) authors, (3) year of publication, (4) type of publication, (5) study group (6) data collection method, (7) a total number of participants, (8) the number of women participants, (9) the number of men participants, (10) the mean scores of the BPRS for women, (11) the standard deviation of the mean scores of BPRS for women, (12) the mean scores of the BPRS for men, (13) the standard deviation of the mean score of the BRSP for men, (14) t value, (15) p value.

Coding Process and Coding Quality

Studies of the coding process was carried out by the authors of this article. It can be said that the process comprises three stages. First, a pre-coding plan was created by discussing it among the researchers. In the second step, the two versions of the encoding performed by the researchers independently were compared. He discussed the differences between the encoding. Finally,

all studies were carefully coded again by the two coders, and a complete agreement was reached between them.

Data Analysis

A meta-analysis was conducted out of 30 studies included in this study. The data of the study were analyzed using the meta-package (Schwarzer, 2007) over the R 4.0.0 program.

Before proceeding to the main analysis of the study, it was checked whether there was publication bias. Publication bias may occur because of the higher probability of publication of studies with large samples or studies with statistically significant results. This may lead to an overestimation of the mean effect size (Borenstein, 2009). Therefore, before calculating the values for effect sizes, it is necessary to examine the studies included in the analysis in terms of publication bias. In this study, funnel plot and Egger's linear regression test (Egger, 1997) were used to test the publication bias. In the funnel plot approach, the vertical axis represents the standard error of the studies and the horizontal axis represents the effect size. Each point in the chart shows the studies included in the analysis. The symmetry of this graph is examined for publication bias (Duval & Tweedie, 2000). The symmetrical distribution of the studies around the vertical line, which has the general effect, provides evidence that there is no publication bias in the study (Egger, 1997). The funnel plot got to test the publication bias is given in Figure 1.

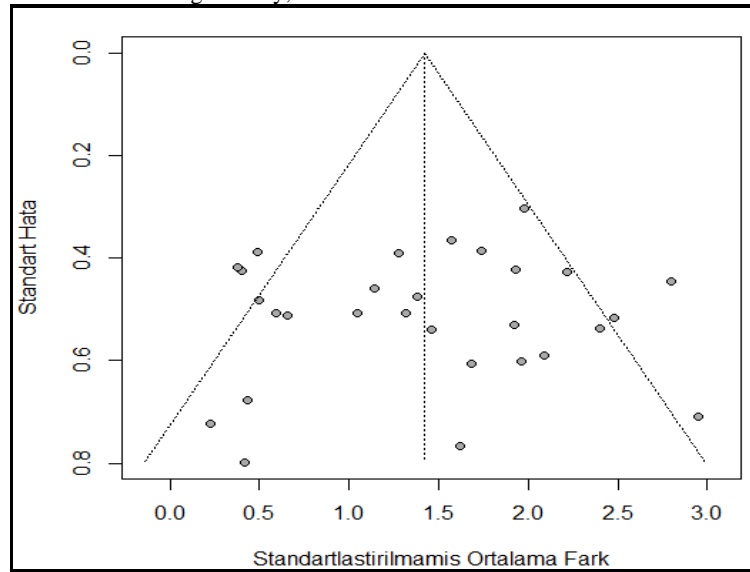

Figure 1. Funnel Plot Regarding the Effect of the Gender Variable on Psychological Resilience Level

When Figure 1 is examined, it is seen that the effect size of 30 studies included in the study is balanced on the right and left of the vertical line. When the graphic is tested, it can be said that there is not enough evidence for publication bias in the study, since most of the studies are in a funnel shape and symmetrical. However, it does not decide on publication bias visually and should be supported by statistical findings. For this reason, Egger test was carried out to test the symmetry of the funnel plot. Because of this test, it was determined that $t(28) = .367, p = 0.72 (p > .05)$, and considering this result, it can be said that there is a symmetrical distribution in the funnel plot.

At the first stage of the analysis, effect sizes for each study were calculated. There are two models in the meta-analysis, random effects and fixed effect models. However, in this study, in line with the suggestion of using the random effects model in social sciences (Field & Gillett, 2010), the analyzes were carried out through the random effects model. The non-standardized mean difference the measure of effect size. Because the measurement tool used in studies included in the meta-analysis is the same. In such cases, a meta-analysis is performed by directly calculating the raw differences of the tools to determine the effect size (Çoğaltay & Karadağ, 2015).

The effect size for this study was calculated using a formula based on the difference between mean scores for men and mean scores for women. Therefore, the positive effect size shows that men have a higher psychological resilience level than women. Effect size is interpreted as low for .20 and below, medium for .20 - .80, broad for .80 and above (Cohen, 1988). For each study, a weighted mean effect size was estimated at a 95% confidence interval and a forest chart was created. Then the heterogeneity test examinations were passed. For this purpose, Cochran's Q statistics and I² index, which are widely used, were used to test the importance of unexplained heterogeneity. Cochran's Q statistics are used to test the heterogeneity between effect sizes got from individual studies and provide information about the presence or absence of heterogeneity (Huedo-Medina, 2006). The significance of the Q statistics shows that the moderator variables should be tested (Borenstein et al., 2009; Lipsey & Wilson, 2001). The I² index used to estimate the observed variance ratio not caused by sampling error can express the level of heterogeneity. I²

values of 25%, 50%, and 75% show low, medium, and high heterogeneity, respectively (Higgins, 2003). Third, moderator analyzes were conducted to investigate factors that may cause heterogeneity between studies. The moderator variables used in this study are the type of publication (article, thesis), study group (university, high school, employee, other), the way the data are collected (online, paper-pencil, mixed), and the total number of participants (100-200, 201-300, 301-400, 401-500, 500 and above).

Findings

The 30 selected studies included 11,140 participants (57% women, 43% men). The effect size got because of considering the PR levels of individuals in terms of gender differences, the lower and upper limits of this effect size according to the 95% confidence interval, the *t* and *p* values, and the findings regarding the heterogeneity test are given in Table 1.

Table 1.

Effect Size and Heterogeneity Test Findings According to Random Effects Model

N	Effect Size	95% Confidence Interval		<i>t</i>	<i>p</i>	Q	df	Heterogeneity		I ²
		Lower Limit	Upper Limit					Table χ^2 value	<i>p</i>	
		30	1.423					1.140	1.706	

In Table 1, the mean effect size of the studies included in the random effects model according to the gender variable was calculated as 1.423, the lower limit for the mean effect size was calculated as 1.140, and the upper limit as 1.706. The calculated mean effect size value was found to be statistically significant (*t* (29) = 10.28, *p* = .000 < .05). This result is confirmed because the 95% confidence interval [1.140,1.706] of the combined effect sizes does not contain zero values. Here, it reveals that the PR level creates a difference between men and women and that the PR levels of men are higher. As a result, according to Cohen's (1988) classification, it was determined that the gender variable has a high effect on

the PR level in favor of men. When the results of the heterogeneity test in Table 1 are examined, it is seen that the Q value is statistically significant (Q(29) = 68.08, *p* = .000 < .05). That this value exceeds 28 degrees of freedom specified in the chi-square table and 42.557 at the .05 significance level shows that the data are heterogeneous. When the I² statistic, which is developed as a complement to Q statistics, is examined, it is seen that I² = 57.4. There is a moderate level of heterogeneity between studies. 57.4% of the total variability observed between studies is because of differences between studies. The forest graph of the 30 studies included in the study is shown in Figure 2.

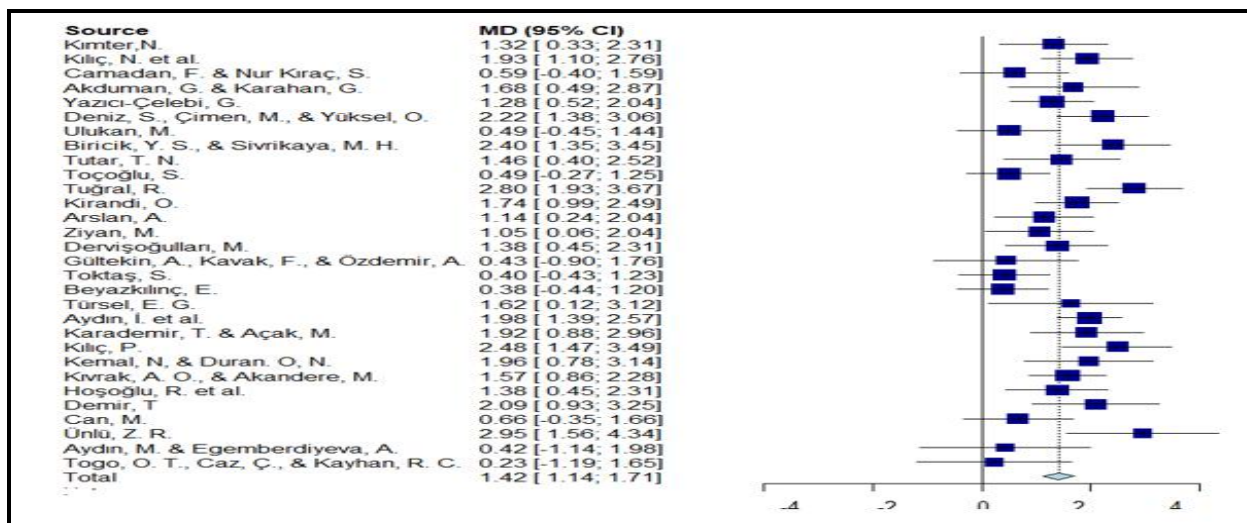

Figure 2. Forest Chart of the Studies

In Figure 2, the effect size of each study is shown with the square shape and the 95% confidence intervals for the effect size of the studies, with the lines extending from both sides of these squares.

The diamond shape at the end of the figure expresses an estimate of the overall effect size. The effect sizes calculated according to the gender differences of the PR of individuals vary between .23 and 2.95.

In these studies, the result is in favor of men. However, these differences were significant in 20 studies and insignificant in 10 studies. The lower limit of the effect sizes of these studies with 10.803 participants varies between -1.19 and 1.93 and the upper limit varies between 1.20 and 4.34.

Moderator analyzes

Because of heterogeneity tests (Q and I^2), there was a moderate level of heterogeneity between studies, so the plausible reasons for this heterogeneity were tried to be revealed. For this purpose, moderator analysis was conducted over some variables selected at the beginning of the study. In the research, the type of publication (article, thesis), study group (university, high school, employee, other), the way the data were collected (online, paper-pencil, mixed), and the total number of participants (100-200, 201-300, 301-400, 401-500, 500 and above) variables are moderator variables. Table 2 presents the findings that moderator variables do not play a role in the differences in psychological resilience levels of individuals based on gender groups.

Table 2.

Findings Regarding the Moderator Analysis

Moderator Variable	Category	Number of Studies	Effect Size	95% Confidence Interval		Q_b	df	p
				Lower	Upper			
Publication Type	Article	17	1.369	1.005	1.732	.23	1	.629
	Thesis	13	1.508	1.000	2.015			
Working Group	University	17	1.292	.881	1.703	50.02	3	.000
	High school	2	2.664	.653	4.674			
	Employee	5	1.562	.684	2.441			
	Mixed	6	1.281	.914	1.649			
How Data is Collected	Online	8	1.322	.753	1.891	.93	2	.629
	Paper-Pencil	20	1.494	1.117	1.871			
	Mixed	2	1.066	-4.655	6.787			
	100-200	4	1.447	.370	2.523			
	201-300	6	1.730	.620	2.839			
Total Number of Participants	301-400	8	1.067	.519	1.616	7.43	4	.115
	401-500	7	1.210	.574	1.846			
	500+	5	1.922	1.221	2.623			

When the findings regarding the publication type variable, which is the first moderator variable in Table 2, are examined, it is seen that the mean effect size for the articles is 1.369, 95% CI [1.005, 1.732] and the mean effect size for the theses is 1.508, 95% CI [1.000, 2.015]. This result shows that the PR levels of studies from both types of publications are higher in favor of men. When the significance of the difference between groups based on the publications was taken into consideration with the heterogeneity test, it was concluded that this variable was not a moderator variable that had a significant role in the differentiation of individuals' PR according to the gender variable ($Q_b(1) = .23, p = .629 > .05$). Similarly, the Q

values 1 degree of freedom indicated in chi-square table and being smaller than the value of 3.841 in 05 confidence level, indicates that there is no significant difference between groups.

Second, according to the results of the moderator analysis, the mean effect size for university students is 1.292, 95% CI [.881, 1.703], the mean effect size for high school students is 2.664, 95% CI [.653, 4.674], and the mean effect size for employees is 1.562, 95% CI [.684, 2.441], it is seen that the mean effect size for the mixed group is 1.281, 95% CI [.914, 1.649]. When the significance of the difference between the groups formed

according to the study groups was tested with the heterogeneity test, it was concluded that this variable was a moderator variable that had a significant role in the differentiation based on the gender variable at the level of PR ($Q_b(3) = 50.02, p < .05$). Similarly, the Q values 3 degree of freedom indicated in chi-square table and being greater than the value of 7.815 in 05 confidence level, indicates that there is significant difference among groups. According to the way the data is collected, the third variable, the mean effect size obtained as a result of collecting data online was calculated as 1.322, 95% CI [1.753, 1.891]; the mean effect size obtained as a result of collecting data paper-pencil test was calculated as 1.494, 95% CI [1.117, 2.008]; the mean effect size obtained as a result of collecting data in both ways was calculated as 1.066, 95% CI [-4.655; 6.787]. It was found that this variable was not a moderator variable that had a significant role in the differentiation in the PR level of individuals according to the gender variable ($Q_b(2) = .93, p = .629 > .05$). Similarly, the Q values 2 degree of freedom indicated in chi-square table and being smaller than the value of 5.991 in 05 confidence level, indicates that there is no significant difference between groups.

The mean effect size calculated according to the total number of participants, which is the fourth variable, was calculated as 1.447, 95% CI [.370, 2.523] for the 100-200 sample size; 1.730, 95% CI [620, 2.839] for the 201-300 sample size; 1.067, 95% CI [.519, 1.616] for the 301-400 sample size; 1.210, 95% CI [.574, 1.846] for the 401-500 sample size; and 1.922, 95% CI [1.221, 2.623] for the 500 and above sample size. It was found that this variable was not a moderator variable that had a significant role in the differentiation in the PR level of individuals according to the gender variable ($Q_b(4) = 7.43, p = .115 > .05$). Similarly, the Q values 4 degree of freedom indicated in chi-square table and being smaller than the value of 9.488 in 05 confidence level, indicates that there is no significant difference between groups.

Conclusion, Discussion and Suggestions

This study aims to examine the psychological resilience of individuals in terms of gender differences using the meta-analysis method. For this purpose, the findings of 17 articles and 13 thesis studies by the inclusion criteria of the research were combined. Because of the meta-analysis, it was determined that there was no publication bias.

Analyses using the random effects model showed that the PR levels of men were higher than the PR levels of women, and this difference was found to be statistically significant. This result differs from the findings of the study conducted by Arı and Çarkıt (2020). In a meta-analysis study conducted over 57 theses, the researchers determined that the PR level of the individuals according to the gender variable was higher in favor of women, but this difference was not significant. Although there are beliefs that women are innately vulnerable and in need of protection in terms of gender roles, their accuracy has not been proven. The dominant, ambitious, courageous, etc., are accepted as masculine by society. Individuals who are determined to have more characteristics (Dökmen, 2017) are more competent in doing business, problem-solving, being strong and free (Bem, 1974). Men who make this type of gender typing stay away from behaviors such as crying, expressing problems, and asking for help

(Dökmen, 2017). Avoiding these behaviors may cause them to think that they are sufficient in terms of PR and that they can cope with all kinds of crises.

It was determined that the data of the combined studies differ from each other according to the heterogeneity test results. To investigate the reasons for these differences, the type of publication (article, thesis), study group (university, high school, employee, other), the way the data were collected (online, paper-pencil, mixed), and the total number of participants (100-200, 201-300, 301-400, 401-500, 500 and above) variables were selected as the moderator variable. Because of the moderator analysis, it was determined that only the study group variable among these variables had a significant role in the differentiation of individuals' PR based on the gender variable. The PR level of high school students in the study group was at the highest level, followed by employees, university students, and the mixed group. Since the high school education period also coincides with the adolescence period, it is important to identify and put into practice the factors that increase psychological resilience in these years. Adolescence is regarded as a period in which identity formation is experienced, and there are certain crises in adolescence as in other developmental periods of life (Atkinson, 2020; Bandura, 2006). All these point to the necessity of PR in adolescence. Being able to adapt to both physiological and emotional changes and maintaining mental health despite crises make up the basis of psychological resilience (Lin et al., 2004).

The high level of PR of individuals can be an important advantage not only for mental health but also for working life. Individuals spend a significant part of their time dealing with activities related to their work. During this period, employees may face many stress factors (Chuang & Lei, 2011). The PR in working life can be one of the positive emotions that can help cope with the negativities encountered, especially to reduce work stress (Cooke, 2019).

University education following adolescence, which is a critical period, exposes the individual to serious developmental and environmental factors (Ercan, 2010). The period of university education also coincides with a turning point between adolescence and adulthood. Changes such as the differentiation of living conditions and adaptation to the work style required by a higher education level can trigger psychological problems in many university students (Bouteyre, 2007). When the literature is examined, it can be said that university students with high psychological resilience will be easier to adapt to university life (Harry & Coetzee, 2011; Kaba & Keklik, 2010; Pidgeon & Keye, 2014; Sürücü & Bacanlı, 2010).

It is known that the validity of the results got in individual studies with similar findings through meta-analysis can be strengthened (Akgöz, 2004). For this reason, it can be said that the result can strengthen the validity of the results of individual studies with similar findings. There are some limitations and recommendations to be considered in this research. This meta-analysis was published only comprises 30 articles and theses held in Turkey and the years 2018-2019. Therefore, future research can be repeated with the studies of different countries and in a wider time interval. This study is limited to studies that collect data with the Brief Psychological Resilience Scale (BPRS), which is a

scale that is widely used in 2020. In the literature, there are also measurement tools that include many and more items that are used to determine the PR levels of individuals.

Considering that the psychometric properties of measurement tools may affect the results, this study was studied in the same unit. Other studies in the literature focus on certain measurement tools in this way for meta-analysis studies (He, 2020; Siddiq & Scherer, 2019). Again, with a similar study, the situation of the same issue in the world or different countries can be examined and comparison opportunities can be provided. As a complement to this research, screening research can be conducted with qualitative studies on the subject.

Although it was determined that there was heterogeneity among the data of the studies in this study, this situation could not be explained with most of the moderator variables selected. Therefore, studies dealing with The PR and gender differences can also be examined with different moderator variables. Also, unlike this study, which tests the PR level of individuals only based on gender difference, a different meta-analysis study can be conducted on various variables that are related to psychological resilience.

Declarations

Ethics Approval and Consent To Participate

For this type of study formal consent is not required.

Consent For Publication

Not applicable.

Availability of Data and Materials

The data that support the findings of this study are available on request from the corresponding author.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

Funding

The author(s) received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

Authors' Contribution

EYK and AG designed the study. EYK designed data collection procedure, monitored data collection, wrote the statistical analysis plan, cleaned and analysed the data, and drafted and revised the paper. AG created the theoretical framework, monitored data collection, and revised the draft paper. Both authors read and approved the final manuscript.

Acknowledgments

No acknowledgements was needed to declare.

References

- Akduman, G., & Karahan, G. (2020). Kabin memurunun sahip olması gereken yetkinlikler: sivil havacılık kabin hizmetleri mezunu istihdam edilen kişilerle bir alan araştırması. *Havacılık ve Uzay Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 7-32.
- Akgöz, S., Ercan, İ., & Kan, İ. (2004). Meta analysis. *Journal of Uludağ University Faculty of Medicine*, 30(2), 107-112.
- Arı, F. A., & Çarkıt, E. (2020). Investigation of resilience in terms of gender: A meta-analysis study. *Research on Education and Psychology (REP)*, 4(Special Issue), 34-52. <http://dergipark.org.tr/rep>
- Arslan, A. (2020). *Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin yakın ilişki şiddeti algılarının baş etme stilleri ve psikolojik sağlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Artan, T., Atak, I., Karaman, M., & Cebeci, F. (2020). The relationship between sociodemographic characteristics, psychological resilience and anxiety levels in the coronavirus (COVID-19) outbreak. *Electronic Turkish Studies*, 15(6), 79-94.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J., & Nolen-Hoeksema, S. (2010). *Introduction to Psychology*. (Yavuz Alogan, Trans.). Friend Publishing.
- Aydın, İ., Erman, Ö., Akbulut, V., & Kılıç, S. K. (2019). Öğretmen adaylarında boş zaman sıkılma algısı ve psikolojik sağlık ilişkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(1), 39-53.
- Aydın, M., & Egemberdiyeva, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(1), 37-53.
- Aydoğdu, T. (2015). *Investigation of the relationship between attachment styles, coping strategies and psychological resilience* (Unpublished Master's Thesis). Gazi University.
- Bandura, A. (2006). Adolescent development from an agentic perspective. *Selfefficacy Beliefs of Adolescents*, 5, 1-43.
- Bem, S. L. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(1), 155-162.
- Beyazkılıncı, E. (2019). *Yüksek din öğretimi öğrencilerinde Allah'a bağlanma ve psikolojik sağlık: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Bilge, Y. & Bilge, Y. (2020). Examining the effects of the coronavirus epidemic and social isolation on psychological symptoms in terms of psychological resilience and coping styles. *Journal of Clinical Psychiatry*, 23(1), 38-51.
- Biricik, Y. S., & Sivrikaya, M. H. (2020). Investigation of psychological resilience and self-effect levels of faculty of sports students. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(9), 82-89.
- Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. T., & Rothstein, H. R. (2009). *Introduction to meta-analysis*. Wiley.
- Bouteyre, E., Maurel, M., & Bernaud, J. L. (2007). Daily hassles and depressive symptoms among first year psychology students in France: The role of coping and social support. *Stress and Health: Journal of the International Society for the Investigation of Stress*, 23(2), 93-99.
- Bozdağ, F. (2020). Psychological resilience during the pandemic. *Turkish Studies*, 15(6), 247-257.
- Bozgeyikli, H. (2017). Big five personality traits as the predictor of teachers' organizational psychological capital. *Journal of Education and Practice*, 8(18), 125-135.
- Bradley, R. H., Whiteside, L. Munford, D. J., Casey, P. H., Kelleher, K. J., & Pope, S. K. (1994). Early indications of resilience and their relation to experiences in the home environments of low birthweight, premature children living in poverty. *Child Development*, 65(2), 346-360.
- Camadan, F., & Kırac, S. N. (2020). Examining self-esteem and various demographic variables as a predictor of university students' psychological resilience. *Journal of Higher Education and Science*, 10(2), 253-263.
- Campbell-Sills, L., Forde, D. R., & Stein, M. B. (2009). Demographic and childhood environmental predictors of resilience in a community sample. *Journal of Psychiatric Research*, 43, 1007-1012.

- Can, M. (2018). *Üniversite öğrencilerinin mutluluk, psikolojik sağlamlık ve öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Carriedo, A., Cecchini, J. A., Fernandez-Rio, J., & Méndez-Giménez, A. (2020). COVID-19, psychological well-being and physical activity levels in older adults during the nationwide lockdown in Spain. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*, 28(11), 1146-1155.
- Chuang, N.K. ve Lei, S.A. (2011). Job stress among casino hotel chefs in a top-tier tourism city. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 20(5), 551-574.
- Cicchetti, D., & Rogosch, F. A. (2007). Personality, adrenal steroid hormones, and resilience in maltreated children: A multi-level perspective. *Development and Psychopathology*, 19(3), 787-809. <https://doi.org/10.1017/S0954579407000399>.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd edition). New York: Routledge.
- Cooke, F.L., Wang, J., & Bartram, T. (2019). Can a supportive workplace impact employee resilience in a high pressure performance environment? An investigation of the Chinese banking industry. *Applied Psychology: An International Review*, 68(4), 695-718. <https://doi.org/10.1111/apps.12184>
- Cumming, G. (2013). *Understanding the new statistics: Effect sizes, confidence intervals, and meta-analysis*. New York: Routledge.
- Çelebi, G. Y. (2020). Covid 19 salgınına ilişkin tepkilerin psikolojik sağlamlık açısından incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 471-483. DOI: 10.21733/ibad.737406
- Çoğaltay N. & Karadağ, E. (2015). Introduction to meta-analysis. In E. Karadağ (Ed.), *Leadership and organizational outcomes: Meta-analysis of empirical studies*, (pp.19-28). Springer.
- Davidson, J. R. T., Payne, V. M., Connor, K. M., Foa, E. B., Rothbaum, B. O., Hertzberg, M. A., & Weisler, R. H. (2005). Trauma, resilience and saliostasis: Effects of treatment in post-traumatic stress disorder. *International Clinical Psychopharmacology*, 20, 43-48. <https://doi.org/10.1097/00004850-200501000-00009>
- de Holanda Coelho, G. L., Hanel, P. H., Medeiros Cavalcanti, T., Teixeira Rezende, A., & Veloso Gouveia, V. (2016). Brief Resilience Scale: Testing its factorial structure and invariance in Brazil. *Universitas Psychologica*, 15(2), 397-408. <https://doi.org/10.11144/Javeriana.upsyl5-2.brst>
- Demir, T. (2018). *Sağlık çalışanlarında algılanan stres, psikolojik sağlamlık ve bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeyini yordama gücü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deniz, S., Çimen, M., & Yüksel, O. (2020). Psikolojik sağlamlığın iş stresine etkisi: hastane çalışanlarına yönelik bir araştırma. *İşletme Bilimi Dergisi*, 8(2), 351-370.
- Dervişoğulları, M. (2020). *Eğitim fakültesi öğretim elemanlarının psikolojik sağlamlıkları, akademik erteleme eğilimleri, işle ilgili akları ve mesleki yeterlikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Doğan, T. (2015). Turkish adaptation of the short psychological resilience scale: Validity and reliability study. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102.
- Dökmen, Z. Y. (2017). *Toplumsal cinsiyet - sosyal psikolojik açıklamalar [Social gender, social psychological explanations]*. Ankara: Remzi Kitabevi.
- Duval, S., & Tweedie, R. (2000). Trim and fill: A simple funnel-plot-based method of testing and adjusting for publication bias in meta-analysis. *Biometrics*, 56(2), 455-463.
- Egger, M., & Smith, G. D. (1997). Meta-analysis: Potentials and promise. *British Medical Journal*, 315(7119), 1371-1374. <https://doi.org/10.1136/bmj.315.7119.1371>
- Egger, M., Smith, G. D., Schneider, M., & Minder, C. (1997). Bias in meta-analysis detected by a simple, graphical test. *British Medical Journal*, 315(7109), 629-634.
- Ercan, L. E. (2010). An analysis of the relationship between attitudes towards seeking psychological help and problem solving among university students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 1814-1819.
- Eryılmaz, S. (2012). *Investigation of life satisfaction, self-esteem, optimism and locus of control in predicting psychological resilience in university students* (Unpublished Master's Thesis). Muğla University.
- Feng, F., Ming, L. I., Ruofan, L. I., Bingzhang, L. I., & Cao, C. (2016). Mediating effects of self feeling of inadequacy between resilience and alexithymia in depressive undergraduates. *Chinese Journal of Behavioral Medicine and Brain Science*, 25(1), 70-75. <https://doi.org/10.1111/jan.14208>
- Ferguson, C. J., & Brannick, M. T. (2012). Publication bias in psychological science: Prevalence, methods for identifying and controlling, and implications for these of meta-analyses. *Psychological Methods*, 17, 120-128.
- Field, A. P., & Gillett, R. (2010). How to do a meta-analysis. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 63(3), 665-694.
- Fung, S. F. (2020). Validity of the brief resilience scale and brief resilient coping scale in a Chinese sample. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(4), 1265. <https://doi.org/10.3390/ijerph17041265>
- Gizir, C. (2007). A review study on psychological resilience, risk factors and protective factors. *Turkish Journal of Psychological Counseling and Guidance*, 3(28), 113-128. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/200204>
- Glass, G. V. (1976). Primary, secondary, and meta-analysis of research. *Educational Researcher*, 5(10), 3-8.
- Gultekin, A., Kavak, F., & Ozdemir, A. (2019). The correlation between spiritual well-being and psychological resilience in patients with liver transplant. *Medicine*, 8(3), 531-536.
- Harry, N., & Coetzee, M. (2011). Sense of coherence, affective wellbeing and burnout in a South African higher education institution call centre. *South African Journal of Labour Relations*, 35(2), 26-46. <http://hdl.handle.net/10500/5549>
- He, J., Sun, S., Zickgraf, H. F., Lin, Z., & Fan, X. (2020). Meta-analysis of gender differences in body appreciation. *Body Image*, 33, 90-100.
- He, Z., Chen, J., Pan, K., Yue, Y., Cheung, T., Yuan, Y., ... & Zhou, Y. (2020). The development of the COVID-19 Psychological Resilience Model and its efficacy during the COVID-19 pandemic in China. *International Journal of Biological Sciences*, 16(15), 2828-2834.
- Higgins, J. P., Thompson, S. G., Deeks, J. J., & Altman, D. G. (2003). Measuring inconsistency in meta-analyses. *BMJ*, 327(7414), 557-560. <https://doi.org/10.1136/bmj.327.7414.557>
- Hirani, S., Lasiuk, G., & Hegadoren, K. (2016). The intersection of gender and resilience. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 23(6-7), 455-467.

- Hoşoğlu, R., Kodaz, A. F., Bingöl, T. Y., & Batk, M. V. (2018). Öğretmen adaylarında psikolojik sağlamlık. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 217-239.
- Huedo-Medina, T. B., Sánchez-Meca, J., Marín-Martínez, F., & Botella, J. (2006). Assessing heterogeneity in meta-analysis: Q statistic or I² index? *Psychological Methods*, 11, 193-206. <https://doi.org/10.1037/1082-989X>.
- Joanna Briggs Institute (2018). *Critical appraisal tools*. <http://joannabriggs.org/research/critical-appraisal-tools.html>
- Joseph, S., & Linley, P. A. (2006). Growth following adversity: Theoretical perspectives and implications for clinical practice. *Clinical Psychology Review*, 26(8), 1041-1053. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2005.12.006>
- Joyce, S., Shand, F., Tighe, J., Laurent, S. J., Bryant, R. A., & Harvey, S. B. (2018). Road to resilience: a systematic review and meta-analysis of resilience training programmes and interventions. *BMJ Open*, 8(6), 1-9.
- Kaba, İ., & Keklik, İ. (2016). Psychological resilience and psychological symptoms in students' adaptation to university life. *Hacettepe University Institute of Educational Sciences Journal of Educational Research*, 2(2), 458-777. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/huner/issue/36362/411244>
- Kang, L., Li, Y., Hu, S., Chen, M., Yang, C., Yang, B. X., ... & Chen, J. (2020). The mental health of medical workers in Wuhan, China dealing with the 2019 novel coronavirus. *The Lancet Psychiatry*, 7(3), 14. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30047-X](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30047-X)
- Karademir, T., & Mahmut, A. (2019). Üniversiteli sporcuların psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 803-816.
- Kararımak, Ö. (2006). Psychological resilience, risk factors and protective factors. *Turkish Journal of Psychological Counseling and Guidance*, 3(26), 129-142.
- Karaşar, B., & Canlı, D. (2020). Psychological resilience and depression during the Covid-19 pandemic in Turkey. *Psychiatria Danubina*, 32(2), 273-279.
- Kasapoğlu, F. (2020). Examining the relationships between anxiety and spirituality, psychological resilience and intolerance to uncertainty during the COVID-19 pandemic. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 599-614.
- Kemal, N., & Duran, N. O. (2019). Türkiye'de yükseköğretimdeki Ahşkalı öğrencilerin mutluluk ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Kılıç, N., Mammadov, M., Koçhan, K., & Aypay, A. Üniversite öğrencilerinde genel öz yeterlik inancı ve beden imajının psikolojik sağlamlık düzeyini yordama gücü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(4), 904-914.
- Kılıç, P. (2019). *Ergenlerde beden imgesi ile psikolojik sağlamlık ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Kıvrak, A. O., & Akandere, M. (2019). Examination of the resilience levels of women and men do sport in gyms. *Türk Spor ve Egzersiz Dergisi*, 21(2), 223-228.
- Kimhi, S., Marciano, H., Eshel, Y., & Adini, B. (2020). Resilience and demographic characteristics predicting distress during the COVID-19 crisis. *Social Science & Medicine*, 265, 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.113389>
- Kimter, N. (2020). Covid-19 günlerinde bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, (Özel Sayı)*, 574-605.
- Kirandi, O. (2020). *Beden eğitimi öğretmeni adaylarında psikolojik sağlamlık ve serbest zaman sıkılma algısı ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trabzon Üniversitesi İlimsüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kobasa, S. C. (1979). Stressful life events, personality, and health: An inquiry into hardiness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(1), 1-11.
- Konaszewski, K., Niesiołbiedzka, M., & Surzykiewicz, J. (2020). Validation of the Polish version of the Brief Resilience Scale (BRS). *PloS One*, 15(8), e0237038. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0237038>
- Kul, A., Demir, R., & Katmer, A. N. (2020). Life meaning and anxiety as predictors of psychological resilience during the Covid-19 outbreak. *Electronic Turkish Studies*, 15(6), 695-719. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44419>
- Kumpfer, K. L. (1999). Factors and processes contributing to resilience: the resilience framework. In M. D. Glantz and J. L. Johnson (Eds.), *Resilience and development: Positive life adaptations*. Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Lee, J. H., Nam, S. K., Kim, A. R., Kim, B., Lee, M. Y., & Lee, S. M. (2013). Resilience: a meta-analytic approach. *Journal of Counseling & Development*, 91(3), 269-279. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.2013.00095.x>
- Lee, E. O., Shen, C., & Tran, T. V. (2008). Coping with hurricane Katrina: Psychological distress and resilience among African American evacuees. *Journal of Black Psychology*, 20(5), 1-19. <http://dx.doi.org/10.1177/0095798408323354>
- Lin, K. K., Sandler, I. N., Ayers, T. S., Wolchik, S. A., & Luecken, L. J. (2004). Resilience in parentally bereaved children and adolescents seeking preventive services. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 33(4), 673-683. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp3304_3
- Lipsey, M. W. & Wilson, D. (2001). *Practical meta-analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Lissoni, B., Del Negro, S., Brioschi, P., Casella, G., Fontana, I., Bruni, C., & Lamiani, G. (2020). Promoting resilience in the acute phase of the COVID-19 pandemic: Psychological interventions for intensive care unit (ICU) clinicians and family members. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12, 105-107. <http://dx.doi.org/10.1037/tra0000802>
- Liu, V. Y. Y., & Lim, S. M. (2020). A psychometric evaluation of the brief resilience scale among tertiary students in Singapore. *Asia Pacific Journal of Education*, 1-14. <https://doi.org/10.1080/02188791.2020.1845120>
- Littel, H. J., Corcoran, J., & Pillai, V. (2008). *Systematic reviews and meta-analysis*. Oxford University Press.
- Luthar, S. S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71(3), 543-562.
- Luthar, S. S., & Cicchetti, D. (2000). The construct of resilience: Implications for interventions and social policies. *Development and Psychopathology*, 12(4), 857-885.
- Macovei, C. M. (2015). The Brief Resilience Scale-a Romanian-language adaptation. *Agora Psycho-Pragmatica*, 9(1), 70-87. <https://www.uav.ro/jour/index.php/app/article/view/473/523>
- Mandlco, B. L. (2000). An organizational framework for conceptualizing resilience in children. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 13(3), 99-112. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6171.2000.tb00086.x>
- Masten, A. S., Hubbard, J. J., Gest, S. D., Tellegen, A., Garmezy, N., & Ramirez, M. (1999). Competence in the context of adversity: Pathways to resilience and maladaptation from childhood to late adolescence. *Development and Psychopathology*, 11, 143-169.

- Masten, A. S. (1994). Resilience in individual development: Successful adaptation despite risk and adversity. In M.C. Wang & E.W. (Eds.), *Educational resilience in inner-city America: Challenges and prospects*. Lawrence Erlbaum.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227-238. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0003-066X.56.3.227>
- McGloin, J. M., & Widom, C. S. (2001). Resilience among abused and neglected children grown up. *Development and Psychopathology*, 13, 1021-1038.
- Norris, F. H., Stevens, S. P., Pfefferbaum, B., Wyche, K. F., & Pfefferbaum, R. L. (2008). Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness. *American Journal of Community Psychology*, 41(1-2), 127-150. <https://doi.org/10.1007/s10464-007-9156-6>
- Oktan, V. (2008). *Examination of the psychological resilience of adolescents preparing for the university exam according to various variables* (Unpublished Doctorate Thesis). Karadeniz Technical University, Institute of Social Sciences.
- Oshio, A., Taku, K., Hirano, M., & Saeed, G. (2018). Resilience and Big Five personality traits: A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 127, 54-60. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.01.048>
- Öğmiş, S. (2001). *Resilience as a personality trait*. I. National Child and Crime Symposium: Causes and Prevention Studies, Ankara (29-30 March).
- Öz, F., & Yılmaz, E. B. (2009). An important concept in maintaining mental health: psychological resilience. *Hacettepe University Nursing Faculty Journal*, 16 (3), 82-89. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunhemsire/issue/7841/103278>
- Petzold, M. B., Bendau, A., Plag, J., Pyrkosch, L., Mascarell Maricic, L., Betzler, F. & Ströhle, A. (2020). Risk, resilience, psychological distress, and anxiety at the beginning of the COVID-19 pandemic in Germany. *Brain and Behavior*, 10(9), 1-10. <https://doi.org/10.1002/brb3.1745>
- Pidgeon, A., & Keye, M. (2014). Relationship between resilience, mindfulness, and psychological well-being in University students. *International Journal of Liberal Arts and Social Science*, 2(5), 27-32.
- Ramirez, E. R. (2007). Resilience: A concept analysis. *Nursing Forum*, 42, 73-82.
- Ran, L., Wang, W., Ai, M., Kong, Y., Chen, J., & Kuang, L. (2020). Psychological resilience, depression, anxiety, and somatization symptoms in response to COVID-19: A study of the general population in China at the peak of its epidemic. *Social Science & Medicine*, 262, 1-6. 113261. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.113261>
- Rew, L., Taylor-Seehafer, M., Thomas, N. Y., & Yockey, R. D. (2001). Correlates of resilience in homeless adolescents. *Journal of Nursing Scholarship*, 33(1), 33-40.
- Schwarzer, G. (2007). "meta: An R package for meta-analysis." *R News* 7(3), 40-45.
- Siddiq, F., & Scherer, R. (2019). Is there a gender gap? A meta-analysis of the gender differences in students' ICT literacy. *Educational Research Review*, 27, 205-217. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2019.03.007>
- State University of New York – Institute for Disaster Mental Health (SUNY-IDMH). (2020). COVID-19: Managing stress in this anxious time.
- Stein, M. B., Campbell-Sills, L., & Gelernter, J. (2009). Genetic variation in 5HTTLPR is associated with emotional resilience. *American Journal of Medical Genetics Part B: Neuropsychiatric Genetics*, 150B, 900-906. <https://doi.org/10.1002/ajmg.b.30916>
- Sürücü, M., & Bacanlı, F. (2010). Examination of adherence to university according to psychological resilience and demographic variables. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty*, 30 (2) .375-396.
- Terzi, Ş. (2005). *Resilience model of subjective well-being* (Published Doctoral Thesis). Gazi University: Ankara.
- Togo, O. T., Caz, C., & Kayhan, R. F. (2018). The Relationship between resilience and constant hope in students studying sports science. *European Journal of Educational Research*, 7(3), 583-589.
- Toktas, S. (2019). Examining the Levels of Forgiveness and Psychological Resilience of Teacher Candidates. *Journal of Education and Training Studies*, 7(4), 241-249.
- Tuğral, R. (2020). *Ergenlerde yalnızlık, psikolojik sağlamlık, algılanan sosyal destek ve sosyal görünüş kaygısı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tutar, T. N. (2020). *Üniversite öğrencilerinin bilişsel değerlendirme ve duygu düzenlemeleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türsel, E. G. (2019). *İkili ABCX stres modeli kapsamında bir inceleme: Yaygın gelişimsel bozukluk tanılı çocukların ebeveynlerinin aile uyumu ve duygu sosyalleştirme tepkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Ulukan, M. (2020). Öğretmenlerin mutluluk ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 13(73), 620-631.
- Ünlü, Z. R. (2018). *Sosyal medya bağımlılığı ve psikolojik dayanıklılık* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, M., & Arslan, G. (2020). Exploring the associations between resilience, dispositional hope, preventive behaviours, subjective well-being, and psychological health among adults during early stage of COVID-19. *Current Psychology*, 1-11. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-01177-2>
- Zhang, M., Zhang, J., Zhang, F., Zhang, L., & Feng, D. (2018). Prevalence of psychological distress and the effects of resilience and perceived social support among Chinese college students: Does gender make a difference?. *Psychiatry Research*, 267, 409-413. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2018.06.038>
- Ziyan, M. (2020). *Üniversite öğrencilerinin kariyer uyumlarını yordamada psikolojik sağlamlık, bilişsel esneklik ve proaktif kişiliğin rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Walsh, F. (2006). *Strengthening family resilience* (2nd ed.). Guilford Publications.
- Werner, E. E. (1995). Resilience in development. *Current Directions in Psychological Science*, 4(3), 81-85. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.ep10772327>
- Windle, G. (2011). What is resilience? A review and concept analysis. *Reviews in clinical gerontology*, 21(2), 152-169. <https://doi.org/10.1017/S0959259810000420>
- World Health Organization [WHO]. (2020). *UN Policy Brief on COVID-19 and the need for action on mental health*. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/events-as-they-happen>

REVIEW ARTICLE / DERLEME YAZISI

From Marcia to the Present: A Review in the Context of Status and Process Models

Marcia'dan Günümüze: Statü ve Süreç Modelleri Bağlamında Bir Derleme

Meva Demir Kaya¹, Figen Çok²

Abstract:

Marcia's Identity Status Theory, based on Erikson's views, is the basis for many identity studies. Although identity status is the best known among the statuses that Marcia has defined, there are statuses specific to each stage from advanced adolescence to old age. Since the statuses in question are based on the narratives of individuals through semi-structured interview forms, the narrative identity approach, which is a fairly new field in identity studies, draws attention. The narrative identity approach, which has functions such as personal purpose, integrity and creating meaning, is based on Erikson's studies as in other identity studies. In this context, Marcia discussed both the narrative identity approach based on Erikson's views and the explanations of Erikson's identity development. On the other hand, models influenced by Marcia's views and focused on the process in identity development in recent years also provide up-to-date information on identity literature. Therefore, in this study, firstly, each of the statuses in psychosocial stages is discussed, and then the theoretical basis for the narrative identity approach is presented. Finally, there are a five-dimensional identity formation model and a three-dimensional identity development model that deal with identity in the context of the process.

Keywords: Status in Psychosocial Stages, Narrative Identity, Process Models

¹ Asst. Prof. Dr., Ataturk University, Faculty of Literature, Department of Psychology, Erzurum-Turkey, Orcid İd: <https://orcid.org/0000-0002-1174-6305>

² Prof. Dr., Baskent University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Ankara-Turkey, Orcid İd: <https://orcid.org/0000-0003-2406-1345>

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Ataturk University, Faculty of Literature, Department of Psychology, Erzurum-Turkey, E-mail: meva.demir@atauni.edu.tr

Date of Received/Geliş Tarihi: 12.03.2021, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 04.04.2021, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 10.05.2021, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 01.06.2021

Citing/Referans Gösterimi: From Marcia to the Present: A Review in the Context of Status and Process Models, *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry* Kaya, D.M., Çok, F. (2021). & *Psychology*, 3(2): 144-152.

© 2021 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktppdergisi.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Öz:

Erikson'un çalışmalarına dayanan Marcia'nın Kimlik Statüleri kuramı, birçok kimlik araştırmasına temel oluşturmaktadır. Marcia'nın tanımlamış olduğu statülerden en bilinen kategoriye her ne kadar kimlik statüleri oluştursa da, ileri ergenlikten yaşlılık dönemine kadar her bir evreye özgü statüler bulunmaktadır. Söz konusu statüler, yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla bireylerin anlatılarına dayandığından, kimlik çalışmalarında oldukça yeni bir alan olan anlatı kimlik yaklaşımı dikkat çekmektedir. Kişisel amaç, bütünlük ve anlam oluşturma gibi işlevlere sahip olan anlatı kimlik yaklaşımı; diğer kimlik çalışmalarında olduğu gibi, Erikson'un çalışmalarına dayanmaktadır. Bu kapsamda Marcia, yapmış olduğu görüşmelerde hem Erikson'un çalışmalarına dayanan anlatı kimlik yaklaşımını hem de Erikson'un kimlik gelişimine ilişkin açıklamalarını ele almıştır. Öte yandan Marcia'nın görüşlerinden etkilenen ve son yıllarda kimlik gelişiminde sürece odaklanan modeller de kimlik alanyazınına ilişkin güncel bilgiler sağlamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, öncelikle psikososyal evrelerdeki statülerin her biri ele alınmakta, ardından anlatı kimlik yaklaşımına ilişkin kuramsal temel sunulmaktadır. Son olarak, kimliği süreç bağlamında ele alan beş boyutlu kimlik biçimlenmesi modeli ile üç boyutlu kimlik gelişimi modeli yer almaktadır.

Anahtar sözcükler: Psikososyal Evrelerdeki Statüler, Anlatı Kimlik, Süreç Modelleri

Giriş

Ergenlik ve beliren yetişkin yılları boyunca biçimlenen kimlik, en genel anlamıyla, bireyin kim olduğuna ilişkin verdiği yanıttır. Bireylerin bu soruya ilişkin yanıtları, geçmiş yaşantılarını bütünlendirmelerini ya da bütünlendirememelerini ifade etmektedir. Kimliğe ilişkin alanyazında, yapılan çalışmaların genellikle Erikson'un (1968/1994) Psikososyal Gelişim Kuramına ve bu kuram doğrultusunda oluşturulan Marcia'nın Kimlik Statüleri Kuramına dayandığı görülmektedir. Marcia tarafından her bir psikososyal evrede tanımlanan statülerden en yaygın bilineni, kimlik statüleridir. Marcia'nın kimlik yapılarını gruplandırmak amacıyla oluşturduğu kimlik statüleri, Erikson'un (1968/1994) Psikososyal Gelişim Kuramındaki iki uçlu kimlik krizini temel almaktadır. Erikson kimliğe ilişkin kuramsal bir zemin hazırlamış, Marcia ise deneysel çalışmalar ile Erikson'un (1968/1994) Psikososyal Gelişim Kuramının bilimsel bir temele oturmasını sağlamıştır (Hammack, 2015). Böylelikle Marcia, Erikson tarafından ortaya konan temel kavramlarını kabul etmekle birlikte, kuramın eksikliklerini ortaya koymuş ve yeni bir modelin gerekliliğini öne sürmüştür (Marcia, 1989). Bu doğrultuda Marcia (2014) ergenlik döneminden itibaren yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanarak kimlik, yakınlık, üretkenlik ve bütünlüğe ilişkin statüler tanımlamıştır. Marcia'nın bu kuramına Kimlik Statüsü Kuramı adı verilmekte ve nitekim, Türkiye'de Marcia'nın görüşlerini temel alan çalışmalar genellikle Kimlik Statüleri Kuramı bağlamında ele alınmaktadır (Demir, 2009; Morsünbül, 2013; Özdikmenli Demir, 2009; Uzman, 2002).

Psikososyal gelişim kapsamında bireyin her bir evrede karşılaştığı krizlerin önemi göz önüne alındığında; ergenlikten itibaren oluşturulan statülerin tümünün, güncel bir alanyazın doğrultusunda, kapsamlı bir şekilde incelenmesi önemlidir. Öte yandan söz konusu statüleri oluştururken Marcia'nın katılımcıların anlatılarına

başvurduğu göz önüne alındığında, McAdams tarafından öne sürülen *Anlatı Kimlik Yaklaşımı*'ni de incelemenin kimlik alanyazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Anlatı kimlik yaklaşımının gittikçe dikkat çeken bir alan olmaya başladığı görülmesine rağmen (Habermas ve Köber, 2015; McLean ve Pratt, 2006; McLean, Shucard ve Syed, 2017; McLean ve Syed, 2017; Pasupathi, 2015; Schwartz ve ark., 2015; Singer ve Kasmak, 2015; Syed ve Azmitia, 2008, 2010), Türkiye'de ilgili alanyazında anlatı kimliği ele alan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu dikkat çekmektedir (Demir, 2007; Demir Kaya, 2019; Ergün, 2020). Bu nedenle psikososyal evrelerin tanımlanmasında kullanılan anlatılar doğrultusunda, bu çalışmada Anlatı Kimlik Yaklaşımı ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Ek olarak, önemi günümüzde gittikçe artan kimlik konusuna ilişkin alanyazında yaşanan değişimler dikkat çekmekte; söz konusu değişimlerin kaynağının ise, süreç odaklı modeller olduğu öne sürülmektedir (Morsünbül ve Çok, 2013). Bu modeller, Marcia'nın statü yaklaşımını, sınıflandırmaya odaklanma yönünden eleştirerek araştırma ve içsel yatırım ölçütlerini yeniden gözden geçirmişlerdir. Bu kapsamda Marcia'nın statü yaklaşımının ilgili modellere, söz konusu eksikliklerin giderilmesine olanak sağlaması yönünden, bir temel oluşturduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı; Marcia'nın öne sürdüğü statülere, bu statülerle ilişkili olduğu düşünülen anlatı kimliğe ve güncel kimlik modellerine ilişkin bir çerçeve oluşturmaktır. Bu bağlamda mevcut çalışmada psikososyal evrelerdeki statülere genel bir bakışın ardından; kimlik statüleri, yakınlık statüleri, üretkenlik statüleri ve bütünlük statüleri incelenmektedir. Ardından McAdams tarafından öne sürülen Anlatı Kimlik Yaklaşımı ele alınmaktadır. Son olarak, sürece odaklanan *Beş Boyutlu Kimlik Biçimlenmesi Modeli* ile *Üç Boyutlu Kimlik Gelişimi Modeli*'ne yer verilmektedir. Söz konusu statüler, yaklaşım ve modellere genel bir bakış Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1.*Psikososyal Evrelerdeki Statüler, Anlatı Kimlik Yaklaşımı ve Süreç Modelleri*

Psikososyal Evrelerdeki Statüler	Kimlik statüleri	Başarılı kimlik Moratoryum İpotekli kimlik Dağınık kimlik
	Yakınlık statüleri	Yakın ilişki Yakın ilişki öncesi Sözde yakın ilişki Kalıplaşmış yakınlık İzole
	Üretkenlik statüleri	Üretkenlik Sözde üretkenlik Geleneksel Durgunluk
	Bütünlük statüleri	Bütünlük Sözde bütünlük Araştırma eksikliği Umutsuzluk
	Anlatı Kimlik Yaklaşımı	Bireyin kimliğini oluşturma sürecinde, deneyimlerini hikayeleri ile bütünleştirerek yaşama anlam verme çabası
Süreç Modelleri	Beş boyutlu kimlik biçimlenmesi modeli	Seçeneklerin genişlemesine araştırılması Seçeneklerin derinlemesine araştırılması Seçeneklerin saplantılı araştırılması İçsel yatırım yapma İçsel yatırımla özdeşleşme
	Üç boyutlu kimlik gelişimi modeli	İçsel yatırım Derinlemesine araştırma İçsel yatırımın yeniden gözden geçirilmesi

Psikososyal Evrelerdeki Statülere Genel Bir Bakış

Marcia, Erikson'un (1968/1994) kuramındaki her bir psikososyal evrenin geçerliğini ele alırken, bu evrelerdeki krizleri araştırarak yarı yapılandırılmış görüşme formları ve puanlama kılavuzlarına başvurmuştur. Söz konusu form ve kılavuzdaki sorular, Erikson'un (1968/1994) kuramsal temeli çerçevesinde bireylerin herhangi bir

psikososyal krizlerin üstesinden gelmek için başvuru çözümleriyle ilişkilidir (Marcia, 2014). Her bir evreye eşlik eden kriz ile, iki karşıt ucun yönü belirlenmektedir. Dolayısıyla Erikson'un (1968/1994) iki uçlu seçenekleri temelinde Marcia ve Josselson (2013), ileri ergenlik ve sonrasındaki evrelerde belirli statüler belirlemiştir. Bu statüler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.*Marcia'nın Kimlik Statüleri Kuramına Göre Psikososyal Evrelerdeki Statüler*

Yaş	İleri Ergenlik	Genç Yetişkinlik	Orta Yaş	Yaşlılık
Evre	Kimlik/Kimlik dağılımı	Yakınlık/Yalnızlık	Üretkenlik/Dur Günlük	Bütünlük/Umutsuzluk
Ölçüt	Araştırma, içsel yatırım	İlişkilerde bağlılık ve derinlik	Kendisi ve başkalarıyla ilgilenmek/Bakıma dahil olmak	Değer ve inançlara bağlılık; geçmişle ve başkalarıyla süreklilik
Statüler	*Başarılı kimlik *Moratoryum *İpotekli kimlik *Dağınık kimlik	*Yakın ilişki *Yakın ilişki öncesi *Sözde yakın ilişki *Kalıplaşmış yakınlık *İzole	*Üretkenlik *Sözde üretkenlik *Geleneksel *Durgunluk	*Bütünlük *Sözde bütünlük *Araştırma eksikliği *Umutsuzluk

Kaynak: Marcia ve Josselson (2013), s.620.

Marcia ve Josselson (2013) her bir aşamada statü olarak tanımlanan çeşitli stiller ortaya koyarak ergenlik ve sonrasındaki psikososyal evrelerden her birinin ölçümüne ilişkin betimlemeler yapmışlardır. Marcia'nın Kimlik Statüleri Kuramında kimlik, psikososyal evrelerin baskın renklerini yansıtmaktadır.

Marcia ve Josselson (2013) bu evrelerde yaşanan krizleri belirli ölçütlerle temellendirmişlerdir. Ergenlikten yaşlılık dönemine kadar ele alınan söz konusu krizler aşağıda açıklanmaktadır.

Kimlik Statüleri

Kimlik biçimlenme süreci, ileri ergenlik döneminde baskın hale gelir. Birey bu dönemde ilişkiler hakkındaki düşünceler (cinsiyet rolleri, cinsellik vb), ideoloji (siyasi ve dini inançlar) ve meslek gibi alanlarda seçeneklerin araştırılması ve içsel yatırım (ya da bağlanma) ölçütleriyle kimlik statülerini belirlemektedir (Marcia ve Josselson, 2013). Bu ölçütlere göre belirlenen kimlik statüleri Tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3.

Seçeneklerin Araştırılması ve İçsel Yatırım Ölçütlerine Göre Kimlik Statülerinin Sınıflandırılması

	Başarılı	Moratoryum	İpotekli	Dağınık
Seçeneklerin Araştırılması	Var	Var	Yok	Var ya da Yok
İçsel Yatırım	Var	Yok	Var	Yok

Kaynak: Marcia (1993), s.11.

Başarılı kimlik statüsünde bireyler; ilişkiler, ideoloji ve meslek alanlarında aktif bir araştırma sürecinin ardından, belirli kararlara ulaşarak sınırlarını belirlemişlerdir (Adams ve Gullota, 1989). Başarılı kimlik statüsündekiler bir önceki çalışkanlık evresini istedik yönde çözümlenerek ergenliğe girerler ve bir sonraki genç yetişkinlik döneminde de yakın ilişkilere sahip olabilirler (Marcia, Waterman, Matteson, Archer ve Orlofsky, 2011). Moratoryum (askıya alınmış) kimlik statüsünde ise, aktif bir araştırma süreci olmasına rağmen, herhangi bir içsel yatırımda bulunma söz konusu değildir (Bosma ve Kunnen, 2001). Başarılı kimliğe ulaşmak için ön koşul olarak görülebilen bu statüdekiler; genellikle ileri ergenlik veya genç yetişkinlikte kimlik edinir (Kroger, Martinussen ve Marcia, 2010). Moratoryum kimlik statüsünde içsel yatırımların devamına ya da kimlik dağılmasına yönelik bir süreç temelinde moratoryum - başarılı - moratoryum - başarılı (MAMA) şeklinde sıralanan döngüsel bir hareket dikkat çekmektedir. Birey dengesini bozan bir olayla karşılaştığında, yeniden bir düzenleme amacıyla bu döngüye başvurmaktadır (Stephen, Fraser ve Marcia, 1992). Kimlik statülerinden bir diğeri olan ipotekli kimlik statüsünde, moratoryumun tersine, güçlü bir içsel yatırımın olmasına rağmen, herhangi bir araştırma bulunmamaktadır (Marcia, 2002). Bu statüde herhangi bir alanda içsel yatırımda bulunma söz konusu olmadığından, kaygı düzeyinin en düşük olduğu statüdür (Goossens, 2001). Son ve dördüncü kimlik statüsü ise, dağınık kimliktir. Herhangi bir kimlik krizinin yaşanmadığı bu statüde; seçeneklerin araştırılması ve içsel yatırımda bulunma gerçekleşmemektedir. Bireyler kısa süreli araştırmalar yapsalar da, bu alanlarda herhangi bir içsel yatırımda bulunmazlar. Bu yönüyle dağınık kimlik, en düşük statü olarak görülmektedir (Marcia, 2014).

Yakınlık Statüleri

Yakınlık yakın ilişkilere derinliği ve içsel yatırımı, bir diğer ifadeyle bağlanmayı, ifade etmektedir. Yakınlık duygusuna sahip olan bireyler, başkalarıyla derin ve karşılıklı ilişkiler kurarlar (Marcia, 2014). Yakınlığa ilişkin 5 statü tanımlanmaktadır. Bu statülerden birincisi yakın ilişkidir (intimate). Bu statüde bulunanlar, ilişkilerinde yüzeysel olmayan bir ilişkiyi ve karşılıklılığı benimsemektedirler. Ayrıca ilişkilerinde uzun süreli içsel yatırımda bulunarak, süreçte kendini adamaktadırlar. Bir diğer statü olan ön yakın ilişki/yakın ilişki öncesi (preintimate), yakın ilişki statüsüne benzemektedir. Ancak bu statüdeki bireyler kendilerine uygun herhangi bir ilişki bulamamaktadırlar. Her ne kadar yakın ilişki kurma potansiyeli taşıysalar da, kendileri için sürekli olarak doğru kişi arayışındadırlar. Sözde yakın ilişki (pseudointimate) statüsünde ise bireyler, yakın ilişki kurma potansiyeline sahipmiş gibi görünmelerine rağmen, gerçek yakınlık duygusundan uzaktırlar. İçselleştirmenin yer almadığı bu süreçte birey, yakın

ilişkinin özünden oldukça uzaktır. Dördüncü yakınlık statüsü kalıplaşmış yakınlıktır (stereotyped). Bu statüde cinsiyetlere ilişkin sıradan ve sığ kalıplar bulunmaktadır. Birey ilişkilerinde neyin nasıl yapılacağına ya da yapılmayacağına ilişkin kılavuzlara başvurmaktadır. Son olarak izole (isolated) yakınlık statüsünde ise, yakın ilişkilerinde ayrılmış/ayrık bir tutum görülmektedir. İlişkilerde belirli bir kapasite göstermeyen bu statüdeki bireyler ya yakın ilişkiye girmezler ya da girdikleri yakın ilişkinin duygusal yönü oldukça sınırlıdır (Marcia ve Josselson, 2013). Bu yönüyle yakın ilişkilere izole olan bireylerin, ilişkilere yönelik dar bir bakış açısına sahip olduğu söylenebilir.

Üretkenlik Statüleri

Marcia'ya göre üretkenlik evresindeki kriterler; kişinin kendine ve başkalarına ilişkin ilgi ve kapsayıcılığıdır. Orta yaş dönemine karşılık gelen üretkenliğe ilişkin de 4 statü tanımlanmaktadır. Bunlardan üretici/üretken (generative) statüde, bireyin içinde bulunduğu toplumdaki bireylere ve gelecek nesle değer ve ilgi atfetmesi söz konusudur (Marcia, 2014). Bu statüdekiler başkalarına olduğu kadar, kendilerine de değer verdiklerinden, bir denge içerisindedirler. Üretkenlik statülerinden bir diğeri sözde üretken (pseudogenerative) statüdür. Bu statüdekiler, kendi amaçlarını gerçekleştirilmeye aracı olan diğerlerine aşırı özen göstermektedirler. Bu süreçte oldukça özverili görünmelerine rağmen, temelde çabaları için minnettarlık ve takdir ifadelerine ihtiyaç duymaktadırlar. Dolayısıyla başkalarının tepkileri, bu statüdeki bireylerin tutumları üzerinde oldukça etkilidir (Marcia ve Josselson, 2013). Sözde üretken statüde yer alanların birincil amacı, başkalarının onay verici tutumlarıdır. Bu statülerden üçüncüsü, üretkenliğe ilişkin güçlü bir yargılama eğiliminin vurgulandığı geleneksel (conventional) statüdür. Bu statüdekiler, ilgilerini; kendi değerlerine uyan ve bu doğrultuda davranan insanlarla sınırlandırmaktadırlar. Bu değerlerin dışında tutum sergileyenleri ise, devre dışı bırakarak, kendilerinden uzaklaştırmaktadırlar. Son olarak durgunluk (stagnant) statüsünde, birey kendini tek bir bakım nesnesi olarak görmektedir. Bu doğrultuda bu statüdeki bireyler, hem başkalarıyla hem de kişisel olarak herhangi bir plana dahil olmamaktadırlar. Böylelikle herhangi bir aktivitede de bulunmamaktadırlar (Marcia, 2002).

Bütünlük Statüleri

Bütünlük bireyin devamlılık gösteren ve kaçınılmaz olan bir kayıpla mücadele ettiği bir yaşam evresidir. Bu süreçte birey; azalan statü ve rol bağlamında, sosyal olarak daha az görünür hale gelmektedir (Erikson, Erikson ve Kivnick, 1986). Bütünlük statüleri kapsamında ele alınan ölçütler; bağlılık ve süreklilikle ilişkilidir. Bu nedenle bütünlük; kişinin hayatının sonuna

ilişkin devamlılık, tam olma ve anlamlılık hislerini ifade etmektedir (Marcia, 2014).

Yaşlılık dönemine karşılık gelen bütünlüğe ilişkin 4 statü tanımlanmaktadır. Bunların ilki süreklilik hissini vurguladığı bütünlüğe statüdür (integrated). Bu statüde birey, geçmiş yaşantısıyla süreklilik yaşamasının yanı sıra, günlük yaşamda da aktif rol oynamaktadır. Bu süreçte yaşam evrelerini nasıl geçirdiklerine ilişkin anlatılarını dinleyecek kişilere ihtiyaç duyan bireyler, pişmanlık gibi yaşanan olumsuz duyguları da olduğu gibi kabul etmektedir. İkinci bütünlük statüsü kapsamında ele alınan sözde bütünlük statüsü (pseudointegrated), bireyin sıradan ve kendini rahatlatıcı söylemlerle umutsuzluk gibi duyguları reddetmesini ifade etmektedir. Bu statüdeki savunma mekanizmalarına başvurmayı bırakmadıkça, herhangi bir destek arayışına girmezler. Bu nedenle, kendilerini olumsuz durumlardan uzaklaştıracak anlatılar yoluyla, istedik bir ruh halini yakalamaya çalışmaktadırlar. Araştırma eksikliği (nonexploratory) statüsünde ise, yaşama ilişkin herhangi bir şeyin incelenmemesi söz konusudur. Bu statüdeki birey, geçmişte yaşadıklarıyla farklılaşmayan, bir diğer ifadeyle geçmişle aynı olan, geleceğe ilişkin yaşantılara da kendini kapatan bir tutum göstermektedir. Bütünlük statülerine ilişkin dördüncü ve son statü umutsuzluk statüsüdür (despairing). Bu statüde yenilgi, kafa karışıklığı ve pişmanlık gibi duygular yer almaktadır. Onaylanma, başkalarına bağlılık ya da şefkat gibi duyguları hissetmeyen ve hayattan bir şey beklemeyen bu statüdeki kişiler için kendilerinin ve başkalarının yaşamları önemli görünmemektedir (Marcia ve Josselson, 2013; Marcia, 2014).

Buraya kadar aktarılanlar genel olarak değerlendirildiğinde, Marcia'nın Kimlik Statüleri Kuramına göre psikososyal evrelerdeki statülerin ileri ergenlik ve sonraki evrelerde belirli krizler kapsamında oluşturulduğu görülmektedir. Bu dönemlerdeki kimlik, yakınlık, üretkenlik ve bütünlüğe ilişkin anlatılar geniş bir kuramsal yapıya temel oluşturmaktadır. Her bir dönemde bireyler kendi anlatılarını aktardıkça yeni modeller belirlenmiştir (Marcia, 2014). Bu doğrultuda, bireyin kendi yaşamına ilişkin anlam ve temaların toplamı olan anlatı kimlik yaklaşımına değinmek, bireyin her bir evrede yaşadığı krizi anlamlandırmada etkili olabilir.

Anlatı Kimlik Yaklaşımı

Anlatı kimlik yaklaşımı; McAdams'ın (1985) Erikson'un ego kimliği kavramı ve Murray'nin (1938) bireysel yaşamların incelenmesine yönelik kişisel yaklaşımına ilişkin çalışmasıyla başlamıştır. McAdams (1985) bireylerin deneyimlerine ilişkin kişisel amaç, bütünlük ve anlam geliştirmek amacıyla anlatıları kullanma sürecini incelemiştir (Akt. Kroger, 2015). Anlam arayışında anlatıları vurgulayan felsefi yaklaşımlardan esinlenen Cohler, Freeman ve Polkinghorne gibi psikologlar ise, 1980'lerde kimliğe ilişkin örüntülerin kişisel anlatılarla biçimlendiğini ve sosyal dünyanın anlatı süreçler aracılığıyla anlamlandırıldığını ileri sürmüşlerdir (Hammack, 2015). Bu yönüyle anlatılar, bireyin kimliğini oluşturma sürecinde, deneyimlerini hikayeleriyle bütünlükten yaşama anlam verme çabasından söz etmekte ve bireye hikayeleriyle kendini anlayabilmesinin yanı sıra, başkalarıyla ilişki kurmasına yönelik işlevleri yerine getirmektedir (Waterman, 2015).

Anlatılar, bireyin kendi yaşamından çıkardığı anlam ve temalar kapsamında, ruh sağlığının belirleyicisi olarak işlev görmektedir (Schwartz, Luyckx ve Crocetti, 2015). McAdams, söz konusu anlatıların birey için tutarlılık ve amaç gibi işlevleri sağladığını öne sürerek anlatı kimliği, kişilik kuramı bağlamında ele almıştır. Ayrıca kimliği süreklilik gösteren ve içselleştirilmiş bir yaşam öyküsü olarak tanımlayarak söz konusu yaşam öykülerinin zaman içinde değişip gelişebildiğini öne sürmektedir. Yaşam öykülerinin geçmiş ve gelecekle ilgili anlatıları temsil ettiği göz önüne alındığında, farklı gelişim dönemlerinde farklı süreçlerin baskın olduğu söylenebilir (McAdams ve Pals, 2006). Söz konusu gelişim dönemlerinde yaşam olaylarını tanımlayabilme ve anlam verebilme yeteneği, geçmiş ve şimdi arasında bağ kurabilme yeterliği ve tüm bunları ifade edebilme kapasitesi gelişim dönemlerine göre farklılaşmasına rağmen (Schwartz ve ark., 2015), anlatı kimliğin daha çok, ergenlik ve yetişkinlik yılların arasında bir geçiş dönemi olarak değerlendirilen, beliren yetişkinlikte incelendiği görülmektedir (Syed ve Azmitia, 2008, 2010). Bireyler yakın ilişkilerin, mesleğin ve dünya görüşünün üzerinde yoğunlaştıkları bu dönemde kimliklerini; hayat hikayelerine ilişkin öznel yorumlar, söylemler ya da anlatılarla biçimlendirmektedirler.

İlgili alanyazında söylem, anlatı, yaşam öyküsü ve hayat hikayesi gibi çeşitli kavramlar dikkat çekmektedir. Anlatı kimlik yaklaşımı kapsamında anlatılar; söylemsel kimlik, yaşam öyküsü, otobiyografik düşünme, otobiyografik anlatım yaklaşımı, öyküleyici kimlik gibi farklı şekillerde ifade edilmektedir. Schachter (2015) söylemsel yaklaşım çerçevesinde kimliği; kendiliğinden geliştirilen ve pragmatik amaçlar taşıyan söylemsel ifadelerin yer aldığı bir kavram olarak tanımlamaktadır. Söz konusu söylemlerin dışsal (diğerleri arasında), etkileşimsel (konuşmada) ve içsel (düşüncede) olmak üzere üç şekilde gerçekleştiğini ifade ederek ego-kimlik ve söylemsel-etkileşimsel bakış açılarını bir arada ele alan geniş bir kuramsal yapı öne sürmektedir. Anlatı yaklaşımına ilişkin söylemler, kimlik gelişiminde etkileşimli bakış açısının öncüsü olarak kabul edilmektedir. Bu durumun nedeni ise, kimliğin etkileşimli bir olgu olarak söylemsel eylemlere uygulanma sürecinde ampirik yaklaşımlara başvurusudur (Korobov, 2015).

Habermas ve Köber (2015), anlatı kimlik yaklaşımını, otobiyografik akıl yürütme kapsamında ele almakta ve otobiyografik akıl yürütmenin kimlik araştırmalarında güçlü bir araç olduğunu ifade etmektedirler. Pasupathi (2015) ise kimlik gelişimi üzerinde anlatıların üç şekilde etkili olduğundan söz etmektedir; bu etkiler sırasıyla, ilişki kurma, somutlaşmış anlatım ve sözsüz/örtük temalar'dır. Bu doğrultuda, Freeman (2015), hem Habermas ve Köber'in kimlik gelişiminde otobiyografik akıl yürütmesini hem de Pasupathi'nin üç faktör bakış açısını bütünlükten incelemiştir. Anlatı kimlik yaklaşımında söz konusu iki yaklaşımın kişisel sürekliliğe, yaşama ilişkin rollere ve kimlik gelişimine değindikleri görülmektedir. Bu kapsamda anlatıların, Erikson'un kimlikte belirleyici bir özellik olarak gördüğü süreklilik ve aynılık algısı için de bir temel oluşturduğu söylenebilir (McAdams ve Zapata-Gietl, 2015).

Anlatı kimlik yaklaşımına ilişkin bir diğer özellik, içinde bulunduğu kültürden etkilenmesidir. Kimlik gelişiminin kültürel özelliklerle ilişkili olduğu (Roca ve Oliveira Roca, 2007) ve kültürel çevrenin kimliği etkilediği göz önüne alındığında (Luyckx ve ark., 2008), anlatı kimlik

yaklaşımının sosyal ve kültürel olguları vurgulaması olağan görülmektedir. Anlatı kimlik yaklaşımını benimseyen kültürel ve sosyal psikologlar; William James ve George Herbert Mead'ın öne sürdüğü görüşlerden etkilenmişlerdir. Söz konusu psikologlar, bu süreçte kimliğin kişisel yönünü vurgulayan James ile kimliğin sosyal yönünü vurgulayan Mead'ın bakış açılarını birbirine bağlamaktadır. Bu yönüyle anlatı kimlik yaklaşımı; bireysel biliş, sosyal biliş, sosyal kategorileştirme ve dil ile söylemin gücünü vurgulayan kuramsal görüşlere ilişkin köprü işlevi görmektedir (Hammack, 2015).

Özetle, anlatı kimlik yaklaşımının anlam, amaç, bütünlük ve tutarlılık duygusu sağlayan yaşam öykülerini yapılandırdığı, özellikle ileri ergenlik ve beliren yetişkinlik döneminde yaşam öykülerine ilişkin hikayeleri tamamlama yeterliğine ulaşmayı vurguladığı, alanyazında birbirine yakın ancak farklı kavramlarla birlikte yer aldığı, kültürel özelliklerden etkilendiği ve bireysel ve kolektif düzey arasında bir bağ kurduğu söylenebilir. Ayrıca anlatı kimlik yaklaşımına, diğer kimlik çalışmalarında olduğu gibi, Erikson'un çalışmalarının ve bu çalışmalara dayanan Marcia'nın kimlik statüleri kuramının temel oluşturduğu görülmektedir. Marcia (2014), bireylerle yapmış olduğu görüşmelerde anlatı yaklaşımını kullanarak, hem Erikson'un kimlik gelişimine ilişkin açıklamalarına hem de Erikson'un çalışmalarına dayanan anlatı kimlik yaklaşımına değinmiştir. Ancak Marcia, Erikson'un kimlik gelişimini tam ve doğru olarak yansıtmaması ve kimlik gelişiminde sınıflandırmaya odaklanması yönüyle eleştirilmiştir (Crocetti ve Meeus, 2015). Söz konusu eksikliklerin giderilmesi amacıyla, Bosma ve Meeus araştırma ve içsel yatırım ölçütlerini yeniden gözden geçirmeyi önererek süreç ve statülere odaklanmışlardır (Çok, Morsünbül ve Atak, 2018). Bu kapsamda, Beş Boyutlu Kimlik Biçimlenmesi Modeli ile Üç Boyutlu Kimlik Gelişimi Modeli geliştirilmiştir.

Beş Boyutlu Kimlik Biçimlenmesi Modeli

Schwartz (2001), kimlik statüsüne dayanan modeller kapsamında çift döngülü içsel yatırım oluşturma ve değerlendirme modeli (dual-cycle commitment formation and evaluation model) (Luyckx, Goossens, Soenens ve Beyers, 2006) ile üç boyutlu kimlik gelişimi modelinin (three-factor identity model) (Crocetti ve ark., 2008) en belirgin modeller olduğunu aktarmıştır.

Luyckx ve arkadaşları (2006), Bosma ve Meeus tarafından öne sürülen kuramsal yapı ile Marcia'nın kimlik statülerini bütünleştirmişlerdir. Luyckx ve arkadaşları (2006), çift döngülü modelde; seçeneklerin genişlemesine araştırılması, seçeneklerin derinlemesine araştırılması, içsel yatırım yapma ve içsel yatırımla özdeşleşme şeklinde sıralanan dört boyutun yer aldığını öne sürmüşlerdir. Birey, seçenekleri genişlemesine yaptırdıktan sonra içsel yatırımda bulunmaktadır. Ardından içsel yatırımlar kapsamında derinlemesine seçenekler araştırılır. Bu döngü içsel yatırımlarla özdeşleşmeyle sona erer. İçsel yatırımlar bireyi tatmin etmediği zaman, bu döngüye tekrar başvurulur.

Daha sonra yapılan çalışmalarda, Luyckx ve arkadaşları (2008) seçeneklerin saplantılı araştırılması boyutunu modele dahil ederek Beş Boyutlu Kimlik Biçimlenmesi Modelini oluşturmuşlardır. Üç boyutu araştırma, iki boyutu ise içsel yatırımla ilgili olan bu modelde; ilk

boyutu seçeneklerin genişlemesine araştırılması (exploration in breadth) oluşturmaktadır. Marcia'nın seçeneklerin araştırılması ölçütüne karşılık gelen bu boyutta, içsel yatırımda bulunulmadan önce inanç, amaç ve değerlere ilişkin çeşitli alternatiflerin keşfedilmesi söz konusudur. Seçeneklerin derinlemesine araştırılması (exploration in depth) boyutu, bireyin içsel yatırımlarının kendine uygunluk derecesini belirleme işlevi görmektedir. Lilgendahl'a (2015) göre bu boyut değerlendirici ve yansıtıcı bir kimlik keşfini kapsamaktadır. Seçeneklerin saplantılı araştırılması (ruminative exploration) boyutu, içsel yatırımla sonuçlanmayan ve olumsuz duyguların eşlik ettiği araştırma sürecine saplanma düzeyini ifade etmektedir. Bu durumda birey her iki içsel yatırım boyutunda da yer alamamaktadır. Marcia'nın içsel yatırım ölçütüne karşılık gelen içsel yatırım yapma (commitment making) boyutu, kimliğe ilişkin yaşam alanlarında karar vermeyi ifade etmektedir. İçsel yatırımla özdeşleşme (identification with commitment), bireylerin içsel yatırımlarını özümseme derecelerini ifade eder. Bu boyut, Waterman'ın (2015) en uygun psikolojik işlev olarak kimlik gelişimi modelinde yer alan içsel yatırımın yeniden gözden geçirilmesini (reconsideration of commitment) çağrıştırmaktadır. Bunun nedeni ise, alanyazında içsel yatırımla özdeşleşme anlamına gelen 'identification with commitment' kavramının yanı sıra 'reconsideration of commitment' ifadesinin de yer aldığı çalışmaların (Josselson ve Flum, 2015) yer almasıdır.

Luyckx ve arkadaşları (2008), beş boyutlu kimlik biçimlenmesine ilişkin altı kimlik statüsü tanımlamışlardır. Bunlardan ilk üçü başarılı (tanımlanan beş boyuttan ilk dördü yüksek, beşinci boyut olan seçeneklerin saplantılı araştırılması düşük), ipotekli (içsel yatırıma ilişkin boyutlar yüksek, araştırmaya ilişkin boyutlar düşük), moratoryum (içsel yatırıma ilişkin boyutlar düşük, araştırmaya ilişkin boyutlar yüksek) kimlik statüsüdür. Söz konusu statüler Marcia'nın tanımladığı kimlik statülerine benzemektedir. Beş boyutlu kimlik biçimlenmesi modelinde dağınık kimliğe ilişkin dağılmış dağınık (ilk dört boyut düşük, beşinci boyut olan seçeneklerin saplantılı araştırılması boyutu yüksek) ve kaygısız dağınık (beş kimlik boyutunun tümü düşük) olmak üzere iki statü tanımlanmıştır. Altıncı kimlik statüsü ise, beş kimlik boyutunun tümünün ortalamadan düşük olduğu farklılaşmamış kimlik statüsüdür. Söz konusu statülerin tümü küme-analizi yöntemiyle oluşturulmuştur. Benzer şekilde, Üç Boyutlu Kimlik Gelişim Modeli de bu yöntemle geliştirilmiştir (Schwartz ve ark., 2015).

Üç Boyutlu Kimlik Gelişimi Modeli

Crocetti ve arkadaşlarının (2008) oluşturduğu Üç Boyutlu Kimlik Gelişimi Modeli, beş boyutlu kimlik biçimlenmesi modelinde olduğu gibi, statüleri ve süreci vurgulamaktadır. Bu yönüyle her iki model de temel kimlik statüleriyle kimlik süreçleri arasındaki ilişkiyi ele almasıyla alanyazında oldukça önemli görülmektedir (Schwartz ve ark., 2015).

Marcia'nın kimlik statüleri modelini temel alan üç boyutlu kimlik gelişimi modeli, kimlik gelişiminin seçeneklerin araştırılması yerine, içsel yatırımda bulunmayla başladığını öne sürerek, diğer modellerden farklılık göstermektedir. Bu modelde üç boyut bulunmaktadır (Crocetti ve ark., 2008). İçsel yatırım

(commitment), farklı alternatiflere ilişkin seçimlerin kalıcılığını ifade eder. Derinlemesine araştırma (in-depth exploration), içsel yatırımlara ilişkin daha çok bilgi edinme ve aktif düşünme olarak tanımlanır. İçsel yatırımın yeniden gözden geçirilmesi (reconsideration of commitment), bireylerin içsel yatırımları tatmin edici bulmadıkları zaman farklı arayışlara yönelerek mevcut içsel yatırımların farklı seçeneklerle karşılaştırmasını ve yeniden araştırma sürecine girmesini göstermektedir (Crocetti ve Meeus, 2015).

Crocetti, Rubini, Luyckx ve Meeus (2008), üç boyutlu kimlik gelişimi kapsamında beş kimlik statüsü tanımlamışlardır. Bunlardan ilk üçü başarılı (içsel yatırım ve derinlemesine araştırma boyutları yüksek, içsel yatırımın yeniden gözden geçirilmesi düşük), ipotekli (içsel yatırım ortalamadan biraz yüksek, derinlemesine araştırma ve içsel yatırımın yeniden gözden geçirilmesi boyutları düşük), dağınık (üç kimlik boyutunun tümü düşük) kimlik statüsüdür. Söz konusu statüler Marcia'nın tanımladığı kimlik statülerine benzemektedir. Bu model kapsamında tanımlanan diğer statüler ise, iki farklı türde tanımlanan moratoryum statüleridir. Bunlar moratoryum (içsel yatırım düşük, derinlemesine araştırma ortalamadan üzerinde ve içsel yatırımın yeniden gözden geçirilmesi yüksek) ve arayışta olan moratoryum (üç kimlik boyutunun tümü yüksek) şeklinde sıralanmaktadır. Ayrıca, arayışta olan moratoryum kimlik statüsü, hem olumlu hem de olumsuz özelliklere sahip olması yönünden diğer statülerden farklılaşmaktadır (Morsünbül, Crocetti, Çok ve Meeus, 2016).

Sonuç

Marcia'nın, Erikson'un kuramsal temeli çerçevesinde oluşturmuş olduğu modelinde tanımladığı her bir psikososyal evrede ele alınan statüler ile, bireyin ileri ergenlikten yaşlılığa kadar ne tür krizlerle karşı karşıya geldiğini anlamak oldukça önemlidir. Ancak ilgili alanyazında, her bir evrede bulunan bireylerin anlatıları ve görüşlerine yer verildiği görülse de, bireyin yaşam boyu gelişim sürecinde sahip olduğu statülerin tümü sırasal bir akışta ele alınmamıştır. Bu bağlamda, bireyin uzun bir süreçte sahip olduğu statüler kapsamında ele alındığı boylamsal çalışmaların, psikososyal evrelerdeki statülerin temelini anlaşılmasında büyük katkı sağlayacağı söylenebilir.

Marcia'nın psikososyal evrelerdeki statüleri yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla bireylerin anlatıları doğrultusunda oluşturulduğu, anlatıların kimliğe ilişkin örüntüleri biçimlendirdiği ve yaşama anlam verme sürecinde oldukça etkili olduğu bilinir. Kimliğe ilişkin alanyazında, anlatı kimlik yaklaşımının gittikçe dikkat

çeken bir alan olmasına rağmen, Türkiye'de anlatı kimliğe ilişkin çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Demir, 2007; Demir Kaya, 2019; Ergün, 2020). Bu nedenle anlatı kimliğe ilişkin çalışmaların artması ve özellikle nitel çalışmalarda anlatı kimlik yaklaşımına yer verilmesi oldukça yarar sağlayacaktır. Kimlik biçimlenmesinin kültürel özelliklerle ilişkili olduğu ve kültürel bağlamın kimliği etkilediği, bu doğrultuda anlatı kimlik yaklaşımının da kültürel ve sosyal öğelere vurgu yaptığı bilinmektedir. Anlatı kimlik yaklaşımı üzerinde kültürün etkisinin daha ayrıntılı incelenmesi amacıyla, farklı kültürel değerlere sahip bireylerin yer aldığı karşılaştırmalı çalışmaların yapılması, bu duruma ilişkin daha fazla bilgiye sahip olmamızı sağlayabilir.

Marcia'nın kimlik statüleri kuramını temel alan ve son yıllarda statülere ek olarak kimlik gelişiminde sürece odaklanan modeller doğrultusunda, kimliğin dinamik bir yapıya sahip olduğu ve süreç temelli ele alınabileceği dikkat çektiğinden, kimlik biçimlenmesine ilişkin araştırmalar yalnızca ergenlik döneminde bulunan bireylerle değil, beliren yetişkinler ya da genç yetişkinlerle de gerçekleştirilebilir.

Son olarak güncel alanyazın doğrultusunda, psikososyal evrelerin ve kimlik çalışmalarının ayrıntılı ele alınması bireyin yaşam dönemlerinden daha fazla doyum almasını sağlayacaktır.

Beyanname

Etik Onayı ve Katılım Onayı

Uygulanamaz.

Yayın İznı

Uygulanamaz.

Veri ve Materyallerin Mevcudiyeti

Uygulanamaz.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Finansman

Uygulanamaz.

Yazar Katkıları

FÇ, kimliğe ilişkin güncel alanyazını sunarak beş boyutlu kimlik biçimlenmesi modeli ile üç boyutlu kimlik gelişimi modeline katkıları sunmuştur. Ayrıca makalenin genelinde, gerekli geribildirimleri sunarak, çalışmanın oluşturulmasında büyük katkı sağlamıştır. MDK ise, Marcia'nın psikososyal gelişim kuramını, kimliğin yanı sıra diğer statüler bağlamında incelemiş ve anlatı kimlikle ilişkisini araştırmıştır. Tüm yazarlar makalenin son halini okumuş ve onaylamıştır.

Teşekkürler

Uygulanamaz.

Kaynaklar

Adams, G. R., & Gullotta T. P. (1989). Adolescent life experiences. New York: Brooks Cole Publishing Company.

Bosma, H. A., & Kunnen, E. S. (2001). Determinants and mechanisms in ego identity development: A review and synthesis. *Developmental Review*, 21, 39–66.

Crocetti, E., & Meeus, W. (2015). The identity statuses: Strengths of a person-centered approach. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 97–114). New York, NY: Oxford University Press.

Crocetti, E., Rubini, M., Luyckx, K., & Meeus, W. (2008). Identity formation in early and middle

- adolescents from various ethnic groups: From three dimensions to five statuses. *Journal Youth Adolescents*, 37, 983-996.
- Crocetti, E., Rubini, M., & Meeus, W. (2008). Capturing the dynamics of identity formation in various ethnic groups: Development and validation of a three-dimensional model. *Journal of Adolescence*, 31, 207-222.
- Çok, F., Morsünbül, Ü., & Atak, H. (2018). Yetişkinliğe geçiş ve kimlik. T. Bildik (Ed.), *Ergenlik dönemi ve ruhsal bozukluklar içinde* (s. 27-33). *Türkiye Klinikleri*.
- Demir, İ. (2007). Gençlerin kimlik yapıları: Farklı yerellikler ekseninde nitel bir inceleme. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, İ. (2009). Gençlerin kimlik statülerinin kültürel karşılaştırması: İstanbul-Nusaybin örneği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 16(3), 129-136.
- Demir Kaya, M. (2019). Genç kadınlarda kendini susturma ve toplumsal cinsiyet rollerinin kimlik işlevleri üzerindeki etkisi. Doktora Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ergün, N. (2020). Kimlik Gelişimi: Anlatı Kimliği ve Kuşaklararası Anlatı Kimliği. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(4), 455-475.
- Erikson, E. H. (1994). *Identity, youth and crisis*. New York: Norton. (Reprinted from *Identity, youth and crisis*, 1968, New York: Norton)
- Erikson, E. H., Erikson, J. M., & Kivnick, H. Q. (1986). Vital involvement in old age. New York, NY: W. W. Norton.
- Freeman, M. (2015). Discerning oneself: A plea for the whole. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 182-191). New York, NY: Oxford University Press.
- Goossens, L. (2001). Global versus domain-specific in identity research: A comparison of two self-report measures, *Journal of Adolescence*, 24, 681-689.
- Habermas, T., & Köber, C. (2015). Autobiographical reasoning is constitutive for narrative identity: The role of the life story for personal continuity. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 149-165). New York, NY: Oxford University Press.
- Hammack, P. L. (2015). Theoretical foundations of identity. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 11-30). New York, NY: Oxford University Press.
- Josselson, R., & Flum, H. (2015). Identity status: On redefining the people. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 132-146). New York, NY: Oxford University Press.
- Korobov, N. (2015). Identities as an interactional process. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 210-227). New York, NY: Oxford University Press.
- Kroger, J. (2015). Identity development through adulthood: The move toward "Wholeness". In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 65-80). New York, NY: Oxford University Press.
- Kroger, J., Martinussen, M., & Marcia, J. E. (2010). Developmental patterns of identity status change: A meta-analysis. *Journal of Adolescence*, 33, 683-698.
- Lilgendahl, J. P. (2015). The dynamic role of identity processes in personality development: Theories, patterns, and new directions. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 490-507). New York, NY: Oxford University Press.
- Luyckx, K., Goossens, L., Soenens, B., & Beyers, W. (2006). Unpacking commitment and exploration: Preliminary validation of an integrative model of late adolescent identity formation. *Journal of Adolescence*, 29, 361-378.
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Berzonsky, M. D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smits, I., & Goossens, L. (2008). Capturing ruminative exploration: Extending the four-dimensional model of identity formation in late adolescence. *Journal of Research in Personality*, 42, 58-82.
- Marcia, J. E. (1989). Identity and intervention. *Journal of Adolescence*, 12(4), 401-410.
- Marcia, J. E. (1993). The relational roots of identity. In J. Kroger (Ed.), *Discussions on ego identity*. Hillsdale, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Marcia, J. E. (2002). Identity and psychosocial development in adulthood. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 2(1), 7-28.
- Marcia, J. E. (2014). From industry to integrity. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 14, 165-176.
- Marcia, J. E., & Josselson, R. (2013). Eriksonian personality research and its implications for psychotherapy. *Journal of Personality*, 81(6), 617-629.
- Marcia, J. E., Waterman, A. S., Matteson, D. R., Archer, S. A., & Orlofsky, J. S. (2011). *Ego identity: A handbook for psychosocial research*. New York, NY: Springer-Verlag. (Original work published 1993).
- McAdams, D. P., & Pals, J. L. (2006). A new Big Five: Fundamental principles for an integrative science of personality. *American Psychologist*, 61, 204-217.
- McAdams, D. P., & Zapata-Gietl, C. (2015). Three strands of identity development across the human life course: Reading Erik Erikson in full. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 81-94). New York, NY: Oxford University Press.
- McLean, K. C., & Pratt, M. W. (2006). Life's little (and big) lessons: Identity statuses and meaning-making in the turning point narratives of emerging adults. *Developmental Psychology*, 42, 714-722.
- McLean, K. C., Shucard, H., & Syed, M. (2017). Applying the master narrative framework to gender identity development in emerging adulthood. *Emerging Adulthood*, 5(2), 93-105.

- McLean, K. C., & Syed, M. (2017). Narrative identity. In S. Hupp & J. Jewll (Eds.), *Encyclopedia of Child and Adolescent Development*. Wiley-Blackwell.
- Morsünbül, Ü. (2013). Ergenlikte kimlik statüleri ve risk alma arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 12(2), 347-355.
- Morsunbul, U., Crocetti, E., Cok, F., & Meeus, W. (2016). Identity statuses and psychosocial functioning in Turkish youth: A person-centered approach. *Journal of Adolescence*, 47, 145-155.
- Morsünbül, Ü., & Çok, F. (2013). Kimlik gelişiminde yeni bir boyut: Seçeneklerin saplantılı araştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(40).
- Özdikmenli Demir, G. (2009). Üniversite öğrencilerinin kimlik gelişiminde sosyal ve kimlik sermayelerinin rolü. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Pasupathi, M. (2015). Autobiographical reasoning and my discontent: Alternative paths from narrative to identity. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 166-181). New York, NY: Oxford University Press.
- Roca, Z., & Oliveira Roca, M. N. (2007). Affirmation of territorial identity: A development policy issue. *Land Use Policy*, 24(2), 434-442.
- Schachter, E. P. (2015). Integrating internal, interactional, and external perspectives: Identity process as the formulation of accountable claims regarding selves. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 228-245). New York, NY: Oxford University Press.
- Schwartz, S. J. (2001). The evolution of Eriksonian and neo-Eriksonian identity theory and research: A review and integration. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 1, 7-58.
- Schwartz, S. J., Luyckx, K., & Crocetti, E. (2015). What have we learned since Schwartz (2001)? A reappraisal of the field of identity development. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 539-561). New York, NY: Oxford University Press.
- Singer, J. A., & Kasmark, A. M. (2015). A translational research approach to narrative identity in psychotherapy. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 355-368). New York, NY: Oxford University Press.
- Stephen, J., Fraser, E., & Marcia, J. E. (1992). Lifespan identity development: Variables related to Moratorium-Achievement (MAMA) cycles. *Journal of Adolescence*, 15, 283-300.
- Syed, M., & Azmitia, M. (2008). A narrative approach to ethnic identity in emerging adulthood: Bringing life to the identity status model. *Developmental Psychology*, 44(4), 1012-1027.
- Syed, M., & Azmitia, M. (2010). Narrative and ethnic identity exploration: A longitudinal account of emerging adults' ethnicity-related experiences. *Developmental Psychology*, 46(1), 208-219.
- Uzman E. (2002). Sosyal destek düzeyleri farklı üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre kimlik statüleri (Doktora Tezi). Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- Waterman, A. S. (2015). What does it mean to engage in identity exploration and to hold identity commitments? A methodological critique of multidimensional measures for the study of identity processes. *An International Journal of Theory and Research*, 15(4), 309-349.

INSTRUCTION FOR AUTHORS

GENERAL INFORMATION

Aims and Scope:

The aim of the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology, Cyprus, Turkey and in the world, mainly Psychiatry and Psychology, to provide the scientific level of theoretical knowledge and clinical experience to create and promote a forum. In the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology, original research articles, review articles, case reports, letters / debates, books and dissertations will be published. The Turkish Cypriot Journal of Psychiatry and Psychology, whose short name is Cyp Turk J of Psychiatry and Psychol, is published both in print (ISSN: 1302-7840) and online (E-ISSN: 2667-8225).

Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology recommends that authors follow the Recommendations for the conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals formulated by the International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE).

Link: <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

Publication Frequency:

The journal is published 4 issues per year, in March, June, September and December.

Manuscripts are published after review of the editorial board and at least two reviewers, and after making necessary corrections.

Publication Language:

The language of the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology is Turkish and English. Articles published in full text in Turkish also contain the English title, abstract and keywords. Again, Articles Published in English contain Turkish title, abstract and keywords.

It is a policy that the Editorial Board attaches importance to the writing and grammar rules of the articles. It is expected that the articles should be written in an understandable, clear, and plain language in accordance with grammar, spelling rules and field writing.

Articles accepted for publication by the Editorial Board are read by language (Turkish, English) editors. During the evaluation process of the articles, the editorial board, referees, or language editors may suggest corrections regarding the writing of the article. It is the authors' responsibility to make these corrections. Authors seeking assistance with English language editing, translation, or figure and manuscript formatting to fit the journal's specifications should consider using Cyprus Mental Health Institute Language Services. Visit Cyprus Mental Health Institute Language Services on ruhsagligienstitusu.com.

Open Access Policy:

Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology is an open access, double-blind peer-reviewed journal. Each article accepted by peer review is made freely available online immediately upon publication, is published under a Creative Commons license and will be hosted online in perpetuity. There is no charge for submitting a paper to the journal.

The Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology is published with the policy of transparency, open access and sharing of information in publishing. The Journal supports the Budapest Open Access Initiative. For this purpose, the open access policies available at <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/boai-10-translations/turkish-translation> are adopted by the Editorial Board of the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology. In addition, articles published in the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology within the scope of open access policies are licensed under "Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License" (<https://dergipark.org.tr/en/pub/ktppdergisi/archive>).

Journal Content:

At the stage of submission, the application letter, title, authors and institutions, contact address, Turkish abstract and the title and summary of the manuscript should be written at the relevant stages.

Turkish abstract should be added to the works written in English. In the main text of the manuscript it will be used as follows: Introduction, Materials and Methods, Results, Discussion, Acknowledgments, References, Tables and Figures.

Manuscripts must not have been previously published or sent to another journal for publication.

Article Types:

The Journal accepts the following paper types for publication:

a)Original Articles: These should only include original findings from high-quality planned research studies such as experimental designs, outcome studies, case-control series, surveys with high response rates, randomized controlled trials, intervention studies, studies of screening and diagnostic tests, and cost-effectiveness analyses.

b)Review articles: These are systematic and critical assessments of the literature.

c)Viewpoints: These should be experience-based views and opinions on debatable or controversial issues that affect the profession. The author should have sufficient, credible experience on the subject.

d)Practical Psychotherapy: Manuscripts describing the use of psychotherapy in a single case or a series of cases can be submitted to this section. We are mainly looking for articles that describe the practicalities in conducting psychotherapy, the hurdles faced, how they were overcome, etc.

e)Case Series: More than one new, interesting, and rare cases belonging to a particular diagnosis/clinical feature/treatment can be reported in this section.

f)Commentaries: These should address important topics and may be linked to multiple or a specific article recently published in Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology.

g) Letter to the Editor: In this section, the authors publish their short observations on the mental health field.

Authorship:

The Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology follows the requirements for authorship recommended by the International Medical Journal Editors Committee. Articles should be submitted for evaluation only after approval by all contributing authors. During the article submission phase, the Author Form must be sent together. Submitters should carefully check that all contributors to the article are considered contributing authors.

The list of authors should include anyone who can legally claim authorship. Accordingly, each author must meet all the following criteria:

Substantial contributions to the conception or design of the work; or the acquisition, analysis, or interpretation of data for the work; AND

Drafting the work or revising it critically for important intellectual content; AND

Final approval of the version to be published; AND

Agreement to be accountable for all aspects of the work in ensuring that questions related to the accuracy or integrity of any part of the work are appropriately investigated and

Those who do not meet the above 4 criteria should be named in the Acknowledgements.

The terms set forth herein have been arranged in accordance with the guidelines of the Journal Editors (ICMJE). For further details please see:

<http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/defining-the-role-of-authors-and-contributors.html>

Copyright Transfer Form:

Authors have to transfer the copyrights of their articles to the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology at the time of article application. For this, the "Copyright Transfer Form" is filled and the publication rights of the articles are transferred to the journal. All authors sign the form, scan it in the browser and electronically upload it to the TÜBİTAK ULAKBİM DERGİPARK system (<https://dergipark.org.tr/en/pub/ktppdergisi>) with the article. The Editorial Board of the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology is authorized to publish the article.

In addition, the authors reserve the right to use the article free of charge in their lectures, presentations and book works other than copyright, the right to reproduce the article for their own purposes provided that they do not sell, and the right to distribute by mail

or electronically. In addition, the author can use any part of the article in another publication, if it is sent to the Journal (citation). The articles of the authors who do not upload the Copyright Transfer Form to the system with article application are not processed. Copyright transfer applies only to articles published in the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology. Please ensure that a 'Declaration of Conflicting Interests' statement is included at the end of your manuscript, after any acknowledgements and prior to the references. If no conflict exists, please state that 'The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest'.

For guidance on conflict of interest statements, please see the ICMJE recommendations.

<http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/author-responsibilities-conflicts-of-interest.html#two>

Please make sure that this statement is not included in the main manuscript but in the Title page.

For accepted manuscripts, the authors are deemed to have accepted the correctness by the editor-in-chief.

In case of studies presented previously in a congress / symposium, this should be stated as a footnote.

Financing:

The Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology requires all authors to state their funds consistently under a separate heading. In the absence of funding, the acknowledgment should include the following statements after and before the resources section: "This research has not received a private grant from any funding institution in the public, commercial or non-profit sectors."

Statement of Conflict of Interests:

The policy of the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology is that all authors indicate conflict of interests in their articles. If there is no conflict, please use the phrase 'Author (s) declares no conflict of interest'. Please refer to the ICMJE recommendations for guidance on conflict of interest statements.

<http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/author-responsibilities-conflicts-of-interest.html#two>

All applications must be accompanied by the ICMJE Conflict of Interest Forms.

Ethics Committee:

Local ethics committee approval should be obtained for researches. In the manuscripts that report the results of the experimental studies, there should be a sentence indicating that the informed consent of the volunteer or the patients were taken after all the procedure(s) is fully described. In the case of such a study, the authors must accept internationally recognized guidelines and Turkish provisions of the regulations and also send the approval of the Ethics Committee from the institution. Studies on animals should be made clear of what has been done to prevent pain and discomfort.

Medical research involving human subjects must be conducted according to the World Medical Association Declaration of Helsinki.

<https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>

Submitted manuscripts should conform to the ICMJE Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals.

<http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

All papers reporting animal and/or human studies must state in the methods section that the relevant Ethics Committee or Institutional Review Board provided (or waived) approval.

All submissions must be accompanied by a title page.

Write the manuscript title.

Provide the full name and institution of the review committee, in addition to the approval number.

Include a statement to the editor that the paper being submitted has not been published, simultaneously submitted, or already accepted for publication elsewhere.

Include a statement that the manuscript has been read and approved by all the authors, that the requirements for authorship as stated earlier in this document have been met, and that each author believes that the manuscript represents honest work.

The author must declare that the manuscript, to the best of the author's knowledge, does not infringe upon any copyright or property right of any third party.

Information on informed consent to report individual cases or case series should be included in the manuscript text. A statement is required regarding whether written informed consent for patient information and images to be published was provided by the patient(s) or a legally authorized representative. Please do not submit the patient's actual written informed consent with your article, as this in itself breaches the patient's confidentiality. The Journal requests that you confirm to us, in writing, that you have obtained written informed consent, but the written consent itself should be held by the authors/investigators themselves, for example, in a patient's hospital record. The confirmatory letter may be uploaded with your submission as a separate file.

Please also refer to the ICMJE Recommendations for the Protection of Research Participants.

<http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/protection-of-research-participants.html>

All research involving animals submitted for publication must be approved by an ethics committee with oversight of the facility in which the studies were conducted. The journal has adopted the Consensus Author Guidelines on Animal Ethics and Welfare for Veterinary Journals published by the International Association of Veterinary Editors.

<http://www.veteditors.org/consensus-author-guidelines-on-animal-ethics-and-welfare-for-editors/>

Clinical Studies:

The Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology complies with the requirement of the ICMJE that clinical trials are recorded in a WHO approved public trials registry as an evaluation condition for publication at or before the initial patient registration. At the end of the abstract, the trial registration name and URL and registration number should be included.

Reporting Guidelines:

Relevant EQUATOR Network reporting guidelines should be followed depending on the type of study. For example, all randomized controlled trials submitted for publication must include a complete CONSORT flowchart as figure. Systematic reviews and meta-analyses should be arranged according to the completed PRISMA flowchart. The EQUATOR wizard can help you determine the appropriate grid.

Other resources can be found in NLM's Research Reporting Guidelines and Initiatives.

Research Data:

As the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology, we believe that the clarity, transparency and reproducibility of the research should be facilitated. Regarding the subject, we encourage authors to share their research data in an appropriate public repository subject to ethical considerations and to include a data accessibility statement in their article files.

ARTICLE WRITING RULES AND FEATURES

General Information:

The language of the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology is Turkish and English. Manuscripts should be written in a clear, fluent, simple language and long narratives should be avoided. Turkish equivalents of foreign words and abbreviations must be fully written in parenthesis where they crossed. Generic names of drugs should be used. Footnotes should not be used.

The names of the authors should be placed at the bottom right of one line of the article title and the title, institution, address, telephone, e-mail address should be given with the asterisk (*). Authors / text-specific terminology and / or abbreviations should be explained in footnotes. The author (s) must be the person (s) who makes the work and writes directly.

If the research has received financial support from an organization or has been presented in a congress, it should be placed on the last word of the title of the manuscript (*) and should be indicated as a bottom note.

Articles are on one side of A4 paper size, 2.5 cm on all sides. It should be written with "Times New Roman" font with 12 pt and one and a half line spacing. The Turkish title should not exceed 19 words. Subheadings must be preceded by line spacing, no space between paragraphs and no paragraph indented.

Footnotes should be used to provide additional information, not for source representation, should be numbered on the page, written in 10 pt and 1 line spacing and justified. The page numbers must also be placed at the bottom with 11 pt.

Accepted articles are published in order.

Preparation of articles:

Title page:

The Turkish and English title of the article should not exceed 19 words. Abbreviations should not be used in the title. In the article, only the names and surnames of the authors who directly contributed to the study, their titles, and the institutions they work for should be written clearly. Funds and organizations supporting the study should be specified on the title page.

Contact information of the author to be contacted should be written at the bottom of the title page (Author's name, surname, full address, postal code, telephone number, fax number and e-mail address should be written).

Abstracts:

Abstracts should be written in Turkish and English and should contain a maximum of 250 words. The abstract should be organized according to purpose-method-results-discussion sections. Turkish and English key words (3-8) for the article should be given right after the abstracts. English keywords should be given in accordance with "Medical Subject Headings (MESH)" (<http://www.nlm.nih.gov/mesh/MBrowser.html>). Turkish keywords should be in accordance with Turkey Science Terms (TBT) (<http://www.bilimterimleri.com>). Using abbreviations in abstracts should be avoided as much as possible. When abbreviations must be used, they should be used after they are defined in parentheses at the first mention.

Research articles: After the abstract, the subtitles of introduction-method and materials-results-discussion-resources should be included, the latest information on the subject should be included, the method should be written clearly, the validity and reliability studies of the measurement tools used and the tests used for evaluation, standard deviation, test values must be specified. In the discussion, the clinical and theoretical benefits of the results, application areas, and innovations should be emphasized. Articles should not exceed 3500 words. The article should contain a maximum of 6 tables or figures. Care should be taken that the number of references does not exceed 50 resources.

Review articles: The purpose, the method used, the sources used, the results obtained should be stated. Articles should not exceed 3500 words. The article should contain a maximum of 6 tables or figures. Care should be taken that the number of references does not exceed 50 resources.

Case reports: Case reports should include introduction, description of the cases, discussion and references sections. The article should not exceed 3000 words. It should be noted that the number of references for typical or rare cases that are found useful in terms of clinical or theoretical education should not exceed 30 references. The number of tables or figures should not exceed 2.

Perspectives: In these articles, experience-based opinions on controversial or controversial issues affecting the profession should be discussed with the introduction of the literature. The article should not exceed 2500 words. Number of Resources should not exceed 20. The number of tables or figures should not be more than 2.

Practical Psychotherapy: In these articles, the introduction and information about psychotherapy application should be discussed in the light of the literature. The article should not exceed 2500 words. Number of Resources should not exceed 20. The number of tables or figures should not be more than 2.

Comments: The features of the article discussed with the introduction should be discussed in the light of the literature. The article should not exceed 2500 words. Number of Resources should not exceed 20. The number of tables or figures should not be more than 2.

Letter: Opinions in which a discussion forum can be formed on various issues in the journal are included in the letter section. The article should not exceed 500 words.

Translation, book and thesis presentation: Translation, book and thesis introductions should be short, an original copy of the translation texts and thesis should be sent. The article should not exceed 500 words.

Thank letter: The letter of acknowledgment can be added to the individuals who contributed or to the funds and organizations supporting the study, if any.

Resources: In-article citations and bibliography in the journal should be shown according to the international APA format. For detailed information, see the Resources section on the website.

Reference in Text:

References should be written in parentheses in the text by including the surnames and publication date of the manuscripts. If more than one source is to be shown, the (;) sign must be used between the references. References should be sorted alphabetically.

Single author References;

(Akyolcu, 2007)

References with two authors;

(Saymer and Demirci, 2007, p. 72)

References with three, four and five authors;

For the first use in the text: (Ailen, Ciambune and Welch 2000, pp. 12 .13) In repeated use within the text: (Ailen et al., 2000).

References with six and more authors;

(Çavdar et al., 2003)

References in References Section

All references should be given in a separate section at the end of the text in alphabetical order.

Examples of literature writing are given below.

Book

a) Book Example

Onur, B. (1997). *Developmental Psychology*, Ankara: İmge Kitapevi.

b) Translation of Books

Schuckit MA. (1993). *Alcohol and Substance Abuse*. K Kamberoglu (trans.), Izmir: Kanyilmaz Matbaasi.

c) Multi Writer Turkish Book

Tonta, Y., Bitirim, Y. and Sever, H. (2002). *Performance evaluation in Turkish search engines*. Ankara: Total Informatics.

d) English Book

Kamien R., & amp; Kamien, A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

e) Section in English Book

Bassett, C. (2006). *Cultural studies*. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220 Bir237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

f) Section in Turkish Book

Erkmen, T. (2012). *Organizational culture: Functions, elements, the importance of business management and leadership*. M. Zencirkiran (Ed.), *In the book of Organizational Sociology* (pp. 233an263). Bursa: Dora Edition Publication.

Article

a) Article

Mutlu, B. and Savaşer, S. (2007). *Causes of stress in parents in the intensive care unit after surgery and attempts to reduce*. *Istanbul University Florence Nightingale Nursing Journal*, 15 (60), 179ing182.

b) More Than Seven Writers in Article

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). *Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults*. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087 *Medicine2096*. <http://dx.doi.org/10.1056/nejmoa1501184>

Thesis, Presentation, Paper

a) Thesis

Yellow, E. (2008). *Cultural identity and policy: Interculturalism in Mardin*. (Unpublished PhD Thesis). Ankara University Institute of Social Sciences, Ankara.

b) Congress Presentation

Çepni, S., Bacanak, A. and Özsevgeç, T. (2001, June). *The relation of science teacher candidates attitudes towards science branches and their success in science branches*. Paper presented at the X. National Educational Sciences Congress, Abant İzzet Baysal University, Bolu

Tables and Figures:

Tables should be written on a separate page with single spacing. Each table should have a number and descriptive information on top. If abbreviations are included in the table, the expansions of these abbreviations should be placed under the table in the form of subtitles and in alphabetical order.

When using previously printed or electronically published tables, written permission must be obtained from both the author and the publisher, and this must be sent to the editor of the journal by fax or mail.

Transverse and longitudinal lines should not be used in the table, only straight lines should be drawn at the top and bottom.

The visuals and note examples in the articles should be numbered as Figure / Table 1.... with their short explanations centered. All images should be sent separately in JPG format with a minimum resolution of 300 dpi in order to avoid resolution problems in printing. Placements in the text can be changed according to the page layout when necessary.

Tables, graphics, figures and photographs should not be more than six, they should be placed on a separate page and their place in the text should be specified. Periods should not be used in arabic numbers and decimals.

Article Submission:

Article submissions are through the magazine park system and are given below;

Link: <https://dergipark.org.tr/tr/>

THE BLIND REVIEW AND EVALUATION PROCESS

Blind refereeing is a method applied for publishing scientific publications with the highest quality. This method forms the basis of the objective evaluation process of scientific studies and is preferred by many scientific journals. All studies submitted to the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology are evaluated by blinding according to the following stages.

Blind Arbitration Type:

The Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology uses the double blind method in the evaluation process of all studies. In the double blind method, the identities of the authors and referees of the studies are hidden.

Initial Evaluation Process:

Studies submitted to the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology are first evaluated by the editors. At this stage, studies that do not comply with the purpose and scope of the journal, are weak in terms of language and expression rules in Turkish and English, contain scientific critical errors, have no original value and do not meet the publication policies are rejected. Authors of rejected studies are informed within one month at the latest from the date of submission. Studies that are deemed appropriate are sent to a field editor for the field of interest for pre-evaluation.

Pre-Evaluation Process:

In the pre-evaluation process, field editors examine the introduction and literature, method, findings, conclusion, evaluation and discussion sections of the studies in detail in terms of journal publishing policies and scope and originality. Studies deemed unsuitable as a result of this review are returned within four weeks at the latest with the field editor's evaluation report. Studies found appropriate are taken into the refereeing process.

Refereeing Process:

Studies are refereed according to their content and expertise of the referees. The editor of the field who examines the study suggests at least two referees from the referee pool of the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology, or may suggest new referees suitable for the field of study. The referee suggestions from the field editor are evaluated by the editors and the studies are forwarded to the referees by the editors. Referees must guarantee that they will not share any process and document about the work they evaluate.

Referee Reports:

Referee evaluations are generally; It is based on originality, method used, compliance with ethical rules, consistent presentation of findings and results, and review of the literature. This review is based on the following factors: Introduction and literature: the evaluation report includes the presentation and aims of the problem in the study, the importance of the subject, the scope of the literature on the subject, its currency and the originality of the study.

Method: The evaluation report includes information on the suitability of the method used, the selection and characteristics of the research group, validity and reliability, as well as an opinion on the data collection and analysis process

Findings: The evaluation report includes opinions on the presentation of the findings obtained within the framework of the method, the accuracy of the analysis methods, the consistency of

the findings reached with the aims of the research, the presentation of the tables, figures and visuals needed, and the conceptual evaluation of the tests used.

Evaluation and discussion: the evaluation report includes discussion of the topic based on the findings, compliance with the research question (s) and hypothesis (s), generalizability and applicability.

Conclusion and suggestions: the evaluation report includes a contribution to the literature, an opinion on suggestions for future studies and applications in the field.

Style and expression: the evaluation report includes the opinion about the content of the study title, the use of Turkish in accordance with the rules, the submission and references to the language of the full text in accordance with the examples under the journal publication principles.

General evaluation: the evaluation report includes an opinion about the originality of the study as a whole, and its contribution to the literature and practices in the field.

During the evaluation process, the referees are not expected to make adjustments according to the typographical features of the study.

Referee Evaluation Process:

The time given to the referees for the referee evaluation process is 3 weeks. Correction suggestions from referees or expert editorial board members must be completed by the authors within 3 weeks. Referees can examine the revisions of a work and decide whether it is appropriate or, if necessary, request corrections more than once.

Evaluation Result:

Comments from referees are reviewed by the field editor within two (2) weeks at the latest. As a result of this review, the editor of the field transmits its final decision regarding the study to the editors.

Editorial Board Decision:

Editors prepare editorial board opinions on the study based on the opinions of the field editor and referees. The opinions prepared are forwarded to the author (s) by the editor together with the field editor and referee recommendations within 1 week at the latest. In this process, the works that are given negative opinions are returned without requesting a plagiarism check. The final decision is made according to the results of the plagiarism audit reports for the studies with positive opinions.

Publication Evaluation Process:

It is envisaged that the publication evaluation process of the studies submitted to the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology will be completed within approximately 3 months. However, the period between the date when the referees or editors request a correction from the author (s) and the date when the author (s) complete the corrections are not included in this 3-month period.

Citation and Reference Control:

According to the publication ethics of the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology, it is mandatory to cite the articles accurately and completely. Authors must ensure that they have written entirely original works and that if authors have used the works and / or words of others, it is properly quoted or quoted. This audit is done first by the referees during the evaluation and then by the editors according to the result of the similarity-plagiarism (iThenticate) program. All works plagiarism report is also checked over intihal.net.

Early View and Publishing of the Article:

The articles that are edited in the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology are published in electronic media under the title of "Early View" by giving a Digital Object Identifier (DOI). Minor adjustments can be made, if necessary, while early view articles are published in the journal. Articles in early view are published in volumes and numbers determined by the Editorial Board, by removing the "EARLY VIEW" watermark on it. After the electronic journal is published, the printed version of the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology, which includes the same articles, is also published in the same month.

Archiving:

The data and full texts of the articles published in the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology are published as .pdf on the server of TÜBİTAK ULAKBİM DERGİPARK.

OCLC WorldCat and EBSCOhost digital archiving (<https://dergipark.org.tr/en/pub/ktppdergisi/archive>), (<https://www.worldcat.org/>) stored and archived in a closed way. (LOCKSS; <https://dergipark.org.tr/en/pub/ktppdergisi/lockss-manifest>).

EASE Statement on Quality Standards

The European Association of Science Editors encourages all editors to ensure that reports of research on COVID-19 meet required standards and comply with agreed guidelines, and that any limitations are clearly stated. Members of EASE have noted poor standards of reporting in many studies related to the COVID-19 pandemic. Medical and public health measures to treat infected patients and to limit the spread of the coronavirus have to be based on high quality evidence if they are to succeed. EASE urges all involved in collecting and publishing data related to the pandemic to adhere to ethical guidelines, and to follow standard reporting guidelines (see www.equator-network.org), for example CONSORT for clinical trials and STROBE for epidemiological studies. Demographic data should include age and sex of all individuals and follow the SAGER guidelines to ensure that data on sex and gender are fully and correctly reported. We encourage full and open sharing of data where possible.

We recognise that in times of crisis it may not always be possible to obtain all required data, and that reporting may – of necessity – be curtailed. To avoid misinterpretation, but also to facilitate the rapid sharing of information, we encourage editors to ensure that authors include a statement of limitations on their research. This will inform readers and strengthen the usefulness of any published research.

In addition, whilst always advocating high language standards, we acknowledge that to facilitate rapid dissemination of important research it may be necessary to limit editorial involvement to ensuring that the published research is understandable, and not to enforce stringent language requirements on authors.

The relevant statement can be found at the website <https://ease.org.uk/publications/ease-statements-resources/ease-statement-on-quality-standards/>.

YAZARLARA BİLGİLER

GENEL BİLGİLER

Amaçlar ve Kapsam:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nin amacı, Kıbrıs Türkiye ve Dünya'da Psikiyatri ve Psikoloji başta olmak üzere kuramsal bilgileri ve klinik deneyimleri bilimsel düzeyde sunmak, yayımlaştırmak bir forum oluşturmaktır. Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nde Psikiyatri ve Psikoloji ile ilgili alanlardaki araştırma, gözden geçirme/ derleme, olgu sunumu, eğitimde/ uygulamada ve psikiyatride yeni ufuklar açacak özgün yazılar/görüşler, çeviri yazılar, mektup/tartışma, kitap ve tez tanıtımı yayımlanır. Kısa Adı KTRP Dergisi olan Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi hem basılı (ISSN: 1302-7840) hem de online (E-ISSN: 2667-8225) olarak yayımlanmaktadır. Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, yazarların International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE) tarafından formüle edilen Tıbbi Dergilerde Bilimsel Çalışmanın Yürütülmesi, Raporlanması, Düzenlenmesi ve Yayınlanması için Önerilere uymalarını önermektedir. Link: <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

Yayın Sıklığı:

Dergi Mart, Haziran, Eylül ve Aralık olmak üzere üç ayda bir, dört sayı olarak yayımlanır. Dergiye gönderilen yazılar yayın kurulu ve en az iki danışmanın incelemesinden ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra yayımlanır.

Yayın Dili:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nin yayın dili Türkçe ve İngilizce'dir. Türkçe tam metin yayımlanan makalelerde İngilizce başlık, öz ve anahtar sözcükler de yer alır. Yine İngilizce Yayınlanan Makalelerde Türkçe başlık, öz ve anahtar sözcükler yer alır.. Makalelerin yazımı ve dil bilgisi kurallarına uygun olması, Editörleri Kurulunun önem verdiği bir politikadır. Makalelerin dil bilgisi, yazım kuralları ve alan yazına uygun, anlaşılır, açık ve yalın bir dil ile yazılması beklenir. Editörler Kurulu'nca yayına kabul edilen makaleler, dil (Türkçe, İngilizce) editörlerince okunur. Yazarlara, makalelerin değerlendirme sürecinde editörler kurulu, hakemler ya da dil editörlerince makalenin yazımına ilişkin düzeltmeler önerilebilir. Bu düzeltmelerin yapılması, yazarların sorumluluğundadır. Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi herhangi bir çeviri hizmeti vermemektedir. Derginin beklentilerine uyması için İngilizce düzenleme, çeviri veya şekil ve makale biçimlendirme konusunda yardım arayan yazarlar, Kıbrıs Ruh Sağlığı Enstitüsü Dil Hizmetlerini kullanmayı düşünebilirler. Kıbrıs Ruh Sağlığı Enstitüsü'ndeki dil hizmetleri için enstitünün web sitesi <http://ruhsagligienstitusu.com>'u ziyaret edebilirler.

Açık Erişim Politikası:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, açık erişimli, çift kör hakemli bir dergidir. Hakem değerlendirmesi sonrasında kabul edilen her makale, yayımlandıktan hemen sonra çevrimiçi olarak ücretsiz olarak bir Creative Commons lisansı altında yayımlanır ve sürekli olarak çevrimiçi olarak barındırılır. Dergiye makale göndermenin herhangi bir bedeli yoktur.

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, yayıncılıkta saydamlık, açık erişim sağlama ve bilginin paylaşılması politikasıyla yayımlanmaktadır. Dergimiz, Budapeşte Açık Erişim Girişimi'ni desteklemektedir. Bu amaçla <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/boai-10-translations/turkish-translation> web adresinde bulunan açık erişim politikaları, Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi Editörler Kurulu'nca benimsenmektedir. Ayrıca, açık erişim sağlama politikaları kapsamında Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nde yayımlanan makaleler "Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License" ile lisanslanmıştır.

(<https://dergipark.org.tr/en/pub/ktppdergisi/archive>)

Dergi yazım içeriği:

Gönderim aşamasında, başvuru mektubu, başlık, yazarlar ve kurumları, iletişim adresi, Türkçe özet ve yazının İngilizce başlığı ve özeti ilgili aşamalarda yazılmalıdır. İngilizce yazılan çalışmalara da Türkçe özet eklenmesi gerekmektedir. Yazının ana metnindeyse şu sıra kullanılacaktır: Giriş, Gereç ve Yöntem, Bulgular, Tartışma, Teşekkür, Kaynaklar. Yazıların daha önce

yayımlanmamış ya da yayımlanmak üzere başka dergiye gönderilmemiş olması gerekir.

Yazı Cesitleri:

Dergi aşağıdaki yazı türlerini yayın için kabul eder:a)Özgün Makaleler: Bunlar sadece deneysel tasarımlar gibi yüksek kaliteli planlanmış araştırma çalışmalarından orijinal bulgular içeren sonuç çalışmaları, vaka-kontrol serileri, yüksek yanıt oranlarına sahip anketler, randomize kontrollü çalışmalar, müdahale çalışmaları, tarama ve teşhis testleri çalışmaları ile maliyet-etkinlik analizleri.

b)Derleme makaleleri: Bunlar, literatürün sistematik ve eleştirel değerlendirmeleridir.

c)Vaka Serileri: Bu bölümde belirli bir tanıya / klinik özelliğe / tedaviye ait birden fazla yeni, ilginç ve nadir vaka rapor edilebilir.

d)Bakış Açılırları: Bu yazılar, mesleği etkileyen tartışmalı veya tartışmalı konulara ilişkin deneyime dayalı görüş ve görüşler olmalıdır. Yazar konu hakkında yeterli ve güvenilir deneyime sahip olmalıdır.

e)Pratik Psikoterapi: Tek vakada veya bir dizi vakada psikoterapinin kullanımını anlatan yazılar bu bölüme gönderilebilir. Esas olarak psikoterapi uygulamasındaki pratiklikleri, karşılaşılan engelleri, nasıl aşıldıklarını vb. Açıklayan makaleler arıyoruz.

f)Yorumlar: Bunlar önemli konuları ele almalıdır ve Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nde yakın zamanda yayımlanan birden fazla veya belirli bir makaleye bağlanabilir.

g)Editöre Mektup: Bu bölümde yazarlar ruh sağlığı alanı ile ilgili kısa gözlemlerini bu bölümde yayımlarlar.

Yazarlık:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, Uluslararası Tıp Dergisi Editörleri Komitesi tarafından yazarlık için önerilen gereksinimlerini takip etmektedir. Makaleler, yalnızca katkıda bulunan tüm yazarlar tarafından onaylandıktan sonra değerlendirilmek üzere sunulmalıdır. Makale gönderim aşamasında Yazar Formu da birlikte gönderilmelidir. Makaleyi gönderenler, makaleye katkıda bulunan herkesin katkıda bulunan yazarlar olarak kabul edildiğini dikkatlice kontrol etmelidir. Yazar listesi, yasal olarak yazarlık iddia edebilecek herkesi içermelidir. Buna göre, her yazar aşağıdaki kriterlerin tümünü karşılamalıdır:

Çalışmanın ana fikir veya tasarımına önemli katkılar veya çalışma için verilerin toplanması, analizi veya yorumlanması; VE Çalışmanın taslağını hazırlamak veya önemli entelektüel içerik için eleştirel olarak yeniden gözden geçirmek; VE Yayınlanacak versiyonun son onayı; VE

İşin herhangi bir kısmının doğruluğu veya bütünlüğü ile ilgili soruların uygun şekilde araştırılıp çözülmesini sağlamada çalışmanın tüm yönlerinden sorumlu olmayı kabul etmek

Yazarlık kriterlerini karşılamayan tüm katkıda bulunanların Teşekkür bölümünde belirtilmelidir. Yazarlık hakkında daha fazla bilgi için lütfen International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE) yazarlık kılavuzuna bakın.

Telif Hakkı Devir Formu:

Yazarlar makalelerinin telif haklarını, makale başvurusu sırasında Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'ne devretmek zorundadır. Bunun için "Telif Hakları Devir Formu" doldurularak yazıların yayın hakları dergiye devredilir. Formu tüm yazarlar imzalar, tarayıcıda tarar ve elektronik olarak makaleyle birlikte TÜBİTAK ULAKBİM DERGİPARK sistemine (<https://dergipark.org.tr/en/pub/ktppdergisi>) yükler. Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi Editörler Kurulu, makalenin yayımlanmasında yetkilidir.

Ayrıca yazarların telif hakkı dışında kalan patent hakları, dersleri, sunumları ve kitap çalışmalarında makaleyi ücret ödemeksizin kullanabilme hakkı, satmamak koşuluyla kendi amaçları için makaleyi çoğaltma hakkı, postayla veya elektronik yolla dağıtma hakkı saklıdır. Ayrıca makalenin herhangi bir bölümünün başka bir yayında kullanılmasına Dergiye yollamada (atıfta) bulunulması koşuluyla yazarına izin verilir. Telif Hakları Devir Formu'nu makale başvurusu ile sisteme yüklemeyen yazarların makalelerine işlem yapılmaz. Telif hakkı devri yalnız Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nde yayımlanan makaleler için geçerlidir.

Finansman:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, tüm yazarların fonlarını tutarlı bir şekilde ayrı bir başlık altında belirtmelerini talep etmektedir. Finansman bulunmaması durumunda teşekkür metninde sonra ve kaynaklar bölümünden önce şu ifadelerin bulunması gerekir: "Bu araştırma, kamu, ticari veya kar amacı gütmeyen sektörlerdeki herhangi bir finansman kuruluşundan özel bir hibe almadı."

Çatışan Çıkarların Beyanı:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nin politikası, tüm yazarlardan çatışan çıkar beyanını yazılarında belirtmeleridir. Çatışma yoksa lütfen 'Yazar (lar) çıkar çatışması olmadığını beyan eder' ifadesinin kullanılması gerekir. Çıkar çatışması bildirimleri hakkında rehberlik için lütfen ICMJE önerilerine bakın.

<http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/author-responsibilities-conflicts-of-interest.html#two>

Tüm başvurulara ICMJE Çıkar Çatışması Formları eşlik etmelidir.

Etik Kurul:

Araştırmalar için yerel etik kurul onayı alınmalıdır. Deneysel çalışmaların sonuçlarını bildiren yazılarda, çalışmanın yapıldığı gönüllü ya da hastalara uygulanacak prosedür(lerin) özelliği tümüyle anlatıldıktan sonra, onaylarının alındığını gösterir bir cümle bulunmalıdır. Yazarlar, bu tür bir çalışma söz konusu olduğunda, uluslararası alanda kabul edilen kılavuzlara ve T.C ve/veya K.K.T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından getirilen yönetmelik ve yazılarda belirtilen hükümlere uyulduğunu belirtmeli ve kurumdan aldıkları Etik Komitesi onayını göndermelidir.

İnsan denekleri içeren tıbbi araştırmalar Dünya Tıp Birliği Helsinki Deklarasyonu'na göre yapılmalıdır.

<https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>

Gönderilen makaleler, Tıbbi Dergilerde Bilimsel Çalışmanın Yürütülmesi, Raporlanması, Düzenlenmesi ve Yayınlanması için ICMJE Tavsiyelerine uygun olmalıdır.

<http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

Hayvan ve / veya insan çalışmalarını bildiren tüm makaleler ile ilgili Etik Kurul veya Kurumsal İnceleme Kurulunun verdiği onay yöntemler bölümünde belirtilmelidir.

Tüm başvurulara bir başlık sayfası eşlik etmelidir.

Makalenin başlığı olmalı.

Onay numarasına ek olarak inceleme komitesinin tam adı ve kurumu belirtilmeli.

Editöre, gönderilen makalenin basılmadığına, eşzamanlı olarak gönderilmediğine veya başka bir yerde yayınlanmak üzere kabul edilmediğine dair bir açıklama eklenmeli.

Yazının tüm yazarlar tarafından okunduğuna ve onaylandığına, bu belgede daha önce belirtildiği gibi yazarlık gereksinimlerinin karşılandığına ve her yazarın yazının dürüst çalışmayı temsil ettiğine inandığına dair bir açıklama eklenmeli.

Yazar, yazının bilgisi dahilinde, herhangi bir üçüncü şahsın telif hakkını veya mülkiyet hakkını ihlal etmediğini beyan etmeli

Bireysel vakaları veya vaka serilerini bildirmek için bilgilendirilmiş onam hakkındaki bilgiler makale metnine dahil edilmelidir. Yayınlanacak hasta bilgileri ve görüntüleri için yazılı bilgilendirilmiş onamın hasta (lar) tarafından mı yoksa yasal olarak yetkili bir temsilci tarafından mı sağlandığına dair bir açıklama gereklidir. Kendi başına hastanın gizliliğini ihlal ettiği için, lütfen makale ile hastanın gerçek yazılı bilgilendirilmiş onayı gönderilmemelidir. Dergi, yazılı bilgilendirilmiş onay aldığını yazılı olarak onaylamanızı talep etmektedir. Ancak yazılı iznin kendisi, örneğin bir hastanın hastane kaydında yazarlar / araştırmacılar tarafından tutulması gerekmektedir. Onay mektubu ayrı bir dosya olarak yüklenebilir. Lütfen ayrıca Araştırma Katılımcılarının Korunması için ICMJE Önerilerine bakın.

<http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/protection-of-research-participants.html>

Yayınlanmak üzere gönderilen hayvanları içeren tüm araştırmalar, çalışmaların yürütüldüğü tesisin gözetiminde bir etik komite tarafından onaylanmalıdır. Hayvanlar üzerinde yapılan çalışmalarda ağrı, acı ve rahatsızlık verilmesi için neler yapıldığı açık bir şekilde belirtilmelidir.

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, International Association of Veterinary Editors tarafından yayınlanan Veterinerlik Dergileri için Hayvan Etiği ve Refahına İlişkin Mutabakat Yazım Kılavuzunu benimsemiştir.

<http://www.veteditors.org/consensus-author-guidelines-on-animal-ethics-and-welfare-for-editors/>

Klinik Araştırmalar:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, ICMJE'nin , klinik araştırmaların DSÖ onaylı bir kamu araştırmaları kayıt defterine ilk hasta kaydı sırasında veya öncesinde, yayın için bir değerlendirme koşulu olarak kaydedilmesi şartına uyar. Özetin sonunda deneme kayıt adı ve URL'si ve kayıt numarası yer almalıdır.

Raporlama Yönergeleri:

İlgili EQUATOR Ağı raporlama kılavuzları, çalışmanın türüne bağlı olarak takip edilmelidir. Örneğin, yayınlanmak üzere gönderilen tüm randomize kontrollü çalışmalar , şekil olarak tamamlanmış bir CONSORT akış şemasını içermelidir. Sistematik incelemeler ve meta-analizler, tamamlanmış PRISMA akış şemasına göre düzenlenmelidir. EQUATOR sihirbazı uygun kılavuz belirlemenize yardımcı olabilir.

Diğer kaynaklar, NLM'nin Araştırma Raporlama Yönergeleri ve Girişimlerinde bulunabilir.

Araştırma Verileri:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi olarak, araştırmaların açıklığının, şeffaflığının ve tekrarlanabilirliğinin kolaylaştırılması gerektiği düşüncesindeyiz. Konuyla ilgili olarak yazarları, araştırma verilerini etik değerlendirmelere tabi olarak uygun bir kamuya açık depoda paylaşmaya ve makale dosyalarına bir veri erişilebilirliği beyanı eklemeye teşvik ederiz.

MAKALE YAZIM KURALLARI VE ÖZELLİKLERİ

Genel Bilgileri:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nin dili Türkçe ve İngilizcedir. Yazılar anlaşılır, akıcı, yalın bir dille yazılmalı ve uzun anlatımlardan kaçınılmalıdır. Yabancı sözcüklerin ve kısaltmaların Türkçe karşılıkları ilk geçtikleri yerde parantez içinde tam olarak yazılmalıdır. İlaçların jenerik adları kullanılmalıdır. Yazılarda dipnot kullanılmamalıdır.

Yazarların adları makale başlığının bir satır sağ altında yer almalı ve yıldız (*) dipnotla unvanı, kurumu, adresi, telefonu, e-posta adresi verilmelidir. Yazara/metne özgü terminoloji ve/veya kısaltmalar ilk kullanımlarında dipnotla açıklanmalıdır. Yazar(lar) doğrudan çalışmayı yapan ve yazan kişi(ler) olmalıdır. Araştırma herhangi bir kuruluş tarafından maddi bir destek görmüşse veya bir kongrede tebliğ edilmişse makalenin başlığının son kelimesi üzerine (*) konularak dip not olarak belirtilmelidir. Makaleler A4 kağıt boyutunun bir yüzüne, tüm kenarlardan 2,5 cm. boşluk bırakılarak, Times New Roman yazı karakteriyle, 12 punto ve 1,5 satır aralığıyla iki yana yaslı olarak yazılmalıdır. Alt başlıklar ve başlık sonrası paragraflar arasında boşluk olmamalı ve hiçbir paragraf girintili yazılmamalıdır. Dipnotlar kaynak gösterimi için değil ek bilgi vermek için kullanılmalı, sayfa altında numaralandırılmalı, 10 punto ve 1 satır aralığı ile iki yana yaslı olarak yazılmalıdır. Sayfa numaraları da 11 puntoyla, sağ altta yer almalıdır. Kabul edilen yazılar sıraya alınarak yayımlanır.

Makalelerin hazırlanması:

Başlık sayfası

Yazının Türkçe ve İngilizce başlığı 19 kelimeyi geçmemelidir. Başlıkta kısaltma kullanılmamalıdır. Yazıda sadece çalışmaya doğrudan katkısı bulunan yazarların ad ve soyadları, unvanları, çalıştıkları kurumlar açık olarak yazılmalıdır. Çalışmayı destekleyen fon ve kuruluşlar başlık sayfasında belirtilmelidir. Başlık sayfasının en altına iletişim kurulacak yazarın iletişim bilgileri yazılmalıdır (Yazarın adı, soyadı, açık adresi, posta kodu, telefon numarası, faks numarası ve e-posta adresi yazılmalıdır).

Özetler:

Özetler Türkçe ve İngilizce olarak yazılmalı ve en fazla 250 kelime içermelidir. Özet, amaç-yöntem-sonuçlar-tartışma bölümlerine göre düzenlenmelidir. Makale için verilecek Türkçe ve İngilizce anahtar sözcükler (3-8 adet) özetlerden hemen sonra verilmelidir. İngilizce anahtar kelimeler "Medical Subject Headings (MESH)"e uygun olarak verilmelidir (<http://www.nlm.nih.gov/mesh/MBrowser.html>). Türkçe anahtar kelimeler Türkiye Bilim Terimleri (TBT)'ne uygun olarak verilmelidir (<http://www.bilimterimleri.com>). Özetlerde kısaltma kullanılmasından mümkün olduğunca kaçınılmalıdır. Kısaltma

kullanılması mutlaka gerektiğinde, ilk geçtiği yerde parantez içinde tanımlandıktan sonra kullanılmalıdır.

Makale Metni Gövdesi:

Araştırma yazıları: Özetten sonra giriş-yöntem ve gereç-sonuçlar tartışma-kaynaklar alt başlıklarını taşımaları, konuyla ilgili en son bilgiler yer almalı, yöntem açık olarak yazılmalı, kullanılan ölçüm araçlarının geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları ile değerlendirme için kullanılan testler, standart sapma, test değerleri belirtilmelidir. Tartışmada sonuçların klinik ve kuramsal yönlerden yararları, uygulanma alanları, getirdiği yenilikler vurgulanmalıdır. Yazılar 3500 kelimeyi geçmemelidir. Yazıda en çok 6 tablo veya figür olmalıdır. Kaynak sayısının 50 kaynağı aşmamasına dikkat edilmelidir.

Derleme yazıları: Amacı, kullanılan yöntem, yararlanılan kaynaklar, çıkarılan sonuçlar belirtilmelidir. Yazılar 3500 kelimeyi geçmemelidir. Yazıda en çok 6 tablo veya figür olmalıdır. Kaynak sayısının 50 kaynağı aşmamasına dikkat edilmelidir.

Olgu sunumu: Olgu sunumlarında giriş bölümü, olguların tanımı, tartışma ve kaynaklar bölümleri yer almalıdır. Yazı 3000 kelimeyi geçmemelidir. Klinik veya kuramsal eğitim yönünden yararlı görülen tipik veya az görülen olguların kaynak sayısının 30 kaynağı aşmamasına dikkat edilmelidir. Tablo veya figür sayısı en fazla 2 olmalıdır.

Bakış Açıları: Bu yazılarda giriş bölümü ile mesleği etkileyen tartışmalı veya tartışılmalı konulara ilişkin deneyime dayalı görüşler literatür eşliğinde tartışılmalıdır. Yazı 2500 kelimeyi geçmemelidir. Kaynak Sayısı 20'yi geçmemelidir. Tablo veya figür sayısı 2'den fazla olmamalıdır.

Pratik Psikoterapi: Bu yazılarda giriş bölümü ile psikoterapi uygulaması ile ilgili bilgiler literatür eşliğinde tartışılmalıdır. Yazı 2500 kelimeyi geçmemelidir. Kaynak Sayısı 20'yi geçmemelidir. Tablo veya figür sayısı 2'den fazla olmamalıdır.

Yorumlar: Giriş bölümü ile tartışılan makalenin özellikleri literatür eşliğinde tartışılmalıdır. Yazı 2500 kelimeyi geçmemelidir. Kaynak Sayısı 20'yi geçmemelidir. Tablo veya figür sayısı 2'den fazla olmamalıdır.

Mektup: Dergide yer alan değişik konularda tartışma forumu oluşturulabilecek görüşler mektup bölümünde yer almaktadır. Yazı 500 kelimeyi geçmemelidir.

Çeviri, kitap ve tez tanıtımı: Çeviri, kitap ve tez tanıtımları kısa olmalı, çeviri yazılarının ve tezin bir özgün kopyası gönderilmelidir. Yazı 500 kelimeyi geçmemelidir.

Teşekkür: Teşekkür yazısı katkı koyan bireylere veya çalışmayı destekleyen fon ve kuruluşlara varsa eklenebilir.

Kaynaklar: Dergide makale içi atıflar ve kaynakça uluslararası APA formatına göre gösterilmelidir. Ayrıntılı bilgi için web sayfasında Kaynaklar bölümüne bakınız.

Metin İçinde Kaynak Gösterme

Kaynaklar metinde parantez içinde yazarların soyadı ve yayın tarihi yazılarak belirtilmelidir. Birden fazla kaynak gösterilecekse kaynaklar arasında (;) işareti kullanılmalıdır. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Tek yazarlı kaynak;

(Akyolcu, 2007)

İki yazarlı kaynak;

(Sayiner ve Demirci, 2007, s. 72)

Üç, dört ve beş yazarlı kaynak;

Metin içinde ilk kullanımda: (Ailen, Ciambune ve Welch 2000, s. 12-13) Metin içinde tekrarlayan kullanımlarda: (Ailen ve ark., 2000)

Altı ve daha çok yazarlı kaynak;

(Çavdar ve ark., 2003)

Kaynaklar Bölümünde Kaynak Gösterme

Kullanılan tüm kaynaklar metnin sonunda ayrı bir bölüm halinde yazar soyadlarına göre alfabetik olarak numaralandırılmadan verilmelidir.

Kaynak yazımı ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir.

Kitap

a) Kitap Örneği

Karasar, N. (1995). Araştırmalarda rapor hazırlama (8.bs). Ankara: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Kitap Çevirisi

Mucchielli, A. (1991). Zihniyetler (A. Kotil, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

c) Çok Yazarlı Türkçe Kitap

Tonta, Y., Bitirim, Y. ve Sever, H. (2002). Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme. Ankara: Total Bilişim.

d) İngilizce Kitap

Kamien R., & Kamien, A. (2014). Music: An appreciation. New York, NY: McGraw-Hill Education.

e) İngilizce Kitap İçerisinde Bölüm

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), New cultural studies: Adventures in theory (pp. 220-237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

f) Türkçe Kitap İçerisinde Bölüm

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi. M. Zencirkıran (Ed.), Örgüt sosyolojisi kitabı içinde (s. 233-263). Bursa: Dora Basım Yayın. Makale

a) Makale

Grañqvist, P. ve Kirkpatrick, L. A. (2004). Religious conversation and perceived childhood attachment: a meta-analysis, The International Journal for the Psychology of Religion, 14(4), 223-250.

b) Yediden Fazla Yazarlı Makale

Rodriquez, E.M., Dunn, M.J., Zuckerman, T., Hughart, L., Vannatta, K., Gerhardt, C.A., Saylor, M., Schuele, C.M. ve Compas, B.E. (2011). Mother-child communication and maternal depressive symptoms in families of children with cancer: integrating macro and micro levels of analysis. Journal of Pediatric Psychology, 38 (7), 732-743

Tez, Sunum, Bildiri

a) Tezler

Karaaziz, M. (2017). Kıbrıs ve Türkiye Doğumlu Kumar Bağımlılarının Kumar Oynama Nedenlerinin ve Kültürlenme Tutum Farklılıklarının Karşılaştırılması. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa-KKTC.

b) Kongre Bildirisi

Çepni, S., Bacanak A. ve Özsevgeç T. (2001, Haziran). Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen branşlarına karşı tutumları ile fen branşlarındaki başarılarının ilişkisi. X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Tablolar ve Şekiller:

Tablolar tek satır aralıklı olarak ayrı bir sayfaya yazılmalıdır. Her tablonun üstünde numarası ve açıklayıcı bilgi olmalıdır. Tabloda kısaltmalara yer verilmişse bu kısaltmaların açılımı altıyazı şeklinde tablonun altında ve alfabetik sıraya göre yer almalıdır. Daha önce basılmış veya elektronik olarak yayımlanmış tablolardan yararlanıldığında hem yazarın hem de basımevinden yazılı izin alınmalıdır ve bu, dergi editörlüğüne faks veya posta ile gönderilmelidir.

Tablo içerisinde enlemesine ve boylamasına çizgiler kullanılmamalı, sadece üst ve altına düz çizgi çizilmelidir.

Makalelerde yer alan görseller ve nota örnekleri kısa açıklamalarıyla birlikte ortalama olarak Şekil/Tablo 1. ... şeklinde numaralandırılmalıdır. Tüm görseller, baskıda çözünürlük problemi olmaması için minimum 300 dpi çözünürlükte ve JPG formatında ayrıca gönderilmelidir. Metin içerisindeki yerleştirmeler, gerektiğinde sayfa düzenine göre değiştirilebilirler.

Tablo, grafik, şekil ve fotoğraflar altından çok olmamalı, ayrı bir sayfaya konmalı, yazıdaki yeri belirtilmelidir. Arabik rakamlar ve ondalıklarda nokta kullanılmamalıdır.

Makale Gönderme:

Makale gönderimleri dergi park sistemi üzerinden olup aşağıda verilmiştir;

Link: <https://dergipark.org.tr/>

KÖR HAKEMLİK VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Kör hakemlik, bilimsel yayımların en yüksek kalite ile yayınlanması için uygulanan bir yöntemdir. Bu yöntem, bilimsel çalışmaların nesnel (objektif) bir şekilde değerlendirilme sürecinin temelini oluşturmaktadır ve birçok bilimsel dergi tarafından tercih edilmektedir. Kıbrıs Türk Psikiyatrisi ve Psikolojisi Dergisi gönderilen tüm çalışmalar aşağıda belirtilen aşamalara göre körleme yoluyla değerlendirilmektedir.

Körleme Hakemlik Türü:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, tüm çalışmaların değerlendirme sürecinde çifte körleme yöntemini kullanmaktadır. Çift körleme yönteminde çalışmaların yazar ve hakem kimlikleri gizlenmektedir.

İlk Değerlendirme Süreci:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi gönderilen çalışmalar ilk olarak editörler tarafından değerlendirilir. Bu aşamada, derginin amaç ve kapsamına uymayan, Türkçe ve İngilizce olarak dil ve anlatım kuralları açısından zayıf, bilimsel açıdan kritik hatalar içeren, özgün değeri olmayan ve yayın politikalarını karşılamayan çalışmalar reddedilir. Reddedilen çalışmaların yazarları, gönderim tarihinden itibaren en geç bir ay içinde bilgilendirilir. Uygun bulunan çalışmalar ise ön değerlendirme için çalışmanın ilgili olduğu alana yönelik bir alan editörüne gönderilir.

Ön Değerlendirme Süreci:

Ön değerlendirme sürecinde alan editörleri çalışmaların, giriş ve alan yazın, yöntem, bulgular, sonuç, değerlendirme ve tartışma bölümlerini dergi yayın politikaları ve kapsamı ile özgülük açısından ayrıntılı bir şekilde inceler. Bu inceleme sonucunda uygun bulunmayan çalışmalar en geç dört hafta içerisinde alan editörü değerlendirme raporu ile iade edilir. Uygun bulunan çalışmalar ise hakemlendirme sürecine alınır.

Hakemlendirme Süreci:

Çalışmalar içeriğine ve hakemlerin uzmanlık alanlarına göre hakemlendirilir. Çalışmayı inceleyen alan editörü, Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi hakem havuzundan uzmanlık alanlarına göre en az iki hakem önerisinde bulunur veya çalışmanın alanına uygun yeni hakem önerebilir. Alan editöründen gelen hakem önerileri editörler tarafından değerlendirilir ve çalışmalar editörler tarafından hakemlere iletilir. Hakemler değerlendirdikleri çalışmalar hakkındaki hiçbir süreci ve belgeyi paylaşmayacakları hakkında garanti vermek zorundadır.

Hakem Raporları:

Hakem değerlendirmeleri genel olarak çalışmaların; özgülük, kullanılan yöntem, etik kurallara uygunluk, bulguların ve sonuçların tutarlı bir şekilde sunumu ve literatür açısından incelenmesine dayanmaktadır. Bu inceleme aşağıdaki unsurlara göre yapılır:

Giriş ve literatür: değerlendirme raporu çalışmada ele alınan problemin sunumu ve amaçları, konunun önemi, konuyla ilgili literatür kapsamı, güncelliği ve çalışmanın özgülüğü hakkında görüş içerir.

Yöntem: değerlendirme raporu, kullanılan yöntemin uygunluğu, araştırma grubunun seçimi ve özellikleri, geçerlik ve güvenilirlik ile ilgili bilgilerin yanı sıra veri toplama ve analiz süreci hakkında görüş içerir.

Bulgular: değerlendirme raporu, yöntem çerçevesinde elde edilen bulguların sunumu, analiz yöntemlerinin doğruluğu, araştırmanın amaçları ile erişilen bulguların tutarlılığı, ihtiyaç duyulan tablo, şekil ve görsellerin verilmesi, kullanılan testlerin kavramsal açıdan değerlendirilmesine yönelik görüşler içerir.

Değerlendirme ve tartışma: değerlendirme raporu, bulgulara dayalı olarak konunun tartışılması, araştırma sorusuna/larına ve hipoteze/lere uygunluk, genellenebilirlik ve uygulanabilirlik ile ilgili görüş içerir.

Sonuç ve öneriler: değerlendirme raporu literatüre katkı, gelecekte yapılabilecek çalışmalara ve alandaki uygulamalara yönelik öneriler hakkında görüş içerir.

Stil ve anlatım: değerlendirme raporu, çalışma başlığının içeriği kapsamı, Türkçe'nin kurallara uygun kullanımı, gönderme ve referansların Dergi yayın ilkeleri başlığı altındaki örneklerle doğrultusunda tam metnin diline uygun verilmesi ile ilgili görüş içerir.

Genel değerlendirme: değerlendirme raporu çalışmanın bir bütün olarak özgülüğü, literatüre ve alandaki uygulamalara sağladığı katkı hakkında görüş içerir.

Değerlendirme sürecinde hakemlerin çalışmanın tipografik özelliklerine göre düzeltme yapmaları beklenmemektedir.

Hakem Değerlendirme Süreci:

Hakem değerlendirme süreci için hakemlere verilen süre 3 haftadır. Hakemlerden veya uzman yayın kurulu üyesinden gelen düzeltme önerilerinin yazarlar tarafından 3 hafta içerisinde

tamamlanması zorunludur. Hakemler bir çalışmanın düzeltmelerini inceleyerek uygunluğuna karar verebilecekleri gibi gerekliyse birden çok defa düzeltme talep edebilir.

Değerlendirme Sonucu:

Hakemlerden gelen görüşler, alan editörü tarafından en geç iki (2) hafta içerisinde incelenir. Bu inceleme sonucunda alan editörü çalışmaya ilişkin nihai kararını editörlere iletir.

Yayın Kurulu Kararı:

Editörler, alan editörü ve hakem görüşlerine dayanarak çalışma ile ilgili yayın kurulu görüşlerini hazırlar. Hazırlanan görüşler editör tarafından alan editörü ve hakem önerileri ile birlikte en geç 1 hafta içerisinde yazar(lar)a iletilir. Bu süreçte olumsuz görüş verilen çalışmalar intihal denetimi talep edilmeksizin iade edilir. Olumlu görüş verilen çalışmalar için son karar, intihal denetim raporları sonuçlarına göre verilir.

Yayın Değerlendirme Süreci:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'ne gönderilen çalışmaların yayın değerlendirme sürecinin yaklaşık 3 ay içerisinde sonuçlandırılması öngörülmektedir. Ancak, hakem ya da editörlerin yazar(lar)dan düzeltme istedikleri tarih ile yazar(lar)ın düzeltmeleri tamamladıkları tarih arasındaki süre, bu 3 aylık süreye dahil edilmemektedir.

Değerlendirme Sonucuna İtiraz Etme:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nde değerlendirme sonucuna, yazar (lar)ın itiraz etme hakkı saklıdır. Yazar(lar), çalışmalarını için yapılan değerlendirme sonucu görüş ve yorumlara ilişkin itiraz gerekçelerini bilimsel bir dille ve dayanaklarını referans göstererek "mehmet.cakici@neu.edu.tr" adresine e-postayla iletmelidir. Yapılan itirazlar editörler tarafından en geç bir ay içerisinde incelenerek (Çalışmanın hakemlerine yapılan itirazlar hakkında görüş talep edilebilir) yazar (lar)a olumlu veya olumsuz dönüş sağlanır. Yazar (lar)ın değerlendirme sonucuna itirazları olumlu bulunmasında, yayın kurulu çalışmanın konu alanına uygun yeni hakemlendirme yaparak değerlendirme sürecini yeniden başlatır.

Atf ve Kaynakça Denetimi:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi yayın etiğine göre, makalelere atıfların doğru ve eksiksiz verilmesi zorunludur. Yazarlar tamamen orijinal eserler yazdıklarından ve yazarlar başkalarının eserlerini ve / veya sözlerini kullanmışlarsa, bunun uygun şekilde alıntılındığından veya alıntı yapıldığından emin olmalıdırlar. Bu denetim, önce değerlendirme sırasında hakemlerce, sonra benzerlik-intihal (iThenticate) programı sonucuna göre editörlerce yapılır. Tüm çalışmalar intihal raporu intihal.net üzerinden de kontrol edilmektedir.

Makalenin Erken Görünümü ve Yayınlanması:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nde sayfa düzenlemesi yapılan makaleler elektronik ortamda "Erken Görünüm" başlığı altında Dijital Nesne Kimlik Numarası (Digital Object Identifier, DOI) verilerek yayınlanır. Erken görünümdeki makaleler dergide yayımlanırken gerekli olduğunda küçük düzenlemeler yapılabilir. Erken görünümdeki makaleler sırası geldiğinde Editörler Kurulu'nun belirlediği cilt ve sayıya, üzerindeki "ERKEN GÖRÜNÜM" filigranı kaldırılarak yayımlanır. Elektronik dergi yayımlandıktan sonra, aynı ay içerisinde aynı makalelerin yer aldığı Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nin basılı hali de yayınlanır.

Arşivleme:

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nde yayımlanan makalelere ilişkin veriler ve tam metinler .pdf olarak TÜBİTAK ULAKBİM DERGİPARK, OCLC WorldCat ve EBSCOhost dijital arşivleme sunucusunda yayımlanmaktadır (<https://dergipark.org.tr/en/pub/ktppdergisi/archive>), (<https://www.worldcat.org/>) erişime kapalı bir şekilde saklanır ve arşivlenir (LOCKSS; <https://dergipark.org.tr/en/pub/ktppdergisi/lockss-manifest>).

Kalite Standartları Hakkında EASE Açıklaması

Avrupa Bilim Editörleri Birliği, tüm editörleri COVID-19 hakkındaki araştırma raporlarının gerekli standartları karşılamasını ve üzerinde anlaşılacak yönergeler uymasını, ve tüm sınırlılıkların açıkça belirtilmesini sağlamaya teşvik eder.

EASE üyeleri COVID-19 pandemisi ile ilgili birçok çalışmada kötü raporlama standartlarına dikkat çekmiştir. Enfekte hastaları tedavi etmek ve koronavirüsün yayılmasını sınırlamak için tıbbi ve halk sağlığı önlemlerinin başarılı olması, yüksek kaliteli

kanıtlara bağlıdır. EASE, pandemi ile ilgili verilerin toplanmasına ve yayınlanmasına dahil olan herkesi etik yönergelerine uymaya ve standart raporlama yönergelerine (bkz. www.equator-network.org), örneğin klinik araştırmalar için CONSORT'a ve epidemiyolojik çalışmalar için STROBE'ye bağlı kalmaya davet etmektedir.

Demografik veriler tüm bireylerin yaş ve cinsiyetini içermeli, ve cinsiyet ve toplumsal cinsiyet hakkındaki verilerin tam ve doğru bir şekilde raporlanmasını sağlamak için SAGER yönergelerini takip etmelidir. Mümkün olduğunda verilerin tam ve açık olarak paylaşılmasını teşvik ediyoruz.

Kriz zamanlarında, gerekli tüm verilerin elde edilmesinin her zaman mümkün olmayabileceğini ve zorunlu olarak raporlamanın kısıtlanabileceğini kabul ediyoruz. Yanlış yorumlardan kaçınmak ve aynı zamanda bilgilerin hızlı bir şekilde paylaşılmasını kolaylaştırmak için, editörleri yazarların araştırmalarına bir sınırlama bildirimini eklemeye teşvik ediyoruz. Bu, okuyucuları bilgilendirecek ve yayınlanan herhangi araştırmaların kullanılabilirliğini güçlendirecektir.

Buna ek olarak, her zaman yüksek dil standartlarını savunurken, önemli araştırmaların hızlı bir şekilde yayılmasını kolaylaştırmak amacıyla, yayınlanmış araştırmanın anlaşılabilir olmasını sağlamak ve yazarlar üzerinde katı dil gereklilikleri uygulamamak için, editöryal katılımı sınırlamanın gerekli olabileceğini kabul ediyoruz.

İlgili bildiriye <https://ease.org.uk/publications/ease-statements-resources/ease-statement-on-quality-standards/web> adresinden ulaşılabilir.

KIBRIS RUH SAĞLIĞI ENSTİTÜSÜ

- ✓ NAADAC (ALKOL VE MADDE BAĞIMLILIĞI TERAPİSTİ EĞİTİMİ)
- ✓ POZİTİF PSİKOTERAPİ -TEMEL VE MASTER EĞİTİMİ
 - ✓ PSİKODRAMA EĞİTİMİ
 - ✓ SPOR PSİKOLOJİSİ EĞİTİMİ
- ✓ TERAPİDE KLİNİK GÖRÜŞME TEKNİKLERİ EĞİTİMİ
 - ✓ ADLİ PSİKOLOJİ EĞİTİMİ
 - ✓ ÇOCUK DİKKAT TESTLERİ EĞİTİMİ
 - ✓ YAŞAM BECERİLERİ EĞİTİMİ
 - ✓ YÖNETİM BECERİLERİ EĞİTİMİ
 - ✓ BEDEN DİLİ EĞİTİMİ
- ✓ MOTİVASYONAL GÖRÜŞME TEKNİKLERİ EĞİTİMİ

Adres: Meriç Sokak, No: 22, Kumsal-Lefkoşa-KKTC

Tel: +90 533 889 19 21

Koordinatör: Kübra ÖZSAT (ozsatk@gmail.com) - Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Ebru ÇAKICI (ebru.cakici@neu.edu.tr)

Websitesi: www.ruhsagligienstitusu.com

Kıbrıs Ruh Sağlığı
Enstitüsü

ISSN 1302-7840
E-ISSN 2667-8225

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi

Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology

Vol / Cilt 3, Issue / Sayı:2, June 2021

Body Image, Muscle Dysmorphia and Narcissistic Characteristics of Bodybuilder Males in TRNC

KKTC'de Vücut Geliştiren Erkeklerin Beden İmajı, Kas Dismorfisi ve Narsisistik Özellikleri

Why Do We Procrastinate? A Psychodrama Study with A Group of University Students

Neden Erteliyoruz? Bir Grup Üniversite Öğrencisiyle Psikodrama Çalışması

The Relationship between Intolerance of Uncertainty and the Depression, Anxiety and Stress Levels of Nursing Students during the Covid-19 Outbreak

Covid-19 Pandemi Sürecinde Hemşirelik Öğrencilerinde Belirsizliğe Tahammülsüzlük ile Depresyon, Anksiyete ve Stres Düzeyleri Arasındaki İlişki

Parental Control and Relational Aggression in Adolescence: Mediator Role of Emotion Regulation

Ergenlikte Ebeveyn Kontrolü ve İlişkisel Saldırganlık: Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü

The Burnout and Loneliness Levels of Housewives in Home-Quarantine during Covid-19 Pandemic

Covid-19 Pandemisi Nedeniyle Oluşan Ev Karantinasında Ev Hanımlarının Tükenmişlik ve Yalnızlık Düzeyleri

Evaluation of the Relationship Between Burnout and Psychological Symptoms Among Staff Working With Individuals With Disabilities and Elderly

Engelli ve Yaşlı Bakım Personelinin Tükenmişlik ve Ruhsal Belirti Düzeyleri arasındaki İlişkinin İncelenmesi

A Meta-Analysis Study on Gender Differences in Psychological Resilience Levels

Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinde Cinsiyet Farklılıkları Üzerine Bir Meta Analiz Çalışması

From Marcia to the Present: A Review in the Context of Status and Process Models

Marcia'dan Günümüze: Statü ve Süreç Modelleri Bağlamında Bir Derleme